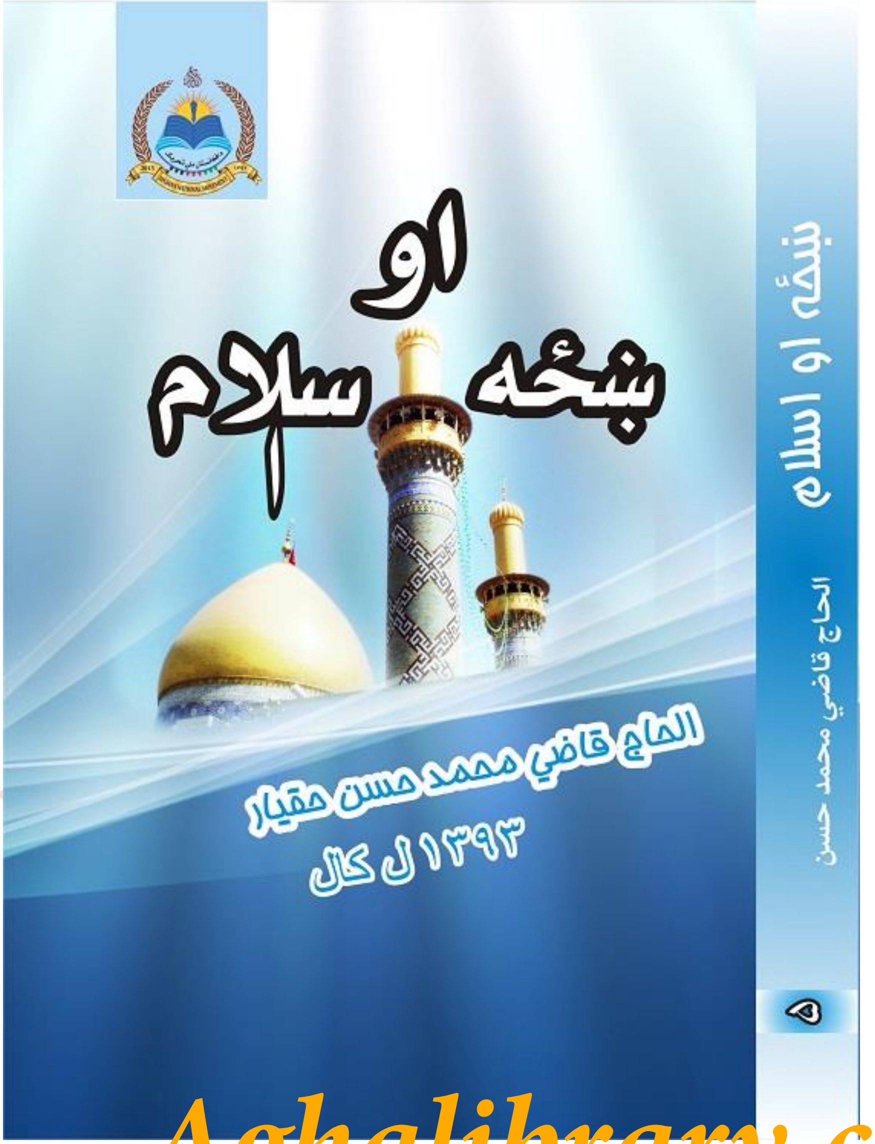

Aghalibrary.com

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښځه او اسلام

www.melitahrik.com
0777 400 116

لیکوال: محمد حسن حقیار

۱۳۹۳ ل کال

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې

د کتاب نوم : ښځه او اسلام
مؤلف : الحاج قاضي محمد حسن حقیار
د خپرندوی شمېره: (۵)
خپرندوی : د افغانستان ملي تحریک فرهنګي څانګه
کمپوز : رفیع الله روشن
چاپ نېټه : ۱۳۹۳ ل کال
د چاپ وار : لومړی
شمېر : ۱۰۰۰

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نیولیک

سرلیک	مخ
د سریزې پرځای	۱
یوه دعوه او ځواب یې	۲
ښځه د تاریخ په بېلابېلو پړاوونو کې	۴
ښځه په بېلابېلو مذهبونو کې	۱۹
مساوات	۲۸
آیا د مساوات غوښتونکي پر مساوات عمل کوي ؟	۴۰
ښځه او کار	۴۴
په اسلام کې دښځې د کار کولو حکم	۴۸
د کور څلور دېوالونه د چالپاره ؟	۵۲
په اسلام کې د فحاشۍ او بې حیایۍ مخنیوی	۵۵
په اسلام کې د ښځو منزلت	۵۸
په اسلام کې د نارینه او ښځې اړیکې	۶۲
د ښځې د پېدایښت موخه	۶۵
څو شبهې او ځوابونه یې	۷۳
حقوق	۸۷
پېژندنه اونظریې	۸۸
د لومړي نظر د خاوندانو دلایل له قران څخه	۸۹

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

له احاديثو څخه ٩٥
د (لن يفلح قوم) حديث ٩٨
اجماع او تاريخي پېښې ١١١
١: تاريخي پېښې ١١١
٢: اجماع ١١٦
سكوتي اجماع ١١٧
قياس او تېر شريعتونه ١٢٠
د افغانستان په راتلونكي اسلامي حكومت كې ١٢٩
نظربنكته اچول ١٥١
د ښځې كتل پردي نارينه ته ١٥٤
عورت ١٥٨
د ښځې عورت د پردي نارينه پر وړاندې ١٥٩
مخ او مړوند ١٦٠
محرمو ښځو ته كتل ١٩٣
د ښځې محرم څوك دى ١٩٤
د مسلمانو ښځو كتل يوه بلې ته ١٩٧
هغه چې جنسي ميلان نلري ١٩٨
د ښځې كتل نارينه محرم ته ٢٠٢
دعورت لوځول په يوازېتوب كې ٢٠٣
خلوت له پرديو سره ٢٠٥

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په یوه بستره کې یو ځای کېدل	۲۰۷
په ټولنیز ژوند کې د ښځې او نارینه اختلاط	۲۰۸
د ناروغتیا په وخت کې د ښځې او نارینه لخوا د یوبل پوښتنه	۲۱۳
له ښځو سره په لاس سترې مه شي	۲۱۶
ښځې ته د کتلو مباح عذرونه	۲۲۷
د ښځې غږ عورت نه دی	۲۲۹
د نرمو او نازکو جامو استعمال	۲۳۳
د ښځو لپاره د سینګار اندازه	۲۳۴
د ښکلا ملکه	۲۳۶
د ښځو لپاره د سرو زرو او وربښمو استعمال	۲۳۹
د نارینه او ښځو یو پربل د سلام حکم	۲۴۰
ښځه په سفرکې	۲۴۵
د ښځو تلل حمام ته	۲۴۷
زیارتونو ته د ښځو د تللو حکم	۲۴۸
ځان تشبیه کول	۲۵۱
د ښځې پر لاس ذبحه	۲۵۳
ټولنیز عبادت	۲۵۵
څو مسئلې	۲۶۹
د ښځو نبوت	۲۷۳
مأخذ او مراجع	۲۸۰

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د تحریک یادښت

فرهنګي څانګه د افغانستان ملي تحریک له اساسي څانګو څخه یوه اساسي څانګه ده. د دې څانګې دنده داده چې هېوادوالو ته فرهنګي خدمات وړاندې او ګټور فرهنګي کارونه ترسره کړي. د تاریخي، ملي، کلتوري ورځو او تاریخي او ملي شخصیتونو نمانځل ددې څانګې نورې دندې دي.

د هېواد د لیکوالو د علمي، دیني، روزنیزو او معلوماتي اثارو چاپ هم ددې څانګې له اساسي دندو څخه ګڼل کېږي. له هغې ورځې راهیسې چې تحریک خپل عملي فعالیتونه پیل کړي دي، نو دې څانګې هم ورسره سم خپل فعالیتونه چټک کړي دي. تاریخي ورځې یې نمانځلي، تاریخي واټونو ته یې لوحې جوړې کړي. علمي سیمینارونه او ورکشاپونه یې جوړ کړي دي.

د تحریک دې څانګې د تحریک د عمومي هدفونو په رڼا کې وپتېیله چې په یوځایي ډول (شل عنوانه) کتابونه چاپ کړي. په دې اثارو کې اکثره دیني او علمي اثار شامل دي چې درنو هېوادوالو ته یې وړاندې کوي.

دا اثر (ښځه او اسلام) چې ستاسو په لاس کې دی، ښاغلي (قاضي محمد حسن حقیار) لیکلی او د همدغو شلو عنوانو اثارو له جملې څخه دی. هیله ده درانه لوستونکي ترې ښه ګټه پورته کړي. تحریک خپلو هېوادوالو ته ډاډ ورکوي چې په راتلونکي کې به هم خپلو دې ډول هڅو ته دوام ورکړي.

د هېواد د فرهنګ د بډاینې په هیله

په درناوي

د افغانستان ملي تحریک

فرهنګي څانګه

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

سریزې پرځای

له ډېره وخته راهیسې د ښځو د حقوقو او په اسلامي ټولنه کې د ښځو د رول او حیثیت موضوع جنجالي بڼه خپله کړېده او په دې وروستیو کې خو دا جنجال خپل وروستي پړاوونه وهي او د ورځې په مهمې موضوع بدله شوې ده .

دواړه خواوې (د ښځو دحقوقو پلویانو او په دې اړه د سخت دریځ لرونکي) له افراط او تفریط څخه ډک شعارونه ورکوي او خپل مقابل لوری پرې ملامتوي چې متاسفانه د دواړو خواو په دې جګړه کې د اسلام روح ټپي کېږي او په مستقیم او غیرمستقیم ډول د اسلام سپېڅلي او مبین دین د بدنامولو او په اوسني وخت کې د ناچلنده دین د پېژندلو او معرفي کولو هڅې کېږي په اسلام کې دښځو د رول او ارزښت په اړه خو په نورو ژبو کې ډېر کتابونه لیکل شوي دي ، خو په پښتو ژبه کې داسې کتاب چې د لوستونکیو هر اړخیزه تنده ماته اود اسلام ریښتونی تصویر یې انځورکړی او په دې اړه ټولو پوښتنوته شرعي ، معقول او منطقي ځواب وواېي لا تردې دمه مانه وو موندلی له همدې کبله مې قلم راواخېست او لستونې مې را بډوهل .

خطاء ، سهوه او اشتباه له انسان سره ملګری ده زه دا دعوه نه شم کولای چې همدا کتاب دې په دې اړه لومړنی او وروستنی کتاب وپېژندل شي او یا بل چاته د څېړنې او تحقیق اړتیا نه لیدل کېږي خو دومره په زغرده ویلی شم چې انشاء الله د اسلام اصلي بڼه په کې ښودل شوې ده او که

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ځوک يې راسره نه مني يا اختلاف کوي نو اختلاف يې په سر سترګو خو بايد چې د اختلاف طرز يې منطقي ، اصولي او شرعي وي او دلايل يې هم ثقه او معتبره وي .

د دې کتاب ليکلو کې مې له عمده ، ثقه او معتبرو ماٴخذونو او مراجعو څخه استفاده کړې ده ،هره مسئله مې چې له کوم کتاب څخه رانقل کړې ده نو د همدې مسئلې په پای کې مې د هماغه کتاب نوم هم ورسره ليکلی او حواله مې پرې ورکړې ده .

همدا ډول له ښاغلي رفيع الله روښن او انجنير محمد افضل ذاکر څخه ډيره مننه کوم چې د دې کتاب په کمپوزاو ډيزاين کې يې ډېره ستوماني وزغمله او د کتاب ناوې ته يې د چاپ هار ور په غاړه کړ .

همدارنګه له ټولو هغو ورونو او خويندو څخه ډېره مننه چې د دې کتاب په چاپ کې يې مرسته کړې ده .

محمد حسن حقيار

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يوه دعوه او ځواب يې

لکه چې په پېلامه کې مو ولوستل د اسلام د ښمنان په اسلام تور لګوي چې ښځې ته يې حقوق نه دي ورکړي ، دوی وايي ښځه په اسلام کې هېڅ ازادي نه لري او د وينځې حيثيت لري ، له اسلام او قران څخه نا خبره مسلمانان هم له دوی سره د اشعار زمزمه کوي او په غير شعوري ډول د اسلام د دښمنانو په لاس د مسلمانانو په مقابل کې استعمالېږي ، دا چې دا دعوه څومره حقيقت لري او يا څومره ناوړه تبليغات او پروپاګند دی چې په اسلام پسې کېږي وروسته به لوستونکيو ته جوته شي ، موږ که چېرې له اسلام څخه مخکې د جاهليت وخت ته کتنه وکړو او يا له دې څخه هم لږ وړاندې لاړ شو او وګورو چې په هغو ټولنو او وختونو کې د ښځو حال او حيثيت څه واو بيا په اسلام کې دښځو له حقوقو څخه ځان خبر کړو نو راته په ډاګه به شي چې رښتيا هم څومره درناوی او عزت چې ښځو ته اسلام ورکړی په يوبل مذهب کې هم نه دی ورکړل شوی .

د دی دعوې دثبوت لپاره څو قومونه او تمدنونه له اسلام څخه وړاندې او څو قومونه اوتمدنونه له اوسني وخت څخه د بېلګې په ډول يادوو ، او ګورو چې حتی په هغو ملکونو او قومونو کې چې دښځې د آزادۍ او مساوات چيغې وهل کېږي د دوی حالت په موجوده عصر کې څنګه دی .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښځه د تاریخ په بېلابېلو پړاوونو کې

الف : په یونان کې

په پخوانیو قومونو کې یونان یو پرمختللی قوم و ، مګر په دې قوم کې ښځې هېڅ حیثیت نه درلود .

په یونان کې به ښځه د انساني ټولو بدبختیو بنیاد ګڼلی شوه، د یونانیانو په نظر کې ښځه د ټیټې پوړۍ مخلوق و. د تهذیب او کار له پرمختګ سره ښځې هم لږ پرمختګ وکړ مګر ورو ورو په یونانیانو بیا شهوت غلبه وکړله په دې وخت کې بدلمنو ښځو دومره پرمختګ وکړ چې په انساني تاریخ کې ساری نه لري او د هر فن خاوندان به له دوی څخه راتاوو .

په یونان کې ښکلا پالنې او د ښکلا ذوق دومره غلبه وکړله چې بلکل خپل ځان ورځنې هېر شو، لویو فیلسوفانو او پوهانو به زنا څه عیب نه بلله، نکاح پکې غېرې ضروري وګڼل شوه ، له نکاح څخه پرته یوځای کېدل څه د شرم خبره نه وه ،د کام دیوي لمانځنه په ټول یونان کې رواج شوه (کام

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ديوي د ديوتا ښځه وه مګر بيايې هم له نورو دربو ديوتاګانو سره آشنايي درلوده او دهغې په دربار کې د هرچا غوښتنې پوره کېدلې تر دې چې حرامي کېوپړه پيدا شو او بيا دې قوم دېته د معبوديت درجه ورکړله) فاحشه خانې پر عبادتخانو بدلې شوې، د نکاح اهميت له منځه لاړ په همدې ترتيب ښځې خپل اصالت له لاسه ورکړ ، حتى په يونان کې لکه د ارسطو مشهور فيلسوف د اسبرطي په خلکو پړه اچوي چې له ښځو سره ولې آساني او ښه ګذاره کوي [١].

په يونان کې به ښځې دڅارويو او نورو ملکيتونو په څېر پلورل کېدلې ، (ريموستن) د يونانيانو يو استازى وايي چې موږ لوڅې ښځې د خوند او صادقې او مهربانه ښځې د جسم د نورو غوښتنو د تامين لپاره غوره کوو [٢].

ب ـ په روم کې

په روم کې ښځو ته د څاروي په سترګو کتلى شول ، دلته د لوړ کچ يوې غونډې فيصله وکړله چې ښځه ناولى حيوان دى چې نه کرامت لري ، نه عزت او نه درنښت دهغوى سپک ساتل پکار دي او د خدمت لپاره يې استعمالوئ [٣].

دلته سړى دښځو بادارو ، په خپلو ښځو او اولادونو يې پوره مالکانه حقوق درلودل،آن په ځينو حالاتو کې يې دهغوى د وژلو اختيارات هم درلودل خو کله چې په روم کې عملي مدنيت خپور شو نو ښځو هم څه دمه

(١) الاسلام بلامذاهب: دكتور مصطفى الشكعه او المرأة فى الاسلام : استاد محمد عزه دروزه.
(٢)حياة اليونان، دحميرا بزګر دمونوګراف په حواله
(٣)حقوق المراة في الاسلام عبدالقادر شبية الحمد

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

وکړه اوس هم د پردې دود خونه و اوفاحشه خانې وې مګر عفت او پاکئ ته په درنه سترګه کتل کېدل او داخلاقو معيار هم اوچت و .

يوځل يو رومي سناتور دخپلې لور په مخکې خپله ښځه ښکل کړله د ده دا کار دملي اخلاقو سپکاوی وګڼل شو او په ملي شوری کې پرې د ملامتئ غږ و شو مګر د غربي او شرقي تهذيب او تمدن له پرمختګ سره د رومي قوم په افکارو کې هم د ښځو په هکله بدلون راغی او ورو ورو د نکاح او طلاق په قوانينو کې دومره تغير راغی چې حالات بلکل سرچپه شول. ښځو به خاوندانو ته پورونه ورکول، خاوندان به د ښځو مرئيان وو په وړه خبره هم طلاق ورکول کېده په دې دور کې به ښځو پرله پسې مېړونه کول .سيدمودودي(رح) ديوې ښځې يادونه کوي چې لس مېړونه يې کړي وو .

جودنيل وايي چې يوې ښځې په پنځو کالو کې اته مېړونه کړي وو .

سناتور جوروم له ټولو څخه د يوې باکمالې ښځې يادونه کوي چې هغې د نريچې په وروستي وار درويشتم مېړه کړی و او د مېړه يې هم دا يوويشتمه ښځه وه .

آزاده عشق بازي څه د شرم او عيب خبره نه وه، ښځو او نرانو به يوځای او لوڅ لامبل[۴].

ښځو خو انساني حقوق بالکل نه لرل حتی د روم رسمي قانون هم ښځه نا اهله بلله او داهليت د نه درلودلو په اسبابو کې يې ښځه توب ـهم مهم لامل باله يعنې يوازې نارينه يې اهل بلل .

---

[۴]پرده سيد ابوالاعلی مودودي.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ج : په مصر کې

په مصر کې ښځو ځان د خاوندانو وینځې ګڼلې د هغوی خدمت به یې په دې ډول کاوه لکه چې وینځه د خپل بادار خدمت کوي ، هغوی هېڅ ډول آزادي نه درلودله اوخاوندان دهغوی معبودان ګڼلی شول .

په مصر کې ښځو کې خو یو وخت د شهوت رانئ جذبه دې حد ته رسېدلې وه چې د مصر فرعون به هلکان وژل او نجونې به یې د خپل خدمت او دشهوت د اور د سړولو لپاره ژوندۍ پرېښودلې .

الله ج پر بني اسرائیلو د احسان په ډول د دې واقعې یادونه څو ځلې کړې ده فرمایي : ((و اذنجینا کم من آل فرعون یسومونکم سوء العذاب یذبحون ابناء کم و یستحیون نسائکم .....))(۵)

یعنې : (او یاد کړئ هغه وخت چې خلاص **موکړئ د فرعون له خلکو څخه چې در رسولو به یې تاسې ته لوی عذاب، ذبحه کول به یې ستاسې زامن او ژوندئ به یې پرېښودلې ستاسو ښځې) د هغوی څه نور حیثیت نه و او داسې ظلم به ورسره کیده چې هیڅ حد نه لري .**

د: په هند کې

په هند کې هم د ښځو هغه حال و کوم چې په روم او یونان کې و.

دلته به کله سړیو د ښځو عبادت کاوه او کله به ښځو د سړیو عبادت کاوه، فاحشه خانې په عبادتخانو بدلې شولې. په هند کې دښځو پرمخ د تعلیم

---

(۵)البقره ۴۹

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دروازې وتړل شوې او داسې په سپکه سترګه به ورته کتلی شول چې له ښځو سره اړیکو لرونکیو کسانو لپاره یې د نجات او خلاصون دروازې تړلې وې په سند (دپخواني هند په یوه برخه) کې له اسلام څخه د مخه ښځه بالکل بې عزته وه کله به یې چې مېړه مړ شو او سوځاوه به یې دا یې هم ورسره سوځوله ،که دې به انکار وکړ رټل کېدله،بد اخلاقه به ګڼل کېدله، هر چا به ورته دغدارۍ او بې وفا په سترګه کتل او بیا به ورسره هېچا نکاح نه کوله او دهمېش لپاره به له خاوند او زوجیت څخه بې برخې وه، زنا په کې عام رواج و .

د نکاح او کورنۍ ستوماتنیا هېچا پر اوږه نه اخېستله اوس هم په هند کې ښځه دټولنې سپکه او ذلیله برخه ده هېڅوک ورته د قدر په سترګه نه ګوري ،په مختلفو پلمو وژل کېږي .

دهند پارلمان ته دیو ورسپارل شوي سند له مخې د ۱۹۸۸_۱۹۹۱ میلادي کلونوتر منځه په هند کې (۱۵۸۹۱) ښځې د واده د جهیز د نشتوالي له کبله وژل شوي دي او یا یې د خلکو د پیغور پر اساس ځان وژلی دی[۶].

و ګورئ چې دواده دجهیز د نشتوالي په معمولي وړه خبره څومره ښځې وژل شوي دي دا دی مساوات ؟دا دی د ښځو حقوق او آزادي ، اوس هم د پخواني جاهلیت په څېر په هند کې د نویو انجونو د وژلو لړۍ ښه توده روانه ده .

(۶) شهادت ۱۳۷۰\۱۲\۲۹ هجري لمریز .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

او په بېلابېلو پلمو هرکال زرګونه ښځې ځانونه وژني د نوای وقت ورځپاڼې د ۱۹۹۹ کال ګڼې د يو خبر له مخې ، تېره ورځ د جهيز د نشتوالي له کبله په هند کې د يوې کورنۍ ۱۷ پېغلو يو ځای او په يوه ورځ ځان وواژه .

ه : د عربو په جاهليت کې

په عربو کې له اسلام څخه وړاندې ښځې د چانه خوښېدلې د هغوی په زېږېدلو به شرمېدل هغوی به يې دنفقې او جامې له وېرې او يا د جاهلي غيرت له کبله ژوندۍ ښخولې په عربو کې به چې د چا په کور کې انجلۍ پيدا شوه ګويا په هغه کور کې به قيامت و د قهر او غضب څپې به يې په مخ را څرګندې شوې د دوی د دې باطل رواج او باطلې عقيدې د له منځه وړلو په غرض الله ج فرمايي : ((لله ملک السموات والارض يخلق مايشاء يهب لمن يشاء انا ثا ويهب لمن يشاء الذکور او يزوجهم ذکرانا و اناثا و يجعل من يشاء عقيماً انه عليماًقديراً))[۷]

((يعني : الله لره دی حکومت په اسمانو کې او په ځمکه کې پيدا کوي څه چې وغواړي ، بخښي چاته چې وغواړي لوڼې او بخښي چاته چې وغواړي زامن يا ورکوي جوړه زامن او لوڼې او ګرځوي چا لره چې وغواړي شنډې خدای ج پوه او قادر دی پر هر څه .))

---

(۷) الشوری ۴۹_۵۰

www.melitahrik.com 0771400116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دلته الله ج لومړی یاد دا نجونو وکړاو هلکان یې وروسته ذکر کړي معارف القران د قرطبي په حواله د واثله بن اسقع قول راوړی چې د کومې ښځې له ګېډې څخه لومړی لور پیدا شي هغه مبارکه وي [۸].

الله ج فرمايي چې دلور او زوی ورکول زما په اختیار کې دي تاسو په هر حال شاکر و اوسئ او د لور په زېږېدلو مه خفه کېږئ.

په جاهلیت کې په ښځو داسې ظلم کېده چې حتی هغوی ته د انسان په سترګه نه کتل کېدل، هغه وخت به ښځو لوڅ او بربنډ د بیت الله طواف کاوه.

بربنډ ګرځېدل څه د شرم خبره نه وه، د منافقینو د رئیس عبدالله ابن ابی ا بن سلول شپږ وینځې وې چې د هغوی لپاره یې سرایونه جوړ کړي وو، او هغوی یې زنا ته اړ وېستلې، وهلې به یې او له هغوی څخه به یې دومره ډېرې پیسې وغوښتې چې هغوی به یې له ورکولو څخه عاجزې وې او نا چاره به وې چې بد کاري وکړي.

هلته د هر رئیس همدا حال و، ښکاره سرایونه به و او دبېرغ په څېر توټې به پرې زوړندې وې هر چا به پېژندل چې دا د زنا او بدکارئ ځایونه دي.

دمېلمنولپاره به یې د قدر، درناوي او احترام په غرض انجونې ورورلندې کولې چې زنا به یې ورسره کوله..... [۹]

لنډه دا چې په جاهلیت کې له ښځو سره ظلم خپل وروستئ پوړی ته رسېدلی و په عربو کې به انجلۍ دومره بده ګڼلی شوه چې هغه به یې ژوندۍ ښخولې وأدالبنات (د ژوندیو لورګانو ښخول) په هغوی کې بالکل

(۸) معارف القران ج ۱ ۲۵ مولانا محمد شفیع

(۹) روائع البيان في تفسير آيات الاحكام محمد علي صابوني.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

عام رواج و او په دې به يې ويار کاوه ، د خسر او اوښي نوم له ښکنځلې ځخه کم نه و کله به چې چا کره لور پيدا شوه دومره به خفه و چې ګويا غټ غم پرې راغلی دی قرآن د دوی د دې جاهلې او ناوړه عنعنې حکايت داسې کوي ((و اذا بشر احدهم بالانثی ظلت و جهه مسودا و هو کظيم يتواری من القوم من سوء ما بشربه ايمسکه علی هون ام يدسه فی التراب الاساء مايحکمون))[١٠]

(يعني : او کله چې خبر ورکړای شي يو تن د دغو کفارو ته په پيداکېدلو د لورنو وګرځي مخ د ده تک تور له غمه حال دا چې دی ډک وي له قهره ، پټ

ګرځي له قومه(خپل) دهغه خبر دناخوښۍ له کبله چې ده ته ورکړل شوی دی ايا وساتي دی هغه (لور) سره د سپکوالي که ويې منډي ژوندئ په خاورو کې ،خبر اوسئ چې بد دی هغه چې حکم کوي دوئ)

دا ووپه جاهليت کې د ښځو حال چې د لور په زېږېدني به يې پلار تندی تروش نيولی وو او ټوله ورځ به يې له خفګانه څهره بدله وه .

د ډېرې غصې ، نفرت، غم او ندېښنې څخه به سرګردانه و او په دې غلط سوچ کې به و چې که د الويه شي نو زما زوم به وي ، زه به خسر يم او چاته به مخ ښودلی نه شم او که ژوندئ يې په ځمکه ومنډم او ټول عمر ورځخه ځان او زګار کړم ځيني مفسرين د [ايمسکه علی هون] معنا داسې کوي چې هغوی به يې بنديانې ساتلې او داسې به ذليلې وې چې ګويا له سره د ده اولاد نه وي حتی له سره انسان نه دی ....[١١]

---

(١٠) النحل ـ ٥٨ ـ٥٩)

(١١) تفسير کابلی ج : ٣ مولينا محمود الحسن ديوبندی او مولانا شبير احمد عثماني

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

الله ج فرمايي : ((و اذا الموؤدة سئلت باى ذنب قتلت)) ......[۱۲]
يعني ((او کله چې له ژوندئ ښخې شوې لور څخه تپوس وکړلی شي چې په کومه ګناه وژل شوې ده .))
قيس بن عاصم التيمي اته لورګانې ژوندئ خښې کړې وې .
ښځو په ميراث کې حق نه درلود ..[۱۳]
د خپل مال واک يې نه و دخپلو ورونو او زامنو سره ودونه کېدل يو سړي به لس او شل ښځې کولې کوندې ته په اسانه دبل مېړه اجازه نه وه ، مګر د اسلام د سپېڅلي دين په راتلو دا هر څه باطل دودونه لـه منځه ولاړل ښـځو تـه يې عـزت او درنښت او رښتوني انساني حقوق ور پـه برخه کـړل او لـه وحشت نه ډک دودونه له منځه ولاړل .

و: په امريکا کې

غربيانو ښځو ته ازادي او ترقي نده ورکړې ، بلکه هغوی تـه يـې ذلـت ورکړ ،هغوی يې کار ته اړ باسلې چې له نفقې او لګښت څخه يې خلاص شي .
د هغوی کوچنيان يې د هغوی له نظر او روزنې څخه محروم کړل هلتـه ښـځه د نارينه وملعبه ده ، په سرايونو دوکانونو او رقص خانو کې ورځنې کـار اخلي لوڅ او له بې حيايۍ څخه ډک فلمونه يې ترينه ثبت کړل .
د سينماګانو په پردو کې يې هغـه د حيوان پـه څېر معرفي کړلـه ، د هغـوی ښايست ،ځواني او ارزښتمن بدن يې له خاورو سره خاورې کړ اوس هغـوی نا چاره دي چې د ځان لپاره د نفقې د حاصلولو پـه غـرض شپه او ورځ پـر

---

[۱۲] التکوير ۸_۹
[۱۳] روح المعاني علامه الوسي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ځان يوه کړي او ځان ته نفقه پيدا کړي ځکه سړی خو اوس د خپل شهوت اور په دوی سړوي او نور يې په غم کې نه دي .

يو استاذ چې په لوېديځه نړۍ کې يې ډېر وخت اړولی و موږ ته وويل کله چې ماغربي ښځو ته په اسلام کې د دوی حقوق بيان کړل ډېرو ښځو ژړل او فرياد يې کاوه چې کاش په ختيځ کې له مسلمانانو سره اوسېدلی او له دې ګنده تمدن څخه لېرې وای.

حتی په لندن کې آن په يوولسمې پېړۍ کې هم ښځې پلورل کېدلې هغوی ته په هېڅ هم د تسلط حق نه و [١۴].

ز : په فرانسه کې

که د اروپا تېر پېښليک ته وګورو نو وينو چې هلته ښځه انسان نه ګڼل کېده ، په کال ۵۸۶ م کې فرانسويانو له ډېر کوښښ وروسته ايله ښځو ته دومره خدمت وکړ چې هغوی يې دې پرېکړې ته اړ کړل چې ښِځه انسانه ده ، خو سپکه او ذليله او د خدمت لپاره پيدا شوې ده .

په فرانسه کې ښځه د خاوند تابع ده په خپل مال کې د لاسوهنې (تصرف) حق نه لري ، د هغې ټول مال د مېړه په واک کې دی .

ښځه د خاوند له موافقې پرته په هېڅ معامله کې ګډون نه شي کولای هلته خاوند له ښځې څخه خوند او ګټه اخيستلای شي ، خو نفقه يې په خاوند نه شته .. (١) (١)..وظيفة المرأة المسلمة على القاضي .

---

(١۴) تحفة العروس محمود مهدي استانبولي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په فرانسه کې د ښځو له زړونو څخه داولاد د مينې او محبت فطري جذبه وتلې ده ، هغوی اوس د اولاد پر مرګ خوښېږي .
ديوې ښځې د شپږو مياشتو کوچنی مړ شو ، نو دا دهغې په وړاندې په ګډا شوه او خپلو ګاونډيانو ته يې وويل : اوس موږ بيخي بل بچی نه زېږوو ، زه اوزما خاوند د دې بچې په مرګ ډېر خوښ يو .
په کال ۱۹۱۸ م د فبروري په مياشت کې د لوار محکمې ته دوه انجونې د بچيو د وژلو په جرم وړاندې شولې ، له دوی څخه يوې خپل بچې په اوبو کې ډوب کړی و ، دويمې د خپل زوی مری خفه کړې وه ، خو هغه ژوندی و ، بيا يې په هغه ديوال راوغورځاوه و سر يې ميده ميده شو ، خو دا دقانون په آند مجرمې ونه ګڼل شوې .
په همدې کال د مارچ په اتلسمه د ((سن)) محکمې ته يوه رقاصه وړاندې کړل شوه چې دخپل زوی ژبه يې له تالو څخه راوېستلې وه ، سر يې ورته مات کړی و او مری يې ورته غوڅه کړې وه ، خو دا ښځه د محکمې پر وړاندې ګناهګاره نه وه [۱۵].

ح :په نوره اروپا کې

په امريکا او فرانسه کې چې د ښځو کوم تصوير موږ وړاندې کړ ، دا په ټوله اروپا کې چلېږي د ښځو او نارينه وبې قيده ازادئ ، فحاشئ او بد کارئ ته وده ورکړه .

---

(۱۵) پرده : سيد ابوالاعلی مودودي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

بربنډ تصویرونه ، عشقي افسانو ،ګډا ، سندرو او ...... د اروپا خلک داسې کړل چې له ژوند څخه يې وو پستل هلته کورنی نظام ختم دی ښځه خپله نفقه ځانته پخپله ګټي دخپل فزيکي او طبيعي جوړښت پر خلاف دژوندانه د بوجونو پورته کولو ، دکورني نظام ختمېدلو او... له ښځې څخه بې قدره آله جوړه کړله چې د ژوند غرض يې يواځې په همدې کې خلاصه شو چې د دنارينه وو د شهوت سړولو لپاره پيدا ده او بس ، دې بې قيد او شرطه آزادۍ چې د لوېديځ او اروپا د خلکو لپاره څه ډالۍ راوړلي ان شاء الله وروسته به راياد شي اوس چې لوېديځوال له دې ژوند څخه تنګ شوي هر چاته په ډاګه ده چې هلته هره ورځ په سلګونو خپل ځان وژني ، داځکه چې هغوی ته د ژوند غايه او غرض همدا د دنيا څو ورځې معاش ښکاري، سکون ، اطمينان ورسره نه وي او د دنيا په ژوند موړ شي بالاخره په ځان وژنې لاس پورې کړي ، دا په لوېديځ او اروپا کې د آزادۍ او مساوات ډالۍ ده ، څومره خلک چې ددې آزادۍ په نتيجه کې د اعصابو په ناروغۍ اخته دي د هاغوځايونو روغتونونه يې شاهدان دي .

ط: په چين کې

چين هم يوله هغو هېوادونو څخه دی چې اوسېدونکي يې داسلام په سپېڅلي دين له کلونو کلونو راهيسې تور لګوي چې ګواکې د ښځو حقوق يې تر پښنو لاندې کړي دي ، او په اسلام کې د نر اوښځې مساوات نشته دی .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

عجیبه ده چې دوی په اسلام کې د نر او ښځې مساوات غواړي ، خو اوس هم په چین کې له موره نوې پیدا بې ګناه انجونې وژل کېږي .

د چین یو لوړ رتبه مامور د چین پارلمان ته وایي : په چین کې دا نظریه چې سړی پرښځو غوره دی ژر او آسانه له منځه تللی نه شي او ښځو او سړیو ته مساوي حقوق ورکول په مخه کې اوږده لار لري .

چین چې په اسلامي هېوادونو کې د نر اوښځې د مساوات لپاره له کلونو کلونو راهیسې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کوي ، پخپل هېواد کې یې د ښځو د حقوقو د ساتلو قانون د ۱۳۷۱ ه ل د وري (حمل) په میاشت کې تصویب کړ (۱۶).

ی : په پخواني شوروي اتحاد کې

دا په لوېدیځه ټولنه کې د ښځو د ژوند تصویر و ، اوس راځئ چې په ختیځه نړۍ کې د ښځو حال وګورو حقیقت دادی چې په شرق کې هم کمونستانو یوائې په خوله دښځې لپاره د آزادۍ او مساوات چېغې وهلې مګر په عمل کې یې له هغې ځخه د ټیټې پوړۍ یو مخلوق جوړ کړ او هغه یې د فطرت پر خلاف ستونزو او ورک لارئ ته مخه کړه ، د هغې د انساني کرامت او فطري نیکمرغۍ په تروړلو کې یې له هېڅ ډول هلو ځلو نه ډډه

(۱۶)شهادت د وري ۹ مه ۱۳۷۱ ه ل .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ونکړه د کمونیستی د پوچې فلسفې بنسټ اینښودونکي کارل مارکس وایي : ((ښځه باید دخپل ژوند د پایښت لپاره حتماً کار وکړي))[۱۷]
نکاح خو یو مذهبي دستور ګڼل کېده او کمونېزم خو مذهب هسې هم تاریاك (اپین) او د پرمختګ او تمدن په مخ کې خنډ ګڼي ازاد ګډون او کورنی نظام له منځه تلل د کمونیزم مرام او اصول دي هلته لوی او کوچنی باید کار وکړي ، کوچنیان باید په وړکتون کې لوی شي ، د مور د مینې او محبت څخه له ډکې غېږې ځنې دې لېرې و اوسي هغوی باید په داسې سېستم سره لوی شي چې بیا نه مور وپېژني او نه خور .
په روسیه کې د کمونستانو له بریالیتوب څخه وروسته به حکومتي نشراتو د انساني حقوقو څخه په عامه توګه یادونه کوله ، مګر د ښځو حقوقو ته به یې په ځانګړي ډول هېڅ نغوته نه کوله چې لدېنه د اندریه زفاروف یو کتاب چې د (خطر او دهغې سبب) په نامه یې لیکلی و مستثنی دی په دې کتاب کې هغه خطر ته ګوته نیول شوې وه چې دشوروي اتحاد (د هغه وخت روان موجوده رژیم) ښځو ته ډالۍ کې کومې بدني او عصبي ناروغۍ راوړې وې او دښځو ولادت او زېږنده یې کمه کړې وه په (۱۹۷۹م) کال د دسمبر په میاشت کې دانساني حقوقو ترعنوان لاندې یو کانفرانس جوړ شو.
ځرنګه چې د ښځو د قهر او غضب څپې موجوده رژیم ته مخ په زیاتېدو وې نو له ډېر ټینګښت څخه وروسته یې له حکومت څخه دیوې خپروني اجازه واخستله چې (د روسي ښځې د تاریخ) په نامه خپرېدله په دې نشریه کې

(۱۷) المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلالة آدم

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په شوروي اتحاد کې د ښځو د ستونزو په اړوند مقالې او مضامين خپرېدل مختلف اشعار او تاريخي واقعې چې په دې موضوع پورې اړونده وې په دې خپرونه کې خپرېدلې ، دې خپرونې د روسي تزاري او انسان دښمنه رژيم له منافقت او ټگماری څخه پرده پورته کړه هغوی چې په خوله څه ويل او په عمل کې يې څه کول دی خپرونې دا هر څه په ډاگه کړل ليکوالې يې ښځې وې هغوی به د خپلو شراب خورو مېړونو له ناوړه گذارې څخه ډېر شکايتونه کول دې خپرونې ليکلي دي : روسانو له ښځو سره د مساوات ژمنې کړې وې خو د دې پرځای چې ښځې ته ارامي ، هوساينه او نېکبختي راولي هغوی ته يې د بدمرغی او ذلت ډالی راوړلې د هغوی د ژوند ستني يې وړنگولې .

په متوفی شوروي اتحاد کې چې له ښځو سره څومره ظلمونه کېدل څومره بنديانېدلې ، او له هغوی سره چې د وحشت کومې کړنې سرته رسېدلې ، دې مجلې پټ پربښودلې، دې نشريه کې د نراو ښځې پر مساوات حتی د کار په ساحه کې هم ډېر کلک رد شوی و .

فيلسوفه تانيانا خوتچيفا چې مارکسيستي تعليم لري ليکي : دلته په روسيه کې نارينه نه غواړي چې ښځې وساتي او دهغوی مسئووليت ومني ، دشوروي تعليم او دمارکس نظريات چې د نر او ښځې د مساوات چېغې وهي په حقيقت کې د ښځو سپکاوی دی .

دارژيم د ښځو ازادي نه ،بلکې سپکول غواړي دا نظام غواړي چې له نارينه څخه دې هم ښځه جوړه کړي اوپه هغوی کې د ازادئ ، زړورتيا ، برم او وقار احساس له منځه يوسي د شوروي حکومت د دې نشريې ليکوالې تر تهديد او گواښ لاندې ونيولې او د دې حرکت څينې گړندی غړې يې

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

زنداني کړلې لکه د تانيانا ، مابونافا ، ليکوالې او شارې يې تبعيد کړلې ((بلياز پيسکايا)) يې پنځه کاله په بند محکومه کړه .دې حرکت پرافغانستان د روسانو ديرغل د تقبيح (غندنې) په غرض پر مختلې مقالې خپرې کړلې او داحرکت اوس هم دنادی مريم په نامه فعاليت کوي .....[۱۸]

(۱۸) وظيفه المرآة المسلمة على القاضي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښځه په بېلابېلو مذهبونو کې

الف : په یهودیت کې

یهودیان ښځې بې ارزښته او بې اهمیته ګڼي د هغوی په نظر ښځه د انساني مصیبتونو سر چینه ده لکه څنګه چې په یهودي خرافاتو کې حضرت (حوا) د انساني مصیبتونو بنسټ ګڼلی شي .

په یهودیت کې خاوند د ښځې د وژلو واکمن و ، عزت او شرافت یوازې د سړیو لپاره ځانګړی و ، نکاح یو غیر ضروري عنعنه ګڼل کېدله او که چا به نکاح وکړه نو د هغې پابندي اورمرو نه وه ، په وړو او معمولي خبره جدایي راتلله .

یهودیان په عیاشۍ او شهوت رانۍ کې دومره ډوب شول چې یوه زنا کاره ښځه د دې قوم معبوده وه او دهغې تعظیم به یې کاوه[۱۹].

ب : په مسیحیت کې

په مسیحیت کې ښځه د ګناه مور او دبدۍ بنسټ او اساس ګڼلی شي د مسیحیانو په نزد ښځه یو داسې سرچینه ده چې خلک د ګناه په لور لمسوي ، د جهنم په لور نبغه لاره او د ټولو انساني مصیبتونو پیل هم ښځه بولي ، دوی وایي : د دې ښځې والی له ټولو څخه غټ د شرم خبره ده ، ښځې ته په خپله ښکلا او ښایست شرمېدل پکار دي ځکه چې دا

(۱۹) پرده سیدابو الاعلی مودودي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د شیطان په لاس کې یوه پیاوړې وسله ده ، دې ته پکار دي چې تل دې د خپلو ګناهونو لپاره کفاره ورکړي ځکه د همدې له لامله نړۍ او نړیوال په مصیبت او لعنت ګرفتار دي . ((ترتولیان)) [Tertllian] چې د مسیحیت په امامانو کې دیو لومړني پیر امام دی د ښځو په هکله وایي : ښځه یوه داسې بدي ده چې رغېدن ترې ، نه کېږي ،یوه پیدایشي وسوسه ده ، یو داسې افت دی چې مینه ورته کېږي، یوه ښکلا ده چې لوټل کوي او یو لوی ښکلی مصیبت دی .

د دوی هم اند دادی چې دښځې او سړي ترمنځ عشقي اړیکې پخپل ذات کې پلیتي او د اعتراض جوګه کار دی که څه هم دا اړیکې د نکاح په صورت کې وي ،پیغلتوب داخلاقو معیار وتاکل شو لومړی خو دې هلک او انجلۍ بالکل واده نه کوي او که واده هم وکړي نو صنفي اړیکې دې نه ساتي د کلیسا کارکوونکي په یوازیتوب کې له ښځې سره یوځای کېدلی نه شي ، داسې نظرونو د ښځې حیثیت له حده زیات سپک او کم کړ.

د معاشي حیثیت له مخه ښځه بیخي بې وسه او د سړي په واک کې وه په میراث کې ورته ډېر لږ حقوق و ، پخپله ګټه یې هېڅ واک نه درلود ، دهغې د هرڅه واکمن د هغې خاوند و دطلاق او خلعې اجازه بالکل نه وه ، که څه هم د ښځې او خاوند زړونه ډېر بد شي او که له کورڅخه دوزخ یا ګور هم جوړ شي او که د ډېرې سختې اړتیا له کبله د بیلتون لپاره ناچاره شول نو له بېلېدلو څخه وروسته د دویم ځل نکاح اجازه بیا نه سړي ته شته ده او نه ښځې ته . (!)پرده : سید ابو الاعلی مودودي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دا په حقیقت کې له لومړي صورت څخه هم ډېر دردمن و ، ځکه چې یا خودې ټول عمر دواړه د راهب او راهبې ژوند تېروي یا دې ټول عمر په ګناه کې تېروي .

د خاوند د مړ کېدلو په صورت کې ښځې ته او د ښځې د مړ کېدلو په صورت کې خاوند ته د بلې نکاح اجازه نشته او دا کار لوی عیب ګڼل کېده ، د انګلستان د جمهور رئیس اتم هنري (۱۵۰۹_۱۵۴۷) م په وخت کې دانګلستان پارلمان فیصله وکړه چې ښځه د مسیحیت کتاب (عهد جدید) نشي لوستلی [۲۰].

دا و د ښځې حال په هغه مسیحیت کې چې نن سبا یې پر لوېدیځې نړۍ خپل جال غوړولی دی ، او دانسان لپاره د سعادت او نېکمرغۍ چیغې وهي !

دامو د نړۍ د پرمختللو لسګونو هېوادونو او مدنیتونو څخه څو هېوادونو ته د بېلګې په ډول ګوته ونیوله ، هغه چې د مساوات او د ښځې لپاره د ازادۍ ډېرې چیغې وهي همدارنګه د نړۍ دلسګونو مذهبونو څخه مو دوه مشهور هغه مذهبونه یاد کړل کوم چې دمساوات ، دښځې لپاره د آزادۍ او دهغې د حقوقو دغوښتلو د تشو شعارونو په نوم مبارزه کې تر هر چا وړاندې قدم ږدي او دا چې په عمل کې یې څه وکړل او تر دې شعار لاندې یې له ښځو سره څه ظلم وکړ هغه لږ خو تېر شو او لږ څه نور به وروسته ولولۍ .

---

(۲۰)حقوق المرأة فی الاسلام عبدالقادر شبیة الحمد .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د نر او ښځې د مساوات په هکله به هم لنډ بحث وکړو او وبه ګورو چې دمساوات مدعیان په عمل کې څه کوي او آیا د نراو ښځې ترمنځه بشپړ مساوات راتلای شي ؟ مساوات یعنې څه ؟ خو د دی لپاره چې ښه پوه شوو چې دا مساوات د ښځې له فطرت سره ظلم دی که انصاف او د دې مساوات زیانونه د ښځې لپاره په ځانګړي ډول او د ټولنې لپاره په عمومي ډول څه دي ؟ ښه به داوي چې د دواړو ډلو ترمنځ هغه توپیرونه وپېژنو چې فطرت هغوی یو له بل څخه بېل کړي دي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د ښځې او نارینه ترمنځ توپیرونه

الف : بیولوژیکي توپیرونه

د نارینه روغتیایي حالت د ښځې په انډول ښه وي ځکه چې په هغه کومه تاکلې ناروغي نه راځي کومې چې پر ښځې راځي .
د حیض او نفاس حمل او زېږونې ، د تي ورکولو ، د کوچني د روزنې اغېزې د ښځې په بدن پریوځي : مثلاً : په حیض کې د ښځې بدن پر هغې درنېږي د تودوخې درجه یې ټیټېږي ، هاضمه یې خرابېږي ، د بدن غړي یې سستېږي په هرو سلو کې (۲۳) ښځې په حیض کې درد نه لري نورې ټولې له دې دردونو څخه ځورېږي .
علي القاضي د نور سکستشنسکي ، امېل لورک ، لاینسکي ، فان دی فلدا ،مېل نورلاک ، ګبهارد ، کرسي شکنسکي ، کرافت ایبنج او داسې نورو مشهورو ډاکټرانو او پوهانو نظریات را اخیستي دي چې لنډیز یې دادی .
ښځې ته په حیض کې سردرد ، ستوماني ، د اندامونو سستي ، دهډوکو درد ، د اعصابو کمزورتیا ، په مثانه کې پریشاني ، له بدهضمۍ څخه شکایت ، په سینه کې درد ، دتنفس سرعت ، د طبیعت ګډوډ والی او پرېشاني لکه چې ښځه ډېره ناروغه وي ، له نامه څخه لاندې درد چې د زړه تنګوالی به ورسره وي پیدا کېږي ژړېدونکې به وي ، فکر خراب وي ، سکون ، اطمئنان ، سوکالي او آراموالی ورسره نه وي ، خپل ورځنی

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کار نشي کولای ، دبدن غړي يې د ارادې تابع نه وي مثلاً : که کاتبه وي پوره ټايپ نه شي کولای ، د يو ټکي په بدل بل ټکی وهي جمله جوړولای نه شي ، غير اختياري کار ترې وشي ، پدې ورځو کې به ډېر جنګ او لانجې کوي ، د هغې له اخلاقو څخه به په دې ورځو کې هر څوک شکايت کوي ، حتی د هغې اولاد هم.

ډاکټر (وينزج) د خپلو مشاهداتو په رڼا کې ليکي : کله چې د ښځې له پلوه محکمې ته کوم شکايت کېږي نو ودې ګوري ښايي چې هغه د حيض په وخت کې وي ،ځکه چې په دې موده کې د هغې اعصاب کار نه ورکوي ، او دحمل په موده کې هم څو مياشتې کله ناروغه وي او کله روغه او د ولادت څخه وروسته (نفاس کې) هم د ښځې هغه حالت وي کوم چې په حيض کې وي.

ډاکټر (هيولاک ايلس اوبرت مول) ليکي : ښځه بايد د حمل (بلاربښت) په وروستۍ مياشت کې نه دکور کار وکړي او نه د دفتر همدارنګه د نارينه اندامونه کلک او غښتلي وي پلنې او پراخه اوږې لري ، وږه او تنګه کېږه يې وي ، د بدن شحميات (وازدې) يې په مناسب ډول په بدن کې وېشل شوې دي ، ږيره او بريتان يې راشي اواز يې غټ او غليظ وي ، مګر ښځه نرمه او ګرده وي ....

ډاکټر شفيق عبدالملک ليکي :

ښځه ښکلې بڼه لري ، تيونه يې په مناسب ځای کې دي چې د کوچني د تغذيې لپاره مناسب او ښايست او ښکلا کې زياتوالی راولي ، ګرده بڼه غوره کړي عورت يې په مناسب ځای کې دی چې کوروالي، حمل او تناسل

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ته ښه برابر دی او څنګه چې دښکلا غوښتنه ده هماغسې يې اواز نرم دی [۲۱].

د نر او ښځې ترمنځه د غړو په اړوند نولس (۱۹) توپيره دي ، د نارينه ماغزه د ښځو له ماغزو سره توپير لري پدې هکله يو عالم چې په (۱۹۱۸ م) کال کې يې د نوبل جايزه واخېستله ډيره څېړنه کړېده يو ته يې نارينه ماغزه اوبل ته يې ښځينه ماغزه نوم ورکړی دی ..... [۲۲]

الله ج انسان ته څنګه چې د ښکلا غوښتنه ده ښايسته بڼه ورکړه ، څه چې نارينه په ښکلا کې ډېرښت راولي هغه يې نارينه ته ورکړل ، او کوم څه چې د ښځې په ښکلا کې ډېرښت راولي هغه يې ښځې ته ورکړل . فرمايي :

[لقد خلقنا الانسان فی احسن التقوم] [۲۳]

يعنې : په تحقيق سره موږ پيداکړی دی انسان په ښه اندازه سره))

همدارنګه د وزن له نظره نارينه درونـد او د اوږد قامت خاوند دی د نر هډوکي کلک او غښتلي دي ښځه د نرپه پرتله ژر لويږي بدن يې ژر وده کوي د ښځې بدن د نر په انډول دوازدې د ذخيره کولو ډېر قابليت لري ، په نارينه کې وازده په سلو کې اتلس (۱۸٪) او په ښځو کې (۲۸٪) ده .

علي القاضي وايي چې : د هر انسان په بدن کې (۲۰) ميليونه سوري دي مګرکه په مايکروسکوب کې ځير شئ پېژندلی يې شئ چې دا دنارينه د بدن سوري دي او داد ښځې .

(۲۱) مبادي علم التشريح و وظايف الاعضاء\ دکتور شفيق عبدالملک .

(۲۲)وظيفة المراة على القاضي

(۲۳)التين ۴ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ب: سیکلوژیکي توپیرونه

د عین الشمس په پوهنتون کې د علم النفس (اروا پېژندنې) استاد دکتور سید فواد البهی لیکي: انجلۍ د خپل عمر د مراهقت تر دورې له هلک ځینې هوښیاره او ځیرکه وي، له مراهقت څخه تر بلوغ هلک هوښیار وي او وروسته بیا دواړه برابر وي [۲۴].

دوه غربي پوهان د هلکانو او انجونو ترمنځ د ازموینې د نتیجې تر کتلو وروسته وایي چې دا دواړه ډلې په نمرو کې سره برابرې دي.

په هر حال د نر او ښځې ترمنځ توپیرونه علماوو روښانه کړیدي، لکه د ښځې عاطفه: نرم طبیعت، د اسرارو (پټو) نه ساتنه ژر تر اغېزې لاندې راتلل په وړه خبره خفګان او خوشحالي ښځې په ستاینه او غندنه کې تر هر چا مخکې، په مدح او ثنا کې پیاوړې دي، بې له کوم دلیل او پلټنې څخه چې څه واوري نو هغه مني صبر او تحمل نه لري.

ج: فزیولوژیکي توپیرونه

د نارینه اواز سخت، غټ او غلیظ دی او د ښځې اواز نرم او لنډ دی، د غدو او زړه ناروغي په ښځو کې ډېره وي، ډاکټران وایي چې: د دې لامل حمل، حیض، نفاس (ولادت) او رضاعت (تی ورکول) دي.

دا و د ښځې او نارینه و ترمنځ مهم توپیرونه چې فطرت په نر او ښځه کې پیدا کړي دي.

---

(۲۴) وظیفة المراة المسلمة نقل له الزکاة څخه.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دا چې کوم توپیرونه مو په ګوته کړل دا ټول جوتوي چې د ښځې دنده بېله او د نارینه بېله ده .

اوس که څوک له دې سر بېره بیاهم ښځه د کار ډګر او کړاوونو ته راکشوي او هغه درانده کارونه پرې کوي چې هغه یې زغملې نه شي او دفطرت په خلاف یې له ستونزو سره لاس او ګریوان کوي نو دا له ښځو سره ظلم نه نوآخر څه دي ؟ آیا دوی حقیقت کې بې انصافان او دښځو دښمنان نه دي ؟

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

مساوات

په مساوات کې وايي چې ښځه او سړی په اخلاقي مرتبه او انساني حقوقو کې بالکل برابر دي اوباید دواړوته په یوه سترګه وکتل شي .
په متمدن ژوند کې هم ښځې باید هغه کارونه وکړي کوم چې سړی کوي او هغه اخلاقي بندیزونه دي د ښځو لپاره هم ورک کړل شي کوم چې د سړي لپاره نشته دواړه ډلې دې اوړه په اوږه کار وکړي ، هرڅه چې دوی وغواړي کولی یې شي صنفي اړیکې د دوی خپل حق دی، په ښځو باندی نوره د سړیو واکداري نشته ځکه دواړه انسانان دي هریو دې یې خپله ګټي او خپله دې یې خوري .
ښځې دې د ژوند په ډګر کې په خپلو پښو ودرېږي او د سړیو له احتیاج څخه دې ځان وژغوري دوی که یو له بل لپاره جنسي قرباني ورکول غواړي نو ټولنه دې ورته تندی نه تریووي ، که نکاح کوي نو هم د دواړو دموافقې پر اساس او که څه وخت جدا کېدل غواړي نو جدا کېدلای هم شي دغه مساوات چې په حقیقت کې د وګړنیزو ټولنو لپاره له مصیبت او خطر څخه کم نه و ، انساني ټولنه د تباهۍ او بربادۍ سره مخ کړله .
انساني کرامت یې تر پښو لاندې کړ ، د دې مساوات په ترڅ کې چې کوم زیانونه ټولنې ته مخ شوي دي ډېر زیات دي زه پرته له دې چې د دې مساوات مذهبي اړخ تحلیل کړم ، هغوڅو زیانوته چې په عمده ډول د مساوات غوښتونکي ټولنې ورسره مخ دی ګوته نیسم :

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

الف : دفحاشۍ ډېروالی

کله چې ښځه دکار لپاره بهر نړۍ ته وزي او څه مذهبي تمانع هم ورسره نه وي ، د ګناه خیال د جنت او دوزخ وېره نه وي طبعي منظرې او داسې نور زړه راښکونکي حالات هم ګوري چې دهغې جنسي قوه په اور بدلوي د ټولنې له ملامتۍ څخه هم خلاصه ده نوبیا به ولې د ټولنې د ځوانانو د خوشحالولو لپاره ګډا او رقص نکوي ، ولې به په ستېج سندرې نه وایي ، د هغې لپاره د جنسي اړیکو د ټینګولو په غرض کوم ځانګړی څوک مطرح ندی له هرچا سره یې چې زړه وغواړي خپلې غوښتنې پوره کولای شي نو بیا ولې د چا دنکاح په ولکه کې ځان د تل لپاره ورکړي .

که د حرامي بچي د زېږېدلو خطره وي نو دحمل د غورځولو (برت کنترول) لاره خو خلاصه ده اوس خو ورته د حمل د پیدا کېدلو پورې ګوري هم نه، هلته ښځه مقناطیس (او سپنکښ) جوړه شوې ده او داتنګې او نازکې جامې ، پړقیدونکي پوډر ، سرخي ، د ډول سینګار سامانونه ، له عشق او محبت څخه ډکې افسانې ، په سینماګانو بربنډ فلمونه کتل او ثبتول ، په اخبارونو کې زړه راښکونکي تصویرونه ، ناولونه او افسانې دا ټول اور مړ کوي نه ، بلکې تازه کوي یې .

په هغه بیان کې چې په ۱۹۷۷ م کال د امریکا د متحده ایالاتو د تحقیقاتو له دفتر څخه خپور شوی و ، وایي : دلته د ښځوله ازادۍ سره جرایم زیات شوي دي عیاشي او فحاشي خپل اوج ته رسېدلې او په دې جرایمو کې د

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

جين برت او ((برناردين دورن)) په ډېرو هغو کسانو ګډون کړی دی چې دښځو د ازادۍ چيغې او سورې يې وهلې .

دا فحاشي دې حد ته ورسېدله چې د لويو لويو کورنيو ښځو ښکاره زنا ته ملا وتړله او زنا خو چا ته عيب هم نه ښکارېدله او که د چا په طبيعت به دې کار څه ناوړه اغېزه کوله هغه به تنګ نظري او له تمدن او پرمختګ څخه لېرې خلک ګڼل کېدل، د هغو ځايونو حکومتي واکمنان زنا څه عيب نه ګڼي دا اوس په برطانيه کې د دريم ځواکمن سياسي ليبرال ديموکرات ګوند مشرې پېرن رشنون په پارلمان کې د مطبوعاتي کانفرانس په ترڅ کې ومنله چې له خپل سکرټر سره يې زنا کړې ده .

دبرطانيې لوی وزير په دې خبره هېڅ غوږ ونه ګراوه او ويې ويل چې دا نه کوم سياسي جرم دی او نه له سياسي چارو سره څه اړه لري[٢٥].

د کلنټن او مونيکا ليونسکي د معاشقې داستان خو پوره څو مياشتې د خپرونو تغذيه وه .

ب : د کورني نظم خرابول

د مساوات دې ډول له افراط څخه ډک خيال ښځه له خپلو فطري فرائضو څخه غافله کړه په کومو چې تمدن ولاړ و نه يوازې تمدن ، بلکې د انساني نوع پايښت پرې ولاړ وسياسي کشمکش، دفترونو او کارخانو کې نوکري د موسيقۍ په محفلونو کې ګډون ، ورزش او دمنډو په ډګر کې برخه

---

(٢٥)جنګ ورځپانه\ ١٠ فبروري ١٩٩٢ م .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

اخېستل، ځان لپاره د نفقې پیدا کول دا ټول د کورني نظم د خرابېدو لامل او ښځه ترې بېزاره او متنفره شوله ، اوس په لوېدیځه نړۍ کې کورنی نظام ورو ورو له منځه ځي ، ښځه یې د ځان لپاره ګټې او نارینه یې د ځان لپاره ، دوی یوبل ته اړه نه لري د دواړو ډلو ترمنځ له جنسي اړیکو څخه پرته نورې کومې اړیکې پاتې نه شوې چې د دواو یو ځای ژوند تېر کړي او جنسي اړیکې هم ازادې دي او داغوښتنه هم په اسانۍ پوره کېږي نوبیا ولې د چا په ولکه کې خپله غاړه ورکړي .

د ګناه تصورخو له مذهب سره ولاړه ټولنه دا کار بد نه ګڼي او بیا هم که د څه خطره یا وېره وي هغه به د ناروا بچي د زېږېدلو او لویولو ستوماني وي نو لکه چې دمخه مو وویل د حمل غورځول خو هم اوس اسانه شوي دي د زیات تفصیل لپاره وګورئ [۲۶].

نن په غرب او اروپا کې په سلګونو زره انجوني پېغلتوب خوښوي او خپل ژوند په شهوت پالنه کې تېروي د برت کنترول په واسطه نن په غرب او اروپا کې د میلیونونو انسانانو دنیا ته د راتګ مخنیوی کېږي .

د طلاق او بېلتون لپاره وړه خبره هم بس ده د نن صبا ټول علماء او پوهان په دې خبره اتفاق لري چې د نر او ښځې لپاره د نېکمرغۍ او نېکبختۍ ژوند کورنی ژوند دی په کور کې انسان ته سکون ، اطمنان ، ارامتیا او هوساینه ورپه برخه کېږي .

د کوچني روزنه ښه کېږي مینه او محبت ډېرښت مومي د دی مساوات او دښځو د کور د پرېښودلو په ترخ کې ښځه له خپل اولاد سره بالکل مینه نه

(۲۶) پرده سید ابوالاعلی مودودي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کوي ، لکه ځاروی چې هر چېرته بچی وزېږوي بیا یې هېڅ غم او اندېښنه ورسره نه وي حیوان خوبیا هم د خپل بچي د نفقې لپاره سر اوتندی وهي خو په دې ټولنو کې دا احساس هم نشه ، د سید مودودي خبره چې اوس په غرب او اروپا کې د مورو الي هغه فطري حس او جذبه نژدې ختمه ده کومه چې دښځو په جذباتو کې تر ټولو لویه ، شریفه او سپېڅلې جذبه ده ، او چې د هغې جذبې په شتوالي یوازې تهذیب او تمدن نه، بلکې پوره انسانیت ولاړ دی .

ج : لوېدیځوال له اولاد نه پرتېښته دي

په لوېدیځ او اروپا کې د مساوات او د بشر د حقوقو چیغې وهل کېږي خو په حقیقت کې هلته د بشریت عاطفه ، رحم او محبت د چا په زړه کې نشته دی ، له ټولو څخه وړاندې دنسان حقوق لومړی همدوی تر پښنو لاندی کړل او بشر یې د بدبختۍ سره مخ کړ ، دا د دوی د فاسد نظام ثمره او نتیجه ده چې د اروپا او امریکا پرمختللي خلک چې سبا به اسمان ته د ختلو اراده وکړي !! له خپل اولاد څخه متنفره دي دا نفرت د دوی په زړونو کې له کومه راپیدا شوی دی ؟ له اولاد سره د مینې او محبت ساری خو دنیا کې نه لیدل کېږي، دا دهمدې فاسد نظام ثمره او دانساني فکر نارسایي ده ، وروسته به ولولئ چې دمور او پلار د وهلو په اثر څومره کوچنیانو خپل ژوند له لاسه ورکړی دی او څومره معیوب شول وګورئ چې په امریکا کې یو پلار او یوه مور خپل اولاد په سل ډالره پلوري ، ډېر یې په زهرو او

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

خطرناکو درملونو وژني دحمل غورځول او نسل بندي د څه لپاره ؟ علي القاضي ديوې سيمه ييزې ورځپاڼې په حواله چې د دسمبر په لومړۍ (۱۹۸۱) کې خپره شوې وه ليکي : په جنوبي امريکا کې په لسګونو داسې ښوونځي شته چې يتيم او مور او پلار شړلي کوچنيان په کې روزل کېږي. په کولمبو کې د کوچنيانود پېرودلو او پېرلو بازار دی ، کله چې په روغتون کې صحتمند کوچنی وزېږېږي نو اخېستونکي ولاړ دي او سم لاسي يې په بيه اخلي .

په برازيل کې د کانګرس له جملې ځخه يوه کمېټه و ټاکل شوه چې د دې ستونزې تحقيق او څېړنه وکړي هغوی وموندل چې درې ميليونه کوچنيان بې مور او پلاره ژوند کوي ډېره برخه به امريکا او اروپا ته بوتلل کېدل او انساني سوداګري به کېدله .

همدارنګه په لندن کې د يوې اوه نيزې په حواله د يو (۲۷) کلن ځلمي له خولې ليکي : «مور ته څه مالي ستونزه را پيدا شوې وه په پای کې موپرېکړه وکړله چې په روغتون کې زېږېدلې لور پرېږدو چې بل څوک يې وساتي که هغه مونه وای پرېښې ناچاره وو چې موټر مو پلورلای وای زموږ کورنۍ اوس زما او زما له مېرمن او درې اولادو ځخه جوړه ده ، هو ښايي هغې ته له موږ ځخه غوره څه په لاس ورشي »

د انجلۍ مور په خپلې دې بخښنې او صدقې په ډېر ويار سره وايي : زه عقيده لرم چې موږ ډېر ښه کار کړی دی زه اوس روغتون ځخه کورته تلونکې يم او خپله نوې مېلمنه مې دلته پرېښودله زما نظر ناڅاپه پر دې پريووت رښتيا چې دا کوچنۍ ډېره ښکلې او زړه راښکونکې ده لېکن زه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

یې مینه نلرم او زه چې د دې په هکله څومره فکر کوم دا به په بل کورکې نېکمرغه وي))

دا دنړۍ پرمختللی هېواد دی او دایې له خپل اولاد سره مینه ده

ښه مې په یاد دي چې زموږ کلي کې د یوې ښځې د یوې شپې کوچنی زوی مړشو د هغوی په تندي او وجود د خفګان نښې ښکارېدلې او ژړل یې یو ې ښځې ورته ډاډ ورکاوه د کوچني مور ورته وویل ((د خدای رضا او پرېکړه مې قبول ده خو دا سې احساس کوم لکه غلو چې لوټ کړې واو سم ځکه غېږ مې تشه ده .))

خو په لوېدیځ کې انسانان پلورل کېږي ، خپل اولاد وژل کېږي ځکه چې هغوی بشر دوستان او دبشر د حقوقو مدعیان دي !! اولکه چې ومولوستل په فرانسه کې محکمې داسې عرض له سره نه اوري خو دا دانساني حقوقو دوستان و ګورئ چې له سپیو سره څه کوي نن سبا په ټوله امریکا او اروپا کې په هر کور کې سپی ساتل کېږي د هغو ځایونو د وګړیو په زړونو کې د سپي مینه د انسان په اندول ډېره ده له فرانسې څخه په خپور شوي یو اعلان کې ویل شوي دي چې دهغه هېواد دوه پنځوس (۵۲) میلیونه نفوس دی (په هغه وخت کې) او اوه (۷) میلیونه سپیان یې له خاوندانو سره ژوند کوي خو دا دتعجب وړ خبر ځکه نه دی چې پاریس له دې څخه هم لرې وړاندې تللی دی هلته په هوټلونو او کورونو کې سپیان او خاوندان یې په یو دسترخوان خوراک کوي .

د: آیا امریکایي او اروپایي وګړي ځان نېکمرغه بولي؟

www.melitahrik.com 0777 400 115

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په نیویارک کې خپرېدونکې یوه مجله لیکي : په (۱۹۷۸) م کال په برلین کې یو نړیوال کانفرانس جوړ شو او د اتیا (۸۰) هېوادونو استازو په کې ګډون کړی وو چې د ګډون کوونکیو دریمه برخه ښځې وې ، ګډون کوونکي دوه ډلې شول یوې ډلې ښځو ته ډېر حقوق غوښتل چې له مېړه یا حکومت څخه په کې ښځې ته مادي اجوره هم شامل وه ، ځکه چې د هغه کور ساتي د هغه کوچنیان لویوي ، بلې ډلې ویل چې خاوند یا حکومت ته پکار دي چې داسې تدابیر ونیسي چې ښځې په راحت کې شي او پر هغې کارسپک شي .

دواړو ډلو له ښځو څخه دفاع کوله یوا ستازي وویل چې : ښځې ته د کور د کار په بدل کې اجوره (تنخوا) ضروري ده ځکه بې اجورې کار نشته دی او که اجوره نه وي نو دا خو په ښځې پورې ټوکې او ملنډې دي. بل استازي ورته وویل چې آیا نارینه ته څوک تنخوا ورکوي ؟ هغه خو هم دهمدې کور لپاره لګیا دی او کور خو د دواړو ګډ کور دی یوه انګریزه لیکواله (انارود) په خپله یوه مقاله کې لیکي :

که چېرې زموږ لورګانې پخپلو کورو کې د وینځو په څېر کار وکړي دا ورته له بهر کار ځینې غوره ده چې د ژوند رونق او حیثیت یې له منځه ځي بیا په ډېر افسوس سره زیاتوي : کاش چې زموږ وطن هم د مسلمانانو په څېر وای کاش دلته هم عفت او دلوپټو پاکوالی وای ، دا خو د انګرېزانو لپاره د شرم او ننګ خبره ده چې زموږ لورګانې یې د رذائلو نمونې وګرځولې ، په موږ څه شوي چې د دې لپاره کوښښ نه کوو چې ښځه دې له

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

خپل طبیعت او فطرت سره برابر کار وکړي خپل شرف او ابرو دې وژغوري او د دې ژغورنې لپاره دې په کور کښېني[۲۷].

یوه بله د انتروبولوجي (انسان او دهغه تاریخ علم) امریکایي عالمه مارجریت مید په (۱۹۷۴)م کال کې وایي :د ښځو د کور او ولادت په پرېښودلو او د کور کار شاته په غورځولو او د ژوند ډګر ته په راوتلو سره په نړۍ کې لوی اوښتون راغی ، دلوېدیځو پوهانو ډېره برخه وایي چې د ښځې لپاره د اولاد روزنه تر هرڅه مهمه او غتېه دنده ده .

روسي ادیب مکسیم ګورکي وایي : دنر او ښځې لپاره دنېکمرغۍ ژوند په کور کې ګډ ژوند دی ، دکتور کېسس کاریل لیکي : د ولادت دنده دښځې په ژوند کې تر هرڅه غوره دنده ده او که څوک دا نه مني له حماقت څخه پرته بل څه نه کوي او دابه له عقل څخه مخالفت وي[۲۸].

په امریکا کې یو خوځښت جوړ شو ترڅو ښځه اصلي فطري دندې ته مخ کړي هغوی دلوېدیځ له فاسد نظام څخه تنګې شوې وې دې تحریک په لږ وخت کې په ډېر شمېر سره ښځې راښکلې چې زیاته برخه یې لوستوالې وې ، خپرونې یې پیدا کړلې په برطانیه کې د اکسپریس ورځپاڼې یو خبریال (بوداکر) چې په نیویارک کې یې خبرونه راټولول وایي : ما وکولای شول چې په پټه د درس صحنې ته ځان ورسوم ، ګورم چې ښځې په نیویارک کې په کوچني هوټل کې راغونډې شوې دي او ما امریکایي ښځې ولیدلې چې په پوره چوپه او ارامه فضا کې یې نصیحتونه اورېدل د درس لپاره به یې پنځلس (۱۵) ډالره فیس ورکاوه ، د عطرو ښایسته

(۲۷)منار الاسلام ذي القعدة \ ۱۴۰۱ ه ق .

(۲۸)الانسان ذلک المجهول \ دکتور کیسس کاریل .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

بویونه له صحنې څخه تر پوزې کېدل .دیوې ښځې د وینا یوه برخه رانقلوي :

((ای بي بي ستا خاوند ستا دکور اصلي با دار دی پرتا لازم دي چې د هغه په واکمنۍ او مشرۍ اعتراف او خپل ژوند دهغه لپاره اماده کړې .))

د دې خوځښت مشره داګویس افیسون وایي ځنې خلکو خپل کورنی ژوند د مساوات تر شعار لاندې خراب کړ ، خاوند د منني وړ دی په ښځه لازم دي چې د خاوند په کور کې ژوند وکړي او دمساوات په اړوند خپل ټول فکرونه او سوچونه هېر کړي ، د خاوند خبره بې له کومې مناقشې او جګړې څخه ومنې ، د هغه د راحت اسباب برابر کړي او په کار ده چې په خندا ورسره مخ شي .

دې خبریال له داګویس دافیسون څخه وپوښتل : که چېرې ښځه او خاوند د یوې فیصلې په هکله بېل بېل نظرونه ولري اغم یې پورته شي نو کوم یو په حقه دی ؟ دستي یې ځواب ورکړ : خاوند : که څه هم خطا او پړ وي .

د خاوند په غلطه خبره عمل له دې څخه زر ځله غوره دی چې د ښځې په سیي خبره عمل وشي .

هغه خپلو شاګردانو ته وایي چې : خپل ژوند د خاوند د خوشحالۍ لپاره وقف کړئ او غوره ژوند دادی چې خاوند د کور امر (امر کوونکی) وي د هغه غوښتنې په خوشحالۍ او په پوره اهتمام پوره کړئ کوښښ کوئ چې کله مو خاوند په کور وي حتی په تېلیفون هم ځان بوختې نکړئ .

یوه بله امریکایي لیکواله میرامیل مورګان لیکي : سړی د کور بادار ، مشر او د کورنۍ بېړۍ چلوونکی دی .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

یوه امریکایۍ سندرغاړې چې ښوونکې هم وه او خاوند یې هامبورګ کې د غټ منصب خاوند و کله چې یې زوی وزېږاوه نو دهغه د روزنې لپاره یې دنده پرېښودله .

یوه انګریزي لیکواله لیدي کوک وایي :

ښځو ته له نرانو څخه لېرې والی ور وښیئ او له هغې خطر څخه یې خبرې کړئ چې په ګانده کې ورته منتظر دي .

په قاهره کې خپرېدونکې د اعتصام ورځپاڼه لیکي : د امریکا د اندیانا ایالت په پوهنتون کې د یو عرب محصل د نورو انجونو همصنفیانو سره بحث شو ده ورته ویل چې اسلام کې د ښځو د حقوقو رعایت تربل هر مذهب ډېر دی ، او هغوی به بیابیا دښځو د آزادۍ خبرې کولې بالاخره دوی د پوهنتون د ریاست مرستیاله د ریمګړې وټاکله هغې د پوهنتون یوبل پوه استاد له ځان سره کړ او د دواړو دلایل یې واورېدل بیا هغوی فیصله وکړه چې (ښځې باید د ازادۍ خبرې پرېږدي او خپل طبیعي ژوند ته راوګرځي د ښځې لپاره رښتونې نېکبختي کور ده د ښځې وخت کوچني ته دوا او درمل دی ، د ښځې لپاره غوره لاره هغه ده کومه چې د دې هلک دین (اسلام) ټاکلې ده ، څومره چې موږ مختلف ادیان لوستلي دي اصلي حقوق د ښځې لپاره په همدې دین کې دي .)

په پاریس کې د جاپان سفیر (نویو اسکاوا) وایي : د جاپان د پرمختګ له لاملو څخه یو داده چې ښځو دخپل اولاد روزنې ته پام وکړ ، امریکایي لیکواله (هیللن ستانستیری) د مسلمانانو ټولنه خوښوي او وایي چې : همدا بشپړ او سلیم اخلاق دي ، دا وایي : مسلمانانو ته پکار دي چې خپله

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ټولنه په اسلامي لاربښونو کلکه وساتي او ښځه دې له نارینه سره یو ځای والي ته نه پرېږدي خصوصاً له شل کلنۍ څخه د مخه .
د نهضت مجله چې په کویټ کې خپرېږي په (۱۹۸۲ م) کال کې لیکي : فبلیس شلاقي)) د امریکایي ښځو مشره ښځې له کار څخه لومړی د مېړه ، کورنۍ او اولاد اهتمام ته رابولي او خاوند د کور مشرګڼي .
یوې بلې امریکایي لیکوالې ((ایشیر فیلاری)) ((د سړي د تګلارې)) په نامه کتاب ولیکه او په ښځه یې تاکید وکړچې د کور خواته راشي ،په برطانیه کې د ښځو په کلنۍ غونډه کې چې (د ښځو ازادي او ښځه څه غواړي) ترعنوان لاندې جوړه شوې وه ، ډېرو ښځو په کې ګډون کړی وو ، یوې اوه لس (۱۷) کلنې پېغلې دا کار ډېر بد وګاڼه دې وویل : زه غواړم دیوې پېغلې په صفت چې ابرو ، حیا او ناموس یې خوندي وي ژوند وکړم او خپله فطري او طبعي دنده ترسره کړم ، زه نه غواړم چې تنګ پطلون واغوندم زه غواړم چې زما او زماد مېړه ترمنځ دې توپیر وي زه دې ښځه او زما خاوند دې نارینه وي .
د غونډې ټولو برخوالو ورته لاسونه پړقول حتی د غونډې مشر هم .
په فرانسه کې د ښځو د خوځښت مشره ریینه ماري لوفاجي وایي چې : د ښځې او نر ترمنځ د بشپړ مساوات غوښتنې دواړه دې مرحلې ته رسوي چې د دواړو حقوق ضایع شي[۲۹] .

---

(۲۹)الاهرام القاهریه ۲۱\۵\۱۹۸۰ م .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

الفامیردال (Alvamyrdal) او فیولاکلین (Violain) وايي : ښځه دی د کور کار نه پرېږدي هغه باید داسې پروګرام جوړ کړي ، چې هم کور وساتي او هم کار وکړي .

ه : د اداکارو نظر

اداکارۍ په نړۍ کې ترهرڅا زیات شهرت لري په لوېدیځ کې ډېرې ښارې پېغلې د دې شوق او رغبت لري چې هغه دې یوه مشهوره اداکاره واوسي ، اوس ګورو چې هغوی خپل ځان څنګه احساسوي ، آیا هغوی نېکمرغه دي ؟د دې ځواب به د مارلین مونرو څخه واورو چې ډېره لویه او مشهوره اداکاره وه ، دا

پخپل هغه لیک کې چې دځان د حلالولو په وخت کې یې لیکلی و وایي : زه دنړۍ ترټولو بدمرغه ښځه یم ،ومې نښو کړلی چې مور شمه له ټولو څخه غوره ، شریفه او د سپېڅلي ژوند خاونده هغه ښځه ده چې په کور کې و اوسېږي ، کور ولري ، رښتیا چې کورنی ژوند د ښځې د سعادت او نېکمرغی نښه ده ، پر ماخلکو ظلم وکړ، په سینما کې کار خلک بې ارزښته کوي ، که څه هم مشهوره شي .

(۱) (۱) : المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلاله آدم نقل له woman two roles :home and wok څخه .

یوه بله امریکایي اداکاره بربارت ستریاند په خپله مطبوعاتي وینا کې وايي : زه په دې تاکید کوم ، چې زما ډېر څه کم دي ماډېر څه پرېښي دي ، ما فنکاري وکړله ، او دانسان اوښځې په صفت خپل ژوند مې هېر کړ ، زه

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

اوس افسوس او ارمان کوم ، چې کاش له ما سره د مېړه د خدمت او اولاد د روزنې لپاره کافي وخت وای ، فن (ارټ) او فنکاري (ارټس) یعنې هېڅ رښتیا چې شهرت هېڅ معنی نه لري ، کله چې کورنۍ نه وي ، اهل او عیال نه وي او ښځه پوهه نه شي چې زه ښځه یم ..[30]

دا و دلوېدیځ تمدن چې د ټولنې ټیټ وګړي هم پرې نا خوښه دي !!

آیا دمساوات غوښتونکي په مساوات عمل کوي ؟

رښتیا خبره داده چې ختیځ کې د ښځو او نارینه وو د مساواتو او حقوقو لوېدیځوالو غوښتونکیو هېڅکله هم ښځه له نارینه سره برابره کړې نه ده ، هلته هغوی د ټولنې بې برخې طبقه ګڼلې شي ،

د امریکا په ټول کانګرس کې اوه لس (۱۷)ښځې دي او یوه دسنا په مجلس کې اوبس. په فرانسه کې په (۴۹۱) څوکیو کې (۱۸) ښځې دي په سویس کې دښځو دریمه برخه په ټاکنو کې درېغ (رای) له ورکولو څخه محرومې دي .

په کال ۱۹۵۹ م په امریکا کې دښځو تنخواه له نارینه څخه چې په تعلیمي کچه کې برابر او د یوه بري لیک لرونکې وې اوه دیرش (۳۷%) کمه وه او په ۱۹۷۸ م کال کې دا فیصدي نوره هم کمه شوه چې (۴۲%) ته

---

(۳۰)المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلاله آدم نقل له woman two roles :home and wok څخه . منارالاسلام ذی القعده \ ۱۴۰۱ ه ق .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ورسېده .په ایټالیه کې ښځه له نارینه څخه په سلو کې د یرش (۳۰%) کمه تنخواه اخلي .

په فرانسه کې اوه يشت په سلو کې (۲۷%) کمه ده او په جاپان کې ځلوېښت په سلو کې (۴۰%) کمه ده ، په امریکا کې هغه سیمه پیژې څوکۍ چې د عامو انتخاباتو په واسطه اشغالېږي پنځه په سلو کې (۵%) ښځې او پنځه نوي (۹۵%) نارینه و اشغال کړي دي او د امریکا نفوس (۵۹%)ښځې او (۴۱%) نارینه دي .

(۵۳%) امریکایي ښځې (په انتخاباتو کې ګډون کوي او بس د جاپان په ټول پارلمان کې دري ښځې دي .

په کال (۱۹۷۲_۱۹۷۷م) په امریکا کې د طب په پوهنځي کې ښځې (۲۵%) ، په سلو کې شپږ په هندسه کې ، په سلو کې (۲۰%) دحقوقو په څانګه کې ، په فزیک کې په سلو کې یوه او په سلو کې اتیا (۸۰%) ښځې له نارینه سره برابره تنخوا غواړي.

په فرانسه کې د ډېرو انستیتیوتونو او ښوونځیو دروازې د ښځو پر مخه تړلې دي .

د سوداګرۍ په انستیتیوت کې له (۵۲۰۰) زده کوونکیو څخه (۷۰) زده کوونکي ښځې دي ، د بریښنا په انستیتیوت کې له (۲۲۰۰) زده کوونکیو څخه (۲۲) زده کوونکي ښځې دي او په طب کې په سلو کې شپږ (۶%) ښځې دي اوبس .

په جاپان کې په لوړو انستیتیوتونو کې په سلو کې لس ښځې دي ، چې ثانوي زده کړه یې کړې وي ، په (۱۹۷۹م) کال په سلو کې شل (۲۰%) له

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

پوهنځيو اولوړو انستيتيوتونو څخه فارغې شوې او په حکومت کې استخدام شوې .

په هغوی کې لس په سلو کې ډاکټرانې او اته استادانې وګومارل شوې .

د اروپا د ګډ بازار چې (نهه هېوادونه پکې ګډون لري) د (۵۵۴۷) څوکيو ځينې (۳۵۷) ښځو اشغال کړې ، په داسې حال کې چې د هغو هېوادو نفوس په سلو کې دوه پنځوس ښځې دي .

په امريکا کې چې کومې ښځې د کارګرئ په اتحاديه کې غړيتوب ونه لري د قانون له حمايې څخه بې برخې او د تقاعد (ريټايرډ) تنخواه نلري ، او تنخواه يې د اتحاديې له غړو څخه په سلو کې پنځه ويشت کمه ده ، له کلنئ رخصتئ څخه بې برخې دي د اړتيا او ناروغتيا رخصت نه لري او که غير حاضري (ناسوبې) شي ، تنخوا يې نه ورکول کېږي او د غربي ښځو لپاره چې څه د سر درد جوړ شوی هغه د زېږون په وخت کې د تنخواه نه ورکول او د کوچنيانو لپاره د وړکتون نشتوالی دی په (۱۹۷۸م) کال د (۵۱۸) ميليونو کوچنيان مورګانو کار کاوه او (۵۱۸) ميليونه کوچنيانو ته د وړکتون اړتيا وه مګر په ټوله امريکا کې د يو ميليون کوچنيانو لپاره په وړکتون کې ځای وو.

د (۴۴۱) ډوله دندو څخه ښځې يوائې په شل ډوله دندو ګومارل شوې دي .

دا وو په لوېديځ کې دښځو مساوات او دهغوی حالات .همدا حال د ښځو په اروپا کې هم دی او په پخواني شوروي اتحاد کې خو مو ولوستل .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښځه او کار

کومو لاملونو ښځه کار ته وتلو ته اړه کړله ؟:

دا چې کومو لاملونو ښځه کار ته وتلو ته اړه کړله څېړونکي په دې هکله اختلاف لري .

همدارنګه دا کوم اسباب وو چې ښځې ته يې د کور ، حمل او زېږون دنده ورکړله آيا دا بيولوژيکي اسباب وو که فزيکي چې نارينه ته يې ډېر توان او قدرت ورکړ او ښځې ته کم او که دا ټولنيز ، کلتوري يا تاريخي لاملونه وو چې د دنيا ټولې چارې يې د نارينه و په لاس کې ورکړلې .

دکتور محمد سلاله ادم په دې هکله اوږده څېړنه کړې ده

هغه ليکي پخوا د ټولنې ظروفو او شرايطو د دې اجازه نه ورکوله چې ښځه کار ته ووځي او زده کړه وکړي خو کله چې حالات او شرايط برابر شول او بهرته د وتلو اجازه يې ورکړله نو ښځې هم دکار ډګر ته راووتلې د ښځو بهر ته د وتلو لوی او عمده سبب دټولنې غوښتنه وه .

د ټولنې دې غوښتنې هغه اړه کړله چې طب او حکمت زده کړي څکه ښځه حيا کوي چې خپل علاج په نارينه ډاکټر وکړي خصوصاً د ښځينه ځانګړو ناروغيو علاج او يا هغه ته خپل عورت وښيي نو دټولنې د دې ستونزې حل دهغې د وتلو لامل شو .

په خپل مسووليت پوهه او خپله دنده پېژندل ، دا وزګار وخت ډکول ، په عام ژوند کې ګډون د کورنۍ اقتصادي ستونزه پورته کول ، په ټولنه کې

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د خپل حیثیت لوړوالی دا ټول اسباب را یو ځای شول او ښځه یې بهر ته وتلو ته اړه کړله دا چې د ښځې د کار فایدې ډېرې دي او که زیان او تاوان په لنډ ډول به ورته ګوته ونیسو .

الف : د ښځې د کار ګټې

د ښځې د کار ګټه یا زیان له یوې ټولنې څخه تربلې ټولنې توپیر لري که چېرې ټولنه سالمه او صالحه وي او دفطرت له پلوه له اینښودل شویو پولو څخه تېرې و نشي نو دښځې بهر ته وتل ګټه لري چې دا ګټه د هغه سبب لاس ته راتلل دي کومو چې هغه بهر ته په وتلو اړ وبستې وه مثلاً : د هغې ټولنې ښځې به نارینه ډاکټر ته له ورتګ ځنې خلاصې شي د ښځې د ځانګړیو ناروغیو چې اکثره یې نارینه وته ښکارولی څه چې حتی ویلی هم نشي علاج به دښځو په واسطه وشي .
ښځې به له کلتور ، تمدن اومعرفت سره اشناشي .
اسلام خو هم ښځې له وتلو څخه بالکل نه دي منع کړي مګر هغه وتل یې بد ګڼلي چې بې ضرورته وي ، تفریح کوي ، پارکونو ، تالونو ته ځي او په کوڅه او بازار کې په ناز او نخرو ګرځي ، دا هم لویه ګټه ده چې ښځې خپل مسوولیت وپېژني او کله چې اوزګارې ناستې وي پردي غیبتونه کوي ، دا ورته ښه ده چې په دې وخت کې څه مصروفیت پید اکړي انسان نارینه او ښځینه دواړو ډلو ته ویل کېږي او ښځه هم نیمه ټولنه ده نو که ښځه په عام ژوند کې له خپل مېړه یا کورنۍ سره څه مرسته وکړي نو دا خو بده نه ده کومې کورنۍ چې د غړیو له مخې هم ګڼې وي اقتصادي حالت یې هم

www.melitahrik.com 0777400116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کمزوري وي که ښځه وغواړي چې داسې یو کار وکړي چې هغه یې له عهدې څخه وتلی شي او اسلامي اصول هم مراعات کړي نو هېڅ ممانعت نشته نن صبا زموږ په ټولنه کې د ښځې د حیثیت د راپرېوتلو غټ لامل دا دی چې هغه تیارخوره ګڼلی شي نو که هغه ټولنې ته خدمت وکړي نو طبعي ده چې حیثیت به یې لوړ شي .

او څومره چې د هغې په اولاد پورې اړه لري دکتور محمد سلاله ادم وایي !

کارکوونکې ښځې خپل اولاد ته د استقلال او شجاعت وخت او موقع ورکوي هغه له عملي ژوند سره مخ کوي هغه زېږوي او تکړه اموخته کېږي ، ځکه چې هغه له بهر نړۍ سره تماس لري دکار کوونکې ښځې حس په کارو کې ډېر وي لکه د کور په کار کې، په زده کړه کې ، د ژوند په نورو ساحو کې او همدا احساس خپل کوچني ته منعکسوي او دا احساس په هغه کې ډېر تاثیر راولي کومه ښځه چې کار کوي هغه له خپل کوچني سره په مینه مخ کېږي او مینه او محبت ورسره ډېر کوي او کوم وخت یې چې له هغه ځینې بېل تېر کړی دی د هغه بدله ورکړځوي .

یو امریکایي عالم نای (NYE) ۱۹۶۳ م کال کې وایي چې د کار ګرې ښځې زوی ډېر تکړه او د ژوند د ستونزو په زغملو کې تر هر چا وړاندی وي .

ب : کارته د ښځې د وتلو زیانونه

کله چې چاسره ذاتي تمانع نه وي او نه ورسره د مذهب څه فکر وي ، امنیتي تدابیر هم نه وي ، مجرم ته لازمه سزاهم نه وي ، نو رښتیا چې هلته د ښځې بهر ته وتل ډېر ضرر لري دې ضرر ته خو موږ مخکې اشاره هم وکړه لکه چې هلته عیاشي ډېره شي هر څوک یې دځان لپاره ګټې او خوري یې ،

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کورنی نظام له منځه ځي ، ځوک دبچي زېږولو ستونزه پر غاړه نه اخلي ، دانساني نوع جرړه ختمېږي .... دکتوره ابدالین وایي : ((په اروپا کې خو د ښځې کار کولو کورنی اقتصاد ښه کړ مګر د اخلاقو مستوی یې ټیټه کړله هلته چې ښځې په کار کې ستړې شي د بچیانو مینه خو یې هسې هم په زړه کې نه وي نو بیا خپل قهر او غصه په هغوی سړوي .))

په (۱۹۲۷ م) کال د برطانیې په یو روغتون کې (۲۵۰۰) کوچنیان داخل د بستر وو چې مورګانو یې وهلي وو په هغو کې له سلو څخه شل مړه شول په امریکا او اروپا کې داسې روغتون نه و چې د کوچنیانو دا ډله په کې داخل دبستر نه وه ځینې یې په کې کاڼه ، ګونګیان او وړانده شوي هم دي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په اسلام کې د ښځو د کار کولو حکم

په اسلام کې کار له ښځې او نارینه و دواړو څخه مطلوب دی او اسلام هر چا (نراو ښځې دواړو) ته بېلې بېلې دندې ور سپارلي او دا دندې د هغوی له فطرت سره سمې ټاکل شوې دي، خو نه خو دښځې فطرت له هر ډول کار سره برابر دی اونه د هغې د بدن جوړښت د هر کار لپاره شوې دی نو په همدې اساس اسلام ښځه له هر ډول شاقه، درونداوسخت کار څخه وبخښله او ښځې ته یې عزت ورکړ او د هغې لپاره یې خوراکه، جامه او د ژوند ټولې اړتیاوې په خاوند یا نورو نژدې خپلوانو لازم کړلې مګر د انساني فطرت د ښمنانو ښځه په کار مجبوره کړله هغه یې په زور بهر ته وبستله او دژوند له ستونزو سره یې لاس په ګریوان کړله.

کارل مارکس د کمونېزم بنسټ ایښودونکی وایي: ((ښځه د خپل ژوند د پایښت لپاره هرومرو باید کار وکړي.))

ښځه هم انسان دی او نارینه هم، ښځه له سړي څخه پیدا ده اوسړی له ښځې څخه.

الله ج فرمایي: ((بعضکم من بعض)) .... ال عمران: ۱۹۵.

یعنې: ((ځینې ستاسې له ځینې نورو یئ.))

انسان ژوندی موجود دی او طبیعت یې هم داسې عیار شوی دي چې دخپل بدن د جوړښت په نظر کې نیولو سره کار وکړي، تحرک وکړي، فکر وکړي او که داسې نه وي نو بیا خو انسان نه شو.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

الله ج هم انسانان د کار لپاره پیدا کړی دی ، بلکې عمل او کار یې د خلقت هدف ښودلی دی .

[لیبلوکم ایکم احسن عملا] [۳۱]

یعنې : ((چې وازموي تاسې چې کوم یو له تاسو ډېر ښه دی د عمل له مخې .))

[فاستجاب لهم ربهم انی لاضیع عمل عامل منکم من ذکر او انثی .] [۳۲]

یعنې : ((پس قبولې کړلې دوی ته رب د دوی، بېشکه زه چې یم نه ضایع کوم عمل د هېڅ عمل کوونکي له تاسې نه نارینه وي که ښځینه .))

ښځې ته په اخرت کې هم په ښه کار ثواب او بدله ورکول کېږي ، او په دنیا کې هم .

[من عمل صالحاً من ذکر او انثی و هومؤ من فلنحیینه حیاة طیبه] [۳۳]

یعنې : ((هر چا چې وکړ نیک عمل له نارینه څخه یا له ښځینه څخه حال دا چې دی مومن وي نو خامخا ژوندون به ورکړو هرومرو هغه ته ژوند پاکیزه .))

[للرجال نصیب مما اکتسبوا وللنساءنصیب مما اکتسبن] [۳۴]

یعنې : ((شته نارینه ولره برخه په سبب د هغه عمل چې کړی وي دوی او شته ښځو لره برخه په سبب د هغه عمل چې کړی وي دوی .))

---

(۳۱)الملک : ۲ .

(۳۲)ال عمران : ۱۹۵ .

(۳۳)النحل :۹۷ .

(۳۴)النساء : ۳۲ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښځه نیمه انساني ټولنه ده ، نو له اسلام څخه داهیله نه شي کېدلی چې نیمه ټولنه ګوډه ، شله ، بېکاره ، عاطله او باطله اعلان کړي او داسې یو حدیث او آیت هم نه موندل کېږي چې له کوره بهر دښځو د کار حرمت ترې استنباط شي .

نو ویلی شوو چې په عمومي ډول ښځو ته کار روا دی ، ان په ځینو وختونو کې ورته مستحب او فرض هم دی لکه کونډه یا طلاقه شوې ښځه چې د کار انرژي هم لري ، اولاد هم ولري او دګټې بله مرجع هم ونه لري ، اوکار ته هم محتاجه وي یا ورته واړه ورونه او خویندې پاتې وي ، یا یې پلار سپین ږیری وي یا یې مېړه بې وسه وي ، نو په دې ټولو صورتونو کې په ښځه لازم دي چې د کورنۍ د بار د اوچتولو لپاره کار وکړي ، لکه د حضرت ابوبکر صدیق رض ، لور ، حضرت اسماء به چې له خپل خاوند سره هر ډول مرسته کوله ، اس به یې ورته ساته ، په سر به یې ورته بار وړه .

ځینې وختونه ټولنه د ښځو کار ته جدي اړه شي بیاهم په ښځه لازم دي چې ټولنې ته د مرستې لاس ورکړي مثلاً : دښځینه ناروغانو تداوي ، د انجونو لپاره ښوونه او روزنه او داسې نور ، خو باید یو ځل بیا هم وویل شي چې د ښځې د کار لپاره مهم ځای دهغې خپل کور ، د اولادونو روزنه ، دکور حفاظت او دکور چارې دي ښځه چې په دې دایره کې څومره ګټوره تمامېږي په بل یو ډګر کې هم دومره بریالۍ نده او همدا نېکمرغه ژوند دی مګر که بیا هم ښځه له کور څخه بهر لکه دفتر کې ماموریت، یا کار خانه کې کار کوي نو ورته روادي خو باید د اسلام هغه قوانین بشپړ مراعات کړلی شي چې ښځو ته یې بهر ته د وتلو په وخت کې ټاکلي دي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

همدا راز ښځه چې کوم کار کول غواړي نو باید چې هغه کار په خپل ذات کې ناروا نه وي او نه داسې چې حرام کار ته لار هواروي لکه له ځوان سړي سره دپردې پېغلې یو ځای اوسېدل د خدمتګارې یا ... په توګه یا د داسې چا سکرتریت چې یوائې توب ورسره رائې یا په فلم ، ډرامو ، تیاترو کې رقص او نځېدل یا په ساقي خانه کې پیالې وېشل یا په الوتکه کې میلمه پاله یا .... باید په خبرو او حرکاتو کې اسلامي اداب مراعات کړي .

[قل للموء منات یغضضن من ابصارهن][35]

یعنې : ((وواېه ایماندارو ښځو ته چې ښکته ساتي سترګې ، خپلې ، ساتنه دې کوي د شرمګاهو خپلو او نه دې ښکاروي زینت خپل مګر هغه چې ښکارېږي ، له دوی څخه اوښایي چې وادې چوي پړونی خپل په خپلو ګرېوانونو باندې ... او نه دې وهي پښې خپلې د دې لپاره چې معلوم کړل شي هغه شی چې پټوي يې دوی له زینت خپل څخه .))

همدا راز بهر نی کار يې باید د کورني کار مخه ونه نیسي د (مېړه) کور او اولاد خدمت ترې پاتې نه شي . ځکه چې دا يې اساسي کار دی .

اسلام خو ښځه په سخت کارنه مجبوروي او نه يې هغه له کار څخه منع کړې ده ، اسلام په هر کار کې اعتدال (منځو مانه لار) څخه کار اخلي افراط او تفریط دواړه محکوموي او دښځې کار کول يې هم د ښځې په خوښې پورې اړوند کړل ، که چېرې هغه په خپله خوښه کار کول غواړي نو اسلام يې مانع نه ګرځي ، او که هغه ونه غواړي چې کار وکړي یاله کور څخه بهر ووځي نو څوک يې په زوره مجبورولی نه شي دا د اسلام د

(۳۵)النور ۳۱

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

مهربانۍ او رحمت لویه نښه ده ، ځکه چې که اسلام ښځې هم هغو ستونزو ته مخ کړې وای کومو ته یې چې نارینه مخ کړي دي نو دا به د ښځې د مصلحت او خاصیتونو ضد کړنه وه .

قران کریم د داسې ښځو مثال بیان کړی دی چې هغوی به کار کاوه او خپل ژوند به یې تېراوه لکه د شعیب ع لورګانې چې پلار یې سپین ږیری او کمزوری و ورور یې نه درلوده نو دوی به په پوره حیا او بشپړې ایمانداری سره بهر ته وتلې او رمې به یې څرولې ، او تر هغې به یې صبر کاوه چې نور شپانه خپلې رمې په اوبو مړې کړي او لاړ شي بیا به دوی خپلو رمو ته اوبه ورکولې او ټولنه هم باید له ښځو سره داسې چلند او مرسته وکړي او داسې اخلاص ورسره ښکاره کړي لکه چې موسی ع د شعیب ع له لورګانو سره ښکاره کړه .

د رسول الله ص په وخت کې هم داسې ښځې لیدلې شوې دي چې هغوی کار کاوه لکه (ام معبد ص) چې له رسول الله ص سره یې د هجرت په وخت کې ډېرې مرستې هم کړې دي ، په مدینه منوره کې یې د نبوي مسجد ترڅنګ سوداګري کوله هغه (رض) سره له دې چې ښه ښکلې ښځه وه ، هلته یې خواړه پلورل خو هېچا پرې اعتراض ونکړ او نه رسول الله ص منع کړله (۳۶).

اوس هم په ډېرو اسلامي هېوادونو کې ښځې په بېلابېلو شرکتونو او ادارو کې کار کوي ، دایران پانګه له پطرولو څخه مخکې قالینې (غالۍ) وې چې ښځو به جوړولې او سړیو به پلورلې .

(۳۶)الطبقات الکبری لابن سعد اوالاستیعاب لابن عبدالبر .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

او په افغانستان کې هم په کومو ځایونو کې چې ښځو غالی جوړولې د هغه ځایونو اقتصاد دټول افغانستان په انډول ښه و .

د کور د ېوالونه دچا لپاره ؟

ځېنې خلک وايي چې ښځه یا په کور ده یا په ګور ، ښځه باید هېڅکله هم له کوره ځخه ونه وځي دوی وايي چې ښځه باید د کور په ځلورو دېوالونو کې ژوند وکړي ، په دې پراخه نړۍ کې دښځې په برخه همدا د ځلور دېوالونو محوطه ده اوښځه باید د کور د ځلورو دیوالونو په محوطه کې ژوند وکړي .

باید وویل شي چې دا یوازې تش یو نظر نه دی بلکې ډېرې ژورې ریښې هم لري او په اکثرو ځایونو او په ځانګړې ډول په پښتو قبایلي او اطرافي سیمو کې ورباندې ډېر کلک عمل کېږي تر دې چې که ښځه سخته ناروغه نه شي یا بله کومه سخته اړتیا پیدا نشي نو په کلونو کلونو هم له کور ځخه بهر نړۍ نشي لیدلی او دوی داکار اسلام ته منسوبوي او دلیل هم د سوره احزاب دا ایت نیسي : ((وقرن فی بیوتکن .))[٣٧]

یعنې : ((او قرار ونیسی په خپلو کوروکې)) دښځه یا په کور ده یا په ګور ، تصور اسلامي نه دی .

اسلام ښځو ته اجازه کړې ده چې په ټولنیز ژوند کې ګډون وکړي خپله هره شرعي اړتیا په پوره اطمینان او ډاډ سره پوره کړي ، بهر ته لاړې شي ، په

---

(٣٧)الاحزاب ٣٣ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

لمانځه ، غم اوښادۍ کې ګډون وکړي .خو داهرڅه داړتیا ترحده .له اړتیا پرته ښځه پخپل کور کې درنه ښکاري.

حضرت عمر رض به هم دا نه خوښوله چې ښځې دې ډېرې له کوره بهر ووزي ، یوځل دوه ځله یې ام المؤمنین حضرت سوده رض په غېر مستقیم ډول ټوکلې هم وه ،خو هغې ترې رسول الله ص ته شکایت وکړ، رسول الله ص ورته ونه ویل چې حضرت عمر رض ښه کوي چې تاسې تنګوي ، یا ((ښځه یا په کور ده یا په ګور)) یا تاسې بهر ته مه وځئ، بلکې په صفا ټکو کې ورته وایي چې : [قد اذن الله لکن ان تخرجن لحوائجکن][۳۸]

یعني : ((الله ج تاسو ته د خپلو اړتیاوو د پوره کولو لپاره ، بهر ته د وتلو اجازه کړې ده)) له دې او داسې نورو روایاتو څخه ښکاري چې که فرض کړو د (وقرن في بیوتکن) ایت حکم عام دی بیا هم غرض ترې دا نه دی چې ښځې دې بالکل بهر ته نه وځي او د کور په څلورو دیوالونو کې دې بندې وي .

په کورکې دښځو بند ساتل او په څلورو دېوالونو کې ایسارول غته جزا ده او دا جزا پاکې مسلمانې بي بي ته نه، بلکې بد کارې او مجرمې ښځې ته په کار ده تاسې وګورئ کله چې دزنا کار سړي او زنا کارې ښځې لپاره د جزا وروستي احکام نازل شوېي نه و ، او الله ج د حکمت له مخې هر کار په تدریجي ډول منع کاوه ، نو د کور په څلو دیوالونو کې دبندولو سزا یې د زنا کارې ښځې لپاره ټاکلې وه او دا د زنا کارې ښځې سزا وه ، فرمایي :

---

(۳۸)متفق علیه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

[واللاتي ياتين الفاحشة من نساء كم فاستشهدوا عليهن اربعة منكم فان شهدوا فامسكوهن فی البيوت حتی يتوفهن الموت او يجعل الله لهن سبيلا] (٣٩)

يعني : ((او ستاسي هغه ښځې چې زناکوي نو شاهدان وغواړئ پر دوی ځلور تنه له تاسي نه نو که شاهدي وويله دوی نو بندي کړئ تاسې دا ښځې په کور کې تر هغې پورې چې مړې شي يا وګرځوي الله دوی لره کومه لاره .))

نو د کور په ځلورو ديوالونو کې بندول د زناکارې ښځې سزا وه چې بيا وروسته ورته الله ج لاره پيدا کړله او د زنا دحد احکام راغلل نو کوم منطق به دا ومني چې الله ج بيا دا سزا پاکې ، شريفې د وقار او درناوي خاوندې ښځې ته ورکړي ؟

په اسلام کې د فحاشۍ او بې حيايۍ مخنيوی :

له اسلام څخه وړاندې فواحش اوبې حيايي له حده ډېره وه او دا څه د شرم او عيب خبره نه ګڼل کېدله د کعبې طواف به لوڅ کېده ، د هغوی لباس به و مکر سينه ، تيونه ، څنګلې ، پنډۍ او ملا به لوڅ و له ډول اوسينګارسره به بهر ګرځېدلې نو الله ج دېته جاهليت و وايه او له دې

(٣٩) النساء : ١٥

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښځه یې منع وکړله ویې فرمایل : [وقرن فی بیوتکن ولا تبرجن تبرج الجاهلیة الاولی][40]

یعنې : ((په خپلو کورونو کې قرار درنې کښېنئ او د جاهلیت د زمانې د ډول سینګار سره ګرځېدل پرېږدئ .)) (ځینې علماء دا آیت د رسول الله ص پر بیبیانو پورې ځانګړی بولي) همدا راز بهر به په ناز او نخرو ګرځېدلې او داسې تګ به یې کاوه چې ګویا هر قدم پر ځمکه نه، بلکې د کتونکي په زړه ږدي نو الله ج د داسې قدم پورته کولو ښځه هم منع وکړله ، چې زینت یې ښکاره شي او یا کتونکي له تګ ښځه خوند واخلي .

[ولایضربن بارجلهن لیعلم مایخفین من زینتهن][41]

یعنې : ((او خپلې پښې په زوره په ځمکه مه وهئ ځکه چې کوم زینت مو اچولی هغه ښکاره نه شي .))

او که له چا سره د خبرو اړتیا پېښه شي نو نرمې نازکې په خوږ اواز او داسې انداز خبرې مه کوئ چې هره خبره د اورېدونکي پر زړه داغ جوړ شي .

[فلاتخضعن بالقول فیطمع الذي فی قلبه مرض] یعنې : ((نوغلې غلې او نرمې نرمې خبرې مه کوئ ځکه چې تمه پیدا نکړي هغه څوک چې په زړه کې یې رنځ دی))

نو الله ج خپلو بنده ګانو ته امر کوي چې بربنډ او لوڅ مه ګرځئ ، په ګرځېدلو کې ناز نخرې او کرشمې مه کوئ، نرمې او پستې خبرې مه کوئ،

---

(40)الاحزاب :۲۳ .

(41)النور :۳۱ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

چې کوم رنځور په غلطه انګېرنه کې پرې نه وزي او ما تاسو ته لباس درلېږلی هغه اغوندئ .

[یابنی ادم قد انزلنا علیکم لباسا یواری سواتکم و ریشا][۴۲]

یعني ((ای د ادم اولادې یقیناً موږ درلېږلی تاسو ته لباس (اغوستن) چې تاسې خپل جسمونه پرې پټ کړئ او ستاسې لپاره د ا دزینت اوښکلا سبب دی .))

نو د دې وینا له مخې، په نارینه او ښځه د عورت پټول فرض شول او هېڅا ته روا نده چې د کومې پردئ ښځې ښکلا او زینت ته وګوري.

رسول الله ص فرمایي : ((چا چې د کومې پردئ ښځې ښکلا ته د شهوت په نظر وکتل نو دقیامت په ورځ به یې په سترګو کې ویلې (تاوده) شوي سرب واچول شي .))[۴۳]

یا ((چا چې داسې ښځې ته لاس وروړ چې له هغې سره یې څه روا اړیکې نه وې نو د قیامت په ورځ به یې په لاس د اور سکروټه کېښودل شي))[۴۴]

حضرت ابوهریره روایت کوي چې رسول الله ص فرمایي ((سترګې زنا کوي او د سترګو زنا پردئ ته کتل دي ، لاسونه زنا کوي او دلاسونو زنا لاس اوږدول دي هغه چاته چې لاس ور اوږدول ورته روا ندي .))[۴۵]

او ددې فتنې زیانونه له هېچا پټ ندي نن صبا خو په اسلامي ټاټوبو کې فحاشي دې اندازې ته رسېدلې ده چې غیر اسلامي هېوادونه هم ورسره

(۴۲)الاعراف : ۲۶ .

(۴۳)تکمله فتح القدیر ج : ۸ .

(۴۴)تکمله فتح القدیر ج : ۸ .

(۴۵)بخاري مسلم او ابو داود .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

پکې سیالي نـه شي کـولای دلتـه ښـکاره د زنـا مرکزونـه شـته او دا یـوه معمولي خبره ګرځېدلې ده دلته خو پـه حقیقت کې ښځو لـه نارینه وو سره داسې دښمني راخېستې ده چې د هغوی ژوند یې ورته تباه کړ،دوی کـه یـو قدم هم پرمخ ځي نو د هغوی په زړونو کې بل اور نور هم تـازه کېږي دلتـه د ښځو او سړیو ازاد ، عشق ، په اخبارونو کې لـوڅ تصویرونه، پـه سینما ، تلویزیون یا ویدیو VCR بربنډ فلمونه کتل ، الکولي مشروبات څښل ، پـه ستیج سندرې او ګډاګانې د رنګینو نرمو او نازکو جامو استعمال ، پـه بې شمېره رنګونو د ویښـتانو جوړول اوبیا لـوڅ سر ګرځېدل د پـارکو ، بڼو او دریـابونو پـر غـاړه تفریح کـول دا هـر څه پـه دې لېونی مینه کې نـور هـم ډېرښت راولـي. پـر مـخ لاسونو ، سترګو ، شونډو او وېښـتو کې د داسې شیانو استعمال چې مقابل لوری یې پـه لیدلو سم لېونی شي او د شـهوت سـور انګـار یې نور هـم تـازه شي او د ((هـل مـن مزیـد)) چیغې ورتـه وهـي رسول الله ص چې د جامو او وېښـتانو د جوړښت کـوم ډول د قیامت نښې وښودلې نن دوی له هغې څخه هم څو قدمه وړاندې تللي دي .

رسول الله ص په دغسې ښځو لعنت ویلی دی او دا یې هم ویلي دي چې د جنت بوی که څه هم دومره او دومره لېرې واټـونـه تـه رسېږي پـر دوی حـرام دی : ((لعن الله الکاسیات العاریات الممیلات المائلات))

یعنې : ((د الله ج لعنت دی پر هغو ښځو وي چې په اغوستلو جامو کې هم لوڅې ښکاري د نورو میل ځان ته جلبوي او خپله نورته میلان کوي .))

هر څوک چې پر دې خبر وي چې د ده د کور ښځې خپل عفت ، ابرو او حیـا نه ساتي او بیا یې هم مخه نه نیسي نو رسـول الله ص هغـه تـه دیـوث ویلی دی او پـه دیـوث د جنت بـوی هـم حـرام دی او داسې ښځې نـه څـه قـدر او

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

درناوی لري او نه څه ارزښت. دوی خپل کرامت پخپلهترپښو لاندې کړی دی. د فقهې یو مشهور کتاب د نصاب په حواله لیکي : ابابکر الاعمش رستاق ته تللو نو دیوې ویالې ترڅنګ ښځو متې را بډوهلې وې او سرونه یې لوڅ وو ، ده پرې هېڅ پروا ونکړله او پرې ورغی نو چا ورځینې وپوښتل چې ولې دې داکار وکړ ؟ هغه ځواب ورکړ چې دوی د هېڅ احترام او درناوي وړندي ځکه چې دوی خپل عزت پخپله ترپښو لاندې کړی دی .[۴۶]

په اسلام کې د ښځو منزلت

په تېرو مخونو کې مو د ښځې د ژوند حالات په بېلابېلو مذهبونو او قومونو کې

ولوستل ومو لیدل چې له اسلام څخه وړاندې به لورګاني ژوندۍ تر خاورو لاندې کېدلې، د هغوی وجود مصیبت ګڼل کېده له خپلو انساني حقوقو څخه محرومې وې میراث نه ورکول کېده ، په زنا مجبورېدلې ، اوسني جاهلیت هم ښځه د خپلو غوښتنو د تسکین اله وګرځوله ، هغه یې د ستېوریس په نوم په الوتکو کې د مسافرو د زړه د خوښۍ لپاره وکاروله ؟هغه یې د سوداګرئ او دتوکیو د نمایش او مشهورتیا لپاره استعمال کړله د هغوی قدر ، قیمت او حیثیت یې هېڅ کړ .

---

(۴۶)البریقه شرح الطریقه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

مګر اسلام ښځې ته له نارينه ځينې ډېر عزت او حقوق ورکړل ، که د رسول ص سيرت وګورو نو وبه وينو چې هغه د ښځې دوست او پر هغوی مهربانه او دهغوی د حقوقو سترساتونکی و .

اسلام ښځې ته سياسي ، اقتصادي او اجتماعي ټول حقوق ورکړل هغه په خپل مال کې د تصرف پوره واکمنه ده ، اسلام ښځې ته دومره درنښت او عزت ورکړ چې د لوېديځ د پرمختللې ټولنې په تصور او خيال کې به هم ونه ګرځي .

اسلام د ښځو نفقه، جامه او دژوند ټول ضروريات له واده څخه دمخه پر پلار ، ورور يا بل نژدې خپل او له واده څخه وروسته پر مېړه فرض وګرځول مېړه ته يې امر وکړ چې له ښځې سره نېکه ګذاره کوه :

((وعاشروهن بالمعروف))[47]

يعنې : ((او ګذران کوئ له ښځو سره په ښه طريقه .))

د نر اوښځې تر منځ د محبت د لازياتوالي په غرض فرمايي : ((هن لباس لکم و انتم لباس لهن))[48]

يعنې : ((هغوی ستاسې لپاره اغوستن دي او تاسې د هغوی لپاره اغوستن يئ .))

له رسول الله ص څخه پوښتنه وشوه چې زما د نېک صحبت ډېر مستحق څوک دی ؟ ځواب يې ورکړ چې مور دې ده ، هغه درې ځلې همداسې

(47) النساء ۱۹ .

(48) البقرة : ۱۸۷ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

وپوښتل هغوی ص به ځواب ورکاوه چې مور دی ده په څلوم ځل یې ورته وفرمایلی چې پلار دې دی.[۴۹]

رسول الله ص فرمايي : ((په دنيا کې مې له درې شيانو سره ډېره مينه ده چې يوه ترې ښځه يادوي)) ...رواه نسايي :

فرمايي چا چې دوه جينکۍ وپاللې تر هغې چې بالغې شي نو دقيامت په ورځ به زه او هغه په دې ډول راځو او دواړه ګوتې يې يو ځای کړلې[۵۰].

((دنيا خوند او مزه ده او غوره خوند يې نېکه او صالحه ښځه ده))[۵۱]

همدا راز فرمايي : ((ښځه د نارينه سکه خورګانې دي ، د ښځو عزت نه کوي مګر هغه څوک چې خپله عزتمن وي او دهغوی سپکاوی نه کوي مګر بد اخلاقه او تر هرچا وروسته پاتې))

رسول الله ص دمرګ په بستره پروت و او ويل يې چې : ((له ښځو سره په نيکۍ کولو وصيت کوئ))[۵۲]

فرمايي غوره ستاسو هغه دی چې له ښځو سره د خير اوښېګڼې څخه کار واخلي. اسلام ښځې ته د مېړه د انتخاب حق ورکړ ، د هغې تعليم يې فرض وګرځاوه ، په کار کولو اړوتې نده او دنر او ښځې يو پر بل مطلق فضيلت او واکمني يې له منځه وبوړه .

الله ج فرمايي : ((هر چا چې نېک عمل وکړ له نارينه څخه يا له ښځو څخه حال دا چې دی مؤمن وي نو خامخا ژوند به ورکړو دوی ته ژوند پاکيزه او

---

(۴۹)متفق عليه .

(۵۰)مسلم

(۵۱)ابن ماجه .

(۵۲)مسلم .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

خامخا جزاء به ورکړو دوی ته اجر د دوی په ډېرو ښو هغو نېکیو سره چې وو دوی چې کول به یې))[۵۳]

رسول الله ص د خدېجې (رض) د وفات کال عام الحزن (دغم کال) وباله حضرت عمر رض دیوې ښځې د نظر په هکله وایي : عمر رض خطا شو او ښځه حق ته ورسېدله ، دی مبارک په توره تیاره کې له کور څخه بهرپه مدینه منوره کې ګرځېده یوې ښځې چې د کور دروازه یې ځان پسې تړلې وه د خپل مېړه په یاد کې داسې شعرونه ویل چې د هغه د ملاقات رغبت یې پکې کاوه حضرت عمر د دې کور دروازه و ټکوله ترهغې یې ورته دروازه بېرته نکړه ، ترڅو چې ښه مطمئنه شوه چې ټکوونکی عمر (رض) دی ، عمر هم د هغې په پاکۍ او عظمت مطمئن شو ورته یې وویل چې څه دې لږ مخکې ویل : تکرار یې کړه هغې هم ورته تکرار کړل عمر رض ورځینې وپوښتل چې خاوند دې چېرته دی ؟ هغې ځواب ورکړ چې په فلاني لښکر کې جهاد ته تللی دی حضرت عمر رض د دې لښکر قوماندان ته سړی ورولېږه تر څو د دې ښځې خاوند کورته راولېږي هغه راغی او دحضرت عمر رض په خدمت کې حاضر شو حضرت عمر رض هغه کورته ولېږه بیا حضرت عمر رض له خپلې لور حفصې رض څخه وپوښتل چې ښځه دخاوند د بېلتون څومره تحمل لري ؟ حضرت حفصې رض ورته وویل : ((یوه میاشت یا دوه یا درې په څلورمه میاشت صبر ختمېږي نو حضرت عمر رض همدا نېټه د مجاهدو لښکریانو لپاره وټاکله))[۵۴]

---

(۵۳) النحل : ۹۷ .

(۵۴) ملامح الشوری عدنان النحوي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

وګورئ حضرت عمر رض د دې ښځې څومره درناوی او احترام وکړ ، د دې لپاره چې پر ښځو د مېړه جدایي سخته تمامه نشي د هغوی لپاره یې نېټه و ټاکله .

کله چې بي بي خدیجې رض رسول الله ص ورقه بن نوفل ته وروست نو د هغه زړه له وېرې څخه ډک او اندېښمن و او کله چې بېرته راستون شو نو خوشحاله ، مطمئن او ارام و .

په اسلام کې د نارینه او ښځې اړیکې

په اسلام کې د نر او ښځې اړیکې د مینې او محبت ، دوستانې او صمیمیت اړیکې دي هغوی یو بل ته د ژوند په اوږدو کې ډېره اړتیا لري ، او یو له بل څخه ورته بې پروایي ناممکنه ده هغوی یو دبل متمم او پوره کوونکي دي .

ښځه او خاوند یو له بل څخه سترټیا لرې کوي ، دردونه کموي ، یوبل ته د اطمنان راحت ، هوساینې او تسکین لامل دي .

رسول الله ص به چې کوم اطمئنان او سکون له بي بي خدیجې او ام سلمې رض څخه حاصلاوه هغه تاریخ روښانه کړی دی ، په اسلام کې د نورو مذهبونو پرخلاف د نر او ښځې یو ځای اوسېدل او په ګډه سره د ژوند بېړۍ پر مخ بېول د قدر او ستاینې وړ عمل ګڼل کېږي ، په هندوانو کې چې څوک له ښځو سره اړیکې ساتي هغه بدبخته ګڼل کېږي ، او د بریالیتوب او خلاصون دروازې یې پرمخ تړلې دي ، خو اسلام هغوی یو

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دبل جامه ګڼي ، څرنګه چې انسان جامې ته اړتيا لري همدا راز خپل جنس ته هم اړه لري ، بلکې له دې ډېر. الله ج فرمايي : [هن لباس لکم و انتم لباس لهن] (۵۵)

يعنې : ((هغوی ستاسې لپاره اغوستن دی او تاسې د هغوی لپاره اغوستن يئ .))

اسلام نه يوازې هغوی ته اجازه کړې ده چې د خپل مثل د بقا لپاره په يو شرعي چوکاټ کې سره يوځای شي ، بلکې په دې يې امر ورته کړی دی ، او کله که احياناً د دوی ترمنځ کرکه ، نفرت ، زړه بداوی او ناخوالې راپيدا شي ، نو له يوبل څخه جدا کېدلی هم شي ، ځکه چې د دوی ترمنځ د يوځايوالي څخه غرض د مينې ، محبت ، دوستۍ او رحمت راپيدا کېدل دي ، او الله ج دابې ساري مينه او محبت او دوستانه دخپل وجود يوه نښه ګرځوي :

[ومن اياته ان خلق لکم من انفسکم ازواجا لتسکنوا اليها و جعل بينکم مودة ورحمة] (۵۶)

يعنې : ((د هغه له نښو څخه دا ده چې ستاسو لپاره يې خپله تاسو څخه جوړې پيدا کړې لپاره د دې چې تاسې له هغو ځينې سکون واخلئ او هغه ستاسو تر منځ دوستي او رحمت ايښی دی .))

[يا ايهاالناس انا خلقنا کم من ذکرو انثی] (۵۷)

يعنې : ((ای خلقو موږ تاسې له يو سړي او ښځې څخه وزېږولئ .))

---

(۵۵)البقرة : ۱۸۷

(۵۶)الروم: ۲۱

(۵۷)الحجرات : ۱۳ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د ښځې او نر اړيکې هېڅکله هم غوښېدلای نه شي ، همدا ښځه ده چې کله به مور وي او کله خور ، کله به خاله وي او کله ترور او کله .... اسلام خلکو ته څو ځله له مور سره په نېکۍ کولو حکم کړی دی. الله ج له مور، پلار دواړو سره په نیکۍ امر وکړ ، بیا یې مور ځانګړې کړه ، بیا یې د تاکید لپاره په دریم ځل یاده کړله(۵۸).

الله ج نر او ښځې دواړو ته وایي چې له یو بل څخه په بېلتون کې ببړه مه کوئ ، د خپل ژوند خوږې ورځې شپې مه هېروئ : [ولاتنسوا الفضل بینکم](۵۹)

یعني : ((په خپلو منځونو کې فیاضي او احسان مه هېروئ .))

نارینه ته ښوونه کوي چې مېرمنې مو تاسې سره اوسېږي ، نو ښه ګذاره ورسره کوئ ، :

[وعاشروهن بالمعروف](۶۰)

یعني : ((او ګذران کوئ له ښځو سره په ښه طریقه .))

نر او ښځې دواړه د ټولنې د ترکیب دوه عناصره دي او کله که د دې عناصرو څخه یو کمېږي ، نو ټولنه او ژوندون له منځه ځي او اسلام دواړه له کرکې ، نفرت ، رخې یا حسد او کینې څخه منع کړي دي او هرې ډلې ته یې بېل بېل حقوق ورکړي او ټاکلي دي ، نو دې ته اړتیا نشته چې ښځې په بازارونو او پارکونو کې غونډې او مظاهرې وکړي او ځان ته حقوق وغواړي ، ځکه د هغوی حقوق څرګند او معلوم دي .

---

(۵۸) لقمان : ۱۴ .

(۵۹) البقره : ۲۳۷ .

(۶۰) النساء : ۱۹ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دا چې د وخت حکمرانان له دوی سره ظلم کوي او اسلامي حدود هم ترپښو لاندې کوي ، نو دا ګناه د چا ده ؟

د ښځې د پیدا ایښت موخه :

ځینې پرګنې په دې انګېرنه کې دي ، چې له ژوند څخه غرض د نر ، ارام او هوسا ژوند دی ، ښځه د نر د خدمت لپاره پیدا شوې ده ، هغه باید د نر تابع و اوسي د وینځې په څېر دې کار وکړي ، د نارینه غوښتنې دې رفع کړي ، اولاد دې وزېږوي ، کور دې سنبال کړي ، هغوی په عملي ژوند کې برخه اخېستلای نه شي ، تر دې چې له ځینو سره خو لا دا سوچ و چې ښځه له سره انسان نه دی او ځینې په دې شک او تردد کې وو چې آیا ښځه انسان دی او که نه ؟

دا باطلې نظریې اسلام په کلکه غندلي دي ، اسلام چې نارینه په څه مامور کړی دی ، ښځې یې هم ماموري کړي دي ، او له څه څخه یې چې نارینه منع کړی دی ، ښځې یې هم منع کړي دي .

الهي احکام دواړو ته شامل دي .

الله ج فرمایي : [وما کان لمؤمن ولامؤمنة اذاقضی الله ورسوله امرا ان یکون لهم الخیرة من امرهم](۶۱)

یعني : ((او نه دی لایق چا ایمان دار سړي او یمان دارې ښځې ته هر کله چې مقرر کړي الله ج او دهغه رسول ص څه کار چې دوی لره وي اختیار د خپل کار .))

---

(۶۱)الاحزاب : ۳۶ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په ثواب او ګناه کې برابر دي په انساني کرامت کې مساوي دي الله ج فرمايي : [ولقد كرمنا بنى آدم .] (٦٢)

يعني : ((او په تحقيق سره موږ عزت ورکړ د آدم اولادې ته .))

نو د ادم په اولاده کې نارينه اوښځې دواړه شامل دي ، دلته د غوره والي او فضيلت معيار نر والی او ښځه والی نه بلکې تقوا ده : [ان اكرمكم عند الله اتقاكم] (٦٣)

يعنې : ((بېشک عزتمن په تاسو کې د الله ج په نزد زيات پرهېزګار ستاسو دی .)) دلته هر چا ته خپل نصيب او برخه پوره ور رسېږي په دې خاطر د هغې له اجر څخه څه نه کمېږي چې هغه ښځه ده ، او نه د نارينه توب په سبب ډېرښت مومي الله ج فرمايي : [للرجال نصيب مما اكتسبوا وللنساء نصيب مما اكتسبن] (٦٤)

يعنې : ((د سړيو لپاره حصه ده له خپلې ګټې څخه او د ښځو لپاره حصه ده له خپلې ګټې څخه)) نو هر چاته د خپلې کړنې بدله پخپله ورکول کېږي .

[من عمل صالحاً من ذكر او انثى و هو مومن فلنحيينه حياة طيبة و لنجزينهم اجرهم باحسن ما كانوا يعملون] (٦٥)

يعنې : ((هر چا چې وکړ نېک عمل له نارينه يا له ښځې څخه حال دا چې دا مؤمن وي نو خامخا ژوندون به ورکړو هرومرو اجر د دوی په ډېرو ښو هغه نېکيو سره چې وو دوی چې کول به يې .))

(٦٢) الاسراء : ٧ .

(٦٣) الحجرات : ١٣ .

(٦٤) النساء : ٣٢ .

(٦٥) النحل : ٩٧ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

[ان المسلمين ولمسلمات و المؤ منين والمؤ منات والقنتين و القانتات والصدقين و الصادقات والصابرين والصابرات والخشعين والخاشعات و المتصدقين والمتصدقات والصائمين والصائمات والحافظين والحافظات والذاكرين الله كثيراً والذكرات اعدالله لهم مغفرة و اجراً عظيما .][۶۶]

يعنې : ((بېشكه مسلمانان سړي او مسلمانانې ښځې اوايماندار سړي او ايمانداري ښځې او بنده ګي كوونكي سړي او بنده ګي كوونكې ښځې رښتوني سړي او رښتوني ښځې صبر كوونكي سړي او صبر كوونكې ښځې او خېرات كوونكي سړي او خيرات كوونكې ښځې روژه دار سړي او روژه دارې ښځې حفاظت كوونكي سړي او حفاظت كوونكې ښځې او يادوونكي سړي الله ج لره ډېر او يادوونكې ښځې تيار كړي دي الله ج د دوی لپاره معافي او لوی ثواب.))

[فاستجاب لهم ربهم انى لا اضيع عمل عامل منكم من ذكر او انثى بعضكم من بعض][۶۷]

يعنې : ((بيا قبوله كړله د دوی دعا د دوی رب چې زه نه ضايع كوم محنت د محنت كوونكيو ستاسو څخه سړي وي او كه ښځې تاسو پخپلو كې يو يئ .))

نو ددې ياد شويو آيتونو او له داسې ډېرو نورو ايتونو څخه په ډاګه ښكاري چې عمل له نر او ښځې دواړو څخه مطلوب دی ، او دواړه پوښتل

---

(۶۶)الاحزاب : ۳۵ .

(۶۷)ال عمران :۱۹۵ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کېږي ، څومره حقوق چې نارینه پر ښځه لري هغومره حقوق ښځه هم پر نارینه لري : [ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف] (۶۸)
یعني : ((او ښځې لره هم حق دی لکه څنګه چې د سړیو پر هغوی حق دی .))
دلته لومړی الله ج د ښځو حقوق په سړیو یاد کړي نو معلومېږي چې د ښځو حقوق د نر تر حقوقو مهم دي او باید ژر ادا شي .
ومو لیدل چې اسلام ښځو او نارینه و ته په یوه او درنه سترګه ګوري د جنس په خاطر یوه ډله له بلې ډلې فضیلت او لوړتیا نلري د لوړتیا او غوره والي معیار تقوا ده همدا راز وموولیدل چې ښځې هم باید په عملي ژوند کې برخه واخلي دا هم له هغو دوه ډلو څخه یوه ډله ده چې الله ج پر نورو مخلوقاتو عزتمند او اشرف ګرځولې دی ، نو اوس د کوم سلیم عقل خاوند دا ویلای شي چې ښځه دنر د خدمت لپاره پیدا ده او باید د نارینه و د ژوند د هوساینې او ارامتیا لپاره ورځخه د وینځې په څېر کار واخستل شي .
د تعجب وړ خبره خو داده چې زموږ ځینې علماء هم په دې سهوه او غلطه انګېرنه کې پرېوتي دي او لوی دلیل چې دوی پرې استناد کوي ، هغه د (طه) سورت دا ایت دی چې : [فقلنا یا ادم ان هذا عدولک ولزوجک فلا یخرجنکما من الجنة فتشقی] (۶۹)
یعني : ((بیا موږ و ویل ای ادمه دا ستا او ستا د بي بي (ښځې) دښمن دی پس ونه باسي تاسو لره له جنت څخه بیا به په تکلیف کې پرېوځې))
نو دوی وایي چې د عملي ژوند دایره ، نیک مرغي او بدمرغي تکلیفونه او خوندونه هر څه د نر حق دی، نه ښځه په تکلیف کې اچول شوې ده او نه

---

(۶۸) البقره : ۲۷۸ .
(۶۹) طه : ۱۱۷ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ورڅخه عملي ژوند نه د راوتلو هيله شوې ده او نه دې راوځي د کور په دېوالونو کې دی ايساره اوسېږي ځکه چې الله ج ادم ع ته وويل ((چې بيا به په تکليف کې پرېوځې)) دلته مفرد ضمير استعمال شوی دی ، او که له ښځې څخه د ژوند په ډګر کې د ګډون اميد وای نو الله ج به ((فتشقيا)) ويلي و .

د دوی په ځواب کې بايد عرض وکړم چې د ادم ع او حوا کيسه خو په قران کې څو ځله ياده شوې ده بل ځای کې يې وګورئ د همدی ايت ښکته برخې وګورئ نو ستاسو دا غلطه انګېرنه به پخپله رفع شي او په خپلې اشتباه به پوه شئ ، الله ج فرمايي : [وقلنا يا ادم اسكن انت و زوجك الجنة وكلا منها رغدا حيث شئتما ولا تقربا هذه الشجرة فتكونا من الظلمين فازلهما الشيطن عنها فاخرجهما مما كانا فيه][٧٠]

يعنې : ((و وېل موږ ای ادمه و اوسه ته او ستا ښځه په جنت کې او خورئ په کې هر څه چې ستاسې خوښ شي ، او چېرته چې مو خوښ شي او نژدې کېږئ مه دې ونې ته بيابه تاسې شئ له ظالمانو څخه نو و ښويول دوی شيطان له هغه ځای څخه او ويې خکل دوی له عزت او راحت څخه چې په هغه کې دوی وو .))

نو دې ايتونو کې خطاب ادم ع او حوا دواړوته دی ، دواړو ته په جنت کې د اوسېدلو امر و شو دواړو ته د هغه د مېوو خوراک او په جنت کې د ګرځېدو اجازه وشوه او دواړه دې ونې ته له نژدې کېدلو څخه منع شول او دواړو ته وويل شول چې که دا کار مو وکړ نو له ظالمانو څخه به يئ ، دلته

---

(٧٠)البقرة : ٣٥_٣٦ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

خو پر یوځای کې هم نه پر راحت کې تنها ادم ع ته خطاب شوی او نه په زحمت کې بلکه پر ټولو ځایو کې دواړو ته خطاب شوی ، همدا قصه بل ځای بیانوي : [یا ادم اسکن انت و زوجک الجنة فکلا من حیث شئتما ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظلمین ، فوسوس لهما الشیطان لیبدی لهما ماوری عنهما من سواتهما وقال ما نهکما ربکما عن هذه الشجرة الا ان تکون ملکین او تکونا من الخالدین وقاسمهما انی لکما من الناصحین فدلهما بغرور فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سواتهما و طفقا یخصفان علیهما من ورق الجنة وناداهما ربهما الم انهکما عن تلکما الشجرة و اقل لکما ان الشیطان لکما عدوا مبین قالا ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفرلنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین][٧١]

یعنې : ((ای ادمه اوسه ته او مېرمن ستا په جنت کې او خورئ او څښئ دواړه له هره ځای چې خوښ مو شي او مه نژدې کېږئ تاسې دواړه دې ونې ته ، نو شئ به تاسې دواړه له ظالمانو څخه ، نو وسوسه واچوله دوی دواړو ته شیطان ، لپاره د دې چې ښکاره کړي ، دوی دواړو ته هغه چې پټ کړای شوي دي له دې دواړو ځینې له غلیظه و عورتونو د دوی څخه او ویل یې ، نه یئ منع کړي تاسې له دی ونې ځینې مګر د دې لپاره چې نشئ تاسې دواړه پرښتې یا چې نه شئ تاسې دواړه له تل پاتې کېدونکیو څخه، سخت قسم یې وکړ دوی ته چې بېشکه زه تاسې دواړه ته له تل خامخا له نصیحت کوونکیو څخه یم ، پس راښکته یې کړل دوی دواړه په فریب نو کله چې و څکله دوی دواړو له ونې څخه ، ښکاره شو دې دواړو ته غلیظه

(٧١)الاعراف : ١٩\٢٣ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

عورتونه د دوی او ولګېدل دوی دواړه چې سره نښلول به يې پر عورتونو خپلو باندې له پاڼو د جنت څخه او غږ وکړ دوی دواړو ته رب د دوی چې ايا ما نه وئ منع کړي تاسې له دې ونې څخه او ويلي ما تاسې ته چې شيطان ستاسې د دواړو دښمن دی ښکاره او و ويل دوی دواړو ای ربه موږ ظلم وکړ پر ځانونو او که ته موږ ته بخښنه ونکړې او په موږ رحم ونکړې نو خامخا موږ به شوله تاوان کوونکيو څخه .))

له دې ايتونو څخه په ډاګه څرګندېږي چې په جنت کې اوسېدل ، د جنت له مېوو ځينې ګټه اخېستل په جنت کې ازاد ګرځېدل د ادم ع او حوا دواړو حق و و الله ج دواړو ته په جنت کې داوسېدلو اجازه وکړه او شيطان دواړه وښويول او الهي عتاب (پړه) پر دواړو راغله او دخپلې خطا د بخښنې لپاره دواړو د الله ج حضور ته دعا وکړله. نو دلته خو پرتولو ځايو کې ادم او حوا يو ځای ياد شوي دي ، نه ادم د ژوند په ډګر کې د تکليفونو لپاره ځانګړی شوی دی او له دی صحنې څخه د حوا په وېستلو باندې هم کوم دليل نشته ، بلکې ټول ايتونه چې موږ وړاندې ياد کړل زموږ د مدعا ثبوت دي اوپه کوم ايت باندې چې دوی استدلال کوي مفسرين وايي : مراد له دې څخه دادی چې ښځه خو دې هم په تکليف کې درسره ګډه ده مګر زيات بوج پر تا دی[٧١]:

امام قرطبي وايي چې : د ښځې د ژوند ټولې اړتياوې د سړي پر ذمه دي د دې په حاصلولو کې چې کوم تکليف او مشقت دی دا ذمه واري يواځې د سړي ده ، نوځکه الله ج فتشقی وويل چې څه محنت ، تکليف او مشقت

(٧١)معارف القران جزء ١٢ مفتي محمدشفيع .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کول دي هغه به په حضرت ادم ع وي ځکه چې د حضرت حوا ع د ژوندانه د ضرورتونو ذمه وار هم دی ده [۷۲].

نو دلته هم هېڅ معقول دلیل نشته چې ښځه دې له خپل اجتماعي (ټولنیز) دریځ څخه یوه لوېشت هم وروسته کړي او یا دې د ژوند ډګر ته له را وتلو څخه بنده کړای شي او یا دې ځیني بې انصافان هغه له انسانیت څخه حیوانیت ته کش کړي !!

ځیني خلک اوس هم وايي چې دا په حقیقت کې ښځه (حوا) وه چې د انساني بد مرغۍ بنسټ یې کېښود ، دوی دعوه کوي چې همدې حوا ، ادم ع دې ته و هڅاوه چې په جنت کې د غنم دانه وخوري او د الله ج له امر څخه سرغړونه وکړي او ادم ع د همدې په لمسونه او هڅونه د غنم دانه وخوړه ،الله ج د ادم ع په دې نافرمانۍ خفه شو او هغه یې له جنت څخه را وویست چې له همدې ورځې څخه د انساني بدمرغۍ تاریخ پیل کېږي او که دا سې نه و شوی نو نه ادم ع له جنت څخه راوېستل کېده او نه به دنیوي ستونزې او بدمرغۍ وای .

د دوی په ځواب کې باید وویل شي چې لومړی خو د ادم ع او حوا په کیسه کې دا پورتنی تصور له منحرف یهودیت څخه سرچینه اخلي او دا تصور د یهودیت د (عهد قدیم) صحیفو رانقل کړی دی او هرڅوک چې دا تصور بدرګه کوي په حقیقت کې د یهودیت د مطالعې تر اغېزې لاندې راغلی دی چې اسلام یې په کلکه ردوي .

(۷۲)احکام القران جزء ۱۱۱ عبدالله محمد بن احمد الانصاري القرطبي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په قران ، حدیث او نورو اسلامي نصوصو کې داسې کوم دلیل نشو موندلی چې پورتنۍ دعوه تائید کړي ، حتی اسلام په کلکه په دې تاکید کوي چې لومړنی مسئوول په خپله ادم ع دی او همده د خدای ج د فرمان خلاف د غنم دانه وخوړه (ولقد عهدنا الی ادم من قبل فنسی ولم نجد له عزما). [۷۲]

یعنې : ((او خامخا په تحقیق سره موږ حکم کړی و ادم ع ته پخوا لدېنه پس هېر یې کړ او ومونه مونده ده ته استقامت (صبر له نه کولو) څخه .))

څو شبهې او ځوابونه یې

ځینې خلک چې له اسلام سره حساسیت لري او له اسلامي روح سره اشنایي نه لري او نه یې هم له دین څخه څه لوستي دي داسې فکر کوي چې اسلام نارینه د ښځې پر سرمطلق حاکم ګرځولی دی او ښځه پر هر حال باید د هغه اوامر ومني که څه هم هغه په ناحقه وي او ښځه باید له هغه سره د وینځې په څېر ژوند وکړي موږ به انشاء الله د دوی هری غلط فهمۍ او اشتباه ته مدلل ځواب و وایو .

الف : شبهه په قیمومیت (واکمنۍ) د سړي کې

د دوی یوغښ دلیل دا ایت دی .

(۷۲)طه : ۱۱۵ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

الله ج فرمايي : [الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض و بما انفقوا من اموالهم ، فالصالحت قانتات حافظات بما حفظ الله] [٧٣]

يعنې : ((سړي مقرر دي پر ښځو باندې په دې وجهې چې فضيلت ورکړی دی الله ج ځينو ته پر ځينو نورو په سبب د دې چې خرڅ کوي خپل مالونه بيا کومې ښځې چې نېکې دي، تابعدارې دي، ساتونکې دي پسې شاه د الله ج په حفاظت سره .)) خو د دې ايت مطلب او معنی دا نده چې خاوند يا نارينه دې مطلق ديکتاتور وي هر څه چې وايي بايد ومنل شي او هېڅ خبره يې رد نه شي او نه د دې دليل دی چې هر نر په هرې ښځې فضيلت او بهتري لري .

دنرفضيلت او غوره والی په څو شرطونو پورې اړوند دی داسې نه چې هر نر دې خوښ وي او ځان دې په ښځې غوره ګڼي ، هغه شرطونه الله ج خپله په همدې ايت کې بيان کړي دي هغه دا چې .

نارينه خپل مالونه لګوي ، ستړتيا او ستوماني پر ځان مني ، د ژوند تکليف او ترخې په ځان تېروي خو کله نارينه له ځان څخه په همت کې ښځه او ښځه له ځان څخه نارينه جوړ کړي نو بيا دا ايت د داسې چا د قيموميت دليل نه دی ډېر وخت صالحې ، قانتې (تابعدارې) د پټو رازونو ساتونکې ښځې له ډېرو سړيو ځينې غوره دي ، کله چې سړی صحرايي شي او له کور څخه خبر نه وي د ښځې هېڅ پروا ونه لري د هغې نفقه نه ورکوي په کارونو کې تنبل وي ، اويا ښځه د فساد او فتنې خواته کشوي

---

(٧٣) النساء : ٣٤ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نو آيا دا دې هم پر ښځو د فضيلت او بهترئ دعوه کوي ؟ د غوره والي او بهترئ شرط خو دادی چې نارينه تکليف ارام او مطمئن ژوند تېر کړي ، نو بيا دې د کورپالونکی سړی ولې نه وي ؟ او سليم عقل او طبيعت هم دامني چې په دغسې حالت کې دې دکور مشر نارينه وي ، او د دې معنی دا نده چې ښځه دې بالکل حيثيت ونه لري ، نارينه دې مستبد ، ظالم او ديکتاتور وي او نه خو دا د اسلام له عام مفهوم سره سمون خوري ، اسلام خو په مشوره امر کړی دی حتی کله که ماشوم له تي څخه بېلېږي نو په دومره وړه خبره کې دې هم مشوره وشي ، د مور او پلار په مشوره دې له تي څخه جدا شي ، نو نارينه بايد له ښځو سره مشوره وکړي او بل ښځه که کار ونکړي نو بخښل کېږي او غير مسئووله ده او نارينه مسئوول دی دا تفضيل داسې دی لکه د لومړي وزير فضيلت په وزير داخله او ډېر وخت د کورنيو چارو وزارت په خپلو اړوندو چارو کې له لوی وزير څخه ډېر واک ، اختيار او تجربه لري .

علماء وايي چې په کور کې د نارينه واکمني داسې ده لکه چې يوه بېړۍ يا موټر روان وي او په هغې کې چلوونکي ډېر وي او دبېړۍ يا د موټر د چلولو لپاره يوتن پکار وي او هغه بېړۍ ته کښېني او چلوي يې .نو نارينه هم د بېړۍ چلوونکی دی او په هېڅ ترتيب د دې معنی نه ورکوي چې خاوند دې مطلق واکمن يا بادار وي او ښځه دې د هغه وينځه او خدمتګاره وي .

ب : شبهه د ښځو په شهادت کې

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ځيني خلک داسې فکر کوي چې رسول الله ص ښځو ته کم عقلې ويلې دي او هغه يې له انسانيت څخه وېستلې دي مګر دا خبره په دې مفهوم سره هېڅ صحېح نه ده چې رسول الله ص به له ښځو سره په مهمو چارو کې مشورې کولې د هغوی د ښو نظرياتو او کتنو څخه به مستفيد کېده ، وګورئ بي بي خدېجې رض له رسول الله ص سره د وحې په پيل کې څومره لويې مرستې کړې دي ، هغه ص يې ورقه بن نوفل ته ور وست ، هغه ص ته يې داسې تسلي ورکړله چې کاملاً مطمئن شو .

د حديبيې په صلحه کې کې د ام سلمی رض کړنه وګورئ ، نو رسول الله ص ښځو ته کم عقلې هېڅکله نه دي وېلي ، دا له حديث څخه غلط فهمي ده په دې حديث کې رسول الله ص د عقل او دين کمښت داسې روښانه (توضيح) کوي : (او مورږ وويل چې زموږ د عقل او دين کمښت (نقصان) څه شی دی يا رسول الله ص ؟ هغه ص وفرمايل چې ايا د ښځې ګواهي د نارينه په نيمايي نه ده ؟ موږ وويل هو ! هغه ص وويل همدا يې د عقل کمښت دی بيا يې وفرمايل ايا داسې نه ده چې کله ښځه حايضه شي نه لمونځ کوي او نه روژه نيسي ؟ موږ وويل هو ، هغه ص وفرمايل همدا يې د دين کمښت دی)[۷۴]

نو د ښځې د عقل کمښت په دې حديث کې په يو څه پورې منحصر شو هغه دا چې د ښځو ګواهي د نر د ګواهۍ نيمه ده،رسول الله ص يوائې په

---

(۷۴)الشوری واثرها فی الديمقراطيه ۱ دکتور عبدالحميد اسماعيل نقل له ارشاد الساري شرح صحيح بخاري څخه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

همدې پورې خاص کړ او کوم بل لامل يې ياد نه کړ او دا چې ولې دښځو ګواهي د نارينه وو دګواهۍ نيمه ده الله ج يې داسې بيانوي :

[ان تضل احدهما فتذکر احدهما الاخرى][75]

يعنې : ((لپاره د دې چې که هېرېې کړي يو تن له دوی څخه نو ياد به يې کړي ورته بله)) نو د ګواهۍ د نيم والي لامل الله ج دهغوی د حافظې کمزورتيا و ښودله چې ژر ژر ورڅخه هېرېږي ، ځکه چې د چاله يو کار سره مخه نه وي نو هغه ته يې پام کم وي ، نو همداسې دا مالي مسايل د ښځو له مخې او توجه څخه لېرې دي او ډېرې کمې اړيکې ورسره لري ، نو د هېرې او دې مسائلو ته د اهتمام د نه کولو وېره ده نو ځکه د دوه ښځو دګواهۍ ته اړتيا پيدا شوله او دا د ښځې د کم عقلۍ اوسپکوالۍ معنى نه ورکوي ځکه چې دا د هغوی ورځنۍ چارې نه دي او که رښتيا هم کم عقلې ګڼل کېدلې نوله سره به يې ګواهي نه قبلېدله او نه به د حديثو په روايت کې په دوی باور کېده ، د حديثو په روايت کې ديوې ښځې په روايت اعتماد اوباور د څه لپاره ؟ او په کوم ځای کې چې دا وېره (هېروالی) نه وي د دوی ګواهي ضرور قبلېږي وينو چې هغه چارې چې دښځوورځنۍ اړيکې ورسره دي او د هغوی له دندو څخه شمېرل کېږي نو لکه چې ابن قيم جوزي وايي : دهغوی ګواهي تنها هم په کې قبلېږي[76] .

شيخ محمد شلتوت وايي : په ګواهۍ کې د دوه ښځو يو ځای کول د باور لپاره دي ، د دې لپاره نه چې هغه کم عقله ده ، چې د هغې انسانيت ته پرې صدمه ورسېږي مګر اصلي لامل لکه چې شيخ محمد عبده وايي : دا دی

---

(75) البقرة : ۲۸۲ .

(76) الطرق الحکومية فى السياسة الشرعية ، ابن قيم جوزي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

چې د هغې دنده او چارې مالي مسائل ندي او نه يې مخه دې مسائلو ته ده او نه پېرل او پېرودل کوي ، او کورنۍ چې د هغې ورځنۍ چارې دي او مخه يې ورته ده ګواهي يې په کې يوازې هم قبلېږي .

شېخ محمد شلتوت زياتوي : د دې معنی دا نه ده چې د ښځو په ګواهۍ حق نه ثابتېږي او قاضي دې پرې حکم نه کوي ځکه چې قاضي اخر څه غواړي هغه بينه ده .

او علامه ابن قيم جوزي وايي : هر هغه څه چې حق ښکاروي نو بينه ده ، له همدې کبله قاضي په قطعي قرائنو فيصله کولی شي ، حتی کله چې پرې باوري او مطمئن شي نو د کافر په شهادت هم فيصله کولی شي .

(۱) (۱) الاسلام عقيدة و شريعة ۱ شيخ محمد شلتوت .

دکتور عبدالحميد انصاري وايي : د دې معنی دا نده چې د نر حيثيت ، برم ، شان او رتبه لوړه ده او د ښځې ټيټه ،بلکې مطلب دا دی چې حق ثابت شي ، او پلټنه پکې وشي ، او پر ښځو عاطفه ژر غالبېږي ، تاسې وګورئ کوم ځای کې چې د نارينه وو په هکله هم دا وېره ده هلته د نارينه ګواهي هم نه قبلېږي لکه د ښځې او خاوند ګواهي يو د بل لپاره .سره لدې چې خاوند يا مېړه نارينه هم دی همدا راز د پلار ګواهي د زوی لپاره چې دلته هم همدا وېره ده نه قبلېږي .

شېخ محمد متولي الشعراوي وايي : له عقل ځينې مراد ماغزه دي چې په هغې کې د انسان معلومات ، خيالونه ، يادشوي شيان ، په ذهن کې منل شوي شيان ثبت وي او ماغزه نر او ښځه دواړه لري ، او سړی کولی شي چې په چټکتيا سره هغه څه ومومي چې په ذهن کې يې ورته ځای ورکړی دی ، او تصرف پکې وکړي او عقل هم د تجربو او معلوماتو محصول دی نو

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

څنګه چې ښځه د ټولنې (سوسايټي) څخه لرې ده نو نشي کولای چې په اسانه ورته يو څه ياد کې ورشي ، همدارنګه ښځې هم هر څه ته پوره پام نه کوي او که بهر يې هم په څه شي نظر ولګېږي نه يې څېړي او نه پکې فکر کوي ښايي هغه ډېره مهمه واقعه وي مګر دا ورته هېڅ پام نه کوي ، نو ځکه د دوه و ښځو يو ځای والي ته اړتيا پيښه شوله[۷۷] .

دکتور محمد البهي وايي : ښځه بهرنۍ اغېزې ډېر ژر مني ،له نارينه څخه ډېره نرمه د عاطفې خاونده ده ژر تصديق کوي ، د هغې د قهر ، غصې او خوشحالۍ ترمنځ ، د نرمۍ ، او سختۍ ترمنځ د مخ اړولو او شا اړولو ترمنځ مسافه ډېره کمه ده که الله ج ښځې ته هم هغه مسووليتونه ورمخ کړي وای نو دا به د ښځې د ښېګړې پر خلاف کار و[۷۸] .

په هر حال ومو ليدل چې د يو نارينه پرځای د دوو ښځو و درول په ګواهۍ کې د هغې د عقل او پوهې د نشتوالي په معنی نه دی، بلکې څه نور لاملونه يې درلودل اوپه اسلام کې ښځې ته هېڅکله هم د کم عقلې او لېونۍ نسبت نه دی شوی .

ج : شبهه په ميراث کې

دوی وايي چې ((اسلام په ميراث کې ښځې ته د نر نيمه برخه ټاکلې ده، او دا خو د دوی پر وينا ښکاره بې انصافي ده ، ځکه چې نارينه کار هم

---

(۷۷)المراة فی الشريعة الاسلامية شيخ محمد متولي الشعراوي .

(۷۸)المراة فی الشريعة الاسلاميه \ شيخ محمد متولي الشعراوي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کولای شي او بهر هم وځي پکار خو دا وو چې نارینه ته دښځې نیمه برخه ورکول شوې وای ، پدې کې خو د ښځو سپکاوی او بې احترامي ده .))

زه دې ښاغلیو ته وایم چې لومړی باید دوی دې مسئلې ته ژور ورننوزي پدې اړه داسلام ارشادات ژور ولولي او بیا پریکړه وکړي. دوی باید پر اسلام تردې تورلګولو وړاندې خو لږ له اسلام څخه مخکې ټولنو ته هم وګوري چې هلته د ښځو څه حال و بیا په اوسنیو ټولنو کې د ښځو حال هم و ګوري. هلته ښځې ژوندئ ښخېدلې د هغوی وجود غم ګڼل کېده، په پیدا ایښت یې دهر چا تندی تریو و میراث خویې بالکل نه ورکاوه .ځکه چې په عربو کې به چې چا له خپلې قبیلې څخه دفاع نشوه کولای هغه له میراث څیني محروم و، میراث یوازې د نارینه ووحق و ،په یهودیت کې چې نارینه اولاد وي ښځې ته میراث نشته دی [۷۹] .

مګر اسلام چې د میراث په هکله کوم قانون ټاکلی هماغه د فطرت او سلیم عقل تقاضا او غوښتنه ده ځکه چې نارینه ته د کور لګښت ، د ښځې او اولاد نفقه او نورې چارې ورترغاړه دي ، او په ښځې خو دا تکلیفونه یو هم نشته حتی د هغې خپله نفقه هم پربل چا ده ، مهر هم اخلي او دهغې جامې ،خرڅ ، خوراک او د ضرورت وړشیان هم پر بل چا دي ، په دې هکله یو عالم وایي : په میراث کې د برخو ټاکل دا معنی نه ورکوي چې نارینه په ښځو بهتر والی لري ، یا ښځې ته په سپکه سترګه کتلی شي ، بلکه دا وېش د ټولنیز نظام او توازن سره سم ټاکل شوی دی چې نارینه و ته د ډېر مال اړتیا ده او باید ډېره برخه ورکړل شي او ښځو ته د کم مال ضرورت دی

(۷۹)المراة فی القران \ استاذمحمود العقاد .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نو کم دې ورکړل شي ، بلـه خبره داده چې څوک خو دې يـوه بېلګـه هم را وښيي چې په غير اسلامي ټولنو کې دې ښځو ته ميراث ورکړل شي ؟

د : شبهه په طلاق کې

له هغو شبهو څخه چې ځينو تـه د اسلام پـه هکلـه پيـدا شـوې دي يـوه هم د طلاق مسئله ده چې ولې د سړي پـه واک کې ده ، ځکـه چې پـه دې کې خو دښځې سپکاوی دی ، دوی وايي چې پکار خو دا ده چې ښځې تـه هم کلـه يې چې زړه وغواړي د جدايئ حق ورکړل شي .

ريښتينې خبره داده چې که څوک د طلاق مسئلې په اسلام کې وڅېړي او لږ پرې ځان خبر کړي ، نو دغه بې ځايه شبهه به يې پخپله ځواب شي ، اسلام يو واقعي دين دی هغه طلاق لـه کورنۍ ځينې لېرې غواړي، ځکـه چې پـه طلاق سره د کورني نظم جوړښت او بنه لـه منځـه ځي لـه همدې کبلـه يې پـه حلالـو کـې ډېـره ناکـاره او بـد شـی طـلاق ښـودلی دی ، او لـه سـړي څخـه غوښتنه شوې ده چې که په څه خبره له ښځې ځينې خفـه شي صبر او تحمـل وکړي ، او ژر د جدائي خيال زړه ته رانه ولي .

الله ج فرمايي : [و عاشرو هن بالمعروف فان کرهتموهن فعسی ان تکرهوا شيأً ويجعل الله فيه خيرا کثيرا] (۸۰)

---

(۸۰)النساء : ۱۹

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې : ((او ګذران کوی له ښځو سره په ښه طريقه او که تاسو بد ګڼئ دوی نو شايد چې تاسو نه خوښوئ يو شی او الله ج ايښی وي په دې کې ډېر ښه والی .))

او کله که د ښځې او خاوند ترمنځ اوبه بالکل خړې شي نو اسلام له دواړو څخه د لوی زړه ، حوصلې او عقل نه د کار اخستلو غوښتنه کوي لومړی بايد خاوند ښځې ته نصيحت وکړي او که چېرې نصيحت اغېزه ونکړي بيا به يې بستره ورته جدا کړي او که پردې هم ونه شي نو کولای چې تاً دیباً يې سپک ووهي چې زخمي کوونکي نه وي ، په لرګي نه او په مخ نه وي ، او که بيا هم ونشي نو يو مشر به د خاوند او يو مشر به د ښځې له کورنۍ څخه را وغواړي ترڅو د دوی ترمنځ راپيدا شوې ستونزې و څېړي او اصلاح راولي که چېرې د هغوی په نظر د زوجيت د دوام امکان و نو ښه او که نه و نو طلاق دې ورکړي ، او حتی طلاق هم اسلام وايي چې طلاق دې طهر (پاکۍ) کې وي او يو دې وي او بله دا چې ښځې دې د خاوند له کوره څخه نه ووځي ترڅو چې د ده دلومړي او دوهم طلاق په عدت کې وي ښايي چې په دې موده کې د خاوند طبيعت ښه شي، د ژوند تېرې خوږې شېپې او ورځې ورپه ياد شي ، ښځې ته يې رغبت وشي او رجوع ورته وکړي او که دا هرڅه سر ونه نيسي نو بيا وروستنی علاج جدايي (بېلتون) دی او طلاق د نارينه په واک کې ځکه دی چې هغه په هر کار کې سوچ او فکر کوي ، د هغه ټول اړخونه سنجوي ، لنډه منډه نه کوي ، په اسانه او وړه خبره ښځې ته طلاق نه ورکوي او بل دا چې نارينه ښځې ته د مهر په نامه څه مال ورکوي ، او که طلاق د ښځې په لاس کې وي نو هره ورځ به لکه لوبديځه نړۍ په ختيځه نړۍ کې هم مېرمن له مېړه سره يو

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

میاشت هم او سېدل نه غواړي ، په وړه خبره هم له هغه څخه بل چاته روانه وي ، د خوند او ذوق لپاره هم څوڅو مېړونه کوي، دا خو د هغه اصل غرض خلاف کار دی د کوم لپاره چې نکاح روا شوې ده ، ښځه زړه تنګې ده په کار کې سوچ او فکر نه کوي، د کار مثبت او منفي اړخونه نه څېړي ، فیصله ډېره ژر کوي ، کېدلی شي چې په وړه خبره هم خاوند بېل کړي او دا هر چاته په ډاګه ده او که ښځې ته د طلاق حق ورکړل شوی وای نو کېدلی شو چې ځینو ښځو په هره میاشت یو یا دوه واره مېړونه کول له هغه څخه به یې مهر اخیست ، او د هماغې ورځې په بېګا به یې هغه ته طلاق ورکاوه ، اوله نکاح څخه به یې سوداګري جوړه کړې وای ، ځکه له خاوند ځینې په جدا کېدلو په هغې هېڅ تاوان او پړه نشته ، اسلام د همدې لارې د بندېدلو په خاطر هم د طلاق واک ښځې ته ورنکړ .

دا خبره هم غلطه ده چې ښځه بالکل د جدایئ حق نه لري ، اسلام ښځې ته دا حق په بشپړ ډول ورکړی دی ، چې که له خاوند سره یې اړیکې خرابې شي او په هېڅ صورت له هغې سره او سېدل نه غواړي ، نو ځان دې جدا کړي او دا مال بېرته ورکول خاوند ته هم د همدې لپاره شرط شول چې ښځه له خپل دې حق ځینې ناوړه استفاده ونکړي ، او که خاوند طلاق ورکړي نو له ښځې ځینې هېڅ غوښتلای نه شي .

اسلام چې د جدایئ کوم حق نارینه ته ورکړی هغه یې ښځې ته هم ورکړی دی ، خو د دې لپاره چې دواړه له خپل دې حق څخه ناوړه استفاده ونکړي نو په دواړو یې یو څه شرطونه کېښودل چې که خاوند ښځې ته طلاق ورکوي خپل مال غوښتلای نشي ، د متعې په نامه به یو څه ورکوي او په عدت کې به نفقه ورکوي او که ښځه ځان له مېړه څخه جدا کوي نو د هغه

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

مال به بېرته ورکوي چې دښځې دي حق ته په اسلام کې په فقهي اصطلاح د (خلعی) حق وايي نو دا شبهه بالکل بې ځایه ده چې په اسلام کې ښځو ته له مېړونو څخه د جدايئ د غوښتنې حق نشته دی .

ه : شبهه د فتنې په لفظ کې

يوبل حديث چې اکثره خلک پرې د ښځو پر ضد استدلال کوي خو په مفهوم يې نه پوهېږي هغه دا چې بخاري روايت کړی دی : ((ما ترکت بعدی فتنة هی اضر علی الرجال من النساء .))

يعنې : ((ما له ځان څخه وروسته سړيو ته له ښځو څخه ضررناکه فتنه نده پريښې))

دوی ګومان کوي چې دلته له فتنې څخه غرض شر او مصيبت دی چې انسان پرې ازمويل کېږي لکه څنګه چې په نيستمنۍ، ناروغۍ ، ناداری ، ولږې او وېرې باندې ازموېل کېږي ، رښتيا خبره دا ده لکه څرنګه چې د ((فتاوی المراه المسلمه)) مصنف ليکي دلته له فتنې څخه غرض دا ندی چې ګوندې دوی شر ؛ مصيبت يا غمونه دي چې نارينه پرې ازمويل کېږي بلکه ډېر وخت انسان د نعمتونو په ورکړې سره هم ازمويل کېږي او د شر او مصيبت په انډول په نعمت او پراخۍ سره د انسان د ازمويلو پله ډېره درنه ده لکه شتمني ، اولاد او ښه ژوند الله ج فرمايي : ((ونبلوکم بالشر و الخير فتنه))[81]

---

(۸۱)الانبیا : ۳۵ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

یعنې : ((او ازمایو موږ تاسې پرشر ، (بدی) او پر خیر (نیکی) سره په ازموینه .))

الله ج ډیر ځله د انسان د ازمویلو لپاره نعمتونه او په ځانګړې ډول مال او اولاد چې د دنیا ستر نعمتونه او ښکلا بلل کېږي یادوي فرمایي : ((انما اموالکم و اولاد کم فتنه))[۸۲]

یعنې : ((بېشکه همدا خبره ده چې مالونه ستاسې او اولاد ستاسې یوه فتنه او ازمویښت دی .))

((واعلموا انما اموالکم و اولادکم فتنه))[۸۳]

یعنې : ((او پوه شئ تاسې چې بېشکه مالونه ستاسې او اولادونه ستاسې ازموینه ده))

او ازمویښت پرې داسې کېږي چې د الله ج پر وړاندې له مسئوولیتونو څخه انسان غافله کوي او بې ځایه یې بوختوي په دې اړه الله ج فرمایي :

((یایها الذین امنوا لاتلهکم اموالکم و لا اولادکم عن ذکر الله ومن یفعل ذالک فاولئک هم الخاسرون))[۸۴]

یعنې : ((ای مؤمنانو غافل دې نه کړي تاسې مالونه ستاسې او نه اولاد ستاسې له یاده د خدای ج څخه او هغه څوک چې وکړي دا کار نو همدغه کسان زیانکاران دي .))

لکه څرنګه چې انسان په مال او اولاد باندې ازمویل کېږي همدا راز په ښځې باندې هم ازمویل کېږي ځکه دا هم نعمت دی لکه څرنګه چې الله ج

---

(۸۲)التغابن : ۱۵ .

(۸۳)الانفال : ۲۸ .

(۸۴)المنافقون : ۹ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

انسانان وېروي چې مال او اولاد یې د ازمویلو لپاره ورکړی دی همدا راز رسول الله ص هم فرمایي چې خبردار په دنیا کې له هغو نعمتونو څخه چې انسان پرې ازمویل کېږي او فتنه ګڼل کېږي یوه هم ښځه ده ځکه ډېر وخت ځینې ښځې خپل مېړونه له الهي اطاعت څخه منع کوي لکه په جهاد او غزواتو کې له ګډون څخه ، د خدای ج په لاره کې د مال له لګولو څخه ، فردي ګټې ته پرې په ټولنیزو ګټو ترجیح ورکوي د مینې محبت ، حسن او ښکلا ، ناز او کرشمو تر اغیز لاندې یې راځي همدا لامل دی چې الله ج په ډېر صراحت سره خپلو بندګانو ته فرمایي ((ان من ازواجکم و اولادکم عدوالکم فاحذروهم))(۸۵)

یعنې : ((بیشکه ځینې له ښځو ستاسو او له زامنو ستاسو دښمنان دي تاسې نو ځان وساتئ له دوی څخه))

اوپر ښځو د نارینه غټ ازمېښت شهواني اړخ دی کله چې ښځه د شهوت تحریکوونکې شي ، په بدن کې جوش او انقلاب راولي ، جاذبیت او کشش پیدا کړي د نارینه وو په زړونو کې د جنسي غریزې اور ژبغړانده کړي نو ایا له دې ستر ابتلا او ازمېښت به بل وي ؟ او همدا ازمېښت دی چې تر شا یې ډېر مفاسد اومصالح پټ دي ، د ټولنې برخلیک د همدې ازمېښت ترشا دی .

پرښځو د انسان ازمویل دي لکه الله ج چې انسان ته د پراخې ، خوشحالۍ او نورو نعمتونو په وخت کې اخطار او خبرداری ورکوي رسول الله ص فرمایي : ((په خدای سوګند چې زه پر تاسو له نېستۍ څخه نه وېرېږم ، په

(۸۵)التغابن : ۱۴ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

تاسې به دنیا داسې پراخه شي لکه له تاسې وړاندې چې نورو ته پراخه شوې وه چې هغوی یې هم په لاس ته راوړلو کې یو له بل سره مسابقه پیل کړه (یو له بل نه مخکې کېدل) بیا به تاسو هم داسې هلاک کړي لکه هغوی یې چې هلاک کړل.))(۸۶)

د دې حدیث معنی دانده چې ګوندې رسول الله ص خپل امت ته فقر او نېستي خوښوي او پراخې ناخوښه بولي رسول الله ص له فقر ځخه امان غوښتی دی ،ان له کفر سره یې پیوست کړیدي .

دلته مطلب دا دی چې رسول الله ص خپل امت ته زیګنال ورکوي چې هوښیار او با خبره اوسئ ترڅو د دنیا په مینه کې الله ج هېر نه کړي دلته په دې حدیث کې هم مسلمانانو ته خبر داری دی چې رسول الله ص د خپل امت نارینه ووته فرمايي چې الله ج تاسو د ښځو په څېر په غو نعمتونو چې هر نارینه ورته طبعي تمایل لري ازموي نو خبردار چې حرام کارته لاس وانه چوئ ، یا مو دخپلو ښځو مینه له شرعي مسئوولیتونو ځخه غافل نکړي د دې معنی دا نده چې ګویا ښځې غم یا مصیبت دی .

(۸۶)متفق علیه

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

حقوق

الف : اقتصادي حقوق

اسلام چې څومره حقوق په دې اړوند نارینه وو ته ورکړي دي په هماغه پیمانه یې ښځو ته هم ورکړي دي په کوم ځای کې چې نارینه ته د کار اجازه ورکړل شوې ده ښځو ته هم شوې ده ، او یوه دروازه یې هم پرې نه ده تړلې د ژوند یو باب هم داسې نه شته چې هلته د نارینه لپاره د کار او تجارت (سوداګري) اجازه وي او پر ښځو تړلې وي ښځه په خپل ټول مال کې د تصرف (لاسوهنې) پوره حق لري ، هغه سوداګري کولی شي له بخښنې ، اجارې او صدقې څخه یې هېڅوک ایسارولې نشي ، نه خاوند د هغې واکدار دی او نه پلار او نور ترڅو چې د هغې تصرفات شرعي بڼه ولري او کله چې تصرفات شرعي بڼه و نه لري نو بیا خو د نارینه مخه هم نیول کېږي د دې ډېرې بېلګې د اسلام په تاریخ کې شته دي چې په صدر د اسلام کې به ښځو سوداګري کوله، په اسلام کې تصور داسې دی چې هر چاته د خپل زحمت په اندازه برخه ورکول کېږي الله ج فرمایي : [للرجال نصیب مما اکتسبوا وللنساء نصیب مما اکتسبن .][87]

یعنې : ((سړیو ته برخه ده له خپلې ګټې څخه او ښځو ته برخه ده له خپلې ګټې څخه .))

ښځې ته که د میراث ، مهر ، سوداګرئ یا کومې بلې لارې څخه څه په لاس ورځي نو چې څه وغواړي هغه پرې کولای چې له خپل خاوند ، پلار او

---

[87] النساء ۳۲ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

وروړ څخه پرته بل چاته يې ورکړي ، اسلام چې په دې اړوند څومره حقوق ښځو ته ورکړي په بل يو مذهب کې هم ندي ورکول شوي هغه که هر څومره شتمني ولري خو بيا هم نفقه يې پر خاوند فرض ده همدا راز ښځه کولی شي چې د خپل شتمنۍ لپاره يو پردی سړی وکيل و ټاکي او هېڅوک پرې د اعتراض حق نه لري .

ب:سياسي حقوق

پېژندنه او نظريې

الف : پېژندنه

يعنې هغه حقوق چې په غوښتنه يې خلک د دولت په اداراتو کې ګډون کوي ، په ټولپوښتنه ((ريفرنډم)) او انتخاباتو کې ځان ته د ګډون او د پارلمان د غړيتوب او د جمهوري رياست لپاره د ځان د کانديد حق حاصلوي .

ب : نظريې

د ښځو د سياسي حقوقو په هکله فقهاء ، بيلابېلې نظريې لري له افراط او تفريط څخه ډک غبرګونونه ښودل کېږي ، او د دې وخت له تر ټولو جنجالي مسئلو څخه بللی شي ، چې موږ به د هرې ډلې نظر او دلايل له بلې ډلې سره د مناقشې په توګه و څېړو تر څو پياوړی نظر پخپله روښانه شي .

١ : د ډېرو پخوانيو او ځينو معاصرو علماوو نظر ښځه له دې حق څخه بې برخې کول دي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۲ : ډېر معاصر علماء وايي چې ښځه سياسي حقوق لري ، خو ولايت عظمی (صدارت او جمهوري رياست) ته ځان نه شي کانديدولای .
۳ : ځينې پخواني او ډېر معاصر علماء وايي چې ښځه ټول سياسي حقوق لري ، اسلام نه د دولت له رياست څخه منع کړې ده او نه په حکومت کې له کار څخه په پخوانيو فقهاء و کې لکه : امام ماوردي په الاحکام السطانيه او ابن خلدون په المقدمه کې د خلافت شرطونه ياد کړي دي ، خو نارينه توب يې نه دی ياد کړی ، همدا رنګه دکتور احمد شلبی په السياسة فی الفکرالاسلامي کې نارينه توب د خلافت لپاره نه دی شرط کړی .
ـ دکتور قطب محمد قطب طبيله په الوسيط في النظم الاسلاميه .
ـ او مولانا ګوهر الرحمن په اسلامي سياست کې وايي چې ښځه په ټولو دولتي اداراتو کې ګډون کولی شي ، خو د دولت د رياست حق نه لري ، سيد ابوالاعلی مودودي (رح) وايي سياسي حقوق د هر عاقل ، بالغ سړي او ښځې ثابت حق دی .

www.melitahrik.com
0777 400 116

د لومړي نظر د خاوندانو دلايل له قران څخه

۱ ـ [الرجال قوامون على النساء بمافضل الله بعضهم على بعض و بما انفقوا من اموالهم] (۸۸)

يعنې : ((سړي مقرر دي پر ښځو په دې وجه چې غوره والی ورکړی دی الله ج ځينو ته پر ځينو په سبب د دې چې خرڅ کوي خپل مالونه .))

(۸۸) النساء : ۳۴ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دوی وایي چې الله ج قیمومیت په نارینه و پورې خاص کړ ، او د استازو غونډه (پارلمان) په ټول دولت واکمن او قیمومیت لري ، ځکه چې هغوی عملاً په هېواد کې ټولې سیاسي چارې پر مخ بیایي .

ځواب : دا ایت په یوه ځانګړې واقعه کې نازل شوی دی ، چې تر کورني ژوند او هماغې خاصې پېښې پورې اړه لري .

د پورتني ځواب رد : په اصول الفقه کې قاعده دا ده چې : [ان العبرة بعموم اللفظ] . یعنې : اعتبار د لفظ عاموالي ته دی او د سبب او واقعې خاصوالي ته هېڅ اعتبار نشته دی .

ځواب : د دې قاعدې په منلو سربېره مګر بیاهم د نرقیمومیت (واکمنې) پرښځه په کورنیو چارو کې دی او د سیاسي مسایلو سره هېڅ اړه نه لري ، په دې خبره دلیل د دې ایت وړاندې او وروسته برخه ده او که د نارینه قیمومیت هر چېرې او په هره برخه کې هم ومنل شي نو له سیاسي حقوقو ښځه د بې برخې کولو فکتور په کې څه شی دی ؟ او له کومې برخې یې ښکاري . ؟

۲ ـ [ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف وللرجال عليهن درجة] (۸۹).

یعنې : ((او شته دی ښځو لره حقوق په شان د هغو حقوقو چې پر دوی دي په ښه وجه سره او شته دی نارینه و لره غوره والی پر دې ښځو))

دا ایت څرګندوي چې نارینه پر ښځو غوره والی لري چې هغه قیمومیت دی او دا یوازې په کورني ژوند پورې اړوند نه دی ، ځکه د دولت

(۸۹)البقرة : ۲۲۸.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

واکمني د کور له واکمنۍ څيني ډېره مهمه ده او الله ج هم دا قيموميت او واکداري په کور پورې خاص نه کړله .

ځواب : که دلږو خت لپاره پر ښځه د نر د درجې لوړتيا او له درجې څخه د قيموميت مانا ومنو مګر بيا هم وينو ، چې دا ايت د هغو ايتونو په منځ کې راغلی دی چې په نکاح او طلاق پورې اړوند مسايل په کې څېړل شوي دي دا هم د تېر ايت په څېر په کور کې د سړي په رياست پورې خاص دی ، ځکه چې نارينه مسؤوليتونه او کورنۍ ستونزې مني او بل دا چې د يوې کورنۍ بې سرپرسته پرېښودل حکمتاً هم ښه نه دی ، نو حتمي ده چې نارينه به يې مشر وي .

۳ ـ [ولاتتمنوا مافضل الله به بعضکم علی بعض للرجال نصيب مما اکتسبوا وللنساء نصيب مما اکتسبن](۹۰) .

يعني : ((او ارمان مه کوئ ، تاسې د هغه شي چې غوره کړی دی الله ج په هغه شي سره څيني له تاسې په څينو نورو ، شته نارينه وولره برخه مقرره په سبب د هغې عمل چې کړی وي دوی))

دا ايت دليل دی چې سړی پر ښځه غوره دی نو په دې خاطر هغه په ټولو کارونو کې واکمن دی .

ځواب دا ايت په کورنۍ پورې ځانګړی دی ، او په مطلقه توګه د نارينه وو دفضيلت دليل کېدلای هم نه شي ، دا د وروستني ايت په شاهدۍ سره په ميراث پورې خاص دی او موږ دلته سياسي حقوق څېړو .

۴ ـ [وقرن فی بيوتکن ولاتبرجن تبرج الجاهلية الاولي](۹۱)

(۹۰).النساء : ۳۲ .

(۹۱)الاحزاب : ۳۳ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې : ((او قرار ونيسئ په خپلو كور كې او مه ښكاروئ ، ښكلا خپله (پردوته) په څېرد ښكاره كولو د ښكلا د جاهليت وړومبني))

۵ _ [و اذا سالتموهن متاعا فاسئلوهن من وراء حجاب][۹۲]

يعنې : ((او كله چې غواړۍ له دغو (سپېڅلو بيبيانو څخه) د كار كوم شی پس غواړۍ يې له پردې څخه د باندې .))

د استدلال وجه :

خدای ج ښځې ته په كور كې پر اوسېدلو امر وكړ او بې ضرورته له وتلو څخه يې منع كړله او په پردې ورته امر وشو ، له سرېو سره له اختلاط څخه منع شوله نو لازمه ده چې د سياسي ژوند څخه هم ګوښه و اوسي او دا د رسول الله ص په بيبيانو پورې خاص نه دي كه داسې واي نو بيا به د نورو مسلمانانو ښځې په ډول او سينګار سره بهر ته وتلې او نه دا خبره صحيح ده چې د رسول الله ص بيبيانې د دې كار (د سياست له ډګر) څخه عاجزې وې .

ځواب : د لومړي ايت وروسته او وړاندې برخې ته په كتلو سره معلومېږي چې دا حكم د رسول الله ص په بيبيانو پورې خاص دی : لكه :

[يانساء النبي لستن كاحد من النساء ان اتقيتن فلا تخضعن بالقول فيطمع الذي فی قلبه مرض وقلن قولا معروفا وقرن فی بيوتكن ..[۹۳]

(۹۲)الاحزاب ۵۳

(۹۳)الاحزاب : ۳۲_۳۳ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې : ((ای ښځو د نبي ص نه یاست تاسو په څېر د بل ټولګي د محمدي امت د ښځو نو که چېرې پرهېزګاري کوله تاسې پس مه کوئ نرمي په ویلو کې چې په طمع کې به پرېوځي هغه څوک چې په زړه کې يې رنځ وي او وایئ تاسې خبره ښه (زیبره) او قرار ونیسئ په خپلو کورونو کې ....))

نو دلته الله ج سپېڅلو بيبيانو ته خطاب کوي چې تاسو د نورو سره توپير لرئ ځکه چې تاسې د رسول الله ص بيبياني يې ، تاسو له نورو ښځو څخه غوره او شریفې یاستئ تاسو ته الله ج د خېرل الخلائق ص د ملګرتیا نېکمرغي در په برخه کړله نو ډېر احتیاط کوئ او د ځان په هکله د نورو په څېر فکر مه کوئ.

لکه څنګه چې د پردې ایت د رسول الله ص په بيبيانو پورې خاص دی.[۹۴]

[و اذا ساء لتمو هن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب][۹۵]

یعنې : ((او کله چې تاسې غواړئ له دغو بيبيانو څخه کوم د کار څيز پس غواړئ يې د پردې تر شاه))

لکه څنګه چې د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د نورو خلکو سره د نکاح حرمت هم په همدې بيبيانو پورې خاص و او لکه څنګه چې په ګناه کولو ورته دوه برابره عذاب ورکول په همدوی پورې خاص دي .

دکتور عبدالحمید متولي د سید مودودي د دې وینا په ځواب کې چې ((د رسول بيبياني د کومې کمزورئ له کبله په کور کې پر کښېناستلو ماموري شوې او نورو ښځو ته بهر ته د وتلو اجازه وشوه)) وایي دا خویو نیک اقدام د قدر او احترام وړ عمل دی چې د هغوی عزت او وقار پرې

---

(۹۴)((الشوری واثر هافی الدیمقراطیه \ دکتور عبدالحمید اسماعیل الانصاري .))

(۹۵)الاحزاب : ۵۳ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

خوندي او امتياز ورته حاصلېږي نو دا عجز نه ،بلکې امتياز او درناوی دی ځکه هغوی ته په ارام ،باوقاره مطمئن او له ستونزو څخه خالي ژوند تېرولو امر وشو او دانه څه عېب دی او نه د هغوی په قدرت ، عزت او درناوي کې څه کمښت، بلکې دا یو ځانګړی امتیاز دی[۹۶].

دکتور فواد عبدالمنعم وایي : یو له هغه دلایلو څخه چې د حجاب په نه عاموالي دلالت کوي د غض بصر ایتونه دي د خدای ج له طرفه ښځې او نارینه وو ته پرنظر ښکته اچولو امر پر دې دلالت کوي چې په هغه وخت کې د مخ لوڅوالی روان (جاري) ، مباح او مروج و او یوله دې دلایلو څخه د فضل ابن عباس حدیث دی[۹۷].

په همدې کتاب کې د (مخ او مړوند) سرلیک وګورئ

رسول الله ص د فضل مخ بلو پلو ته واړاوه او پر هغې ښځې یې د مخ لوڅوالي او لنډ کارئ هېڅ پړه وانه چوله او لکه څنګه چې حجاب په لمانځه او حج کې نشته دی[۹۸].

حضرت ابوبکر صدیق (رض) له عکرمه بن ابي جهل (رض) سره د رسول الله ص دوینځې په نکاح سخته غصه وکړه او غوښتل یې چې رجم یې کړي مګر حضرت عمر (رض) ورته وویل: ((نه خو داد امهات المومنین (رض) له ډلې څخه ده، نه ورسره رسول الله (ص) یو ځای شوی دی او نه ورته په حجاب امر شوی دی .))[۹۹]

---

(۹۶)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحمید متولي .

(۹۷)(بخاري او ترمذي)

(۹۸)الشوری واثر ها فی الدیمقراطیه \ دکتور عبدالحمید اسماعیل .

(۹۹)الطبقات الکبري لابن سعد ، تاریخ لامم ولملوک ابن جریر طبري جلد ۳ مخ ۲۲۱ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دحجاب احکام په پنځم هجري کال کې نازل شوي دي او په نهم هجري کال کې د حنین په غزوه کې ښځو ګډون کړی دی ، نو دا خبره به ثوک ومني چې ښځه دې په جهاد کې عملي ونډه هم واخلي او پرده دې هم وساتي داخو نشي کولای چې په پټه وجنګیږي نو جوتیږي چې د حجاب احکام په امهات المومنین (رض) پورې خاص دي او حتی د رسول الله (ص) بیبیانې خو هم دې ایت له وتلو ثخه مطلق منع کړې نه وې ، که داسې وای نو رسول الله (ص) به د دی ایت له نزول ثخه وروسته ولې حج او عمرې ته بېولې او نه به یې غزواتو او دمور او پلار ملاقات ته پرېښودلې . نو اسلام ښځې ته اجازه کوي چې کار وکړي، تړون وکړي ژمنې او معاملې وکړي ، په رسمي چارو کې ګډون وکړي کله چې اسلامي اداب مراعاتوي (۱۰۰).

www.melitahrik.com 0777 400 116

له احادیثو ثخه :

۱ : ځینې وایي چې رسول الله (ص) ښځو ته ناقصات العقل والدین ویلې دي. د دې ځواب مخکې ورکړل شوی دی ، وګورئ (شبهه د ښځو په شهادت کې) سرلیک

۲_د ځینو روایاتو نسبت رسول الله (ص) ته شوی دی لکه : (شاورو هن وخالفوهن)

(۱۰۰) مبادي نظام الحکم \ دکتور الحمیدي متولی .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې: ((مشوره وکړئ له ښځو سره او مخالفت يې وکوئ)) مولانا ګوهر الرحمن ليکي چې دا روايت ملا علي قاري په مرقاة کې دقد ورد په الفاظو را نقل کړی دی او راوي يې معلوم نه دی او موضوعات کبير کې ورته بې اصله ،باطل او ضعيف ويلې دی[١٠١].

قرضاوي وايي: دا موضوعي دي چې علمي ارزښت هم نلري.

ـ شيخ ناصر الدين الباني وايي: دا روايت هېڅ اصل نه لري.

د تحفه الاحوذي خاوند وايي: د مجمع البحار خاوند په خپل کتاب تذکرة الموضوعات کې ليکلي چې ماته مرفوع نه ښکاري.

٣: (هلکت الرجال حين اطاعت النساء)[١٠٢]

دا حديث وايي ((هلاک شول سړي کله چې د ښځې مننه وکړي.)) د دې حديث په هکله دکتور عبدالحميد اسماعيل د مختلفو محدثينو ويناوې رانقل کړې دي لکه شيخ الباني وايي: دا ضعيف دی سره له دې چې حاکم او ذهبي صحيح ګڼلې دی. ابن معين وايي چې دا هېڅ ده.

: ابن عدي وايي چې دا حديث د ضعيفو له جملې څخه دی او معنا يې دام سلمه (رض) له حديث سره ټکر لري.

٤: (طاعة النساء ندامه) يعنې د ښځو خبر منل پښېماني ده.

د تحفه الاحوذي خاوند وايي چې ضعيف دی.

: الباني وايي چې موضوعي دی.

: صنعاني وايي چې ((د دې روايت نسبت عايشې ته شوی دی مګر موضوعي دی))[١٠٣]

---

(١٠١) اسلامي سياست ١ مولانا ګوهر الرحمن.

(١٠٢) المستدرک للحاکم.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

: سخاوي او سيوطي ورته ضعيف ويلى دى .

: ابن قيم جوزي وايي چې ، دا صحيح حديث نه دى .

۵ : حضرت عمر (رض) ته د يو روايت نسبت شوى دى چې (خالفوا النساء فان فى خلافهن البركة) يعنې : ((د ښځو مخالفت کوئ ځکه چې د دوى په مخالفت کې برکت دى))

: الباني وايي چې دا ضعيف دى .

۶ : حضرت انس (رض) ته د يو روايت نسبت شوى دى چې رسول الله ص فرمايلي دي : (لايفعلن احدكم امرا حتى يستشير فان لم يجد من يستشير فليستشير امراه ثم يخالفها فان فى خلافها بركه .)

يعنې : ((نه دې کوي يو له تاسو څخه کوم کار ترڅو چې مشوره وکړي نو که څوک يې پيدا نکړي چې مشوره ورسره وکړي نوله ښځې سره دې مشوره وکړي اوبيا دې د هغې مخالفت وکړي ځکه چې د هغې په مخالفت کې برکت دى .))

د تحفة الاحوذي خاوند وايي چې : د دې حديث په سند کې عيسى دى او هغه ډېر ضعيف دى همداراز منقطع هم دى [۱۰۴].

: مولانا ګوهر الرحمن د تنزيه الشريعه په حواله ليکي : دا حديث ابن لال د حضرت انس (رض) په حواله روايت کړى دى خو په سند کې يې عيسى ابن ابراهيم الهاشمي دى او دى په دروغ ويلو متهم دى [۱۰۵].

---

(۱۰۳)الشورى واثرها فى الديمقراطيه \ عبدالحميد اسماعيل .

(۱۰۴)الشورى واثرها فى الديمقراطيه \ عبدالحميد اسماعيل .

(۱۰۵)اسلامي سياست \ مولانا ګوهر الرحمن .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۷ـ: لـه رسـول الله ص څخـه روايـت دی چـې (اذا کـان امـرائکم شـرار کـم و اغنيائکم بخلائکم و امرکم الی نساء کم فبطن الارض خير من ظهر ها)
يعنې : ((کله چې وي امـران ستاسـو ، ستاسـو لـه ټولـو څخـه بـد خلـک او شتمن موبخيلان شي او کارونه مودښځو په لاس شي نو دځمکې ګېډه غوره ده د ځمکې له شاه څخه))
د استدلال وجه
ښځو ته سياسي حقوق ورکول د دی سبب ګرځي چې د ټولنې واکمنې ښځو ته وسپارل شي .
ځواب : دا حديث لکه څنګه چې ترمذي وايي غريب دی او که صحيح هم شي ښځو ته سياسي حقوق ورکول دا معنا نه لري چې د ټولنې ټولې چارې په عمومي ډول ښځو ته وسپارل شي او نارينه دې کرار ناست وي .
: استاد عبدالمتعال صعيدي د دې خبرې په ځواب کې وايي : زموږ چارې به هغه وخت په ټوله معنا دښځو پـه لاس کې شي چې کله وضع بدلـه شي نارينـه دښـځو پـه کـار (پخولو ،ګنډلو ، وينځلو) او ښـځې د نارينـه وو پـه چارو اخته شي او که چېرې د نارينه وو تر څنګ ښځې هم په ځينو کارونو کې ګډون کوي نو ددې معنـا دا نـده چې واک د ښځو پـه لاس کې شو او د حديث مطلب هم همدا دی چې وضعه په ټوله معنا بدله شي يعنې نارينـه پـر کور کښېني او ښځې حکومت په لاس کې واخلي [۱۰۶].

۸ـ د ((لن يفلح قوم)) حديث

(۱۰۶)من اين نبداء \ استاد عبدالمتعال صعيدي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

بخاري ، امام احمد په خپل مسند کې او نسايي له ابي بکره څخه روايت کړی دی چې ((لما بلغ رسول الله ص ان اهل فارس تملکوا عليهم بن کسرى قال ((لن يفلح قوم ولو امرهم امراة)) دې حديث ته ترمذي غريب ويلی دی : يعنې ((کله چې رسول الله ص ته داخبره ورسېده چې د فارس خلکو پر ځانونو د کسرى لور واکمنه ګرځولې ده نوهغوی ص وفرمايل ((هرګز به بريالی نشي هغه قوم چې واکمنه يې ښځه وي)) او په دې کې شک نشته دی چې پدې کې زيان دی او له زيان څخه ځان ساتل واجب دي او ټول هغه څه چې دی ضرر ته لمن وهي ځان ساتل ورڅخه واجب دي چې هغه دښځې ولايت دی او د (امرهم) صيغه عامه ده ټولې چوکۍ په کې شاملې دي مګر هغه خاص ولايات چې په اتفاق د علماوو ښځې ته ثابت دي او دحکم علت ښځې والی دی او دښځې والي مقتضی د علم ، پوهې نشتوالی او له معرفت څخه لېرې والي نه ،بلکې د ښځې والي مقتضی دهغې عاطفه او هغه طبعي عوارض دي کوم چې دښځو معنوي ځواک کمزوری کوي او دهغوی برم ته صدمه ور رسوي ، دوهمه ډله داسې ځواب ورکوي :
داحديث په امامت عظمي پورې خاص دی ځکه چې :

الف ـ په حديث کې کلمه د (امرهم) راغلې ده چې په امر کې ټول شيان او دټولنې ټولې چارې شاملې دي او دا يوازې په امارت عظمى (لوی رياست) کې کېدلای شي چې ټولې چارې يې په واک کې وي .

رد : په اصولو کې پر عام حکم د کليت په معنى راځي نو دعام حکم په ټولو افرادو او شاملو اجزاو باندې کېږي نو معنا داسې شوه چې هغه قوم به بريالی نه شي چې ښځه په کې وزيره شي ، هغه قوم به کامياب نه شي

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

چې ښځه په کې جمهور رئیسه شي ، هغه قوم به بریالی نه شي چې ښځه پکې لومړئ وزیره شي .
نو مراد ترې ټول دولتي ارګانونه دي یوازې امامت عظمي ندی .
ځواب ـ که چېرې ومنو چې حکم دلته عام دی نو قرینه یې د اصول پوهانو په اتفاق سره د ټولو شاملو افرادو او اجزاوو څخه یوازې امامت عظمی ته اړوي (یعنې غرض یوازې لوی ریاست دی نه ټول ولایات) لکه چې وایي : سړي درنې درنې تیږې پورته کوي نو ښکاره خبره ده چې ټول نارینه خو درنې تیږې نه شي پورته کولای .
ب : دا حدیث په امامت عظمي پورې ځکه خاص دی چې ښځې د نورو ولایاتو اهلیت لري او عامه قاعده د نر او ښځې مساوات دي مګر هغه چې په جوت دلیل سره استثنی شوي وي او دولایت عظمی خاص کول په نارینه وو پورې په حدیث باندې ثابت دي او دښځو منع هم ورڅخه په حدیث ثابته شوې ده او له استثنی څخه استثنی نه شي کېدلای او نه روا ده (چې په ولایت عظمی باندې نور منصبونه قیاس کړو)
ج : علماء په دې کې هم د نظر اختلاف لري چې له (امرهم) څخه غرض جنس دی او که عهد یعنې ایاد حدیث غرض عام دی چې که په هر قوم کې ښځینه واکمنه شي بریالي به نه شي او که څه چې د رسول الله ص په ذهن کې معهود و چې هغه د فارس واقعه ده ، دوهم دا چې ایا ښځې ټول واک په لاس کې واخلي او که کوچني منصبونه هم خو قرینه ثابتوي چې دلته مطلب یا معهود فی الذهن یوازې او یوازې ولایت عظمي ده او وړې او وړې څوکۍ په اتفاق د فقهاو وسره ښځې ته ورکول روا دي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښځو ته د جمهوري رياست په شمول د ټولو سياسي حقوقو د ورکوونکيو دلايل :

الف : دا حديث په يوې خاصې پېښې پورې اړه لري دا ځکه چې دا حديث له رسول الله ص څخه هغه وخت صادر شو کله يې چې واورېدل چې د فارس پر خلکو د کسرى لور حکومت کوي دا ځکه چې په هغوى کې داسې نارينه نه وپاتې چې حکومت يې کړى واى ، ولې چې الله تعالى ورته د خپل حبيب ص خبرا قبولې کړى وې .
هغه داسې چې کله چې رسول الله ص کسرى ته ليک ورولېږه نو هغه دا ليک څيري کړ نو هغوى ص ورته خبرا وکړلې چې خداى ج دې د هغه پاچاهي هم همداسې ټوټې کړي نو الله ج ورته دا خبرى قبولې کړلې او يو د بل په وژلو يې پيل وکړ نو هلته داسې نارينه نه وپاتې چې حکومت يې کړى واى ، او ښځې د حکومت واګې په لاس کې واخيست او طبعي ده چې هر قوم دې حالت ته ورسېږي هغه به ناکام او پاتې وي نو دا حکم په دې واقعې پورې اړوند دى په اصول الفقه کې دا مسئله اختلافي ده ، امام غزالي وايي چې : د خاص سبب لپاره د عام وارد بدل هغه له عموميت څخه نه غورځوي [۱۰۷].
او دلته کېدلې شي چې تکيه قرينې ته وشي ځکه چې رسول الله ص د يو خاص قوم له کېفيت او څرنګوالي څخه خبر شو او د هغوى حالاتو ته په کتنه او مطالعې سره يې داسې حکم صادر کړ نو دا په همدى پېښې پورې

---

(۱۰۷) المستصفى امام غزالي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

خاص دی ځکه چې زموږ په عصر کې او زموږ د سترګو پر وړاندې په ډېرو هېوادونو کې ښځو حکومت کړې دی خو په خپلو چارو کې بریالۍ شوې دي .

ب : دا حدیث که څه هم بخاري روایت کړی دی خو له احادو څخه دی او د احاد حکم ظني وي شېخ محمد عبده به احاد احادیث له سره نه منل(۱۰۸).

امام ابوحنیفه (رح) به په مشهورو احادیثو عمل کاوه او په احادو نه .

استاد عبدالمتعال صعیدي وایي : دا حدیث قطعي (پرېکنده) دلیل نه دی چې عمل پرې حتمي شي او قطعي عمل پرې وشي ، لکه وجوب د لمانځه ، روژه ، زکات او دا یو ظني حدیث دی او د ظني مخالفت پر نورو دلایلو روا دی(۱۰۹).

ځواب : منو چې دا حدیث د احادو له جملې څخه دی او ظني دی خو له خوارجو معتزله و پرته ټول جمهور علماء پرې عمل کوي ځکه چې قوي ګومان د عملي چارو لپاره بس دی ، ډېر شرعي احکام له احاد حدیث څخه اخېستل شوي دي .

دا خبره چې امام ابو حنیفه (رح) په احاد حدیث عمل نه کاوه سیي نده ، اکثره حنفیان ، شوافع ، حنابله او مالکیان په احاد حدیث عمل واجب ګڼي ، سره له دې چې احاد حدیث ظني وي .

رد : که چېرې ومنو چې په احاد حدیث عمل او پر پیاوړي ګومان اکتفاء (بس والې) سیي ده خو بیا هم دا په مدني حقوقو او جنایي قوانینو کې

---

(۱۰۸)الشوری واثر ها فی الدیمقراطیه\ دکتور عبدالحمید اسماعیل .
اسماعیل

(۱۰۹)من این نبداء \ استاد المتعال صعیدي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دي، په سیاسي چارو کې نه ځکه چې دا ډېره مهمه او خطرناکه موضوع ده نو پکار دي چې په ظني حدیث عمل ونشي ترڅو چې مشهور او متواتر نه وي ، کله چې علماء دا شرط ګڼي چې په مصلحت مرسله کې باید مصلحت حقیقي او یقیني وي نو دلته خو په اعلی ډول سره باید دلیل ظني نه وي ځکه چې دا مستقلې چارې دي ، او قران یې دومره څېړنه نده کړې ، او بل دا چې داستر خطر دی چې یو احاد او ظني حدیث په سیاسي قانون کې په کار واچول شي او غټې غټې سیاسي مسئلې ترې راو وېستل شي .

ځواب : قاضي د ګواهانو په ګواهئ فیصله کوي له دې ګواهئ نه خو یقین نه ثابتیږي مګر د ګومان پیاوړتیا .

رد : دا قیاس صحیح ځکه نه دی چې دلته خبره دهغو حدیثو ده چې قانون او قضا شمېرل کېږي او له دې سره سره بیا هم قاضي د یوتن پر ګواهئ اکتفاء نه کوي دوه ګواهان او کله ناکله څلور ګواهان رابولي او سیاسي احکام له مدني او جنایي احکامو څخه په خطر کې کم نه دي نو پکار دي چې له ډېر احتیاط څخه کار واخستل شي .

لنډه دا چې په سیاسي مسائلو کې به په مشهورو او متواترو احادیثو عمل کوواو احاد حدیث به هغه وخت منو چې مسئله مستقله (ازاده او ځانګړې) نه وي مثلاً : د احاد حدیث په واسطه مجمل تفصیل شي په مقید ، مطلق ، خاص او عام کې یې منو او په مستقله مسئلو کې چې په قران کې نه وي بیان شوی نو عمل پرې نه کوو ، مګر کله چې په مشهورو او متواترواحادیثو ثبوت شي .

او که چېرې په احاد حدیث عمل ضرور و ګڼو نوبیاهم حدیث په دوه ډوله دی .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۱ _ هغه چې حکم يې د هر وخت او هر ځای لپاره شريعت وي لکه چې له رسول الله ص څخه څه د رسول الله ص او مبلغ په حيث صادر شوي وي او مقصد ترينه عام شريعت وي ، او قرائين (نښې نښانې) په دې دلالت وکړي لکه حلالول او حرامول ، امر او نهي نو دا عام شريعت او عمل پرې واجب دی .

۲ _ هغه احکام چې ديوې ځانګړې مودې او ځانګړي ځای لپاره وي نو دا عام شريعت نه دی لکه د لښکرو لېږل ، د قاضيانو مقررول ، د تړونونو لاسليک ، دمالي چارو تدبير او .... ځکه چې دا احکام له رسول الله ص نه دامام او جمهور رئيس په صفت صادر شوي دي ، نو دا شريعت نه ګڼل کېږي او سياسي چارې هم له همدې ډول څخه دي .

همدارنګه څه چې له رسول الله ص څخه د قاضي په توګه صادر شوي وي اوغوڅه قرينه دلالت وکړي چې په دې کې د يوې خاصې ټولنې د مصلحت مراعات شوی دی ، داهم شريعت نه دی يعنې د يوې خاصې ټولنې مصلحت ته کتل او دهغې مراعاتول شريعت نه ګڼل کېږي او ښکاره خبره ده چې سياسي شريعت (د شريعت دې ځانګه) کې د قانون د جوړښت په وخت کې چې د ټولنې مصلحت په څه کې وي هماغه مراعاتوي نو همدا لامل دی چې هرځای او هر وخت کې وينو چې هر قانون د ټولنې او وخت سره توپير لري او د ټولنې او وخت له بدلېدو سره بدلېږي .

لنډه دا چې په دې حديث کې هم ديوې خاصې ټولنې مصلحت ته کتل شوي دي او په يوې خاصې ټولنې پورې اړه لري ځکه چې :

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۱ : دا حدیث له رسول الله ص څخه د وخت د امام او جمهور رئیس په توګه صادر شوی دی او د رسول الله ص او مبلغ په توګه ورڅخه نه دی صادر شوی نو عام شریعت نه دی او نه پرې عمل واجب دی .

۲ : په دې کې د یوې خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول شوي دي چې د حکم د صادرولو په وخت کې دغه مصلحتونه د هغې ټولنې غوښتنه وه او قرینه دا ده چې دا حدیث له سیاسي چارو سره اړه لري او په سیاسي چارو کې د یوې خاصې ټولنې مصالح مراعاتیږي نو ځکه د هر وخت او هر ځای سره بدلیږي [۱۱۰].

دکتور صلاح الدین د بوس د دکتور عبدالحمید متولي ځواب داسې ورکوي : حدیث په هر حال دلیل دی که په سیاسي احکامو کې وي او که په جنایي کې که ظني وي او که قطعي ځکه چې : فقهاء وایي : ((العبرة بعموم اللفظ لابخصوص السبب))

یعني : ((اعتبار د لفظ عاموالي ته دی نه د سبب خاصوالي ته ، یعنې کتنه باید د لفظ عاموالي ته وشي نه هغه خاص سبب او واقعې ته چې په هغه کې صادر شوي دي .))

۲ : دا چې په سیاسي احکامو کې د خاصې ټولنې مصالح مراعات شوي دي ، دا په دې غوڅه قرینه کېدلای نشي ، چې دا حدیث دې له خپل مفهوم څخه وغورځوي ځکه که دا خاصیت په وضعي قانون (د انساني ذهن محصول قانون) کې مراعات شي نو مراعات به شي مګر په اسلامي

(۱۱۰)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحمید متولي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

شریعت کې نشته دی ، په اسلامي شریعت کې له نصوصو څخه د احکامو د وېستلو ځانته لارې دي .

۳ : که په سیاسي چارو کې د ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول کېږي نو پکار دي چې په جنایي ، مدني او ..... احکامو کې هم مراعات شي او که داسې وشي نو حدیث له پامه غورځول کېږي[۱۱۱] .

رد : دکتور عبدالحمید متولي وایي چې : زه نه وایم چې په حدیث دې عمل نه کېږي زه وایم چې هغه حدیث دلیل او حجت کېدلای نشي چې احاد وي او مستقله مسئله ثبتوي چې په قران یا متواترو او مشهورو احادیثو ثابته نه وي لکه سیاسي مسائل ، نو هغه یوازې احاد حدیث حجت نه ګڼي خو کله چې راویان دوه شي بیا یې په منلو کې د هغه په نزد هیڅ ممانعت نشته دی .

۲ : د فقهاوو دا قاعده چې ((العبره بعموم اللفظ لابخصوص السبب)) مطلقه نه ده او که دا قاعده هم ومنو نو دا د اصول الفقه قاعده ده او ظني ده نه قطعي او معاصر علماء په اصول الفقه کې د اجتهاد امکان ویني او دوی له امام شاطبي سره موافق نه دي چې د اصول الفقه قاعدې قطعي دي[۱۱۲] .

ځکه په قطعي قاعدې یا نص کې د اختلاف ځای نه وي او دلته ځینې مسائل دي چې اختلاف پکې شته دی لکه مثبت د یو په نظر او منفي د بل په نظر ، او لکه اختلاف په مصلحت مرسله ، استحسان ، شرع من قبلنا ، دا صحابي قول ، استحصاب حتی په قیاس او اجماع کې ، سره له دې چې

---

(۱۱۱) الخلیفه تولیته و عزله \ دکتور صلاح الدین دبوس .

(۱۱۲) الموافقات ابو اسحاق شاطبي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ټولې قاعدې له قران او سنت څخه اخيستل شوې دي لکه چې هم داسې د نظر اختلاف په عام ، خاص ، مطلق ، مقيد ،ناسخ او منسوخ کې هم شته دی نو همداسې اختلاف د احاد حديث په احتجاج کې هم شته دی ځينو يې د قبلولو لپاره شرطونه ټاکلي دي :

۳ : دا وينا چې وضعي سياسي قانون (د انساني ذهن محصول قانون) کې خو به د يوې خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نيول کېږي مګر دا په اسلام کې نشته ده غلطه ده. فقهاوو دې خبرې ته پام کړی دی چې هغه څه چې له رسول الله ص څخه د امام او جمهور رئيس په توګه صادر شوي وي هغه شريعت نه دی .لکه د لښکرو لېږل ، د قاضيانو مقررول د معاهداتو ترون او .....

۴ : دا چې په سياسي چارو کې د يوې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نيول کېږي بايد په نورو احکامو کې هم ونيول شي ، موږ دا خبره منو هر کله چې ثابته شي چې په فلانۍ مسئله کې د خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نيول شوي و او د هغې په بدلون سره بايد حکم هم بدل شي او سمه قرينه وجود ولري نو څه مانع نشته دی چې هغه هم لنډ مهالي (مؤقتي) وګڼل شي او له عام څخه خاص ته واوړي مثلاً : د اوښ د ورکېدلو حکم ، له مسجد څخه په و رځ کې د ځوانو ښځو ايسارېدل ، د زوی لپاره د پلار د ګواهۍ نه منل ، د مېرمنې په حق کې دخاوند د ګواهۍ نه قبلېدل ، نرخنامه ورکول ،د قران په تعليم پيسې اخستل او .....

څه پېژندل کېږي چې دا حکم له رسول الله ص څخه د امام او د دولت د رئيس په صفت صادر شوی دی او دا حکم ورڅخه د رسول الله ص او مبلغ په توګه صادر شوی دی ؟

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دکتور یوسف قرضاوي داسې لیکي :
۱ : قراینو او حالاتو ته په کتنه .
۲ : چې د حدیث موضوع مصلحت وي او سیاسي ، یا اقتصادي یا عسکري او یا اداري چارو پورې اړه ولري .
۳ : چې د هغه مخالف نصوص وجود ولري ترڅو وپېژندل شي چې دا امر د یو خاص وخت لپاره و ، اوبس لکه د [من قتل قتيلا ....] حدیث چې د غنیمت د وېش له ایت سره ټکر لري او دمجاهدو په نیت اغېزه کوي او قرینه هم وجود لري چې هغه جهاد ته د مجاهدینو ترغیب او تشویق دی نو داسې احادیث (لنډ مهالي موقتي) دي او لکه امام مالک رح چې وايي : دا په امام پورې اړه لري چې ورکوي يې او که نه [۱۱۳].
شېخ محمد شلتوت وايي چې کېدلای شي چې دا حدیث هم له همدې ډلې څخه وي [۱۱۴].
صلاح الدین دبوس وايي : که په ټولو احکامو کې مصلحت مراعات شي نو سنت له پامه غورځول کېږي .
ـ ځواب : پر دې سنت له منځه نه ځي ، فقهاء وايي چې له رسول الله ص څخه چې دامام یا قاضي په صفت او یا د خپلو تجربو په اساس کوم حکم صادر شوی وي او قرینه پرې نه وي چې دا حکم عام دی نو پر دې ډول سنتو عمل واجب ندی [۱۱۵].

---

(۱۱۳)فقه الزکاة \ دکتور یوسف قرضاوي اودا الاحکام فی تمیز الفتاوي من الاحکام امام قرافي څخه عبدالحمید اسماعیل را نقل کړي دي .
(۱۱۴)الاسلام عقیدة وشریعة \ شېخ محمد شلتوت .
(۱۱۵)فرد او دولت \ دکتور عبدالکریم زیدان .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

او څه چې له هغوی ص څخه د رسول او مبلغ په صفت صادر شوي دي پر هغه عمل واجب دی ، بل دا چې سياست ځان ته ځانګړی طبيعت او له نورو قوانينو سره توپير لري ګورو چې په قران کې د شرعي احکامو ايتونه د نورو ايتونو په پرتله کم دي له (۶۲۶۶) ايتونو څخه د (۲۰۰) په شاوخوا کې دي او بيا وينو هغه ايتونه چې په سياست پورې اړه لري ډېر کم دي او بيا په عباداتو او نورو معاملو کې يې تفصيل کړی دی مګر سياسي چاری يې مجمله پريښې دي . فقهاء وايي : (القران فصل فيما لايتغير وجمل فيما يتغير) يعني : قران هغه څه چې تغير نه خوري په تفصيل سره بيان کړي دي او څه چې تغير خوري هغه يې مجمل پريښي دي اوبايد په ياد ولرو چې زموږ خبره په هغو احاديثو کې ده چې احاد وي او مستقله موضوع څېړي چې نه په قران کې وي او نه په مشهورو او متواترو احاديثو کې.

څه چې له رسول الله ص څخه د دولت د رئيس يا قاضي په توګه صادر شوي دي هغه عام شريعت ندی لکه چې رسول الله ص فرمايي : ((چا چې په جنګ کې څوک وواژه او ثبوت يې درلود نو دجنګ سامان يې ده همده دی .)) نو دا حديث عام ندی چې په هر وخت کې د عمل قابل وګرځي[۱۱۶].

امام کاساني وايي چې وژونکي ته دا سامان او شيان ورکول د انعام په ډول د تشويق لپاره دي او امام خوښمن دی چې ورکوي يې او که نه ، او که ور يې نه کړي نو څه ګناه پرې نشته دی[۱۱۷].

(۱۱۶)صحاح الستة مګر نسايي، موطا امام مالک ، مسند احمد او بيهقي .

(۱۱۷)البدائع الصنائع .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

همدا راز په سیاسي احکامو کې ځینې احادیث شته چې ځینې فقهاء وایي ، دا امر له رسول الله ص څخه د امام یا دولت د رئیس په توګه او ځینې وایي چې دا امر له رسول الله ص څخه د رسول او مبلغ په صفت صادر شوی دی مثلاً : رسول الله ص فرمایي : ((من احیا ارضا میتة فهی له)) یعنې : ((چا چې اباده کړله شاړه ځمکه نو هغه د همده شوه)) نو امام ابوحنیفه رح وایي چې دا امر له رسول الله ص څخه د امام او د دولت د رئیس په صفت صادر شوی دی نو د داسې ځمکو په ابادولو کې د امام یا د دولت د رئیس اجازه شرط ده ، خو امام شافعي رح وایي چې دا امر له رسول الله ص څخه د رسول او مبلغ په توګه صادر شوی دی نو د امام اجازې ته د داسې ځمکو په ابادولو کې اړتیا نشته ده .

همدا رنګه حدیث د (لن یفلح قوم) ځینې وایي چې دا عام شریعت دی ځکه چې له رسول الله ص څخه د دولت د رئیس په صفت صادر شوی دی ، تر څو چې دا احتمال په دی حدیث کې موجود وي نو د څېړنې قابل (جوګه) دی .

عبدالوهاب خلاف وایي : هغه څه چې د رسول الله ص له وینا او کارونو څخه شریعت ندي دا دي :

۱ : هغه څه چې ورڅخه د انساني طبیعت په غوښتنه صادر شوي و لکه ناسته ، ولاړه ، خوب ، خوراک ، څکل او ..... ځکه ددې کارونو مصدر د هغوی ص رسالت نه ، بلکې د هغوی ص انسانیت دی خو کله که داسې څه ورڅخه صادر شي او دلیل پری قایم شي چې غرض تری عام شریعت دی نو بیا اقتداء ورپسې واجب ده .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۲ : هغه څه چې د انساني پوهې په اثرترې صادر شوي وي لکه د هغوی ص د زیرکتیا او تجربو پر اساس، لکه د هغوی ص تجربه په سوداګرئ او کرونده کې ، د لښکرو په تنظیم کې ، جنګي تدبیر کې ، د ځینو دواګانو پېژندلو او .... مثلاً ، د بدر په غزا کې رسول الله ص د خپل فکر پر اساس یو ځای مرکز نیسي .خوبیا د خباب بن منذر رض د مشورې پر اساس هغه ځای ته تغیر ورکوي ، همداراز رسول الله ص ولیدل چې د مدینې اوسېدونکې د خرما ونې صافوي رسول الله ص ورته وفرمایل : « چې مه یې صافوئ » هغوی همداسې وکړل چې په پای کې یې مېوه له لاسه ورکړله بیا ورته رسول الله ص وفرمایل چې تاسو په خپلو دنیوي چارو کې ډېر ښه پوهېږئ .

۳ : هغه څه چې له رسول الله ص څخه صادر شوي وي خو دلیل پرې ثابت دی ، چې دا د هغوی ص پورې خاص و لکه له څلورو څخه له ډېرو ښځو سره نکاح کول ، د خزیمه رض په ګواهئ باندې په یوازې توګه عمل کول[۱۱۸].

نو ښکاره خبره ده چې هر حدیث شریعت نه وي شاید دا حدیث (لن یفلح قوم) هم د رسول الله ص د تجربو ، پوهې ، استعداد زیرکتیا او حالاتو په کتنه له هغوی ص څخه صادر شوي وي چې د همدې وړاند وینې (پیشبیني) سره سم هغه پاچاهي ټوټې ټوټې هم شوه .

---

(۱۱۸)اصول الفقه \ عبدالوهاب خلاف .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

اجماع او تاريخي پېښې

الف :تاريخي پېښې

اوله ډله وايي چې د اسلام له پېل څخه تر اوسه پورې دا لړۍ روانه ده چې حکومتي کارونه او مهم پکې د دولت رياست او په پارلمان کې غړيتوب شريعت په نارينه وو پورې خاص کړي دي .سره له دې چې په صدر د اسلام کې د سپېڅلو بيبيانو په څير با کلتوره ، مهذبي مثقفي غوره او عالمې ښځې وي او اړتيا هم احساسېدله د رسول الله ص په عصر کې بيا د صحابه وو په وخت کې ډېرې شوراګانې وشوې خو يوه ښځه يې هم ورته را ونه بلله ، ابن قدامه ليکي : ښځه نه د امامت عظمى مستحقه ده او نه دنورو ولاياتو او د امامت له شروطو څخه يو هم نارينه والى دى[119] .

ـ ځواب : په مطلقه توګه دا ويل چې په صدر اسلام کې ښځې په کارونو نه دي ګومارل شوې غلط دي .

د حضرت عمر رض په هکله روايت دى چې هغه ام الشفاء (رض) پر ښار نګرانه چې په نننۍ اصطلاح ورته د ژاندارم يا د امنيې قوماندانې ويل کېږي ټاکلې وه اود ښار امنيت د عامه ولاياتو يا لوړو چوکيو له جملې څخه دى .

---

(119) المغني لابن قدامه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ـ رد : ابن عربي مالکي په الاحکام القران کې او شیخ عبدالعال عطوه دا روایت صحیح نه ګڼي ځکه چې دا د (لن یفلح) له حدیث سره مخالف دي[١٢٠].

او بل دا چې د حجاب فکر له هر چا څخه وړاندې له حضرت عمر رض سره پیدا شو نو هغه څنګه له خپل فکر څخه مخالف کار کوي ؟

ـ ځواب : د کتور ابراهیم وايي : دا ښکاره خبره ده چې حضرت عمر رض ام الشفاء د ښار پرامنیت نګرانه ټاکلې وه او هیچا پرې اعتراض ونکړ نو دا لکه اجماع داسې شوه . ام شریک رض چې د ډیر عمر خاونده وه د رسول الله(ص) په وخت کې به ورکره صحابه تلل او راتلل او ډیرو صحابه و به ورکره شپې صبا کولې ، او منو چې د حجاب فکرله هر چا لومړی له حضرت عمر رض سره پیدا شو مګر دا د رسول الله ص په بيبيانو پورې خاص دی.

٢ : یو هم له هغو دلایلو څخه چې په سیاسي چارو کې د ښځو پر ګډون دلالت کوي دام المومنین حضرت عایشې رض کړنه ده چې د درې زره کسیزه جنګېدونکي لښکر په سر کې له مکې څخه بصرې ته ووتله او له حضرت علي رض سره یې بیعت (ژمنه) ونکړه او د حضرت عثمان رض د وینې غوښتنه یې کوله ، د هغې ریاست په قوم ثابت او حیثیت یې لکه د دولت د رئیس داسې و خلکو به ورته په دیني او سیاسي چارو کې رجوع کوله، مثلاً کله چې قوم د لمانځه پر امامت مختلف شو چې ځینو به ویل چې دلمانځه امامت به طلحه رض کوي او ځینو به زبیر رض یاداوه نو

---

(١٢٠)نظام القضافی الاسلام .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

حضرت عایشې رض مروان ته وویل چې دلمانځه امامت به عبد الله د زبیر زوی رض کوي اوښکاره خبره ده چې څوک د لمانځه امام وي هغه د دولت رئیس وي .

کله چې عایشه رض بصرې ته و رسېدله یوه ډله خلک ورته راغلل ، چې په هغوی کې ابوبکره رض د (لن یفلح قوم د حدیث راوي) هم و کله یې چې ولیدل چې د لښکر ټول اختیارات د عایشې رض په لاس کې دي،هغه واکمنه ده امر یې چلېږي او خلکو له طلحه او زبیر رض څخه لومړۍ دې ته رجوع کوله نو په لښکر کې یې شامل نشو او بېرته ورګرځېد او ویل به یې چې د جمل په ورځو کې ماته یوې خبرې چې له رسول الله ص څخه مې اورېدلې وه ګټه وکړله که نه نژدې و د عایشې رض له لښکر سره یو ځای شم[۱۲۱] .

نو هغه، د عایشې رض له لښکر سره یوازې له همدې کبله یو ځای نشو چې د لښکر ټوله واکمني له عایشې رض سره وه ، د هغې ریاست له دې څخه معلومېږي چې د بصرې خلکو او احنف بن قیس ته یې لیکونه ولېږل حضرت عایشه رض د معمولي خلکو په سر رئیسه نه وه چې پر هېڅ نه پوهېدل په هغوی کې لوی لوی صحابه لکه : طلحه ،زبیر او عبد الله د زبیر زوی رض شامل وو .

استاد ظافر القاسمي لیکي : د عایشې رض په ریاست کې له بیعت څخه پرته نور هېڅ کم نه وو یعنې عایشه رض په ټوله معنا رئیسه وه[۱۲۲] .

---

(۱۲۱) الشوری واثرها فی الدیمقراطیه \ دکتور عبد الحمید اسماعیل نقل له شرح النهجه څخه .

(۱۲۲)نظام الحکم فی الشریعه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ـ ځواب : عایشه رض نه جنګ ته وتلې وه او نه د جنګي لښکر په سر امېره وه بلکې هغه د عثمان رض د وینې د غوښتنې لپاره وتلې وه ، نو دا خو عام ولایت نه دی (سره لدې چې د دوی په نظر ولایت عامه په ټولنیزو چارو کې پر یو کار هم سلطه او واک درلودل دي .)

ـرد :استاد عبدالمتعال صعیدي وایي : دا صحیح ندي چې عایشه رض یوازې د عثمان رض د وینې د غچ اخستلو لپاره راوتې وه ، بلکې هغه د یو جنګېدونکي لښکر په سر کې د وضعې د اصلاح اود شورا د چارو د اعادې لپاره راوتې وه او هغې ټول سلطات او لازم اختیارات درلودل لکه ابوبکره رض چې د هغې بشپړه واکمني ولیدله .

ـ سید ابو الاعلی مودودي رحمة الله علیه وایي : عایشه رض دلښکر رښتوني امیره وه او لښکر به هم د عایشې رض د لښکر په نامه یادېده[۱۲۳] .

ـ ځواب : دا دعایشې رض خپل اجتهاد و او خطا شوله، صحابه وو هم دهغې دا کار بدوګانه ، ویې غنده ، هغې خپله هم پرې اعتراف وکړ او پښېمانه شوله .

ـ رد: که دا ومنو چې دا دعایشې رض خپل اجتهاد و نوځنګه چې هغه له هر چاڅخه لومړۍ د اجتهاد وړ او اهله وه نو موږ ورسره موافق یو او د دوی په خبر مجتهدي له هر چا ډېرې د تقلید وړ دي او که څوک ووایي چې خطا شوله نو د هغې په خلاف خبره دې عمل وکړي او د (وقرن فی بیوتکن) ایت خاص د حجاب لپاره و چې پردوی فرض و او دولایت او ریاست سره هېڅ اړه نلري له عایشې رض سره ډېر صحابه و چې د هغې

---

(۱۲۳)الخلاقه ولملک سید ابو الاعلی مودودي دارالقلم الکویت ص ۸۲ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

قیادت به یې مانه نو بیا پکار دي چې ووېل شي چې هغوی هم ددی قیادت په منلو کې خطا شول [۱۲۴].

دا خبره چې ښځو په صدر د اسلام کې په سیاست کې ګډون ندی کړی په ټوله معنا غلطه ده د عقبی په دوهم بیعت کې ښځو ګډون کړی دی .

د ابوبکر صدیق رض د سیاست په اړوند د حضرت فاطمې رض دریځ (له ابوبکر صدیق رض) سره له ژمنې څخه د (خپل خاوند ایسارول) ، له حضرت عمر رض سره د مهر په هکله د یوې ښځې جګړه ، (چې هغه وخت کې مسجد د پارلمان حیثیت درلود) همدارنګه د نائلې رض د حضرت عثمان غني رض د مېرمن دریځ د حضرت علي رض د سیاست په اړوند دا ټول په ټولنیزو چارو کې د ښځو ګډون دی .

کله چې د معاویه او حضرت علي ترمنځ جنګ پای ته ورسېد او د سولې خبری رواني شولې نو هغوی عبدالله ابن عمر رض چې په دې جګړه کې یې د چاپلوي نه وه کړې د صلحې په خبرو کې د ګډون لپاره وباله .عبدالله رض نه غوښتل چې ولاړ شي مګر بیا یې له خپلې خور ام المؤمنین حضرت حفص سره مشوره وکړه هغې ورته ووېل چې دا د خیر غونډه ده او ته باید حتماً ولاړ شې هغه رض د حفص په دې مشوره چې په یو سیاسي او ټولنیز کار کې یې ورکړله عمل وکړ او جرګې ته ورغې په بخاري کې وایي (فلم تدعه حتی ذهب) [۱۲۵]

یعنې تر هغه یې پرېنښود تر څو چې ولاړ شو .

---

(۱۲۴) من این نبدا استاد عبدالمتعال صعیدي او عمر بن خطاب \ دکتور سلیمان طحاوي ص : ۱۳۵ .

(۱۲۵) صحیح البخاري کتاب المغازي :

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

رسول الله ص د حدیبیې په صلحه کې چې یوه مهمه او سیاسي موضوع وه له ام سلمی رض سره مشوره کړې ده ، حضرت عمر رض به له ښځو سره مشورې کولې ، دکتور سلیمان طحاوي وایي چې : په ټولنیزو چارو کې د ښځو ګډون د هغوی خپل حق دی او دا دحضرت عمر رض له نوښتونو څخه نه شمېرل کیږي ، همدا راز عبدالرحمن بن عوف رض د دریم خلیفه په منبر ودرېد او ږغ به یې کړ چې ای خلکو ماته مشوره راکړئ نو حتماً په دې خلکو کې به ښځې هم وې او هېڅوک دا نه شي ثابتولای چې دا به ټول نارینه وو .

دکتور شوقي فنجري وایي : رسول الله ص به له جګړې څخه وړاندې صحابه وو سره مشوره کوله او صحابیې ښځې به هم شورا ته راتللې ، همدا راز ښځو په غزواتو کې ګډون کړی دی چې داټول سیاسي اوټولنیز مسائل دي .

ب : اجماع

که چېرې له اجماع غرض د صحابه وو اجماع وي نو دا خو صحیح ځکه نه ده چې په دی هکله کومه ډاګیزه اجماع وجود نلري او نه تاریخ دا روښانه کړې ده چې صحابه راغونډ شوي او په دې هکله یې کومه پرېکړه کړې وي او نه دا خبره چا کړې ده ترڅو یې سکوتي اجماع و بولو سره له دې چې دا اجماع هم نه ګڼل کېږي ځکه چې چپ ته د وینا نسبت نه کېږي او که چېرې وویل شي چې هلته د (لن یفلح قوم) له حدیث څخه عام فهم موجود و دکتور عبدالحمید اسماعیل وایي چې : په دی حدیث کې افهام مختلف

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دي، د هر چا ذهن مختلف برداشت کوي که داسې نه وای نو عایشه رض به ولې دلوی لښکر په سر کې وتله .که چېرې وویل شي چې صحابه و هېڅوک له ښځو څخه په عامو ولایاتو نه دي ټاکلي که دا هم ومنو (که څه هم لکه چې وړاندې مو بېلګې وښودلې په مطلقه توګه دا ویل غلط دي) نو دا خونه د دی معنا ورکوي چې د ښځو مقررول رواندي او نه يې په روا والي دلالت کوي او نه دا اجماع ګڼل کېږي ، ځکه چې هغه وخت کې دې ته اړتیا نه وه هغه وخت (څه کم یونیم زر کاله وړاندې) منصبونه کم وو ، د ښځو رغبت په سیاسي چارو کې لږ و او دټولنې طبیعت په دې پیاوړی وو چې ښځه په ټولنیزو چارو کې ګډون ونه کړي ، که چېرې ومنل شي چې د فقهاوو اجماع وروسته دا منلې ده موږ وایو چې آیا ټول مجتهدین په دې متفق او یو شوي دي ؟ ایا د ټولو کتابونه موږ ته رارسېدلي ! هو داسې فقهاء وجود لري چې د هغوی نظریات له دوی سره مخالف دي او موږ ته يې کتابونه رارسېدلي نه دي نو بیا دا اجماع نه شوه ځکه چې اجماع په یو وخت کې پر یوه مسئله د ټولو فقهاء و راغونډېدل او متفق کېدل دي ، آن که په لږه پیمانه اختلاف هم وجود ولري هغه اجماع نه ده دکتور ابراهیم عبدالحمید وايي : ایا قضاء له خلافت څخه اسانه ده ؟ هغه له اوږې څېړنې څخه وروسته لیکي چې قضاء دښځې صحیح ده مطلق ولایت يې صحیح دی احکام يې نافذ دي او عملي تطبیق روښانه کړې ده چې ښځې په قضاء کې بریالئ شوي دي لکه په المغرب کې ، په سودان کې ، او ...... او د عاطفې وېره اوس له منځه تللې ده[۱۲۶].

www.melitahrik.com 0777 400 116

---

(۱۲۶)نظام القضافی الاسلام دکتور ابراهیم عبدالحمید .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

سکوتي اجماع :

اسلامي تاریخ ګواه دی چې ښځو په ټولنیزو چارو کې ګډون کړی دی لکه د عقبی په دوهم بیعت کې[١٢٧].

د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د فاطمې په واسطه له ابوبکر صدیق رض سره د علي رض له بیعت څخه منع کول ، مسجد د مرکزي شورا ځای و او نارینه او ښځې به دواړه ورته راتللې ، او کله به چې د دولت رئیس خپلې ستونزې بیان کړلې بیابه نارینه او ښځو په ګډه د خپل نظر څرګندونې کولې ، دلته دحل او عقد اهل موجود وو ، خو هېچا منع نه کړلې ، په مسجد کې حضرت عمر رض باندې یوې ښځې د مهر په هکله اعتراض وکړ او عمر رض دهغې اعتراض په ځای وګاڼه حضرت عایشه رض د درې زره کسیزه لښکر په سر کې د حضرت علي کرم الله وجهه مقابلې ته ووتله ، نائلې رض به حضرت عثمان رض ته مشورې ورکولې ، د هغې له مړینې څخه وروسته یې د هغه په وینو ککړ کمیس معاویه رض ته شام ته ورولېږه چې د پنځوس زره کسانو څخه ډېر د انقلاب (اوښتون) په ډول د هغه دوینې غوښتلو ته راووتل د علي رض حامیانې او مرستندویه ښځې هم وې ، حضرت عبدالرحمن بن عوف رض د دریم خلیفه په ټاکلو کې له ښځو سره مشوری کولې ، حضرت عمر رض ام الشفاء رض په بازار نګرانه ټاکلې وه او هېچا په دی ټولو صورتونو کې اعتراض ونکړ، چې داخپله په سکوتي اجماع د ښځو د سیاسي حقوقو ثبوت دی

---

(١٢٧)مبدالمساوات فی الاسلام \ دکتور فواد عبدالمنعم .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ځینې وایي چې : صحابه د عایشې رض د احترام لپاره د هغې په کار چوپ پاتې شول ، مګر دا خول دلیل ځکه ندی چې د صحابه و چپوالي د روا والي دلیل دی ځکه چې هغوی په ناروا کار هېڅکله هم چپ نه پاتې کېدل که څه هم د هغه د کوونکي رتبه ، شان ، برم او مقام څومره اوچت وي رسول الله ص ولیدل چې سمراء د نهیک اسدي لور رض په بازار کې ګرځي په نېکۍ امر او له بدۍ څخه منع کوي او خلک په دې هکله په قمچین (متروکه) وهي خوله د ثعلبه لور رض به په عامو لارو کې د حضرت عمر رض ته نصیحت کاوه[۱۲۸].

ځینې وایي چې : سیاسي چارې غواړي چې انسان اوزګار وي ښځې او نرګډ ژوند او یوځای سفر وکړي او دا به ستونزې ایجاد کړي چې ښځې کار هم وکړي او د کور چارې هم سنبالې کړي .

ـ ځواب : دکتور عبدالحمید اسماعیل داسې ځواب ورکوي :

موږ عربي ښځې ولیدلې چې په ټولنیزو چارو کې یې ګډون وکړ او له نارینه سره یې اوږه په اوږه کار وکړ اوس هم او په صدر د اسلام کې هم. موږ ډېر داسې شواهد لرو (لکه چې پورته مو ولوستل) نه ټولنیز ژوندانه او چارو ته کوم زیان او صدمه ور رسېدلې او نه کورني نظام ته .

دکتور عبدالحمید متولي وایي : د علم ، عبادت ، کار او عمل په ډګر کې د اسلامي ادابو له مراعات سره دنر اوښځې ګډ ژوند روادی او داکېدلی چې ښځه نه له پردیو سره خلوت وکړي او نه تنها سفر[۱۲۹].

---

(۱۲۸)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحمید متولي .

(۱۲۹)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحمید متولي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نن صبا موږ وينو چې کوم ولسمشر يا لوی وزير چېرته ځي نو څومره خلک ورسره وي .

د ښځو د سياسي حقوقو ستونزه ديني او قانوني ستونزه نه، بلکې دا ټولنيزه سياسي ستونزه ده چې د ټولنيزو ظروفو په نظر کې نيولو سره سم بايد حل شي تر څو د ښځې له ښه استعداد او ذکات څخه محروم نشو او ښځو تنها د شهواني قوې ملعبه ونه ګرځي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

قياس او تېر شريعتونه (شرع من قبلنا)

الف : قياس

دا څو صورته لري :

۱ : ښځه په پنځه وخته لمانځه کې ، د جمعې په لمانځه کې ، د اخترونو په لمانځه کې امامت نشي کولی نو لوی رياست (صدارت عظمي) هم نشي کولای او علت په کې ښځه والی دی .

ـ ځواب : منو چې ښځه په دې ځايونو کې امامت نشي کولای مګر دا نه منو چې علت په کې ښځه والی دی او دا مامتونه د تعبد له وجې نشي کولای مګر ښځه د ښځو لپاره امامت کولای شي او ښايي چې حکمت په کې هماغه وي لکه چې سيد مودودي (رح) يې وايي هغه دا چې په مياشت کې څو ورځې داسې وي چې ښځه پکې نه لمونځ کولای شي او نه روژه نيولی شي او شايد په امامت کې به يې دا لوی راز افشا شي چې ښځې يې هيچاته ښکارول نه غواړي او که چېرې دا هم ومنو چې علت په کې ښځه والی دی نو بيا هم دا قياس مع الفارق (چې دمقيس او مقيس عليه ترمنځ څه مشابهت او مناسبت نه وي) دی ځکه چې لمونځ محض عبادت دی او ځان ته خاص شرطونه لري او ولايت عظمی له لمانځه څخه ځانته مختلف شرطونه لري نو دا قياس صحيح ندی که چېرې وويل شي چې : د صدارت عظمي او جمهور رئيس له شرطو څخه يو شرط دا دی چې امام دې د لمانځه د امامت اهليت ولري او ښځه د دې جوګه نده ، بلکې مسجد ته له تللو څخه هم منع ده .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دکتور عبدالحمید اسماعیل وایي : موږ دا شرطونه نه منو ځکه چې کوم دلیل پرې نشته دی او نه خو د امام (خلیفه) یاد هغه د نائب وجود په لمانځه کې شرط دی ځکه خلک تنها هم لمونځ کولای شي او امام دا هم کولای شي چې د خپل ځان په عوض بل څوک د امامت لپاره نائب وټاکي ځکه چې خلیفه خو هر مسجد ته تللی نشي او ښځه هم دا کار کولای شي لکه حضرت عایشې رض چې عبدالله د زبیر زوی رض وټاکه .

۲ : ښځه قضاء کولای نه شي نو امات عظمی هم کولای نشي او علت یې ښځه والی دی ځکه چې دهغې غوښتنې او طبیعت عاطفې ته غاړه ایښودل دي ، ژر اغیزې لاندې راځي قصد یې کمزوری دی او سستوالی لري او د طبعي عوارضو د تکرار له کبله هم دا کار نشي کولای .

ـ ځواب :

۱ : موږ نه د امامت عظمی قیاس په قضا منو نه دا مقبس او نه یې مقیس علیه. د اثابته ده چې ښځې قضاء کولی شي او د ښځه والي سبب یې له حکم او فیصلې څخه منع کولی نشي همدا راز ولایت عظمی هم کولای شي اوعلت په ولایت باندې قدرت دی او عموم او خصوص ته کتل پکار ندي او دا قدرت له ښځې سره شته او دا خوهم شرط ندی چې امام دی حتماً قاضي هم وي همداراز محمد ابن جریر طبري د قضا قیاس پر امامت صحیح نه ګڼي او وایي چې ښځه د سړي په څېر کولای شي چې دخلکو ترمنځ فیصله وکړي او دا عام حکم دی چې خاص والی یې ، پرته له نص څخه روا ندی[۱۳۰].

(۱۳۰) مبادي نظام الحکم فی الاسلام \ دکتور عبدالحمید متولي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۲ : عامه قاعده نارینه او ښځینه مساوات دی اوپه ځینو شرعي احکامو کې چې د دوی ترمنځ څه توپیر راغلی دی هغه استثنی ګڼل کیږي او په استثنی قیاس صحیح ندی[۱۳۱].

مصلحت :

دا مصلتاً ښه نده چې ښځه دنارینه و غونډې ته ، د قضایا پارلمان غونډې ته راشي ځکه چې دا د اسلام له ادابو سره سمون نه خوري اسلام د ښځې ابرو او عزت خوندي ساتل غواړي .

ـ ځواب : څه چې منع دي هغه له پردیو نارینه و سره ځان مښل ، له پردیو سره یوازې کېدل ، اوسپدل ، ځان لوڅول او دځان سپکوالی دی دانه چې د دین او دنیا د مصلحت (ښېګڼې) ښځه ډک مجلس ته د اسلامي ادابو د مراعات په حدودوکې راشي او دې کې شک نشته دی چې په حقه قضا کول لوی ثواب دی او مونږ د نماینده ګانو او د ټولنې او ملت او له دین څخه د دفاع غونډې ، د ستونزو د هوارولو غونډې همداډول ګڼو او ټول یو ثواب بولو ، اسلام نارینه او ښځو ته برابر حقوق ورکړی دی .

الله ج فرمایي : ((ولهن مثل الذي علیهن بالمعروف))[۱۳۲]

یعنې : ((او خامخا په تحقیق سره مونږ ډېر عزت ورکړی دی اولاد دادم ته)) اود ادم (ع) اولاد نارینه او ښځینه دواړو ډلې دي چې مساوي حقوق لري .

۲ : [ولقد کرمنا بني ادم][۱۳۳]

---

(۱۳۱)اصول الفقه \ عبدالوهاب خلاف .

(۱۳۲)البقرة : ۲۲۸ .

(۱۳۳)الاسراء : ۷۰ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې : ((او خامخا په تحقیق سره موږ ډېر عزت ورکړی دی اولاد د ادم ته)) او د ادم ع اولاد نارینه اوښځینه دواړه ډلې دي چې مساوي حقوق لري .

۳ : [والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض یاء مرون بالمعروف وینهون عن المنکر ویقیمون الصلاة ویوتون الزکاة و یطیعون الله ورسوله][۱۳۴]

یعنې : ((او مؤمنان او مومنانې ځنې د دوی دوستان دي د ځینو نورو حکم کوي په نېکیو او منع کوي له بدیو څخه او قایموي (اداکوي) لمونځونه او ورکوي زکات او حکم منې د الله ج اود هغه د رسول ص))

دکتور فوائد عبدالمنعم وايي چې : دا ايت په ټولنيزو ، سياسي ،قانوني او قضايي چارو کې دښځې او نر دمساوات معنا لري[۱۳۵].

۴ : [یا ایهالذین امنو ا اتقوا ربکم الذي خلقکم من نفس واحدة وخلق منها زوجها وبث منهما رجالا کثیرا ونساء][۱۳۶]

یعنې : ((ای خلکو و ېرېږئ له خپل رب څخه هغه رب چې پیدا کړي یې یاست تاسې له نفس یو څخه (چې ادم ع دی) او پیدا یې کړ،له دې نفس څخه جوړه د ده چې (حوا) ده او خپاره یې کړل له دې نفس څخه سړي ډېر او ښځې ډېرې))

---

(۱۳۴)التوبه : ۷۱ .

(۱۳۵)مبداء المساوات فی الاسلام \ دکتورفوائد عبدالمنعم .

(۱۳۶)النساء، ۱ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۵ : [یا ایها الناس انا خلقنا کم من ذکر و انثی وجعلنا کم شعوبا وقبائل لتعارفوا ان اکرمکم عند الله اتقاکم][۱۳۷]

یعني : ((ای خلکو موږ تاسې پیدا کړي یاست له یو سړي او یوې ښځې څخه او جوړ مو کړئ تاسې ذاتونه او قبیلې چې یو بل وپېژنئ بېشکه عزتمند په تاسو کې د الله ج په نزد پرهېزګار ستاسو څخه دی .))

دکتور عایشه عبدالرحمن وایي : د دې ایتونو له غوښتنې سره سم ښځې ته د ټولو انساني حقوقو او دنیایي ستونزو د پورته کولو تثبیت شوی دی ، د دې حقوقو سبب او علت یو دی چې هغه عقل دی [۱۳۸].

۶ : [و عد الله الذین امنوامنکم و عملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض][۱۳۹]

یعني : ((وعده کړې ده الله تعالی له هغو خلکو سره چې ایمان یې راوړی دی له تاسو څخه او کړي یې دي نېک کارونه چې حاکمان به کړي دوی په ځمکه کې .)) او په مؤمن کې خو مؤمنې ښځې او مؤمن سړي دواړه ډلې راځي او الله ج هم له دواړو سره وعده کړې ده استاد محمد عزه د روزه وایي چې الله ج په قران کې په دیني او دنیوي چارو کې د ښځو او نارینه و دواړو رسالت ښکاره کړی دی ، او دا د الله ج له پلوه د مساوي حقوقو په ورکولو دلالت کوي [۱۴۰].

---

(۱۳۷) الحجرات ، ۱۳ .

(۱۳۸) دام درمان په پوهنتون کې د عایشې محاضره . ۱۹۲۶_۱۹۲۷ م تعلیمي کال دکتور فواد عبدالمنعم په مبدا المساوات کې رانقل کړې ده .

(۱۳۹) النور . ۵۵ .

(۱۴۰) المراه فی القران والسنه \ استاد محمد عزه دروزه

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

له احاديثو څخه :

۱ : رسول الله ص ښځو ته په سياسي ډګر کې د ګډون حق ورکړی دی لکه په جنګ کې کفاروته امان ورکول .

۲ : رسول الله ص په دوهمه عقبه کې له انصارو سره بيعت وکړ چې دوه ښځې وې دکتور فواد عبدالمنعم وايي چې د دی بيعت په اساس ښځو په يو مهم سياسي ترون کې ګډون وکړ(۱۴۱) .

استاد ظافر القاسمي وايي : قران او سنت د شريعت لپاره دوه مهم مصدره دي او په دې دواړو مصدرو کې داسې څه نشته چې ښځه له نارينه سره له بيعت څخه منع کړي .

ب : تېر شريعتونه

قران بيانوي چې په تېرو قومونو کې هم ښځو د شاهۍ دوره تېره کړې ده او په ښه تدبير او حکمت سره يې پای ته رسولې ده .

همدا راز د هغوی په اهليت ، عقل او ذکاوت اعتراف کوي .

قران د سباملکه (بلقيس) دبېلګې په ډول يا دوي او وايي چې هغه يوه هوښياره او په سياست پوهه ښځه وه ښه حکومت يې کاوه کله چې حضرت سليمان ع هغې ته ليك ورلېږي نوهغه پرخپل سلطنت او تاج نه مغروره کېږي او دا ليک د خپلې شورى غړيو ته وړاندې کوي او د دی لپاره چې د شورا غړي په ناخبرئ کې دي ليک ته سخت ځواب ونه وايي هغوی يې په دې پوه کړل : [اني القي الی کتاب کريم] يعنې : ((يقيناً را اچول شوی دی ماته يو

(۱۴۱)مبدا المساوات ۱ دکتور فواد عبدالمنعم .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

لیک قدرمن .)) د هغی فهم او هوښیار تیا له د ېنه ښه څرګند ېږي چې لیک قدرمن وګاڼه ترڅو یې قوم د : (الاتعلوا علی واتوني مسلمین)[۱۴۲]
یعني : (دا چې زور مه کوئ زما په مقابله کې او راشئ ماته حکم منونکي) په جمله قهر او غصه نشي او دا پرې سخته تمامه نشي بیا ورته وایي : [یا ایهالملؤ افتوني فی امری ماکنت قاطعة امرا حتی تشهدون][۱۴۳]

یعني : ((ای اشرافو فتوی (مشوره) راکړئ تاسې ماته په دغه کار زما کې نه یم زه فېصله کوونکې د کوم کار هغې پورې چې حاضر شئ (مشوره راکړئ))
مشوره کول د هغې د ذکاوت بل ښکارندوی دی ځکه مشوره یوه غوره لاره ده چې ډ ېرې ستونزې هواروي قوم یې ورته وایي چې موږ خاوندان د زور او ځواک یو او ښه جنګیالي خلک یو او نور اختیار ستا دی چې څه حکم کوې موږ یې منو. سره له دې چې قوم یې ورته د بشپړې مرستې زور او ځواک پوره ډاډ او تسلي ورکوي مګر دا بیا هم نه مغروره کېږي اوبیا هغه د نبي او د سیاسي لیډر د پېژندنې لپاره څومره ښکلی تدبیر په کار اچوي .
[ان الملوک اذا دخلوا قریة افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة][۱۴۴]
یعني : ((ببشکه بادشاهان کله کوم کلي ته ننوزي نو خرابوي کوې او دهغه ځای سرداران او د عزت څښتنان بې ابرو کړي .)) نو د دې لپاره چې و پېژني چې هغه بادشاه دی که نبي هغه ته ډالۍ ورلېږي نو که ډالۍ یې قبوله کړله

---

(۱۴۲)النمل : ۳۱ .
(۱۴۳)النمل : ۳۲ .
(۱۴۴)النمل : ۳۴ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نو تش سياسي ليډر دی او جنګ ورسره په کار دی او که قبوله يې نکړله نو نبي دی او مننه (اطاعت) يې لازم دی کله چې د سلېمان ع حضور ته ورغلله نو هغه د بلقيس د فهم ، ذکاوت او استعداد د معلومولو لپاره ترې وپوښتل .

[اهكذا عرشک][145]

يعني : ((ايا داسې دی تخت ستا)) د دې لپاره چې د هغې په تخت کې يې تغير او بدلون راوستی و او په بشپړ يقين سره نه پېژندل کېده چې هغه تخت همدا دی نو څنګه چې د هغې تخت ته ورته و نو داسې مناسب ځواب يې ورکړ : [کانه هو] لکه چې هغه همدا وي)) او کله يې چې وليدل چې سلېمان ع بادشاه يا سياسي ليډر نه بلکه خليفه او نبي دی نو سمدستي يې ايمان راوړ او خپل قوم يې د هلاکت او بدبختئ څخه خلاصون او نېکبختئ ته راښکه .

همدا راز د فرعون مېرمن (اسيه). هغه سره د دې چې د مصر د فرعون (بادشاه) مېرمن وه چې مال ، دولت ، عزت او هر څه يې ډېر و ، مګر له عقل څخه کار اخلي او د فرعون د بې ځايه دعوو تر اغېزې لاندې نه راځي که فرعون يې هر څومره تعذيبوي او ربړوي يې خو بيا هم د خپل حق دريځ څخه نه اوړي او له الله ج څخه په جنت کې ورته د کور جوړولو دعا کوي .

ځيني وايي چې : دا پخوانی شريعت دی او مننه يې پر موږ لازمه نده ځکه هغه اوس په اسلام سره منسوخ شويدی .

---

(145)النمل : ۴۲ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ځواب : عبدالوهاب خلاف په اصول الفقه کې ليکي : هغه احکام چې په پخوانيو شريعتونو لازم و او قران او يا رسول الله ص ترې موږ ته خبر راکړی وي خو د هغې په منسوخ کېدلو او يا پر موږ باندې د لزوم څه دليل نه وي نو د جمهورو فقهاء و (احنافو ، شوافعو او ځنو مالکيه و رحمهم الله تعالی) په نزد دا احکام زموږ لپاره شرع ده او پر موږ يې اطاعت لازم دی .

له همدې کبله د احنافو په نزد مسلمان په ذمي او نر په ښځه قصاص کېږي ځکه چې په پخواني شريعت کې همداسې و ، لکه چې الله ج فرمايي :

[وکتبنا عليهم فيها ان النفس باالنفس](١٤٦)

يعني : ((او ليکلي وو موږ په دې کې چې بېشکه نفس دی و وژلی شي په بدل د نفس کې)) اوکه څوک ووايي چې : دلته ناسخ د (لن يفلح قوم) حديث دی نو ددی ځواب وړاندې ورکړل شو چې دی کې ډېر احتمالات او دنظر اختلافات دي چې حجت کېدلای نشي ، نو سياسي حقوق ښځو ته په اسلام کې ثابت دي .

بخاري ، مسلم ،مسند احمد ، الطبقات الکبري لابن سعد ، سيرت ابن هشام ، تاريخ امم والملوک ، الکامل فی التاريخ .

تول ليکي چې ښځو د رسول ص سره په بيعت کې ګډون کړی دی ، همدارنګه مسلمانه ښځه کولی شي چې کافر ته امان ورکړي او دا دهغې خپل سياسي حق دی(١٤٧) .

---

(١٤٦) المائده : ٤٥ .

(١٤٧) الفقه الاسلامي وا دلته ١ دکتور وهبة الزحيلي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

رسول الله ص ام هانئ (رض) ته وفرمایل تا چې چاته پناه ورکړله موږ هم پنا ورکړله(۱۴۸).

(۱۴۸)بخاري .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دافغانستان په راتلونکي اسلامي حکومت کې د ښځو دګډون لپاره څو مشورې

لکه چې دمخه مو وویل ښځه د ټولنې نیمه برخه ده او د دوی اوزګارې پرېښودل لکه یو بې ګټې او ناکاره شی ښه نه دی ، پکار دی چې د دوی د عقل ، استعداد او ښو تجربو څخه ګټه او فائده واخېستل شي تر څو له یوه پلوه ټولنې ته کار وکړي او له بلې خوا دخپلې کورنۍ اقتصادي (مالي) ستونزی پورته کړی شي او د دې لپاره چې دالله ج بنده ګي په ښه ډول وکړي او دخپل اولاد په اسلامي روزنه کې بریالی شي پکار ده چې له اسلامي روح سره اشنا شي نو د افغانستان راتلونکې اسلامي حکومت ته پکار دي چې لاندې ټکي مراعات کړي .

۱ : د ښځو لپاره دې د کار داسې زمینه مساعده کړلی شي چې شرعي حجاب پکې مراعات او ښځې او نر ګډ نشي او دواړه کار هم وکړي .

۲ : ښځو ته داسې کارونه وروسپارل شي چې دهغوی له طبیعت او فطرت سره برابر وي .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۳ : د ښځو د زده کړې لپاره باید بېل تعلیمي مرکزونه (ابتدایې ، متوسطې، لېسې او پوهنتونونه) جوړ شي او د هغوی لپاره باید تعلیمي اسانتیاوې برابرې شي .
۴ : د ښځو لپاره باید بېل روغتونونه جوړ شي او په کې یوازې ښځې استخدام شي .
۵ : په مسجدونو کې دې دښځو لپاره خاص ځای جوړ شي .
۶ : داسې پروګرام دې جوړشي چې ښځه په کور کې هم مصروفه و اوسي ځیني پروژې او تولیدات لکه غالۍ اوبدل ، ګنډل ، (ګلدوزي) د چرګانو او مچیو ساتل باید کورو ته نقل شي .
۷ : په دولت کې د ښځو لپاره د کار وخت نسبت نارینه و ته کم و ټاکل شي او د ورځې له پنځو ساعتو څخه باید ډېر کار ونکړي تر څو کور ته هم ورسېدلای شي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

د زده کړې حق :

اسلام تعلیم تـه تر هر څه ډېر ارزښت ورکړی او پـه نر اوښځه یې فرض وګرځاوه ، ځکه چې تعلیم د دین او دنیا ذریعه ده .
اسلام وګړي د ناپوهۍ له تورو تیارو څخه د علم او معرفت روښنایي تـه را وبلل وړومبنیو او وروستنیو علماوو لیک او لوست تـه ځانګړی ارزښت ورکړی دی .
کله چې الله ج خپل محبوب پـه رسالت مبعوث کړ نو ترهرڅه لومړی یې ورته په لوستلو امر وکړ او دقلم لویي او عظمت یې ورته ورڅرګند کړ لکه

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

چې فرمايي : [اقرا باسم ربک الذی خلق خلق الانسان من علق ، اقرا وربک الاکرم الذی علم بالقلم ،علم الانسان مالم يعلم] [۱۴۹]

يعني : ((ولوله د خپل رب په نوم سره چې د ټولو پيدا کوونکی دی پيدا کړي يې دی انسان له ټوټې د وينې څخه ، ولوله رب ستالوی کريم دی کوم چې علم وښودلو په قلم سره او ويې ښودلو انسان ته هغه څه چې دی پرې نه پوهېده .))

د الله ج لـه دې وينا څخه د علم اوقلم مقام او عظمت ښه څرګند ېږي چې دلومړئ وحی او د خپل کلام پېل يې پرې وکړ بل ځای کې فرمايي : [ن ، ولقلم ومايسطرون] [۱۵۰]

يعني : ((قسم دی په قلم او څه چې ليکي))

ټول مفسرين په دی متفق دي چې الله ج په هغه څه سره سوګند يادوي چې په هغه کې لويه ګټه او ارزښتمن وي .

الله ج خپلو بندګانو ته لارښوونه کوي چې له الله ج څخه په علم او پوهه کې د زياتوالي دعا وغواړي .

[وقل رب زدنی علما] [۱۵۱]

يعني : ((و وايه ای ربه زما زياد کړه علم زما))

حضرت قتاده ص فرمايي : ((قلم د الله تعالی لوی نعمت دی که قلم نه وای نو نه به د دين څه پاتې و او نه به د دنيا څه کار وبار کېده)) [۱۵۲]

---

(۱۴۹)العلق : ۱_۵ .

(۱۵۰)القلم : ۱ .

(۱۵۱)طه : ۱۱۴ .

(۱۵۲)معارف القران مولنا محمد شفيع جزء ۳۰ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

تعلیم انسان له نورو حیواناتو څخه پورته او اشرف ګرځوي نو لکه څنګه چې روښانه ده چې د دین احکام نارینه او ښځینه دواړو ډلو ته شامل دي ، نو بیا به هېڅ داسې معقول دلیل نه وي چې د هغه په سبب ښځه له تعلیم څخه محرومه وګرځولی شي ، رسول الله ص فرمایي :

(د علم طلب په هر نر او ښځې دواړو فرض دی)

یوه ښځه د رسول ص حضور ته راغلله او عرض یې وکړ چې یا رسول الله ص نارینه ستا خبرې اوري او عمل پرې کوي نو موږ ته هم له خپله پلوه یوه ورځ وټاکه چې تاته راشو او څه چې الله ج د رښودلي دي موږ ته یې راوښیې ، رسول ص ورته و فرمایل چې : ښه ده په فلانۍ ورځ په فلاني ځای کې راغونډې شئ .

هغوی به په همغې ټاکلې ورځې هلته راغونډېدلې او رسول الله ص ورته تعلیم کاوه[۱۵۳].

حضرت شفاء بي بي رض فرمایي : ((زه له حفص رض د رسول الله ص له مېرمن سره ناسته وم ، چې رسول ص راغی او راته یې وفرمایل چې : ته دېته د سرخ باد (پر بدن سری داني راخېژي) په ځینو روایتونو کې د سرخ پرځای میرږي هم یاد شوي دي ، دم ولې نه ښیي لکه څنګه دې چې ورته لیکل ښودلي دي))[۱۵۴]

صحابه و به ښځو ته علم ورښود په صحابه و کې لکه عایشه رض لویې عالمانې وې هغوی به لویو لویو صحابه و ته تفسیر ، حدیث او فقهې درس ورکاوه .

---

(۱۵۳)متفق علیه .

(۱۵۴)ابوداود متفق علیه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په البریقه شرح الطریقه کې لیکي : که د ښځې خپل مېړه عالم و نو له همغه څخه دې زده کړه کوي او که نه و نو بهر ته د علم د حاصلولو لپاره وتلو ځینې ایسارولای نشي ، اسلام نه تنها دا چې د دیني تعلیم اجازه کړې ده بلکې د دیني او داسې علم چې انسان ورته په ورځنې ژوند کې اړتیا لري زده کول یې په نر او ښځې دواړو لازم کړي دي .پدی هکله امام ابو الاعلی مودودي رح وایي : ((هغه علمونه چې له انسان څخه پری انسان جوړېږي د هغه اخلاق پرې ښایسته کېږي د هغه له کبله تری یوه مؤدبه ښځه جوړېږي د داسې علمونو زده کول هرې ښځې ته ضروري او که د نورو علمونو زده کول غواړي نو اسلام د هغې په مخکې نه خنډ کېږي په دې شرط چې د اسلام حدود مراعات کړي))[155]

په کورنۍ کې چې پوهه ښځه وي د کورنۍ نظم ښه وي د اولاد روزنه ښه کېږي په ښځو کې د پوهې او استعداد خاوندانې ډېرې دي او پکار ده چې د دوی استعداد عبث او بې ځایه نشي ، ځینې علوم دي چې ښځه یې هرومرو باید زده کړي او له هغو څخه په ناخبرۍ کې ورته ستره ستونزه ده او داسې مسائل هم شته چې نارینه و ته د هغې ښکارول د شرم او ننګ خبره ده نو پکار دي چې ښځې خپل علاج پخپله وکړي ، او داسې مسائل زده کړي لکه په شرعي علومو کې ، حیض ، نفاس ، په طبي علومو کې د ښځینه ځانګړیو ناروغیو علاج او د بېته اړتیا پېښه نشي چې د پردي نارینه په وړاندې خپل عورت لوخ کړي .

---

(۱۵۵) پرده سید ابوالاعی مودودي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په هدایه کې وایي .....[وینبغي للمراة ان تعلم مداوتها لان نظر الجنس الجنس اسهل .]

یعنې : ((او مناسب ده چې ښځه د ښځې د ناروغۍ علاج زده کړي ، ځکه چې خپل جنس ته کتل اسان دي .))

په اسلام کې نه یوازې دا چې پر اشرافو علم فرض دی ، بلکې وینځو او مرئیانو ته هم د علم د حاصلولو حق ورکړل شوی دی، آن هغوی ته په تعلیم ورکولو حکم شوی دی ، رسول الله ص فرمایي : (ایما رجل کانت عنده ولیدة فعلمها فاحسن تعلیمها وادبها فاحسن تادیبها ثم اعتقها و تزوجها فله اجران .)[۱۵۶]

یعنې : ((هر څوك چې وینځه ولري او ور ته تعلیم ورکړي او ښه ادب او تهذیب ورزده کړي ، بیایې ازاده کړي او واده یې کړي ، نو هغه لره دوه اجره دي .)) او له تعلیم څخه باید د ښځې غرض یوازې دمادیت ، شتمنۍ او د خلکو د زړه د خوشحالولو طریقې او چلونه ، او دا اداګانو زده کول نه وي او نه دا یکشن او فن (ارټ) زده کول ، چې په فلمونو کې کار وکړي . لوېدیځ ، ختیځ او اروپا ته د پوهې لپاره د ښځو د تللو په هکله باید وویل شي چې اسلام خو ښځو ته اجازه نه ورکوي ، چې یوازې په دومره واټنو کې سفر وکړي ، چې هلته انسان ته مسافر وویل شي نو بیا د نړۍ ګوټ ګوټ ته په یوازې ځان څنګه ځي ؟ او هلته یوازې کلونه کلونه څنګه تېروي ؟ او کله چې ټولنه هم د لویدیځ او ختیځ په څېر فاسده ټولنه وي ،

---

[۱۵۶] بخاري

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

منم چې رسول الله ص خو دعلم په وتلو پسې امرکړی دی ، که څه هم د نړۍ په بل ګوټ کې وي او امریکا اروپا او .... ته په علم پسې تلل خو هم شرعاً کوم ناروا عمل نه دی ، خو اوس چې د هغو ځایونو اوسېدونکي د شهوت په اور کې سوځي ، ښځې خو لا څه چې ان نارینه هم ، د هغه ځای د ناوړه اخلاقو تر اغېزې لاندې راځي خو کله که دا ټولنې صالحې او دښو اخلاقو خاوندانې شي بیا نو هلته د نارینه و ښځو ټول سفر په شرعي چوکاټ کې د تعلیم په غرض او بې تعلیمه روا او جائز دی خو نن سبا حالت د دې سرچپه دی او اوس خو دې هېوادو ته دتعلیم لپاره د ښځو د تللو اړتیا هم نشته ، ځکه چې په اسلامي هېوادنو کې په هرفن کې ښوونځي او پوهنتونونه جوړ شوي دي ، د لویدیځ او اروپا له تعلیم څخه راغلي ښاغلي خو مونږ ولیدل چې اسلامي هېوادو ته یې له ځانو سره څه ډالۍ راوړلې د هغوی فکر اوعقیده په کوم پلو ګرځیدلې ده ؟

د: داولاد حق

تر هر څه د مخه باید مور اوپلار کوښښ وکړي چې په خپل اولاد اسلامي نوم کېږدي او د داسې نومونو له اېښودلو څخه دې ډډه وکړي چې له اسلام سره سمون نه خوري ، د رسول الله ص د یو زوی یا لور نوم هم بې معنی او بې مفهومه نه و ، او په اولاد ښه نوم اېښودل د اولاد له حقوقو څه دي او لوی د ثواب کار دی .

دلته زمونږ په ټولنه کې خو داسې نومونه هم شته دي چې ژبه یې په ویلو شرمېږي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د هغوی له حقوقو څخه یو دا دی چې په کوچنیوالي کې د هغوی د ژوند ټولې اړتیاوې پوره شي او باید هلکان په کوچنیوالي کې ختنه کړلی شي .
د هغوی له حقوقو څخه یوه هم نفقه او جامه ده ،چې په پلار لازم دي ، چې کار وکړي ، پر ځان زحمت او تکلیف تیر کړي ، او اولاد لپاره خرڅ ، خواړه او نورې اسانتیاوې برابر کړي او په کار دي چې دخپل قدرت او توان په اندازه لګښت وکړي ، که قدرت او توان لري اوبیا هم خرڅ ډیر کم کوي ، نو ګناه ده .
او د هغوی له حقوقو څخه دا دی چې د هغوی سره مینه او محبت وکړي ، هغوی ته مخلص و اوسي د هغوی د هوسایۍ او آرامۍ لپاره ټول کوښښ وکړي .
او د هغوی له حقوقو څخه دادی چې د هغوی تر منځ توپیر ونکړي ، او باید ټول اولاد ته په یوه سترګه وګوري ، او خصوصاً باید هلک او نجلۍ تر منځ توپیر ونه شي ، ځکه دا توپیر د الله ج له قضا څخه له ناراضتیا پرته بله مانا نه لري .
رسول الله ص فرمایي : ((د چا چې خور ، لور ، یا .... وي او هغه یې ژوندئ ښخه نکړله ، سپکه یې ونه ګڼله او زوی یې پرې غوره نه کړ نو الله ج به یې جنت ته ننه باسي))
د هغوی له حقوقو څخه داولاد ښوونه او روزنه ده چې مور او پلار باید خپل اولاد تعلیم ته کښېنوي ، دیني ضروري مسائل باید وروښیي ، له ټولنې سره د چلند لازمې لارې وروښیي ، که خپله نه پوهېږي ، هغه دې مدرسو او ښوونځیو ته ولېږي ، چې دا تعلیم په راتلونکې کې دواړو ته ګټه رسوي ، او دواړو ته خدای ج لوی اجرونه ورکوي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ه : دمور حقوق

الله ج د مور او پلار احترام او درناوی په اولاد فرض گرځولی دی ، او په نړۍ کې یې که د چا اطاعت او بې ساری عزت او احترام د خپلې بنده گۍ څخه وروسته په بنده گانو لازم کړی دی نو هغه مور او پلار دي .

الله ج څو ځله په خپله بنده گۍ له امر کولو څخه وروسته سمدلاسه له مور او پلار سره په نېکۍ امر کوي او په قران او سنتو کې چې دمور او پلار سره په نېکۍ څومره تاکید شوی دی دبل هېڅ شي په حق کې هم نه دی شوی ، الله ج فرمايي : [وقضی ربک الاتعبدوا الاایاه وبالوالدین احسانا اما یبلغن عندالکبرا حدهما او کلاهما فلاتقل لهما اف ولاتنهر هما وقل لهما قولا کریما و خفض لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما کماربیاني صغیرا][157]

یعنې : ((او امر کړی دی رب ستا چې بنده گي مه کوه مگر دهمده او له مور او پلار سره په نېکۍ او کله چې ورسېږي تاسره زوړوالی ته یو له دې دواړو څخه او یا دواړه نو مه وایه ورته (اف) قدرهم او مه یې رټې او ووایئ ورته نرمه او ښه وینا ، وغوړوه دوی دواړو ته وزرونه د عاجزۍ له رحمته خپل او ووایه ای ربه په دوی رحم وکړه لکه څنگه یې چې زما پالنه وکړله په کوچنیوالي کې .))

دلته الله ج له مور او پلار سره په نېکۍ امر کړی دی او له خپلې بنده گۍ څخه یې سمدستي وروسته له مور او پلار سره دنېکۍ کولو یادونه وکړله

(١٥٧)الاسراء :٢٣_٢٤ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

خصوصاً کله چې هغوی عمر خوړلي او کمزوري وي ، ځکه دوی په دې وخت کې دبل مرستې ته سخت اړ وي او دهغوی په وړاندې يې د (اف) په اندازه د وړې کلمې له استعمال څخه هم ممانعت وکړ ، تر څو ناراحته نه شي .

هغوی ته له ناوړه وينا او دهغوی له رټلو څخه يې يې هم کلک ممانعت وکړ ، او هغوی ته پر دعا غوښتلو يې بنده ګانو ته امر وکړ، او د هغوی د وړوکوالي له ستونزو څخه ډک عمر وريادوي بل ځای کې فرمايي :

[ووصينا الانسان بوالديه حملته امه وهنا على وهن وفصاله فى عامين ان شكرلى ولوالديک الى المصير][158]

يعنې : ((او موږ تاکيد کړی دی انسان ته د ده د مور او پلار په حق کې ځکه چې ګېډه کې ساتلې دی ده لره مور د ده بوج په بوج او له تي ځينې بيلول د دې په دوه کالو کې دا چې په حق ومنه زما او د خپلې مور او پلار ، اخر ماته راتلل دي .))

دلته الله ج انسان ته هغه وخت وريادوي کله چې هغه ناتوانه او مور د ده خدمت کاوه په ځان يې تکليف منلی و ، او دا يې په ګېډه ګرځاوه ، او پوره دوه کاله يې تی ورکړی دی اوس خو په کار دي چې د هغې شکرانه ادا شي بل ځای فرمايي : [و عبدو الله ولاتشركوا به شيا وبالوالدين احساناً][159]

يعنې : ((او د الله ج بنده ګي وکړئ او له هغه سره هيڅ شی شريک مه ګرځوئ او د مور اوپلار سره نيکي وکړئ .))

---

(158)لقمان : 14 .

(159)النساء: 36 .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

[قل تعالوا اتل ما حرم ربكم عليكم ان لا تشركوا به شياء و بالوالدين احساناً][۱۶۰]

یعنې : ((و وایه راشئ ولولو هغه څه چې حرام کړي دي پر تاسو رب ستاسو چې شریک مه ګرځوئ هېڅ شی له هغه سره او له مور اوپلار سره په نېکۍ))

محمد علي صابوني وايي : په يو شي امر کول منع ده له ضد څخه يې ، دلته الله ج له مور او پلار سره په نېکۍ امر وکړ ، مطلب دا شو چې بدي کول ورسره حرام دي ، نو ځکه يې د محرماتو په ليکه کې ياد کړ.[۱۶۱]

رسول الله ص د مور اوپلار پر حقوقو ډېر حريص و ، فرمايي : ((که څوک جنت غواړي ، نو جنت د مور تر قدمو لاندې دی .)) .....بخاري ، مسلم ، ابن ماجه ، نسايي او دار قطني .

عبدالله بن عمر رض وايي يو سړي رسول الله ص ته وويل : زه له تاسره په هجرت او جهاد کولو بيعت (ژمنه) کوم او له الله ج ځينې اجر او ثواب غواړم ، رسول الله ص ورته وفرمايل چې ايا ستاسو له مور اوپلار څخه کوم يو ژوندی شته ؟

هغه ورته وويل چې هو ،بلکې دواړه .هغوی ص ورته وفرمايل چې له الله ج څخه اجرا وثواب هم غواړې ؟هغه وويل ولې نه ، رسول الله ص ورته وفرمايل چې ولاړ شه له مور اوپلار سره دې نيک صحبت او دهغوی خدمت کوه [۱۶۲].

---

(۱۶۰)الانعام : ۱۵۱ .

(۱۶۱)صفوه التفاسير محمد علي صابوني ، ج ـ۲ .

(۱۶۲)بخاري ، مسلم او د ارقطني .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

لیدل کېږي چې رسول الله ص له هجرت او جهاد څخه هم د مور او پلار خدمت ته ډېره پاملرنه وکړله که د انسان مور او پلار کافر هم وي ، نو هم د خپل لطف او مرحمت دروازې به پرې نه تړي او دهغوی خدمت به کوي .

حضرت اسماء د ابوبکر رض لور وايي چې زما مور د رسول الله ص په وخت کې ماته راغلله او هغه مشرکه وه ، ماله رسول الله ص څخه د هغې په هکله وپوښتل چې زه له هغې سره خپله صله رحمي وکړم او که نه ؟ هغوی ص ځواب ورکړ ، چې هو کوه يې ورسره[۱۶۳].

حضرت ابوهريره رض روايت کوي چې له رسول الله ص څخه پوښتنه وشوه چې زما د نېک صحبت ملګریتوب او ښه چلند ډېر مستحق څوک دی ؟ هغه ص وفرمايل مور دې ده ، هغه وویل بیا ؟ ځواب يې ورکړ مور دې ده ، هغه وویل بیا ؟ هغه ص وفرمايل موردې ده ، هغه وویل بیا ؟ هغه وفرمايل پلار دې دی[۱۶۴].

همدا راز حضرت ابوهريرة رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : پوزه دې يې خړه شي ، پوزه دې يې خړه شي ، بيا دې يې پوزه خړه شي ، چا چې مور او پلار په زوړوالي کې وموندل يو يې وموند اويايې دواړه وموندل او جنت ته داخل نه شي .)[۱۶۵]

د مور ازارول او د اولاد عاق کېدل د مور او پلار په واسطه کبيره (لويه) ګناه ده .

www.melitahrik.com 0777 400 116

---

(۱۶۳)متفق عليه

(۱۶۴)متفق عليه .

(۱۶۵)مسلم .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

رسول الله ص فرمايي : (له ټولو څخه لويه ګناه (اکبرالکبائر) له الله ج سره شريک ګرځول او د مور اوپلار له خوا عاق ده)[۱۶۶]
په حديث کې اوه (۷) ګناهونو ته هلاکوونکې ګناه وېل شوی دي ، يوه پکې د مور اوپلار عاق دی او د اولاد په عاق کې دا حتمي ندي چې هغوی دې په خوله ووايي ، يادې په ورځپاڼو ، راډيوګانو او نورو خپرونوکې اعلان وکړي .
بلکه کله چې د هغوی په ازارولو کې ډېرښت وشي او دهغوی زړونه ازار وکړي اولاد په خپله عاق کېږي .

و : پر ښځه د مېړه حقوق

خاوند په خپله مېرمن ډېر حقوق لري الله ج فرمايي : [الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض وبما انفقوا من اموالهم فالصالحات قانتات حافظات للغيب بما حفظ الله] [۱۶۷]
يعنې : ((نارينه پر ښځو مقرر دي په سبب د دې چې خپل مالونه خرڅ کوي نو کومې ښځې چې نېکانې وي هغوی د خپلو څښتنانو متابعت کوي ، او دهغوی د مالونو حفاظت د هغوی په غياب کې کوي ، هغه مالونه چې الله ج د هغې حفاظت په دوی لازم کړی دی .))
دلته الله ج د نېکې او صالحې ښځې ستاينه کوي چې هغه د خاوند د امر منونکې او دهغه په نشتوالي کې د هغه د مال ساتونکې وي پر ښځه د

---

(۱۶۶)بخاري ، مسلم و ترمذي .
(۱۶۷) النساء : ۳۴ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

خاوند د حقوقو اندازه له دې حدیث څخه ښه څرګندېږي چې ابوهریرة رض یې روایت کوي [لو کنت امرا احدا ان یسجدلاحد لامرات المراة ا ن تسجد لزوجها] (۱۶۸)

یعنې : ((که چېرې وای زه چې امر مې کولې یو چاته چې سجده وکړي یوبل کس ته نو خامخا امر به مې کړی و ښځې ته چې سجده وکړي خپل خاوند ته))

ام سلمه رض روایت کوي چې رسول الله ص فرمایي : [ایما امراة ماتت وزوجها عنها راض دخل الجنة] (۱۶۹)

یعنې : ((هره ښځه چې وفات شي او خاوند یې ورڅخه خوښ وي نو جنت ته به ننوځي))

په ښځه د خاوند اطاعت (مننه) واجب ده ، او اطاعت دا دی چې د هغه په کور کې و اوسېږي او هره روا خبره یې ومنې او دهغه له خوښې پرته به بهرنه ګرځي او نه به بل چاته اجازه ورکوي چې د دې کورته ننوزي او د هغه له اجازې پرته په نفلي روژه هم نه نیسي ، رسول الله ص فرمایي : [لایحل لامراة ان تصوم وزوجها شاهد الاباذنه ولا تاذن فی بیته الاباذنه] (۱۷۰)

یعنې : ((نده رواه هیڅ ښځې ته چې روژه ونیسي او خاوند یې موجود وي مګر د هغه په جازه او اجازه دې نه ورکوي د هغې په کور کې (د ننوتلو مګر د هغه په اجازه))

---

(۱۶۸)ترمذي :

(۱۶۹)ترمذي

(۱۷۰)بخاري ، مسلم و ابو داود.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

او د دې څلورو شرطونو په موجوديت کې په ښځه واجب دي چې له مېړه سره د هغه کور ته ولاړه شي .
۱ ـ چې معجل مهر يې ورته پوره کړی وي .
۲ـ چې په کور کې يې د اړتيا وړ ظروف او سامان (هغه څه چې په ورځني ژوند کې ورته اړه پيدا کېږي) موجود وي .
۳ـ چې په کور کې د ښځې دنفس او مال امن وي له ګاونډيو څخه لرې نه وي په دا ډول چې که په دې کور کې د څه پېښې له امله فرياد وکړي نو خلک ورته راورسېږي .
۴ـ چې خاوند د هغې خيال وساتي او هغه په امن او سکون کې وخت تېر کړي ، او د مېړه هغه امر به په ځای کوي چې د کورنۍ په هکله وي او د ښځې په ځانګړيو تصرفاتو پورې اړه ونه لري (لکه د هغې په مال کې تصرف) او دا امر شريعت منع کړی هم نه وي او بل دا چې خاوند هم د ښځې حقوق ادا کړي او د خاوند له اجازې څخه پرته به له هېچا کره شپه نه صبا کوي .
او کله که ښځه بدګذرانه شي نو خاوند کولی شي چې هغه د ادب لپاره و وهي او د خاوند له حقوقو څخه د اده چې ښځه له ټولو هغه کارو څخه ځان وژغوري چې هغه د مېړه برم ، شرف او وقار ته زيان رسوي او داسې کارونکړي چې د هغه په واسطه د خاوند په زړه کې څه شک او اندېښنه پيدا شي او د خاوند د شتمنۍ خيال به ساتي ، بې ځايه به يې نه لګوي هر چاته به يې نه ورکوي او هغه چې عادتاً خلک لکه فقيرانو او ملنګانو ته خيرات ورکوي پروا نه لري او دهغه له حقوقو څخه دا دي چې د هغې بسترې ته په چټکتيا سره ورشي او که شرعي مانع لکه (حيض او نفاس)

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نه وي د هغه جنسي غوښتنې دې پوره کړي ، رسول الله ص فرمايي : [اذا دعا الرجل امراته الى فراشه فابت ان تجى ء اليه فبات غضبان عليها لعنتها الملائكه حتى تصبح .] (۱۷۱)

يعنې : ((کله چې کوم سړی خپله ښځه خپلې بسترې ته را وبولي او هغې انکار وکړ له دی ځخه چې ده ته راشي او هغه شپه په هغې په قهر او خفګان کې صبا کړه نو ملائکې (پرښتې) پرې لعنت وايي تر هغې چې صبا شي .))

همداراز فرمايي : [اذ دعا الرجل امراته الى فراشه فلم تأته فبات غضبان عليها لعنتها الملايكه حتى تصبح] (۱۷۲)

يعنې : ((کله چې را وبولي يو سړی خپله ښځه خپلې بسترې ته او هغه ورته رانه شي او هغه شپه په قهر او خفګان کې پرې صبا کړه نو ملايکې پرې لعنت وايي تر هغه چې صباشي .))

د خاوند د حقوقو لنډيز

۱ : اطاعت او منته

۲ : د خاوند د عزت او ابرو ساتنه

۳ : له خاوند سره محبت او مينه

۴ : د خاوند درناوی عزت او احترام کول

۵ :د خاوند خدمت

۶ :د هغه د کور او شتمنۍ ساتنه

۷ :خاوند ته زينت، ارايش او ځان ښايسته کول

---

(۱۷۱) بخاري .

(۱۷۲) بخاري ، مسلم ، ابوداود ، ابن ماجه و مسند احمد .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۸:دکورنۍ نظم جوړول
۹:له کور سره مینه ، دلچسپي او علاقه
۱۰:د اولاد تربیت (روزنه)
۱۱: له خاوند سره له وس سره سم په کار کې مرسته او هغه ته د ژوند ټولې اسانتیاوې برابرول
۱۲: د خاوند له دوستانو سره ښه تګلاره او ښه اخلاق
۱۳: د ژوند په ټولو مختلفو حالاتو صبر او قناعت
۱۴:له خاوند سره اخلاص او صداقت

د یادونې وړ ده چې په یهودیت کې خاوند پر ښځه مطلقه سلطه لري او بې قید او شرطه د هغه په واک کې ده او هر څه چې وغواړي پرې کولې یې شي .

و:سسپر مېړه د مېرمنې حقوق

څنګه چې خاوند پر ښځه ډېر حقوق لري همدارنګه ښځه هم پر خاوند ډېر حقوق لري چې مهم یې دلته یادوو .

دا چې عاجل مهر به ورکوي که چېرته یې د نکاح په وخت کې ټاکلی و ، او که ټاکلی یې نه و نو څه چې دود وي او که ور یې نکړ نو ښځه کولی شي چې ځانته یې راپرېنږدي که څه هم لومړی راضي وي او دخول هم شوی وي اوبل دا چې هغې ته نفقه او جامه ورکړي او د هغې له شان سره مناسب کور ورته پیدا کړي چې هغه په کې راحت کې وي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

معاویه القشیري (رض) روایت کوي چې یو سړي له رسول الله ص څخه وپوښتل چې د ښځې حقوق پر خاوند څه دي ؟ هغوی ص ځواب ورکړ چې هغې ته خوراک ورکړه ، کله چې خواړه خورې او په جامه کې یې پټه کړه کله چې ځان پټوي په مخ یې مه، وهه بدې خبرې ورته مه کوه رټه یې مه ، ورځنې جدا کېږه مه مګر په کور کې[۱۷۳].

رسول الله ص د حجة الوداع په خطبه کې وفرمایل : ((خبر اوسئ چې د هغوی حق په تاسو دادی چې هغوی ته ښې جامې او نفقه ورکړئ او له هغوی سره ښېګړه وکړئ .))[۱۷۴]

که بله ښځه یې وي نو د هغوی ترمنځ به له عدل او انصاف څخه کار اخلي ، ښځه د خاوند له اجازې څخه پرته هم د مور او پلار او نورو محرمو ملاقاتو ته تللی شي ، د ښځې بل مهم حق پر خاوند دادی چې دیني ، ضروري مسائل لکه لمونځ ، روژه ، حیض او نفاس ور وښیي[۱۷۵].

او که خاوند یې نه پوهېده دا کولی شي چې له بل عالم څخه ځان پوهه کړي د کور په کار لکه پخول ګنډل او داسې نورو به یې نه مجبوروي او خاوند به ورسره نېک اخلاق کوي له هغې سره به مینه ، او محبت ساتي ، د هغې اسرار او پټ رازونه به نه رسوا کوي له هغې سره به ښه خندا او خوشحالي کوي له دوستانو سره به یې ښه اخلاق کوي ، ناز او نخرې به یې مني څومره چې کولای شي ځان به له طلاق څخه ژغوري د کور په کارو کې به

---

(۱۷۳)ابو داود ، ابن ماجه او مسند احمد

(۱۷۴)مسلم .

(۱۷۵)احیاء العلوم امام غزالي.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ورسره مرسته او لارښوونه کوي ، بل دا چې يوائې په اسلام کې ښځې ته دا حق ورکول شوی دی چې پر خپل مال پوره ولايت لري (کله چې هغه عاقله او بالغه وي) او که خاوند د هغې له اجازې څخه پرته د هغې په مال کې لاسوهنه کوي نو غاصب دی حتی که ښځه لېونۍ هم وي نو په مال کې يې ولايت د خاوند حق ندی ،بلکې د پلار او يا د نيکه حق دی .

مګر په يهوديت کې ښځه له مهر څخه پرته نوره هېڅ شتمني نلري ، هرڅه يې د مېړه دي ټوله سرګرداني او تکليف يې د خاوند لپاره دی او مهر به هم يا له طلاق څخه وروسته ورکوي اويا ه يې د هغې له مرګ څخه وروسته د هغې ورثه و ته ورکوي او په اسلام کې خاوند حق نه لري چې ښځه په کور کې د هغې د مال لګښت ته اړه باسي بې ځايه يې نه وهي له هغې سره به له نرمۍ اومهربانۍ څخه کار اخلي ، حضرت عمر رض فرمايي : ((انسان بايد په خپل کور کې له خپلې ښځې او اولاد سره د کوچني په څېر وي چې له سختۍ څخه کار وانخلي .))[۱۷۶]

يو ځل يو سړی حضرت عمر رض ته ورغی چې له خپلې ښځې څخه ورته شکايت وکړي کله چې دروازې ته ورسېد نو د حضرت عمر رض د بي بي ام کلثوم رض اواز يې واورېد چې له حضرت عمر رض سره يې خبرې اړولې نو دی سړي له ځانه سره وويل چې ما خو غوښتل چې زه خپل شکايت ده ته وړاندې کړم داخو هم په هغه څه کې ګير دی چې زه پکې ګير يم .

---

(۱۷۶) احياء العلوم امام غزالي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

حضرت عمر رض هغه راوغوښت او ورځخه یې وپوښتل هغه ورته خپل عرض وړاندې کړ خو حضرت عمر رض ورته وویل : ((زه د بېته ډېر تېرېږم ځکه چې دا پرما ډېر حقوق لري لکه :

۱ ـ دا زما او دوزخ ترمنځ پرده ده ، زما زړه پرې له حرامو ځخه تسل مومي .

۲ ـ کله چې زه بهر ته ولاړ شم نو زما د کور او مال ساتونکې ده .

۳ ـ زما جامې راته مینځي .

۴ ـ زما اولاد ته شېدې ورکوي .

۵ ـ زما کورته ډوډۍ او ... پخوي .))

هغه سړي ورته وویل : کوم خدمت دې چې ښځه تاته کوي هغه خو ماته هم کوي ځنګه چې ته ورته تېرېږې زه به هم ورته تېرشم[۱۷۷] .

دا و له ښځو سره د صحابه وو په تګلاره ، راشئ او س زموږ په ټولنه کې له ښځو سره د مېړو تګلاره وګورئ چې بې ګناه ورسره په کوم اندازه ظلم کوي او څومره یې وهي .

ح : ګډ حقوق :

۱ : یو له بل سره به نېک سلوک کوي ، یوبل ته به مخلص وي یوبل ته به ښه نیت لري ، یوله بل سره به محبت کوي ، پټ او ښکاره به یې یوبل ته یوشان وي ، یوله بل ځخه به د ژوندون د ستونزو په لېرې کولو کې هڅه کوي الله ج فرمايي : [ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف][۱۷۸]

---

(۱۷۷) البريقه شرح الطريقه .

(۱۷۸) البقرة :۲۲۸ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

یعنې : ((او ښځوله حق دی لکه څنګه چې د سړیو پرهغوی حق دی د دستور مطابق .))

۲ : له دواړو خواو څخه حرمت مصاهرت ثابتېږي (چې څوک چاسره نکاح وکړي نو دبل خوانژدې دوستان پرې حرامېږي)

۳ : یوله بل څخه میراث وړي ، کله چې ښځه مړه شي نو که اولاد یې درلود نو خاوند څلورمه برخه اخلي او که اولاد یې نه درلود نو د مال نیمه حصه اخلي او که خاوند مړشو او اولاد یې ونو اتمه حصه اخلي او که اولاد یې نه درلود نو څلورمه حصه اخلي .

۴ : همدا راز یو له بل څخه ټول هغه جنسي خوندونه اخېستلای شي چې شریعت ورته رواکړي دي .

حیا _

سېد مودودي رح حیا داسې راپېژني :

د حیا معنی شرم دی د اسلام په ځانګړې اصطلاح کې له حیا څخه مراد هغه شرم دی چې هغه یوانسان د خپل فطرت او خپل خدای ج په وړاندی هغه وخت محسوسوي چې د یو منکر (ناوړه) کارپه لور مایل کېږي حیا هغه ځواک دی چې انسان د بد کاریو او منکراتو ته له اقدام کولو څخه منع کوي[۱۷۹] .

الله ج پر حیا خوښېږي او خپل حیاناک بنده خوښوي او مسلمانانو ته یې په حیا کولو امر کړی دی .

(۱۷۹)پرده سید ابو اعلی مودودي .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

[قل للمئومنين يغضوا من ابصارهم].(۱۸۰)

یعنې : ((او مسلمانانو ته ووایه چې خپل نظرونه ښکته واچوئ .)) یعنې کله چې په چا پردئ موسترګې ولګېدلې نو سمدستي سترګې ښکته واچوئ او حیا وکړئ او بیا ورته مه ګورئ .

ابو هریره رض روایت کوي چې رسول الله ص فرمایي : ((دقیامت په ورځ به الله ج اوه (۷) کسانوته د عرش تر سیوري لاندې ځای ورکړي پداسې حال کې چې له دې سیوري څخه پرته بل سیوری نه وي یو له هغو څخه هغه ځوک دی چې کومه ښکلې انجلۍ یې ځانته راوبولي او دا ورته له الله ج څخه د حیا له کبله و وایي چې زه له خدای ج څخه وېرېږم .))(۱۸۱)

رسول الله ص فرمایي : ((د قیامت په ورځ به ټولې سترګې ژاړي مګر هغه چې د الله ج له وېرې او د حیا له کبله یې پردیو ښځو ته له کتلو څخه ډډه کړې وي .))

فرمایي : ((هر دین اخلاق لري او د اسلام اخلاق حیا ده .)).(۱۸۲)

((کله چې حیا نه لرې نو کوه هغه څه چې ستا زړه یې غواړي)).

ابو داود ابن ماجه .

همدا راز فرمایي : **[الحیاء شعبه من الایمان]** یعنې : ((حیا د ایمان یوه برخه ده))(۱۸۳)

---

(۱۸۰) النور :۳ .

(۱۸۱)متفق علیه

(۱۸۲)ابن ماجه .

(۱۸۳) متفق علیه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

حیا په انسان کې یو جوهري شی او د خدای ج یو نعمت دی بې حیا انسان په ټولنه کې هیڅ عزت او درنښت نه لري هر څوک ورته په سپکه سترګه ګوري د هېچا نه خوښېږي ، حیا په انسان کې په زور راتلای نه شي او نه په زوره څوک حیا لرونکې ښځه بې حیا کولای شي او نه په کور کې په ایسارېدلو او بهر ته په نه وتلو په انسان کې حیا پیدا کېږي او نه هره بهر وتونکې ښځه بې حیا وي ، او نه هم چادري او پرده د بشپړې حیاداری دلیل کېدلای شي ،عفت ، پاکي ، حیا او ځان ساتنه له ایمان څخه سرچینه اخلي .

پاکه ښځه پاکه ده که په کور کې وي او که په کوڅه کې ،د ښځې لپاره اصلي حیا له الله ج سره اړیکې او په خپل دین او مذهب منګولې لګول او خپل عزت او ابروته کتل دي .

که څوک خپل عزت او ابرو ته ونه ګوري که هغه هر څومره د کور په دیوالونو کې بنده وساتلای شي بیا هم پاکه پاتې کېدلای نه شي .

وګورئ هنده د ابي سفیان ښځه دغه د جاهلیت د وخت ښځه او په جاهلیت کې هم ډېره سرکښه ښځه چې د رسول الله ص د مبارک تره سیدالشهداء حضرت حمزه رض په شهید جسم یې څه وکړل ، دهغه زړه یې په غاښونو څیرې کړ ، خو کله چې پاکه وه او خپل عزت ، ابرو او حیا پرې ګرانه وه کله چې رسول الله ص له هغې څخه د زنا د حرمت په هکله بیعت (ژمنه) اخستل غوښتل نو هغه حیرانه شوله او په ډېر تعجب سره یې وپوښتل چې : ایا ازادې او اصیلې ښځې هم زنا کوي ؟

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

وګورئ چې رسول الله ص سره يې په هر څه بيعت وکړ خو کله چې د زنا موضوع راغلله نو حيرانه شوله او دا يې په تصورکې هم نه راتلل چې ګوندې ازادې او اصيلې ښځې دې هم زنا وکړي .

نظر ښکته اچول يا (غض بصر)

د سالم فطرت تقاضا ده چې د بل ناموس ته په درنه سترګه وګورئ تر څو هغه هم ستاسو ناموس ته په درنه سترګه وګوري ځکه که ته دبل ناموس او حيا له منځه وړل غواړې نو هغه هم ستا ناموس او حيا رژول غواړي ځکه دا ټولې ښځې ضرور دچا لورګانې د چا خورګانې دي ، اسلام هم وايي کله که مو په پردۍ ښځې سترګې ولګېږي نو نظرښکته واچوئ ، بيا بيا دهغې خواته مه ګورئ ، لومړی ځل خو چې غير اختياري او د انسان په واک کې ندي درته معاف دي ، الله ج فرمايي : [لايکلف الله نفسا الاوسعها][184]

يعنې : ((الله ج تکليف نه ورکوي چاته مګر څومره چې د هغه طاقت وي .))

او دنظر ښخول او بيابيا کتل منع دي .

[قل للمؤمنات يغضضن من ابصارهن ويحفظن فروجهم][185]

يعنې : ((و وايه مؤمنانو ته چې ښکته ساتې خپلې سترګې ساتنه دې کوې د خپلو شرمګاهو .))

[وقل للمؤمنات يغضضن من ابصارهن و يحفظن فروجهن].[186]

---

(۱۸۴) البقره : ۲۸۶ .

(۱۸۵)النور : ۳ .

(۱۸۶)النور : ۳۱ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې : ((و وايه مومنانو ښځو ته چې ښکته ساتئ خپلې سترګې ساتنه کوئ د خپلو شرمګاهو))

الله ج خپلو بندګانو ته امر کړی دی چې کله که ناڅاپه مو سترګې په چا پردئ ولګېدلې نو نظرښکته واچوئ او بيابيا ورته مه ګورئ .

رسول الله ص حضرت على رض ته وفرمايل : (ياعلي لاتتبع النظرة النظرة فان لک الاولى وليس لک الاخرة) [١٨٧]

يعنې : ((ای علي له لومړي ځل څخه دوهم ځل مه ګوره لومړی خو درته معاف دی مګر دوهم نه)) همدا راز فرمايي : (سترګې زنا کوي او د دوی زنا کتل دي حرام شخص ته ، لاسونه زنا کوي او د دوی زنا لاس اوږدول دي حرام شي ته پښې زنا کوي او د دوی زنا تلل دي حرام ځای ته) [١٨٨]

حضرت ابن مسعود رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : (النظر سهم مسموم من ترکها مخافتی ابدلته ايماناً يجد حلاوته فی قلبه) [١٨٩]

يعنې : ((کتل زهرناک غشی دی هر چاچې زما له وېرې پرېښود په بدل کې به داسې ايمان ورکړم چې د هغې خوږوالی به په زړه کې ومومي .))

حضرت جريربن عبدالله رض وايي : چې ماله رسول الله ص څخه د ناڅاپه نظريو پريوتلو په هکله وپوښتل هغوی ص وفرمايل (سمدستي سترګې واړوه) . [١٩٠]

---

(١٨٧)ابوداود ، ترمذي او مسند احمد .

(١٨٨)بخاري ، مسلم او ابو داود .

(١٨٩)طبراني او المستدرک للحاکم روايت له ابن مسعود څخه .

(١٩٠)مسلم مشکوة .

www.meltahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

همدا راز حضرت جرير رض له خپل پلار او هغه يې له نيکه څخه روايت کوي چې ما همدا پوښتنه له رسول الله ص څخه وکړله هغوی ص وفرمايل (سمد ستي سترګې واړوه)[١٩١]

د خثعم د قبيلې يوې ښځې د حجة الوداع په وخت له رسول ص د څخه د حج په هکله پوښتنې کولې او فضل بن عباس د رسول الله (ص) د تره په هغې سترګې ور ښخې کړلې رسول الله ص د هغه مخه بل پلو ته واړاوه)[١٩٢]

همدا سې نور ډېر روايات شته چې په هغوی کې لومړی ځل کتل معاف مګر بيا بيا کتل منع ګڼل شوي دي بعضې پرګنې دی ته ذوق جمال وايي نو لکه چې سيد مودودي رح فرمايي: (ذوق وصال خو هم له همدې ذوق جمال څخه جوړېږي ، د هرې فحاشۍ بنسټ کتل دي نو الله ج د دی بنسټيزه مخنيوی وکړ ترڅو وګړي په لويو ګناهونو کې اخته نه شي ، اسلام خو د ذوق جمال مخالف ندی او نه يې منع کړې دی اسلام وايي چې څوک دې خوښ شي د هغې ښکلا او ښايست دې تر تاثير لاندې راولي ، او د ښکلا څکل يې غواړي نو په حلاله نکاح ورسره وکړه که يوه کفايت نه کوي نو دوه ، درې ان څلور وکړه .)

سيد محمد عابد بن الحسيني ليکي: ((من)) په دغه آيت کريمه : [قل للمؤمنين يغضو امن ابصار هم] کې د بعضيت لپاره دی نو د دې څخه په ډاګه کېږي چې ځينې کتنې لکه د ضرورت په وخت کې يا محرم ته جايز

---

(١٩١)سنن دارمي .

(١٩٢)بخاري او ترمذي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دي اوپه ((يحفظوا فروجهم)) کې ((من)) نشته نو معنا دا شوه چې زنا بالکل رخصت نه لري حتی د ضرورت په وخت کې هم)) .[۱۹۳]
امام نووی رح وايي چې دا ټول روايات په دې دلالت کوي چې په لاري کې مخ پټول پر ښځه واجب نه، بلکې مستحب دي[۱۹۴].
خو په دې وخت کې چې فساد او دخلکو سترګې هرپلو ته اوړي او راوړي نو ټولو ښځو ته پکار ده چې بهرته وزي نو پټ مخ ووزي او خپل بدن د الله ج په حضور کې له مسؤوليت څخه خلاص کړي ، الله ج فرمايي : [ان السمع والبصر والفواد کل اولئک کان عنه مسؤلا] [۱۹۵]
يعنې ((بېشکه غوږونه، سترګې او زړه هر يو له دغو نه له انسان څخه پوښتنه کېږي))

د ښځې کتل پردي نارينه ته :

د سترګو د کنترولولو په هکله چې کوم احکام نارينه وته راغلي دي هغه ښځو ته هم راغلي دي يعنې که د شهوت او فتنې وېره وه نو ښځې هم بايد هېڅ پردي نارينه ته قصداً ونه ګوري او که ناڅاپه يې نظر ولګېد نوښکته به ګوري ځکه چې د الله ج احکام دواړو ډلو ته شامل دي .
په دې هکله اتفاقي خبره ده چې د پردي سړي يا ښځې عورت ته کتل حرام دي برابره خبره ده چې داکتل په شهوت سره وي او که له شهوته پرته وي او

(۱۹۳)البريقه شرح الطريقه .
(۱۹۴)شرح النووي .
(۱۹۵)الاسراء ۳۶ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

که ناڅاپه پرې سترګې ولګېدلې نو سمدستي به يې اړوي : ((د ښځو او نارينه د عورت حدود مو مخکې په همدې کتاب کې روښانه کړل .))

له عورت څخه پرته نورې برخې لکه مخ ، لاس ، سر ، څنګلې ... په کتلو کې هم ټول فقهاء په دې متفق دي چې که چېرې نارينه د بدن کومې برخې ته کتل د فتنې او فساد لام ګرځي نو دا ډول کتل منع دي ځکه الله ج مؤمنو ښځو ته هم په غض بصر باندې امر کړيدی خو که د فتنې اوفساد يا د شهوت د تحريکولو وېره نه وه نو دلته فقهاء د نظر اختلاف لري ، دفقهاوو لږه برخه په دې نظر ده چې له لومړي ځل او ناڅاپي کتلو پرته ښځې ته هم روانده چې بيابيا پردي سړي ته وګوري او دلايل يې هم يو

[قل للمؤمنات يغضض من ابصارهن][196]

يعنې : ((وو ايه مؤمنانو ښځو ته چې ښکته دې ساتي خپلې سترګې)) بل دا حديث چې رسول الله ص له خپلې لور فاطمې څخه وپوښتل چې ((د ښځو لپاره ترټولو غوره شی څه دی ؟)) هغې ځواب ورکړ چې : ((دا چې سړي ونه ويني او سړي دا ونه ويني)) رسول الله ص دا خبره ومنله او د تائيد په ډول يې د اايت ولوست چې [ذرية بعضها من بعض] يعنې : ((او لاده ځينې د دوی له ځينو نورو څخه)) دوهم د ام المؤمنين حضرت ام سلمی هغه حديث چې روايت کوي : ((زه (ام سلمه) او ميمونه ناستې وو چې په دې کې ام مکتوم راغی (ام مکتوم په دواړو سترګو ړوند و) نو رسول الله ص موږ ته امر وکړ چې له ده څخه پرده وکړئ موږ وويل : ايا دا ړوند نه دی چې نه مو

(196)النور : ۳۱ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ويني او نه موپېژني ؟ رسول الله ص راته وفرمايل ايا تاسو هم ړندې يئ تاسوېې هم نه وينئ .....))[١٩٧]

حضرت عايشې ته يو ړوند راغى او هغې ورڅخه پرده وکړله نو پوښتنه ترې وشوه چې له ده څخه ولې پرده کوې دا خو تا نه ويني هغې وويل : زه خوېې وينم ....[١٩٨]

دوهمه ډله چې دفتنې او شهوت د نشتوالي په صورت کې پردي نارينه ته دښځو کتل روا بولي داسې ځواب ورکوي چې د غض بصر ايت د فتنې او شهوت په شتوالي پورې اړه لري اوپه دې صورت کې په اتفاق سره يو بل ته کتل دواړو خواووته حرام دي او دفاطمې پورتنې حديث ضعيف حديث دى چې هېڅ علمي ارزښت نه لري او داحکامو يو معتبر کتاب هم ندى رانقل کړى ، يوفقيه هم پرې استدلال نه دى کړى حتى هغو خلکو هم پرى استناد نه دى کړى چې نارينه ته د ښځو په کتلو کې سخت دريغ لري او حرام يې بولي ، دا حديث امام غزالي په احياء علوم الدين کې رانقل کړېدى چې حافظ عراقي يې په تخريج کې ويلي دي : ((دا حديث بزازاو دار قطني په افرادو حديثو کې رانقل کړى دى چې سند يې ضعيف دى)) بزاز وايي چې سند کې يې داسې څوک دى چې زه يې نه پېژنم .

او دام سلمى حديث هم ابن قدامه په مغنى کې رد کړى دى ددې حديث په سند کې (نبهان) دى او امام احمد وايي چې نبهان دوه عجيب حديثونه روايت کړى دى يو همدا حديث .بل دا چې ((امام احمد په ضمني ډول دواړه حديثونه ضعيف او دحديثو له اصولو څخه مخالف ګڼلي دي .))

---

[١٩٧]ابوداود ، ترمذي او موطاامام مالک .

[١٩٨]ابوداود ، ترمذي ، مسند احمد او موطا امام مالک .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ابن عبدالبر وايي چې : نبهان مجهول الهويه سړی دی او دا احتمال هم لري چې لکه امام احمد ، امام ابوداود او اثرم چې وايي د نبهان او د عايشې حديثونه په امهات المومنين (رسول الله ص بيبيانو) پورې خاص وي .

کله چې رسول الله ص د اختر له لمانځه څخه فارغ شو نو ښځو ته راغی وعظ يې ورته وکړ او په صدقې يې ورته امروکړ او له ده سره بلال هم ونو ښکاره خبره ده چې دې ښځو به دواړو ته کتل بل دا چې که نارينه ووته کتل هم منع وای نو په سړيو به هم د نقاب او حجاب اچول لازم و ، ددې لپاره چې څوک ورته ونه ګوري دلته دا يادونه هم ضرور ده چې ښځه که څه هم ډېروخت مطلوبه (غوښتل شوې) او نارينه طالب (غوښتونکی) وي ، د ښځې شهوت ويده دي او دا نارينه دی چې تل ددی شهوت راويښوي بلکه ډېر نارينه هم د ښځې زړه وړي د هغه ځواني ، ښکلا ، توان ، غيرت په ښځه اغېزه کوي ان مينه يې د زړه پردې هم څيرې کوي ، لکه قران کريم چې د مصر دعزيز دمېرمن چې ځيني مورخين يې زليخا بولي ((او د يوسف ع په کيسه کې له دې راز څخه پرده پورته کوي او وايي چې د يوسف مينې د زليخا د زړه پردو ته لاره موندلې وه او هغه د شاعرانو خبره د يوسف مينې زليخا لېونۍ کړېوه هغه يې په خپل زړه کې د مينې د بل اور د مړ کولو لپاره راوغوښت او د زنا غوښتنه يې ترې وکړه همدا راز قران دا هم وايي چې زلېخا په خپل همدې هوډ ولاړه وه او ويل يې چې که يوسف زما داهيله تر سره نه کړي نو جزاء به ورکړم ، قران کريم وايي چې د يوسف ښکلا د هغه ښار په ټولو ښځو تاثير وکړ د هغه ښکلا ، ځوانۍ تازګۍ

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دښار ته‌ولې ښځې (بې هوښه او بې خوده) کړې تردې چې د یوسف له مخ نه یې سترګې اړول زړه نه غوښتل او تردې چې خپل لاسونه یې غوڅ کړل.[199]
نو کله که داسې پېښېږي، او د سړي کتل د ښځې شهوت راپاروي یا دفتنې او فساد لامل ګرځي نو باید چې ښځه سترګې واړوي او که وایې نه اړوي او له کتلو خوند اخلي نو همدې ته رسول الله ص د سترګو زنا ویلې ده .

حضرت عایشه رض روایت کوي چې د حبشیانو یوه ډله راغله او د نبوي مسجد په انګړ کې یې یوه ننداره وښودله او رسول الله ص دا ننداره پخپله ماته راښودله.[200]

او له تاریخ څخه ثابته ده چې دا وفد په اوم هجري کال راغلی و او دبي بي عایشې(رض) عمر د پنځلسو او شپاړلسو (۱۵_۱۲) کالو په منځ کې وو بخاري کې وایي چې رسول الله (ص) به په عایشه رض په څادر پټوله .

کله چې فاطمه د قیس لور د طلاق په عدت کې وه نو رسول الله ص ورته وفرمایل چې ام شریک انصاري يې(رض)سره اوسېږه بیا یې ورته وفرمایل :
((هغه شتمنه ښځه ده هغې کره صحابه ډېر ځي او راځي نو ته دام مکتوم(رض) کره اوسېږه هغه ړوند دی ته به هلته بې تکلیفه ژوند تېر کړې))

عورت :

---

(۱۹۹)یوسف :۲۳_۳۲ .

(۲۰۰)مسلم او مسند احمد .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

عورت په لغت کې نقصان او عیب او هغه شي ته چې بد ګڼل کېږي وايي او عورت ځکه په دې نوم ونومول شو چې لوځېدل يې بد ګڼل کېږي.

د ښځې عورت د پردي نارينه په وړاندې:

اسلام يو رېښتونی دين دی او په هره معامله کې له اعتدال (منځومانه لار) څخه کار اخلي که له يوې خوايې ښځې ته اجازه وکړه چې که ضرورت درته پېښ شي نو د پرديو نارينه و په مخ کې خپل مخ لوڅولای شي او د نارينه و په منځ کې خپل ضرورت رفع کولی شي مګر له بلې خوا نارينه وو ته امر کوي چې که کومې ښځې مخ لوڅ کړ تاسې سترګې ښکته واچوئ د هغې له اړتيا څخه ناوړه استفاده مه کوئ او په برندو برندو سترګو ورته مه ګورئ الله(ج) ښځو ته امر کړی چې: [ولايبدين زينتهن الاماظهر منها] (۲۰۱)

يعني: ((او ندې ښکاروي خپل سينګار مګر هغه چې ښکاره شي له دېنه)) ټول فقهاء په دې متفق دي چې ښځې ته روا ندې چې خپل سينګار چاته وښيي مګر هغه څه چې له دوی ځينې ښکاريږي فقهاء په دې کې د نظر اختلاف لري چې له ماظهر منها څخه هدف څه دی؟ د ځينو په نزد له دې څخه مراد ګاڼه ده او هغه څه چې د ضرورت په وخت کې لوځېږي اوس فقها پدې اړه اختلاف لري چې داړتيا په وخت کې بايد کوم ځايونه لوڅ شي چې د هغې په لوڅولو کې د پردي نارينه په وړاندې ترالهي عتاب لاندې رانشي. ټول فقها پردې متفق دي چې ښځه بايد د پردي نارينه پر وړاندې د خپل مخ (چې ديو غوږ له نرمئ څخه پيل د بل غوږ د نرمئ پورې

---

(۲۰۱) النور: ۳۱.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

او د زنې لاندې برخې څخه پيل په تندي کې د ويښتانو د زرغونېدلو ترځايه پورې)د ورغوو څنګلو او قدمو څخه پرته د نور بدن کومه برخه ښکاره نکړي او په قدمونو او څنګلو کې هم اختلاف دی .

حنبليان او ځينې شوافع رحمهم الله وايي : د ښځې ټول بدن عورت دی حتی نوکان هم .(۲۰۲)

او دليل يې هم دا پورتنی ايت دی او له ماظهر منها څخه مراد د دوی په نزد هغه دی چې دوی يې د خوځېدلو ، کښېناستلو او پاڅېدلو په وخت کې اختيار نلري .

مخ او مړوند

د ستر او حجاب موضوع هم له هغو موضوعاتو څخه ګڼلی شي چې د اسلام له صدر څخه تر اوسه پورې د فقهاوو ترمنځ اختلافي ده او تر اوسه پورې په دې اړه هم فقهاء په يو نظر راټول شوي ندي ، خو داسې شوي دي چې په يو وخت کې به د يو نظر خاوندان ډېر او دبل نظر کم شوي وي او په بل وخت کې به بيا د دی مقابل نظر خاوندان ډېر شوي او د هغه بل کم شوي وي د بېلګې په ډول يو وخت داسې شوي دي چې د هغو علماوو شمېره ډېره وه چې د پرديو نارينه وو په وړاندې د ښځو مخ لوڅی به يې ښه نه باله او په مقابل کې به د هغو علماوو شمېره کمه وه چې هغوی د پردي نارينه په وړاندې د ښځو مخ او لاسونه (ورغوی) عورت نه بلل او بيا د دې برعکس د هغو علماوو شمېره ډېره شوې ده چې هغوی د ښځو مخ او

(۲۰۲)المغني ، نهايه المحتاج ، سراج الوهاج او غايه المنتهي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ورغوی عورت نه بولي ،او د پردیو نارینه وو پروړاندې په لوڅولو کې یې څه باک نه ویني او د هغو علماوو شمېرکم شوی دی چې مخ او ورغوی عورت بولي خو هېڅکله یې هم په حرمت یا کم تر کمه مکروهوالي باندې او یاد لوڅولو په جواز باندې علماء متفق شوي ندي .

او د اختلاف ختمېدونکی هم ندي ځکه چې هره ډله ځانته دلایل لري او اختلاف یې ځانته بېلابېل لاملونه او وجوهات لري چې دا وجوهات به د قیامت تر ورځې دوام مومي چې په اسلامي فقه کې د (اسباب الاختلاف الفقهاء) تر عنوان لاندې ډېر کتابونه لیکل شوي دي او د یوه ځانګړي علم په توګه تدریس کېږي خو فقهاوو هېڅکله هم پر هغه چا چې د ده له نظرسره مخالف دي د کافر فتوا نده لګولې ځکه چې هغوی هم د شریعت په مصادرو کې پلټنه او اجتهاد کړی دی او هغه مسئله ورته حق ښکاره شوې ده چې اوس یې خپل نظر ګرځولی دی او د اجتهاد حق هر هغه چاته چې لیاقت یې ولري شته دی د صحابه و په زمانه کې هم د نظر اختلافات وو حتی د پیغمبر(ص)ژوند کې هم وو خو څرنګه چې هغه(ص) ژوندی و او وحې پرې راتلله نو اختلافات به ژر حل کېدل او رسول الله (ص) هم اجتهاد تائید کړی دی حتی د هغه چاپاره یې چې په اجتهاد کې تېروزي او ناسم نظر یې غوره کړی هم د رښتلو په ځای د یو اجر زېری ورکړی دی خو متاسفانه چې زموږ د دورې ځیني علماوو د بېلابېلو انګیزو او تمایلاتو له مخې دومره ژر د کفراو ارتداد ټاپې ولګولې چې سړی ورته هک حیران شي ، چې دا فتواګانې هم هېڅ شرعي بنسټ نلري او اکثره د سلیقوي ، ذوقي او ګوندي اختلافاتو له مخې صادرېږي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

زما هیله له درنو لوستونکو څخه داده چې تعصب یوې خواته پرېږدي او لیکنه د حق په سترګو ولولي او دحق په تله قضاوت وکړي که زموږ نظر یې خوښ شو او دا نظر ورته حق ښکاره شو نو راسره دې یې ومني او که دا نظر خطا بولي نو مهرباني دې وکړي د دی نظر پر مخالف نظر دې عمل وکړي چې نه به ورته موږ کافر او یا منحرف وایو او نه به دی موږ د کفر او انحراف په ټاپو او القابو نمانځي .

تر اوسه پورې چې د ستر او حجاب پر موضوع څومره لیکنې شوې دي ډېره برخه یې له افراط او تفریط څخه ډکه ده ځینې خلکو له اسلام څخه سره سکروټه جوړه کړې ده او نړیوالوته یې د یوې بلا په توګه ورپېژندلې او یو تت انځور یې ترې کښلی دی حتی د ښځو د رنګینو چادرونو سیوری هم حرام بولي او مسلمانان پر هغه څه مکلفوي چې له وس نه یې بهر خبره ده او ځینې نور بیا د غرب او اروپا د کفري ټولنې د زرق او برق تر اغېزی لاندې راغلي دي او د وړېځو په اوښانو یې خطا شوي دي دوی وایي چې د نقاب او حجاب مسئله په اسلام کې ځای او اصل نه لري هېڅ فقهي مذهب کې ستر او پرده نشته او دحجاب او سترنظر په اسلامي ټولنه تحمیل شوی دی، دوی وایي چې څرنګه ستر او حجاب په اسلام کې نشته ده نو دا بدعت او ګمراهي ده ،دوی وایي چې په ښځو باندې مخ پټول د هغه څه حرامول دي چې خدای(ج) حلال کړي دي ، چې حلالول او حرامول یوازې د یو الله ج کار دی .

په داسې حال کې چې اسلام دا دواړه نظرونه ردوي او د اعتدال دین دی نو منځومانه لاره خوښوي که د شریعت عام مفهوم ته وکتل شي نو سړی پوهېږي چې اسلام د سختۍ او شدت په ځای اسانۍ او نرمۍ ته ترجیح

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ورکوي قران ځوځو ځایه وایي چې په دین کې حرج او سختي نشته دی ،
قران وایي چې انسان ترخپله وسه پر دی رسول الله ص چې خپلو صحابه و
ته امر کوي چې ((یسر ولاتعسر)) اساني کوه او سختي مه کوه .
نو په کار ده چې په اسلام کې په اختلافي مسایلو کې په هغه نظر عمل
وشي چې خلکو ته په کې اساني ډېره وي .
د ښځو د پردې او حجاب په هکله د معاصرې اسلامي نړۍ ستر مفکر
علامه شیخ دکتور یوسف قرضاوي هم دیوې پوښتنې په ځواب کې دا
مسئله څېړلې ده او د (النقاب للمراۀ) تر عنوان لاندې یې خپره کړې ده چې
زمونږ د دې څېړنې ډېرې برخې هم له همدې رسالې څخه اقتباس شوي دي
هیله ده چې په غور او له تعصب څخه په لېرې فضا کې یې ولولئ .
د مخ او ورغویو دلوڅولو حکم :
د حجاب او ستر په هکله په عمومي ډول دوه نظره وجود لري لومړی نظر دا
دی چې د ښځې مخ او ورغوی تر مړوند پورې عورت ندی او نه یې پټول
فرض دي البته په استحباب کې یې هېڅوک هم څه نه وایي .
دوهمه ډله وایي چې د ښځې ټول بدن عورت دی او پردې ته د مخ او
لاسونو لوڅول حرام دی مونږ به لومړی د لومړۍ ډلې نظر وڅیړو او په دوهم
قدم کې به د دوهمې ډلې نظر وڅیړو چې حق نظر په خپله څرګند شي .
د مخ او ورغویو لوڅول روا دي :
جمهور فقهاء په دی نظر دي چې دمخ او روغویو پټول واجب ندي او
ښځې ته روا دی چې د پردي نارینه پر وړاندې مخ او ورغوي لوڅ کړي .
د امام ابوحنیفه نظر :

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د حنفي فقهې په مشهور کتاب الاختیار کې لیکي (اصیلې ښځې ته دې نه شي کتلی مګر مخ او ورغویو ته یې) خو که د شهوت وېره نه وه او امام ابوحنیفه ورسره قدمونه هم زیاتوي چې ورته کتل روا دي ځکه کارته په راکړه ورکړه کې او معاملو کې ضرورت دی دلیل یې د الله ج دا وینا ده [ولایبدین زینتهن الاماظهر منها].(۲۰۳)

یعني : ((او نه دې ښکاره کوي خپل سینګارونه مګر هغه چې ښکاري .)) له دېنه اکثره صحابه د دې ایت په تفسیر کې وایي چې له (ما ظهر منها) څخه غرض رانجه او ګوته او ګوتې اود رنجو ځایونه دي ځکه چې خپله رنجو ، ګوتې او ګانې ته خو کتل خپلو او پردیو ټولو ته روا دي .

او دقدم په هکله هم روایت شوی د ی چې کتل ورته روا دي او عورت ندی ځکه چې په تللو کې یې پټول سخت کار دی اوبل دا چې مخ او لاسونه تر قدم ډېر مهم دی نو چې د مخ او ورغویو لوڅول روا دي نو د قدم خو په حتمي روا وي.(۲۰۴)

د امام مالک مذهب :

په ((اقرب المسالک الی مذهب امام مالک)) کې لیکي چې : ((د پردي نارینه پر وړاندې د ښځې عورت له مخ او ورغویو پرته ټول بدن دی او دا دواړه عورت ندی .)) د صاوي په حاشیه کې وایي چې کتل ورته روا دي خو چې د لذت نیت نه وي.(۲۰۵)

(۲۰۳)النور : ۳۱ .

(۲۰۴)الاختیار لتعلیل المختار ، عبدالله ابن محمود ابن مودود :۱۵۲\۴ .

(۲۰۵)په شرح المصغیر د صاوي حاشیه د مصر د دارالمعارف چاپ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د امام شافعي مذهب :

امام شيرازي په المذهب کې ليکي : ((اصيله ښځه ټوله عورت ده مګر مخ او لاسونه يې .))

د امام احمد بن حنبل مذهب :

ابن قدامه حنبلي په المغنی کې ليکي : ((... زموږ ځينې ملګري وايي چې د ښځې ټول بدن عورت دی ځکه په حديث کې راځي چې ((د ښځې ټول بدن عورت دی)) (ترمذي دې حديث ته غريب ويلی دی .) مګر هغې ته د مخ او ورغويود لوڅولو اجازه ورکړل شوې ده))[۲۰۶]

امام احمد وايي چې د ښځې ټول بدن عورت دی مګر يوازې مخ يې .[۲۰۷]

له امام ابو حنيفه ((امام شافعی او امام مالک څخه پرته امام نووی ، ابن حزم ، او زاعي ، ابو ثور ، ثوري او مزنی (رحمهم الله) وايي چې د مخ لوڅول روا دي .))

د دې ډلې دلايل :

تفسير د [ما ظهر منها]

دا ډله وايي چې د صحابه وو جمهور (اکثره تابعين او تبع تابعين وايي چې له [ماظهر منها] څخه هدف مخ او ورغوی دی حافظ سيوطي په خپل تصنيف (الدر المنثور فی التفسير الماثور) کې ډېری داسې نمونې رانقل کړي دي .

---

(۲۰۶) المغنی لابن قدامه ،

(۲۰۷) المجموع امام نووي ۱۲۹۱۳ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ابن منذر وايي چې حضرت انس رض ترې مراد رانجه او ګوته اخستې دي .

سعيد بن منصور ، ابن جرير ، عبد ابن حميد ، ابن منذر او بيهقي وايي چې عبدالله ابن عباس (د مفسرينو سردار) ترې هدف رانجه ،ګوته ، چارګل او غاړه کۍ اخيستی دي .

عبدالرزاق او عبدابن حميد په بل روايت کې وايي چې عبدالله بن عباس له (ماظهر منها) څخه هدف د لاس نکريزی او ګوته اخيستې ده .

ابن شيبه او ابن ابی حاتم وايي چې ابن عباس ترې هدف مخ ، ورغوي او ګوته اخيستی ده او له همدوی څخه يو بل روايت دی چې ابن عباس ترې مراد د مخ دايره او د ورغوي دننه برخه اخيستې ده .

ابن ابي شيبه ابن جريح ، عبد ابن حميد ، اين منذر او بيهقي په سنن الکبری کې وايي چې له عايشې(رض) څخه د (ماظهر منها) د تفسير پوښتنه و شوه نو ويې ويل چې له دې څخه مراد بنګړی (کړه) او فتح ده[۲۰۸].

ابن جرير وايي چې سعيد ابن جبير ترې مراد مخ او ورغوی اخيستی دی، همدا راز ابن جرير له عطاء څخه هم همداسې روايت کوي ابن جرير او عبدالرزاق له مسور بن مخرمه څخه روايت کوي چې هغه ترې مرادبنګړی (کړه) ګوته او رانجه اخيستی دي .

خو عبدالله ابن مسعود تری مراد جامې او جلباب اخلي عبدالله جار الله په (المراة المسلمه) کې د جلباب تعريف داسې کوي (دا هغه څوړنده جامه

---

(۲۰۸)فتح د ګوتې په څير د سرو يا سپينو زرو وړه حلقه ده چې په بنصر ګوته کې (د وړې ګوتې ترڅنګ دوهمه ګوته کې) په ګوته کېږي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

چې ټول بدن پټوي) جلباب هغه څادر ته ورته ټوټه ده چې ښځې يې په سر اچوي او پر مخ يې را ځړوي ((د جلباب دا تعريف شيخ عبدالله ابن حميد سلفي چې د ښځو د مخ پټولو سر سخته پلوی دی کړيدی چې مقابله خوا ورسره موافقه نده.(۲۰۹)

خو دکتور قرضاوي او ځيني نور علما وايي چې دلته د ابن مسعود په پرتله د عايشې، ابن عباس او انس نظر پياوړی دی ځکه چې په دې ايت [ولايبدين زينتهن الاما ظهر منها] کې له ماظهر منها يعني ((هغه څه چې ترې ښکاري)) د زينت د ښکارولو له حرمت څخه مستثنی ده چې دا په اسانۍ او رخصت دلالت کوي يا په بل عبارت دايې له هغه حرمت څخه مستثنی کړی او حتمي ده چې مستثنی د اسانۍ او رخصت لپاره ده او د جلباب ، څادر يا هغه جامې چې خپله ښکاري په ښکاره کولو کې خو هيڅ اساني نشته ده او پټول يې هيڅ ممکن ندي ښځه خوبه زينت او ښکلې جامې په چادري پټې کړي او که له دی استثنی څخه هدف چادري شي نو هغه خو هسې هم نه پټيږي نو بيا دې استثنی ته څه ضرورت و ؟ همدا لامل دی چې د ابن عباس رض نظر ډېرو مفسرينو لکه ابن جريرطبري ، قرطبي ، امام رازي ، بيضاوي او د مذهبونو څلورو واړو امامانو خوښ کړی دی ، او په دې اړه ډېر احاديث هم شته دي چې ښيي د ښځې مخ او ورغوی تر مړوند پورې عورت ندی لکه : حضرت عايشه رض روايت کوي چې زما دموريني ورور عبدالله ابن طفيل لور ماکره سينګار شوې راغله کله

---

(۲۰۹)فتاوی المراة المسلمه جلد ۱ .))

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

چې رسول الله ص را ننوت او دايې وليدله نو مخ يې ترې واړوه ماورته وويل چې اى د خداى رسوله (ص) دا زما وربره ده هغه (ص) وفرمايل: ((کله چې انجلۍ پېغله شي نو روا نده چې ښکاره شي ورڅخه مګر مخ يې او دومره (چې د خپل لاس په څنګل يې موټى کېښود او دخپل موټې او ورغوي ترمنځ يې د يو موټي په اندازه ځاى پرېښود .) [۲۱۰]

همدا راز حضرت عايشه (رض) روايت کوي چې (د هغې خور اسماء د رسول الله ص خښينه راغله او نرمې او نازکې جامې يې اغوستې وې رسول الله (ص) چې کله وليدله نو ترې مخ يې واړاوه او ويې فرمايل: ((اى اسماء کله چې ښځه پېغله شي نو روا نده چې ورڅخه ښکاره شي مګر دا او دا ((اشاره يې وکړه مخ او لاسونو ته)) [۲۱۱]

۲ _ د ټيکريو د اچولو حکم په ګريوانونو (ټټرونو) باندې دى نه پر مخ :

همدا نيوکه عبد الله په المرءة المسلمة کې کړې ده ، دا چې الله (ج) مؤمنو ښځو ته خطاب کوي [وليضربن بخمرهن على جيوبهن] ..... النور ۳۱ .

يعنې : (را وادې چوي ټيکرې خپل په خپلو ګريوانونو باندې) کابلى تفسير ورسره زياتوي چې ټټرېې ښکاره نه شي) خمر د خمار جمع ده چې ټيکرې ته وايي او جيوب د جيب جمع ده چې ګريوان او ټټر ته يې وايي. [۲۱۲]

---

(۲۱۰) جامع البيان عن تاويل اي القران ، المنثور امام سيوطي او تفهيم القران .

(۲۱۱) ابو داود شيخ الباني هم پرې استناد کړى ده او صحيح جامع الصغير هم رانقل کړى دى .

(۲۱۲) المرءة المسلمة

www.melltahrik.com 0771400116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

الله (ج) ښځو ته داسې امرکوي چې ټیکري داسې په سرکړئ چې غاړه او ټټر موهم ورسره پټ شي او د جاهلیت د وخت په څېر دې ټټر او سینه لوڅ نه پرېږدي ، نوکه د مخ پټول هم فرض وای نو الله ج به په پوره صراحت سره د مخ په پټولو هم امر کړی وای او ویلي به یې و چې ټیکري په مخونو هم را وځړوئ لکه څنګه یې چې پر ګریوانونو امر وکړ او همدا لامل دی چې امام ابن حزم وایي : ((الله ج ښځو ته امر وکړ چې ټیکري پر ګریوانونو واچوئ او دا دلیل په ستردعورت د غاړې او سینې .او دا دلیل دی د مخ د لوڅوالي پر روا والي.))

د دې ایت د تطبیق عملي بڼه د پښتو په قومي خلکو کې ښه ترسترګو کېږي چې پلو ورته وایي یعني سر او ټټر دواړه په څادر پټ وي او مخ لوڅ .

۳ _ نارینه وو ته د سترګو په کنټرول او ښکته ساتلو امر :

په قران او حدیثو کې نارینه وو ته امر شوې دی چې کله مو په کومې پردئ مخ لوڅې ښځې باندې سترګې ولګېدې نو خپلې سترګې کنترول کړئ او نظرونه مو ټیټ واچوئ .

[قل للمؤمنین یغضو امن ابصارهم] (۲۱۳)

یعني : ((و وایه مؤمنو سړیو ته چې خپل نظرونه دې ښکته وساتي .))

رسول الله (ص) فرمایي : (تاسو ماته د شپږو شیانو ضمانت راکړئ زه به تاسو ته د جنت ضمانت درکړم ... او نظرونه ښکته ساتئ) .(۲۱۴)

---

(۲۱۳) النور ۳۰ .

(۲۱۴) مسند احمد ، بیهقي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

رسول لله (ص) حضرت علي(رض) تـه وفرمايـل : ((يـا علـي لاتبـع النظـرة النظرة فان لک الاولی وليست لک الاخره .)) [۲۱۵]

يعني : ((ای علي (رض) له لومړي ځل څخه پرته دوهم ځل مه ګوره لـومړی درته معاف دی مګر دوهم نه .))

نو که ټولې ښځې په نقاب کې وای او دټولو مخونه پټ وای نو څه ضرورت و چې سړيانو تـه پـه غـض بصر امـر کېـده ؟ او کـه مخونـه لـوڅ نـه وای نـو حضرت علي ته به يې ولې وېل چې لومړی ځل درته معاف خو دوهم ځل پـام کوه او کله چې سترګو هېڅ نه ليدلای او مخونه پټ وای نو په حديث کې به ولې ويل کېدل چې : نکاح د نظر کنټرولوونکې ده . دا او داسې نور ډېر روايات شته چې ترې جوتيږي چې د پـردۍ ښځې پـه مخ مو کـه سـترګې ولګېدلې نو مخ واړوئ)) چې دا هرڅه د ښځې د مخ پـه لوڅوالي دلالـت کوي .

۴ _ اګر که د هغوی ښکلا ستا هرڅومره خوښه وي .

الله(ج) رسول الله (ص)ته فرمايي : [لايحل لک النساء من بعد ولا ان تبدل بهن من ازواج ولو اعجبک حسنهن] [۲۱۶]

يعني : ((له دې وروسته ستا لپاره نورې ښځې روانـدي او نـه د دې اجازه ده چې د دوی پر ځای نورې ښځې راولې اګر که د هغوی ښکلا ستا هر څومره خوښه وي .))

نو کله چې د هغوی مخونه پټ وي نو دهغـوی حسـن او ښـکلا بـه څـه ډول و وينې چې د ده خوښه شي ؟

---

(۲۱۵) مسند احمد ، ابوداود ، ترمذي .

(۲۱۶) الاحزاب :**۵۲** .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۵ ـ کله چې له تاسې څخه چا کومه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه .
ډېرې پېښې او نصوص د دې څرګندوی دي چې په صدر د اسلام کې له ډېرو کمو ښځو څخه پرته نورې ټولې مخ لوڅې وې او نقاب یې نه درلود له دې څخه یوه نمونه : حضرت جابر (رض) روایت کوي چې رسول الله ص یوه ښځه ولیدله چې خوښه یې شوه نو زینب (رض) ته راغی په داسې حال کې چې هغې پوستکی سولاوه او رنګ کاوه یې نو خپله غوښتنه یې له هغې سره پوره کړله ...... بیا یې وفرمایل ((کله چې له تاسو څخه کوم یوه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه نو خپلې ښځې سره دې کوروالې وکړي ځکه دا له منځه وړي هغه څه چې د ده په نفس کې دي .))[۲۱۷]

مشکوة او دارمي له ابن مسعود څخه همداسې روایت کوي خو په دومره توپیر چې هلته د زینب په ځای د سوده (رض) نوم راغلی دی او په کې ویل شوي دي چې ((هر چا چې کومه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه نو خپلې ښځې ته دې راشي ځکه له دې سره هم هغه شي دی چې له هغې سره دی .))
په یوبل روایت کې راغي چې فلانئ زما تر څنګ تېره شوه نو زما په زړه کې د ښځو شهوت را وپارېده ...)) دا حدیث د دې څرګندوی دی چې رسول الله (ص) کومه معلومه ښځه لیدلې ده او دهغې په لیدلو یې د بشریت او نارینه توب له فطري غوښتنې سره سم شهوت را پارېدلې دی او دا کار هغه وخت ممکن دی چې مخ یې ووینې تر څو چې فلانئ پرې له نورو بېله

(۲۱۷) مسلم ، کتاب النکاح .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کړي او ليدل يې هم داسې وي چې بشري شهوت راپاروي نو څرګنده شوه چې هغه وخت ښځې مخ لوڅې ګرځېدلې .

۶ _ نظريې پرې پورته او ښکته وګرځاوه .

بخاري او مسلم له سهل ابن الساعدي نه روايت کوي چې يوه ښځه رسول الله ص ته راغله او ويې ويل چې يا رسول الله زه راغلې يم چې تاته خپل نفس (ځان) در وبخښم نو رسول الله ص هغې ته وکتل او نظر يې پرې ښکته او پورته وګرځاوه بيا يې سر ښکته کړبيا هرکله چې دې ښځې وليدل چې رسول الله ص حاجت نه لري نو کښېناستله د رسول الله (ص) يو ملګرى پاځېد او عرض يې وکړ چې اى د خداى رسوله (ص) که ته ورته اړتيا نه لرې نو ماته يې په نکاح کړه ...)) نو که دا ښځه مخ لوڅې نه واى نو رسول الله ص نشو کولى چې هغې ته وګوري او پورته او ښکته پرې سترګې وګرځوي او د هغې مخ لوڅې د خطبې په نيت هم نه وه ځکه که دخطبې په نيت واى نو بيا به يې ببرته خپل مخ پټ کړى واى بلکې په حديث کې راځي چې دا ښځه بيا هلته کښېناستله او ځينو صحابه و هم وليدله تردې چې يو صحابي ورسره د نکاح وړانديز هم وکړ .

۷ _ د ختعميه او فضل ابن عباس حديث .

دا حديث هم بخاري ، مسلم او ترمذي روايت کړى دى ((فضل (رض) د رسول الله (ص) شاته ناست و چې دختعم دقبيلې يوه ښځه راغله او له هغه ص نه يې د حج په هکله پوښتنې کولې او فضل ابن عباس د رسول الله (ص) د تره زوى په هغې سترګې ورښخې کړې رسول الله ص د هغې مخ بل خواته واړوه .)) امام ابن حزم وايي چې که د ښځې مخ عورت واى نو رسول الله ص به د دومره خلکو په وړاندې د دې ښځې په مخ لوڅې چپ نه پاتې

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کېده او که مخ يې پټ وای نو ابن عباس به د هغې له بد رنګوالي او ښکلا څخه څه خبرېده ، په ترمذي کې دا کيسه داسې راغلې ده : ((رسول الله(ص) د فضل څټ بل خواته واړوه نو عباس(رض) له رسول الله (ص) څخه وپوښتل چې ولې دې د تره د زوی غاړه و ګرځوله ؟)) رسول الله (ص) ورته وفرمايل چې ځوان هلک او ځوانه نجلۍ مې وليدل نو د شېطان له لمسونې څخه باوري نه وم) امام شوکاني وايي چې له دې حديث نه استنباط کېږي چې د فتنې څخه د امن په وخت مخ ته کتل روادي همداراز که حضرت عباس نه وای پوه چې د ښځې مخ ته کتل روادي نو ولې به يې له رسول الله ص څخه پوښتنه کوله ؟ نو داسې ښکاري چې عباس پوه و چې دښځې مخ ته کتل روا دي او دا چې فضل ورته کتل او رسول الله (ص) يې مخ واړوه نو عباس ته سوال پيدا شو ، فضل ابن عباس وايي چې هغه ښکلې ښځه وه)) معنی دا چې مخ يې لوڅ و او فضل يې ښکلاته هم پام کړی دی ، په نېل لاوطار کې وايي چې دا حديث په دې خبره د استدلال لپاره ډېر ښه دی چې د [واذا ساء التمو هن متاعا فسئلو هن من وراء حجاب] ايت د رسول الله ص په بيبيانو پورې خاص دی ځکه چې د فضل کيسه په حجة الوداع کې پېښه شوه او د حجاب ايتونه په پنځم هجري کال کې نازل شوي دي .

۸ _ نور احاديث :

جابربن عبدالله رض وايي چې ((له رسول الله ص سره په يوه لمانځه کې حاضر وم لمونځ يې له خطبې مخکې ادا کړ ... جابر رض ووېل : بيا تېر شو تر دې چې ښځو ته راغی نو وعظ يې ورته وکړ او پند يې ورته وکړ ورته يې ووېل : ((خيرات ډېر کوئ ځکه ستاسو ډېره برخه د جهنم لرګي دي)) بيا

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دښځو له منځه يوه غوره ښځه را پاڅېدله چې سوربخن تور رنګه اننګي يې درلودل)) نو که د دې ښځې مخ پټ واى نو حضرت جابر څه پوهېده چې اننګي يې سور بخن تور رنګه دي ، مسلم او ابو داود له حضرت جابر څخه روايت کوي چې رسول الله ص د اختر په ورځ له خطبې څخه وړاندې په لمانځه پيل وکړ بيا يې خلکو ته خطبه واوروله بيا کله چې د خداى ج نبي ص فارغ شو او ښځو ته راغى نو وعظ او پند يې ورته وکړ په داسې حال کې چې دبلال په لاس يې تکيه کړې وه او بلال خپله جامه غوړولې او ښځو په کې صدقې اچولې وايي : ((ښځې به خپله ګوته په کې اچوله او ....))
ابن حزم وايي : که ورغوى عورت واى نو هغوى به نه لوڅاوه او که ورغوى يې نه وي لوڅ کړى نو د ګوتو اچول څنګه ممکن شول ؟
حضرت عايشه رض وايي : ((موږه مؤمني ښځې به له رسول الله ص سره د سحر لمانځه ته راتلو ، په داسې حال کې چې په خپلو پړونو کې به تاوې وو بيا به ګرځېدلو خپلو کورونو ته کله به مو چې لمونځ اداکړ ، نو د تيارې له کبله به نشو پېژندلى .))[٢١٨]
د دى حديث مفهوم په دې دلالت کاوه چې دوى له تيارې پرته پېژندلې شوې او دا په هغه وخت کې پېژندل کېږي چې کله مخ لوڅې وي .
مسلم روايت کړى دى چې سبيعه د حارث لور د سعد بن خوله مېرمن وه ، سعد د بدر په غزا کې هم ګډون درلود خو په حجة الوداع کې په داسې حال کې وفات شو چې مېرمن يې (سبيعه) حامله وه ، کله يې چې حمل وزېږاوه او له نفاس څخه هم پاکه شوه نو د نوي واده لپاره يې غوښتونکيو ته ځان

---

(٢١٨) مسلم ، ابوداود ، ترمذي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښکلې کړ چې ابو سنابل بن بعک ورغی او ورته یې و وېل چې ((ولې دې ښکلې او سینګار وینم ؟ لکه چې واده غواړې !
ـ نه والله چې ستا نکاح روا نده تردې چې څلور میاشتې او لس ورځې در باندې تېرې شي ....)) دا حدیث په دې دلالت کوي چې سبیعه د ابو سنابل په مخ کې ښکلې او جوړه شوې ښکاره شوه نو که دا مخ لوڅې نه وای نو ابو سنابل څه پوهېده چې دې ارایش کړی دی ؟ او ابو سنابل د هغې محرم نه وتر دی چې بیا یې ترې دنکاح غوښتنه هم وکړه حضرت عمار ابن یاسر روایت کوي چې یو سړی د یوې ښځې ترڅنګ تېر شو نو خپلې سترګې یې ورپورې وګنډلې (یعنې دومره یې ورته وکتل چې بالکل یې ترې سترګې نه اړولې) تردې چې دا سړی په یو دیوال برابرشو چې له دیوال سره په جنګېدلو یې مخ ټپي شو بیا رسول الله ص ته په داسې حال کې راغې چې پر مخ یې وینې بهېدلې ، رسول الله ص ته یې وویل چې : ای د خدای رسوله ما داسې وکړل ، رسول الله ص ورته وفرمایل کله چې الله ج بنده ته د خیر اراده وکړي نو جزا یې په دنیا کې ورکوي ...)
دا حدیث هیثمي په مجمع الزوائد کې را اخیستی دی چې وایي : دا حدیث طبراني روایت کړی دی او سند یې جید دی ، و دې کتل شي.(٢١٩)
دا حدیث په دې دلالت کوي چې هغه وخت کې ښځې مخ لوڅې وې او ځینې داسې ښکلې ښځې هم په کې وې چې دځینو خلکو زړه نه کېده چې سترګې ترې بل خوا واړوي تردې چې له دېوال سره به هم ټکر شو ، او تردې چې په مخ یې وینې و بهیږي .بخاري له عبدالله ابن عباس رض څخه

---

(٢١٩)النقاب للمراه دکتور یوسف القرضاوي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

همدا د اختر کیسه روایت کوي وایي : زه د اختر په لمانځه کې له رسول الله ص سره حاضر وم رسول الله ص له لمانځه څخه وروسته خطبه ولوستله بیا ښځو ته راغی چې بلال هم ورسره و چې وعظ یې هم ورته وکړ او پند یې هم ورکړ او امر یې ورته وکړ چې صدقه ورکړئ ، ابن عباس وایي « ما ولیدل چې لاسونه به یې اوږدول او صدقې به یې د بلال په جامه کې اچولې » ابن حزم وایي چې ابن عباس د رسول الله ص په شتوالي کې د دې ښځو لاسونه ولیدل نو ثابته شوه چې د ښځې ورغوی او مخ عورت نه دی »

۹ _ صحابه وته نقاب اچول نا اشنا عمل برېښېده .

په روایاتو کې راځي چې کله به کومې ښځې نقاب واچاوه نو دا به صحابه وته نا اشنا کار ښکارېده او پوښتنې به ورته راولاړې شوې ، ابوداود له قیس ابن شماس څخه روایت کوي چې « د ام خلاد په نوم یوه ښځه د رسول الله ص حضورته راغله په داسې حال کې چې نقاب یې اچولی و او دخپل وژل شوي زوی په هکله یې پوښتنه کوله ، د رسول الله ص ځینې صحابه وو د دې نقاب په لیدلو په تعجب سره ترې و پوښتل چې راغلې یې د زوی پوښتنه کوې او نقاب دې هم اچولی دی ؟ هغې ورته ووېل « چې که خپل زوی مې له لاسه ورکړی دی نو خپله حیا خو مې نده ورکړې . »

نو که هغه وخت کې نقاب رواج او عادت وای نو دحدیث راوي به ولې ویلې چې نقاب یې اچولې و او صحابه و به ولې تعجب کاوه او دا کار به ورته نا اشنا ښکارېده او ولې به یې ورته وېل چې : « د زوی پوښتنه دې هم کوې او نقاب دې هم اچولی دی ؟ » او د ښځې ځواب هم په دې دلالت کوي چې نقاب دخدای ج او د رسول الله ص امر ندی بلکې د خپلې حیا په خاطر

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يې اچولی دی او که نقاب فرض يا واجب وای نو ورته به يې ويلی و چې دا فرض يا واجب دی ځکه مې اچولی دی، بلکې له سره به دا سوال نه وای پيدا شوی ځکه چې يو مسلمان له بل مسلمان څخه نه پوښتي چې ولې دې لمونځ وکړ ؟ يا ولې روژه نيسې .

۱۰ ـ ورځنۍ معاملې د هغې پېژندګلوي واجبوي .

په ورځني ژوند کې له خلکو سره د معاملې اړتيا دا واجبوي چې معامله کوونکيو ته هغه معرفي وي او د ښځې شخصيت او څهره وپېژني لکه د پېرودلو او پېرلو په وخت کې ، يا دا چې وکيله وي او يا څوک وکيل ونيسي ، خپله قضا کې ګواهي ورکوي او يا په دې باندې ګواهي ورکول کېږي ، همدا لامل دی چې فقهاء په دې متفق دي چې کله ښځه محکمې ته وړاندې کېږي نو واجب ده چې مخ يې لوڅ وي د دې لپاره چې مقابل پلو او قاضي يې ښه وپېژني .

د هغو خلکو دلايل چې نقاب واجب بولي .

دا پورته مو چې ولوستل دا د جمهورو علماو و غټ غټ دلايل دي نو د دوی د مخالفينو چې اقليت هم دي دلايل څه دي ؟ دکتور يوسف قرضاوي وايي : رښتيا خبره داده چې ما د هغو خلکو لپاره چې نقاب اچول او د مخ او لاسونو (ورغويو) پټول فرض يا واجب بولي صحيح ثابت ، صريح ، دلالت کوونکي له معارضې خلاص دليل چې زړه يې په مطمئن اندازو ومني او قانع شي ونه موند او ټول هغه څه چې دوی يې وړاندې کوي متشابهات دي چې محکم نصوص او واضح دلايل يې ردوي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د هغو ډېر پیاوړي دلایل دادي:[۲۲۰]
۱ _ [یا ایها النبی قل لازواجک وبناتک و نساء المئومنین یدنین علیهن من جلابیبهن ذالک ادنی ان یعرفن فلا یوء ذین] ..[۲۲۱]
یعنې «ای نبی ص خپلو بیبیانو ، لورګانو او د مسلمانانو بیبیانو ته ووایه چې هغوی دې پر ځان د څادرونو پرده کوي په دې ترتیب د دې خبر زیاته توقع ده چې دوی به و پېژندلې شي او تکلیف به نه شي ورکول کېدلی » نو عبدالله ابن مسعود ، عبیده السلماني او عبدالله ابن عباس څخه روایت شوي دي چې دوی له دې ایت څه دا مطلب اخېستی دی چې له یوې سترګې پرته دې د ښځو ټول بدن پټ وي .
د تعجب وړ خبره خو داده چې دلته ابن عباس ته هغه لفظ منسوبوي چې په سورت النور کې ترې د دې نظر د مخالف نظر روایت شوی دی او ځینو مفسرینو خو بیا په سورة النور کې ترې هغه نظر روایت کړی دی او دلته یې ورته دا نظر منسوب کړی دی .
دلته لومړی خو مفسرین د جلباب په مراد متفق ندي چې جلباب یعنې څه ؟
امام نووي له نضربن شمیل څخه روایت کوي چې وایي : جلباب له څادر څخه لنډه او پلنه ټوټه ده چې ښځې پرې خپل سر پټوي .
ځینې وایي : دا پراخه ټوټه ده چې ښځې پرې خپلې شاګانې او سینې پټوي چې په لویوالي کې څادر ته نه رسېږي ځنې وایي چې جلباب پرتوګ ته وایي ځینې وایي چې ټېکري ته وایي.[۲۲۲]

---

[۲۲۰] فتاوي المرءة المسلمة د ابو محمد اشرف عبدالمقصود او المراة المسلمة دعبدالله بن جارالله کتابونه دي وکتل شي .
[۲۲۱] الاحزاب : ۵۹ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په هر حال له دې ایت ښځه نه عرفاً او نه لغتاً د ښځې د مخ پټوالی ثابتېږي او نه له قران ، حدیث او اجماع ښځه کوم دلیل لري او ځینې مفسرین چې له جلباب ښځه د مخ پټول مراد اخلي نو نور مفسرین ورسره موافق ندي .

۲ _ د ابن مسعود لخوا د «الا ما ظهر منها» تفسیر .

عبدالله ابن مسعود وایي چې مراد له [الا ماظهر منها] ښځه څادر او ظاهري جامې دي .

خو د ابن مسعود له دې تفسیر سره د عبدالله ابن عباس ، عایشې ، عبدالله ابن عمر په څېر مفسرین او جلیل القدره صحابه موافق ندي دوی وایي چې له [الاماظهر منها] ښځه مراد رانجه او ګوتـه او دهغوی ځایونه (مخ او لاسونه) دي . ابن حزم وایي چې له صحابه و ښځه دا روایت بالکل رښتیا ، صحیح او د صحت په وروستئ درجه کې دي .

علامه احمد ابن احمد شنقیطي په «مواهب جلیل من ادلة خلیل» کې وایي چې د قران د هر غوره تفسیر هغه دی چې قران په قران سره تفسیر شي او قران د زینت تفسیر په ګانې سره کړې دی فرمایي [ولایضربن بارجلهن لیعلم ما یخفین من زینتهن][۲۲۳]

یعنې : «او نه دې وهي پښې خپلې (په ځمکه) لپاره د دې چې معلوم شي هغه څيز چې دوی يې پټوي له زینت ښځه» دلته له زینت ښځه هدف بوټان ، نور د پښو کولو شیان ، د تن ګاڼه ، پاولي ... دي ، موږ وړاندې هم وویل چې استثنا د اسانتیا او رخصت معنی لري او بهرنۍ جامې لکه څادري ، چپن او ..... دا خو هسې هم ښکاري چې نه پکې رخصت شته او نه اساني .

---

(۲۲۲) مسلم د نووي شرحه .

(۲۲۳) الاحزاب : ۳۱ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۳ ـ [فاسئلوهن من وراء حجاب .]

د ((اضواء البيان)) مصنف او ځني نور علماء وايي چې الله ج مومنانو ته امر کړی دی چې [و اذا ساء التمو هن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب ذالكم اطهر لقلوبكم و قلوبهن][224]

يعنې : ((او کله که له هغوی څخه څه د کار سامان غواړئ نو د پردې ترشاه يې غواړئ په دې کې ښه پاکي ده ستاسې زړونو او دهغوی زړونو ته .))

دلته چې د حجاب د وجوب لپاره کوم علت ښودل شوی دی هغه د مؤمنو ښځو او مؤمنو سړيو د زړونو پاکوالی دی له هرډول شک څخه او دا هېڅا هم ندي ويلي چې د رسول الله ص له بيبيانو څخه پرته نورې بيبيانې د زړه پاکوالي ته اړه نه لري.[225]

دکتور يوسف قرضاوي ځواب ورکوي چې د دې ايت مخکې او وروستئ برخې ته په کتلو سره سړی ويلی شي چې هغه پاکوالی او دشک له منځه تلل چې د رسول الله ص بيبيانو ته د حجاب پواسطه منځته راځي دا له هغه مفسد او ناکاره فکر څخه پاکوالی ندی چې د نورو په اړه يې فکر کېږي ځکه چې نه له امهات المومنين څخه دا تصور کېدلی شي او نه هم له نورو خلکو سره دا ناوړه خيال او دا ناوړه جرئت و ، دلته چې کوم پاکوالی ياد شوی دی دا له هغه ډول اند ښښني نه پاکوالی دی چې دوی ته د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د هغه له بيبيانو سره دنکاح فکر پيدا شوی و .

---

(224)الاحزاب : **۵۳** .

(225)فتاوي المراة المسلمة او المراة المسلمة عبد الله جارالله .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

او که څوک په [فاسئلو هن من وراء حجاب] استدلال کوي نو دا استدلال موجه ندی ځکه چې دا ایت د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی او که څوک وايي ....العبرة بعموم اللفظ لابخصوص السبب .

یعنې : اعتبار د لفظ عاموالي ته دی د سبب خاصوالي ته ندی ، نو دا قاعده دلته د تطبیق وړ نده ځکه چې دا ایت عام ندی إو درسول الله ص په مېرمنو باندې د نورو مېرمنو قیاسول قیاس مع الفاروق دی ځکه چې درسول الله ص پرمېرمنو څه شدت او سختي نوره هم زیاته وه هغه چې په نورو عامو ـ ښځو نه وه همدالامل دی قران وايي (یا نساء النبی لستن کاحدمن النساء.....)[۲۲۶]

یعنې : ((ای د نبي ص مېرمنو نه یئ تاسو په څېر د یوې ښځې (دبل ټولګي د محمدي امت)

۴ محرمه ښځه دې نقاب نه اچوي .

بخاري او مسند احمدله ابن عمر رض څخه روایت کوي چې رسول الله ص فرمايي (لاتنتقب المراة المحرمة و لا تلبس القفازین) : ((یعنې محرمه ښځه دې نقاب نه اچوي اونه دې دستکشې اچوي)) دا په دې دلالت کوي چې نقاب او دستکشې له احرام څخه پرته رواج او عام وي خو د دوی مخالفین وايي چې موږ له دې سره کوم مخالفت نه لرو چې له احرام پرته دې ځینې ښځې په خپله خوښه نقاب او دستکشې واغوندي خو په دې کې دادلیل چېرې دی چې نقاب واجب دی ؟؟بلکه معقوله خبره داده چې پر دې حدیث باندې ددوی دوینا برعکس استدلال وشي ،یعنې وویل شي چې

(۲۲۶)الاحزاب ۳۲ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په ښځې د مخ او لاسونو پټول واجب ندي ،ځکه چې په احرام کې ډېر هغه شیان حرام دي کوم چې په اصل کې مباح او روادي ،لکه د ګنډلو جامو اغوستل خو شبولګول ،ښکار کول ،په دې کې داسې شی نشته دی چې په اصل کې یې کول واجب وي او بیا په احرام باندې منع شوی وي .

۵ ـ پر مخ د جلباب را ځړولو په هکله د عایشې رض حدیث.[۲۲۷]

حضرت عایشه رض وایي : ((سپاره به زموږ په څنګ کې تېرېدل او موږ ښځې به درسول الله ص سره د احرام په حالت کې وو نو کله به چې هغه خلک زموږ خواته نژدې کېدل نو موږ به په خپلو څادرونو خپل مخونه او سرونه پټول ، چې هغوی به تېر شول موږ به بېرته څرګند کړل))[۲۲۸]

د دې حدیث په اړه د النقاب للمراه مصنف داسې لیکي : پر دې حدیث د څو لاملونو له مخې استدلال نه کېږي :

۱ : د دې حدیث په اسناد کې یزید ابن ابي دی او هغه ضعیف دی نو دا حدیث ضعیف دی او په احکامو کې پهر ضعیف حدیث استدلال نه کېږي .

۲ : دا کار د عایشې رض دی چې په وجوب دلالت نه کوي ځکه چې حتی د رسول الله ص خپل فعل هم پر وجوب دلالت نه کوي عایشه خو لا پرېږده کله چې صراحتاً امر ونه کړي .

۳ : په اصولو کې وایي چې په هره معامله او پېښه کې چې احتمال پیدا شو نو د اجمال جامه وراغوستل کېږي او استدلال پرې نه کېږي او دلته دا احتمال دی چې دا حکم په امهات المومنین پورې خاص وي لکه له

---

(۲۲۷)فتاوي المراة المسلمة .

(۲۲۸)بیهقي، ابوداود ، ابن ماجه ، مسند احمد ، فتح الباري او مشکوه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

رسول الله ص ځخه وروسته له نورو سړیو سره د نکاح حرمت چې په همدوی پورې خاص و.[۲۲۹]

۴ : ښځې عورت دی ترمذي روایت کوي چې ((المراة عورة فاذا ترجت استرقیها الشیطن)ترمذي وایي چې دا حدیث حسن او غریب دی یعني ((ښځه عورت دی کله چې بهر و وځي نو شیطان ورپسې شي)) سمه خبره داده چې دا حدیث هغه کلیه نه افاده کوي چې دوی یې وایي بلکې په دې دلالت کوي چې ښځه باید پټه اوپه سترکې وي ، نه لوڅه اوذلیله ، او د دې هدف د تر سره کېدلو لپاره دا کفایت کوي چې دبدن ډېره برخه باید پټه وي ، او که له حدیث ځخه همدأ ظاهري معنی واخېستل شي نو ښځې ته به روانه چې په لمانځه اوحج کې د بدن کومه برخه لوڅه کړي ،اوکه مخ ، ورغوی اوقدم ښکاره کړي ځوك به دا تصور وکړي چې مخ او ورغوی یې عورت وي په داسې حال کې چې په لمانځه کې یې په لوځولو اتفاق دی او په احرام کې یې لوځول واجب وي ؟! دا حدیث هم دومره قوي ندی چې أستدلال پرې وشي ، د حدیثوپه دومره کتابونو کې یواځې ترمذي رااخیستې ده او ترمذي هم ورته صحیح نه دی ویلی بلکې په (حسن غریب) سره یې ستایلی دی او ځینې راویان یې هم د قبول ترحده پیاوړي او ثقه ندي لکه عمروبن عاصم او همام بن یحیی .

سدالذریعه .

علامه شیخ قرضاوي وایي : ((کله چې د نقاب پلویانو کوم قاطع دلیل ونه موند او هر ډول وسلې یې کار ونکړ نو د ((سدالذریعه)) سیوري ته یې

---

(۲۲۹)مواهب جلیل من اد لة خلیل ۱۸۵۱۱ وګورئ النقاب للمراة

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

پناه وروړه او له سدالذریعه څخه هدف د یو مباح شي منع کول دي له دې وېرې چې حرامو ته رسېږي نو دوی وايي که مخ لوڅي رواهم وي خو په دې خاطر چې حرامو ته زمينه برابروي نو ناروا شوه ځواب دادی چې دفقهې او اصولو علماء وايي چې د سدالذریعه په خاطر د یو کار په منع کولو کې مبالغه داسې ده لکه د هغه اصل کار په ازاد پرېښودلو کې مبالغه لکه څرنګه چې دیوې ذریعې ازاد پرېښودل دمفاسدو او ټولنيزو زيانونو لامل ګرځي همدا راز دهغه په مخنيوي کې مبالغه هم ډېرې ګټې له منځه وړي او مفاسد رامنځته کوي .))

دوهم دا چې کله چې شارع په خپله په نصوصو او قواعدو سره یو کارته اجازه ورکوي نو موږ ته څه مناسب ده چې په خپل فکر سره يې بندوو ، او په خپل فکر او ذوق سره هغه څه حرامو چې الله ج حلال کړي دي یا هغه څه حلال ګرځوو چې الله ج حرام کړي دي .

دريم دا چې زما په فکر الله ج چې د مفاسدو د مخنيوي لپاره کوم احکام اوداب ټاکلي دي لکه شرعي لباس ، د تبرج مخنيوی، له نارينه وو سره د يوازېتوب حرمت ، په خبرو او تګ کې دوقار او درنښت او دغض بصر وجوب نو همدا کفايت کوي که الله ج مناسبه ګڼلې وای چې په دې اړه نور شدت هم په کار دی نو هغه خو هر څه کولی شول او داخو هم د ځينوپخوانيو خلکود بې ځايه شدت او سدالذريعه پايله ده چې نه مود دټولنې انجونو مدرسه وليدله نه مسجد ،نه يې ښوونځي وليد نه پوهنځی ، نه يې لمونځ ياد کړ ، نه اودس حتی په ټول عمر کې يې يورکعت لمونځ هم سم ادا نه کړ ،سره له دې چې د تعليم په وجوب يې ټول قانع هم دي .

له ډېری مودې راهيسې د مسلمانانو عام دود .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د دوی یو دلیل دادی چې له ډېرو پېړیو راهیسې دمسلمانانو دود داسې
دی چې مخونه پټوي .
د دې دعوې رد .
د کتور قرضاوي داسې ځواب ورکوي .
۱ : دا دود عام دود نه دی اونه په عام ډول تېر شوی دی په ځینو ځایونو
کې خوبه تېر شوی وي خو په ځینو نورو کې بیا نه و په ښارونو کې به و
خوپه کلیو اوبانډو کې کې نه و او که په کلیو او بانډو کې ونو په ښارونو
کې نه و .
۲ : که فرض کړو چې دا عام دود و نو دا دود د نبوت د وخت له دود سره
مخالف دی نه یوازې د نبوت د وخت له دود سره، بلکې د صحابه و له
عصر او خیرالقرون سره هم مخالف دی او همدا دورې دي چې باید اقتدا
ورپسې وشي .
۳ : که فرض وکړو چې دا دود و نو دنبي ص فعل د وجوب معنی نه ورکوي
چې رسول او معصوم هم دی ، بلکې د جواز او روا والي معنی ورکوي
(لکه همداسې چې د اصولو قاعده ده) نو د نورو عمل به څنګه د وجوب
معنی ورکړي ؟؟
۴ : له دې پخواني عام دود سره د اوسني وخت ظروف او شرایط توپیر
لري اوس د ژوند بڼې تغییر موندلی دی داوس وخت انجلۍ هغه پخوانۍ
ساده ، نالوستې ، ناپوهه انجلۍ نده ، اوس د کور په څلورو دېوالونو کې
بندي او ناسته نده هغه اوس د کار او عمل ډګر ته وتلې ده په ټولنیز نظم او
ژوند کې بدلون راغلی دی نو اوسنی عصر او وخت له هغه پخواني سره
ډېر توپیر لري نو ځکه باید په هغه پخواني وخت باندې قیاس نه شي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

وروستۍ شبهه د زماني فساد اوفتنه .
ځيني خلک چې دښځې د ژوند د دايرې له محدودوالي سره مينه لري وايي چې : موږ هغه دلايل منو چې دښځې په مخ لوڅئ دلالت کوي او داهم منو چې درسول الله ص په وخت او خيرالقرون کې له کمو ښځو پرته نورونقاب نه درلود خو بايد پوه شوو چې هغه خيرالقرون و ، نمونه يې وخت و ، د روحي ارتقا او روحانيت وخت و ، هغه وخت کې ښځو ته خطر مخ نه و ، او اوس خو دفتنې او فساد وخت دی اوس که ښځه لوڅ مخ بهرته ووځي نو په لاره کې به يې ورېي لېوان ښکار کړي نو اوس بايد ښځه مخ پټې وساتي .
علامه قرضاوي وايي چې دا شبهه په څو دلايلوردوم .
۱ ـ د نبوت لومړنئ زمانه که څه هم مثالي او نمونه يي زمانه وه او بشريت يې په پاکوالي او تقوا کې بېلګه نده ليدلې مګر بيا هم د بشر زمانه وه له بشر سره خواهشات او غوښتنې هم وې او کمزورئ او خطاګانې هم ، په همدې خاطر دوی کې زنا کوونکي هم پيدا شوي دي داسې خلک هم وچې حدود پرې تطبيق شوي دي ، فساق او فجار هم پکې و ، داسې خلک هم په کې و چې په خپل ناوړه چلند سره يې ښځو ته زيان رساوه چې قران يې هم ګواه دی الله ج مؤمنو ښځو ته وايي چې جلبابونه را وځړوئ تر څو وپېژندل شئ چې دوی پاکې ښځې دي (فلايوذين) نو توقع ده چې تکليف به نه شي ورکول کېدلی.[۲۳۰]

(۲۳۰)احزاب : ۵۹ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

قران په دې شاهد دی چې هغه وخت کې هم فاسقان منافقين او وړي لېوان و [لئن لم ينته المنافقون والذين فی قلوبهم مرض والمرجفون فی المدينه ...] (۲۳۱)

يعنې : ((سوګند دی چې که منع نه شول منافقان او هغه کسان چې په زړونو کې يې رنځ دی (د زنا اوبدکاريو) او بدې اوازې اچوونکي په مدينه کې نو خامخا به مسلط کړو موږ تا پر دوی))

۲ _ کله چې دا دلايل صحيح او صريح ثابت شول نو حکم يې هم عام او دائمي دی او داسې دليل نشته دی چې دا فلانی حکم تريوې يا دوه پېړيو پورې د تطبيق وړ دی ، او بيا دې پرې عمل نه کېږي او که داسې وشي نو شريعت به لنډ مهاله او يو ځانګړي وخت لپاره شي په داسې حال کې چې د شريعت ټول احکام دائمي او دقيامت تر ورځې د عمل وړ دي .

۳ _ که دا دروازه خلاصه شي چې دا فلانی حکم موقتي او فلانی دائمي دی نو شريعت به مو په خپل لاس له منځه وړی وي ځکه سخت دريځه علماء به اسانوونکي احکام له منځه وړي .

او داسانې پلوي علماء به هغه احکام له منځه وړي چې نسبتاً سخت دي ، او دواړه ډلې به له خپل ميل سره سم په کې لاس وهنې کوي او ربښتيا خبره ده چې شريعت محکوم نه حاکم دی، تابع نه متبوع دی او په کار ده چې احکامو ته يې غاړه کېښودل شي ، [ولواتبع الحق اهواء هم لفسدت السموات والارض ومن فيهن] (۲۳۳)

(۲۳۱)الاحزاب : ۶۰ .

(۲۳۳)الموء منون : ۷۱ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې : ((او که چېرې حق د دوی په غوښتنو پسې تللی وای نو دځمکې او اسمان او په هغو کې دننه هر څه نظام به ګډوډ شوی و)) دکتور قرضاوي په النقاب للمراة کې ليکي چې : زه باوري يم چې د دواړو خواو د دلايلو له څېړلو وروسته جوته شوه چې د جمهورو دلايل پياوړي دي خو زه به له دې دلايلو سره ځينې نور دلايل هم يو ځای کړم چې دې دلايلو ته لاقوت ورکوي .

له صحيح او صريح نص څخه پرته تحريم او مکلفيت نشته دی د اصول فقهي قاعده ده چې اصل په چارو کې روا والی او د ذموبرائت (خلاصی) دی نو هېڅ لزوم او تکليف ((ديو کار په کولو کې مکلفيت)) نشته دی مګر دا کار به صحيح او صريح نص وکړي نو يو کار چې موږ حرام بولو معنی دا چې دا کار په صحيح او صريح نص سره حرام شوی دی چې بيا هېڅ ډول انعطاف او تساهل په کې روا ندی او صحابه و به د تحريم د کلمې په استعمال کې ډېر احتياط کاوه او هرڅ ته به يې حرام نه ويلې مګر کله به چې حرمت په صريح نص سره ثابت و نو کله چې دکوم کار دحرمت په اړه صحيح او صريح نص نه وي هغه کار روادی او د روا والي د دليل پوښتنه به يې نه کېږي او دمخ لوڅي او د ورغويو د لوڅولو د حرمت په هکله کوم صريح او صحيح دليل نه وينم که الله ج غوښتل چې دا کار حرام وګرځوي نو په صراحت سره به يې ويلې وو چې هېڅ ډول شک ته ځای پاتې نه دی .

[وقد فصل لکم ما حرم عليکم الا ما ضررتم اليه][۲۳۴]

---

(۲۳۴)الانعام : ۱۱۹ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې : ((په تحقيق سره واضح کړي دي الله ج تاسې ته هغه چې حرام کړي يې دي پر تاسې مګر هغه محرمات چې اړ کړ شوي يې، تاسې هغوی ته .))

نو که موږ هم مباحات حرام وګرځوو بيا الله ج موږ ته هم هماغه وينا کوي چې له موږ مخکې هغه قوم ته يې کړې وه چې ځينې خواړه يې په خپله په ځان حرام ګرځولي وو ((قل ء الله اذن لکم ، ام على الله تفترون))[235]

يعنې : ((و وايه ايا الله ج اجازه کړې ده تاسې ته بلکې په الله پورې تاسې دروغ تړئ))

۲ ـ د وخت له تغيرسره د فتوی تغير :

فقهاء په دې متفق دي چې فتوی د رواج او حالاتو په تغير سره تغير خوري او زه په دې باور يم چې اوسنی وخت د دې غوښتنه کوي چې دښځو په اړه دې د شريعت اسان اړخونه عملي شي په هغو اقوالو او ويناوو دې عمل وشي چې ښځې ته شخصيت ورکوي ځکه نن سبا ټول کافران د اسلام په ضد دښځو د حقوقو او په اسلامي نړۍ کې د ښځو د بدحال حربه استعمالوي او بيا دا ناوړه وضعه اسلام ته منسوبوي او غواړي چې نړيوالو ته د اسلام تصوير خړپړ او په دی وخت کې د چلند نه وړ ښکاره کړي نو ځکه په دې باور يم چې په اختلافي نظرياتو کې دې هم په هغه نظر عمل وشي چې ښځو ته شخصيت ، درناوی او دهغوی حقوق ورکوي .

۳ ـ عامه بلوی :

---

(۲۳۵)يونس : ۵۹ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

فقهاء او داصولو علماء وايي چې عامه بلوی هم د آسانۍ او تخفيف لامل ګرځي او په دې وخت کې عام نظر او عام عمل دا دی چې انجونې ، مدرسو ، ښوونځيو او پوهنځيو ته ولاړې شي ، کار وکړي ، بازارونو او روغتونو ته ولاړې شي او دپخوا په څېر په کور کې بندې ونه اوسي او داټول ښځه دې ته اړباسي چې مخ او ورغوی یې لوڅ وي ځکه چې معاملو (راکړې ورکړې ، پېرلو او پلورلو ، افهام او تفهيم) کې د مخ او ورغويو لوڅولو ته ضرورت دی .

۴ _ تکليف او مشقت آساني غواړي :

دا داصول فقهي قاعده ده چې سختي اساني غواړي د ورغويو او مخ پټول ښځوته خصوصاً په دې وخت کې تکليف ، سختي او زحمت دی او دا ټول هغه څه دي چې الله ج فرمايي چې په دين کې سختي او ستونزې نشته دی او د سختۍ په بدل کې د اسانۍ ، تخفيف او ترحم غوښتونکی دی .

[وماجعل عليكم فى الدين من حرج].(۲۳۶)

يعنې : ((اونه یې دي ګرځولي په تاسې په دين کې هيڅ حرج مشقت)او ستونزې))

[يريد الله بكم اليسر ولايريد بكم العسر](۲۳۷)

يعنې : ((اراده لري الله ج په تاسو د اسانتيا او اراده لري په تاسو د سختۍ .))

[يريد الله ان يخفف عنكم و خلق الانسان ضعيفا](۲۳۸)

(۲۳۶)الحج : ۷۸ .

(۲۳۷)البقره : ۱۸۵ .

(۲۳۸)النساء : ۲۸ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې : ((اراره لري الله ج د دی چې سپک کړي (بار) له تاسې او پيدا کړی شوی دی انسان کمزوری .))

رسول الله ص فرمايي : ((بعثت بحنيفية سمحة)) [٢٣٩]

يعنې : ((رالېږل شوی يم زه له هغه دين له باطل څخه حق ته مايل او اسان سره)) نو دا دين په عقيه کې حنيف او په احکامو کې د اسانۍ دين دی رسول ص څوځو ځايه په اسانۍ امر او له سختۍ او شدت څخه منع کوي او وايي چې خلکو ته زېری ورکوئ او له دين څخه يې تېښتې ته مه مجبوروئ)) [٢٤٠]

((تاسو اسانوونکي لېږل شوي ياست نه سختئ کوونکي .)) [٢٤١]

او دا د اصول فقهي قاعده ده چې ((مشقت او سختي د اسانۍ غوښتنه کوي .))

ځينې مهمې يادونې :

١ _ ځينې علماء وايي چې ښکلې ښځې به نقاب اچوي او ورغوی به چاته نه ښکاره کوي او بدرنګه ښځه که مخ لوڅ کړي يا ورغوی ښکاره کړي نو څه باک نشته دی د دوی په ځواب کې بايد وويل شي چې حسن او ښکلا هغه سمندر دی چې هېڅ ساحل نه لري هېڅوک تر او سه پردې ندي توانيدلي چې د حسن لپاره کوم خاص معيار ياحد وټاکي هرڅوک ځان ته بېل معيار او طبيعت لري او ښکلا هم يوه ذاتي او بخښل شوې پديده ده چې د انسان خپل اختيار او عمل په کې ډېر کم اغېز لري ډېر ځله يو انسان د يو چا په

---

(٢٣٩)مسند احمد

(٢٤٠)دا حديث بخاري او امسلم روايت کړی دی .

(٢٤١)بخاري ،ترمذي ، نسايي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نظر ښکلی وي خو دبل په نظر بیا هغه بدرنګه وي ، یو یې په مینه کې لېونی وي ، خوبل ته عادي انجلۍ وي ، د یو محیط ښکلاهم د بل محیط له ښکلا سره توپیر لري، دیو وخت ښکلې په بل وخت کې ښکلې نه ګڼل کېږي ، د ښکلا لپاره دلویدیځ معیار د ختیځ له معیار سره توپیر لري ، دښاریانو د خوښې ښکلا د اطراف د خلکو د خوښې له ښکلا سره یوه نه وي زموږ اکثره خلک سپین ګرد مخ ، اوږدې او غبرګې غبرګې زلفې ، غټې او نرګسي سترګې ، لنډه زنه ، د ناک په څېر غټه او جګه پوزه نرۍ نرۍ ګلابي شونډې ، هسکه غاړه ، تېره تېره بانه ، کږې کږې وریځې ، لکه سروه لوړه ونه ، نرۍ ملا ، د منې په څیر سره سره اننګي او دړلۍ په څیر سپین غاښونه خوښوي او دښکلا معیار یې بولي خود افریقې د خلکو لپاره په دې تول پوره انجلۍ ښکلې نده ، هغوی تور اوږد مخ په تور مخ کې توری غټې شونډې ، اوږده غاښونه ، ګنجی سر یا ګرګوتي ویښتان او غټه زنه د ښکلا معیار بولي ، د جنوبي افریقې مبارز جمهور رئیس نیلسن منډیلا له داسې معشوقې سره دمینې لپاره د جمهوري ریاست دمقام دپرېښودلو اعلان کوي چې یو افغان به یې دعکس په لیدلو هم ټکان وخوري ، قیس دتورې لیلی مینې مجنون (لیونی) کړ خود نورو لپاره لېلی عادي انجلۍ وه ،هسې خبره بل خوا لاړه هدف مو په دې کې وچې دښکلا لپاره به څوک معیار وټاکي چې دا فلانۍ انجلۍ ښکلې ده نو باید چې مخ او ورغوی پټ کړي ، او دا بله بیا ښکلې نده که مخ او ورغوی یې لوڅ وي نو پروا نلري ؟؟ ځینې مولفین وایي چې که چېرې کوم سړي د کومې ښځې دښکلا له لیدلو څخه خوند اخسته نو پهر ښځه لازم دي چې خپل مخ پټ

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کړي نو پوښتنه داده چې دا ښځه به څنګه پوهېږي چې د اسړی زمادښکلا له لیدلو څخه خوند اخلي ؟د هغه له زړه او وجدان څخه دا څه خبره ده ؟
۲ ـ د مخ لوڅول دا معنی نه لري چې ښځه دې لس ډوله سرخي پوډر کریمونه ..... په مخ وتپي ، په ښه دې څو ډوله رنګ ومښي او دلاسونو لوڅول هم دا معنی نلري چې ښځه دی نوکان اوږده کړي ، او دنوکانو رنګ دې پرې ومښي ،ښځه باید درنه اوبا وقاره له کوره ووځي ، دابن عباس له وینا سره سم د کوم زینت ښکارول چې روا دي هغه سپک او کم زینت دی لکه رانجه ، نکریزې او ګوته .
۳ ـ دا خبره چې نقاب واجب نه دی په دی معنی نده چې ګویا نقاب روا نه دی او یا څوک دې نقاب نه اچوي مور وایو چې دنقاب اچول ښه کار دی ، هره ښځه یې باید استعمال کړي ، ان که ښکلې وي ځان پېژني او پوهېږي چې دمخ لوڅول یې فتنې راولاړوي نو د داسې ښځې لپاره نقاب مستحب دی حیا داره ښځه د خدای ج هم خوښېږي او په ټولنه کې یې هم درناوی او عزت ډېروي ، مور وایو چې نقاب فرض او واجب ندی چې په هرې ښځې یې اچول حتمي شي ، او د نورو واجباتو په څېر یې ښځه په اچولو مکلفه وګرځول شي خو که په خپله خوښه یې کوم څوک اچوي نو ثواب لري اوښه کار هم دی .
۴ ـ د مخ لوڅې او مخ ته د کتلو ترمنځ هېڅ تلازم نشته دی یعنې دا خبره د دې معنی نه ورکوي چې که دکومې ښځې مخ لوڅ وي نو نارینه ووته ورته کتل روا دي او حتمي دې ورته وګوري ځینې علماء داسې دي چې مخ لوڅول روا خوبیا بیا کتل ورته حرام بولي خو دوی هم لومړنی ناڅاپي نظر معاف بولي ، ځینې علماء هغې برخې ته چې لوڅول یې روادي کتل هم روا

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

بولي خو له شهوت نه پرته او کله که شهوت پیدا شو نو کتل ورته حرام دي دا نو د هر سړي په خپل وجدان او نفس پورې ړه لري یوه بله د یادونې وړ خبره داده چې ځینې علماء چې دښځې لپاره په مخ پټولو دومره اصرار کوي او د اجتماعي مفاسدو ذریعه یې بولي ، نو ایا د ټولنې اصلاح او دځوانانو ښوونه او روزنه هم د دې ټولنیزو فسادونو دمخنیوي لپاره مهمه نسخه نه ده ؟ دوی چې په مخ پټولو او ستر او حجاب دومره ترکیز کوي آیا د ټولنې د اصلاح لپاره یې هم کوم عملي اقدام کړی دی ؟آیا د دې هڅو په لسمه برخه هڅه یې هم د ټولنې او د ځوانانو د ښوونې او روزنې او اصلاح لپاره کړېده ؟آیا کله یې په زړه کړې هم دا فکر پیدا شوی دی ؟ [اللهم ارنا الحق حقاً و ارزقنا اتباعه و ارنا الباطل باطلاً و رزقنا اجتنابه .] آمین

محرمو ښځو ته کتل

دا هغه څوک دي چې په ده یې نکاح د تل لپاره حرامه ده که په نسب وي ، که په رضاع او که په مصاهرت (خسر ګنۍ) دخپل محرم پر وړاندې د ښځو د عورت په هکله فقهاء د نظر اختلاف لري :

امام شافعي رح وايي : د محرمو ښځو ټول بدن ته کتل روا دي ، مګر له نامه

لاندې او د زنګنونو څخه پورته برخې ته .ځینې علماء وايي چې : د محرمې ښځې د بدن هغومره برخې ته به ګورې چې د خوارئ او کار په وخت کې ښکاري لکه سر ، غاړه ، لاسونه ، څنګلې او پښې ترزنګنونو پورې .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

مالکیان وایي : د محرمې غاړه ،سر ځنګلې ، دقدم شاه ټولو ته کتل جایز دي او پنډۍ ، تیونه ، ګېډه ، او شاه ته کتل جایز ندي .[۲۴۲]
امام احمد بن حنبل رح وایي چې : د محرمې دبدن هغې برخې ته کتل جایز دي چې عادتاً ښکاري لکه : سر ، ورغوي ، قدمونه او هغه څه چې نه ښکاري کتل ورته ناجائز دي لکه سینه ، او نور[۲۴۳]
امام ابن حز وایي چې : د محرمو ښځو ټول بدن ته کتل جایز دي مګر فرج (قبل) او د برته فقط.[۲۴۴]

د ښځې محرم څوک دی ؟

په کومه دائره کې چې ښځه له خپل پوره ډول او سینګار سره اوسېدلای شي هغه کسان دادي : الله ج په دې هکله فرمایي :
[ولایبدین زینتهن الالبعولتهن او اباء هن او اباء بعولتهن او ابناء هن او ابناء بعولتهن او اخوانهن او بنی اخوانهن اوبنی اخواتهن ، او نسائهن او ماملکت ایمانهن او التابعین غیر اولی لاربة من الرجال او الطفل الذی لم یظهرو اعلی عورات النساء] [۲۴۵]
یعنې : ((او نه دې ښکاره کوي خپل سینګار مګر دخپل خاوند پر وړاندې یا دخپل پلار ، یا دخپل خاوند دپلار پر وړاندې یا دخپلو ځامنو یا د ځامنو د خاوندانو په وړاندې ، یا دخپلو ورونو ، یا دخپلو وریرونو ، یاد

---

(۲۴۲)الشرح الصغیر .
(۲۴۳)المغنی لابن قدامه
(۲۴۴) المحلی لابن حزم .
(۲۴۵)النور : ۳۱ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

خپلو خورينو ، ياد خپلو ښځو ، ياد خپلو لاسونو دمال (وينځو مريانو) ياد خدمتګارانو ، هغه سړيو چې څه غرض نلري ، (د ښځو خيال يې نه وي) يا هغه هلکان چې دښځو په رازونو لانه پوهېږي .))
ښځه چې دچا پر وړاندې په پوره ډول سينګار سره راوتلاى شي او ټول بدن ورته ښکارولى شي او له هغه څخه هر رنګ خوند اخستلاى شي هغه يوازې د ښځې خپل خاوند دى .
د پلار په کلمه کې نيکه ، مشرنيکه .... همدارنګه د مور پلار نيکه ټول شامل دي ، د مېره د پلار په جمله کې دمېړه نيکه ، دمېړه د مور پلار ټول شامل دي ، په زامنو کې د زوى ، لور لمسيان ، کړوسيان ټول شامل دي د مېړه زامن په دوى کې بنزيان ، پرکتيان ټول شامل دي ، په آيت کې له (خپلو ښځو)ځينې مراد مسلماني ښځې دي او دکفارو ښځو مخ کې سينګار ښکاروول مناسب ندي .
همدا رايه د ابن کثير هم ده حضرت عمر رض ابوعبيده رض ته وليکل چې ما اورېدلي دي چې ځينې مسلماني ښځې له نامسلمانو ښځو سره حمام ته ځي پداسې حال کې چې کومه ښځه په الله ج او د اخرت په ورځ ايمان لري هغې ته روا ندي چې دهغې جسم باندې د خپل ملت له کسانو څخه پرته دبل چارسترګي ولګيږي.(۲۴۶)
د سيد مودودي رح په ګډون بله ډله وايي چې : له دې څخه مراد طبعي ښځې دي هغه د پېژند ګلوئ ښځې ، له هغوى سره اړيکي لرونکې ښځې ، د هغوى په چارو کې لاس وهونکې ښځې ، که هغه مسلمانې وي که کافرې

(۲۴۶)ابن کثير، بيهقي او ابن جرير طبري .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

وي او هدف ترې د هغوی ښځو وېستل دي چې پردئ وي ، ظاهري ښه يې د اشتباه وړ وي او د اخلاقو او تهذيب حال يې معلوم نه وي .

امام رازي وايي چې : له دې ځخه مراد ټولې ښځې دي ، خو که آيت ته وګورو وينو چې هلته لفظ د ((خپلو ښځو)) رواړل شوی دی ، چې مراد ورځنې مسلمانې ښځې کېدلای شي اوبس ځکه که کافره ښځه هرڅومره شريفه شي ، بیاهم د اعتبار وړ نه ده او مسلمانې ښځې هم هغه ښځې چې له هغوی سره يې اړيکې وي اوپه پرده کې ترې ورته ستونزې پيدا کېږي مراد دي او کومه ښځه چې په فسق او فجور کې مشهوره وي که څه هم مسلمانه وي له هغې ځخه ستر لازم دی ، نو مطلب دا شو چې نا مسلمانې ښځې خو بالکل له دې حکم ځخه ووتلې او په مسلمانو کې هم حيا لرونکې او پاک لمنې مراد دي .

رسول الله ص فرمايي : ((هېڅ ښځه دې د داسې ښځو په مخ کې خپله ښکلا نه ښکاروي ، چې بیا يې مېړه ته داسې ستايي ، چې ګويا مېړه يې همدا اوس ورته ګوري)) [٢٤٧]

جمهور فقهاء وايي د مسلمانې د عورت حکم د کافرې پر وړاندې داسې دی، لکه د پردي سړي پر وړاندې د ښځې عورت. [٢٤٨]

ابن عباس رض وايي : مسلمانې ښځې ته روا نه دي چې يهودي يا مسيحي ښځه يې ووينې .

---

(٢٤٧) بخاري ، مسلم او رياض الصالحين

(٢٤٨) المغنى المحتاج .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

سید محمد عابدین الحسیني لیکي : څرنګه چې د کافرې ښځې پروړاندې عورت پټول لازم دي ، همدا راز دفاسقې ، فاجرې ، بدکارې مسلمانې په وړاندې هم دعورت لوڅول حرام دي ، ځکه چې علت په کې ګډ دی .[۲۴۹]
امام احمد بن حنبل رح وایي : دکافرې ښځې کتل مسلمانې ښځې ته داسې دي لکه د مسلمانې ښځې کتل بلې مسلمانې ته خوبیا هم دا بد ګڼي ، چې کافره ښځه دې د ولادت په وخت کې دمسلمانې قابله شي .[۲۵۰]

د هغه دلایل دا دي ، چې دا هل کتابو ښځو به رسول الله ص کره تللې چې نه به ورځنې بیبیانو پرده کوله اونه به ورته رسول الله ص امر کاوه او داسې نور .
خو دا دلایل د جمهورو د دلایلو پر وړاندې نه شي تم کېدلی ، ځکه که درسول الله ص کور ته به اهل کتابې راتللې نو دا د دې مانا خو نه ورکوي ، چې هغوی دې لوڅې وي او دوی به ورته کتل ، او دا د مخ له لیدلو څخه ډېر دبل شي د لیدلو مانا نه لري ،او دحضرت اسماء رض په حدیث کې دمور سره د ترحم او نرمۍ اود نیک سلوک خبره ده او دبدن د پټوالي یا لوڅوالي په هکله په کې هېڅ نشته .

د مسلمانو ښځو کتل یوه بلې ته :

---

(۲۴۹)البریقه شرح الطریقه .

(۲۵۰)المغنی ، سراج الوهاج ، بدائع الصنائع او البریقه شرح الطریقه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

جمهـور فقهـاء وايـي ، چـې مسـلمانې ښـځې تـه روا دي ، چـې د خپلـې مسـلمانې خـور د بـدن هغـومره برخـې وګـوري څـومره چـې يـو نارينـه بـل تـه کتلی شي ، (د نامه لاندې تر زنګنونو پورې)[٢٥١]

او د احنـافو معتمـد مـذهب هـم دادی ، خـو د امـام ابوحنيفـه رح څخـه يوبـل روايت هم شوی چې علماوو کمزوری ګڼلې دی ، هغـه دا چـې يـوه مسـلمانه ښځه دبلې مسلمانې دبدن هغومره برخې ته کتلی شي ، څومره چې نارينـه د خپلو محرمو بدن ته کتلی شي.[٢٥٢]

ظاهريان وايي چې : مسلمانه ښځه دبلې مسلمانې ښځې ټول بـدن تـه کتلـی شي ، مګر قبل او دبر ته .[٢٥٣]

جمهور فقهاء وايي دلته دفساد او فتنې وېره نشـته دی ، او نـه پـه مصـيبت کې د پېښېدلو خطرشته دی ، ځکه يې بدن ته کتـل جـائز دي او کلـه کـه دا وېره پيدا شي نو لکه چې لومړی مو وويل بيا ورته ستر پکار دی.[٢٥۴]

همدا رازد ولادت په وخت کې ، د بکـارت د معلومولـو پـه غـرض يـا دکـوم ټپ له کبله د فرج ته کتلی شي.[٢٥٥]

هغه چې جنسي ميلان نه لري :

---

(٢٥١)البدائع الصنائع او المغني .

(٢٥٢)الدرر المنتقي او البريقه شرح الطريقه .

(٢٥٣)المحلي .

(٢٥۴)البدائع الصنائع او سراج الوهاج

(٢٥٥)البدائع الصنائع او سراج الوهاج .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په همدې ايت کې د [اولتابعين غير اولی لاربة من الرجال] (يا خدمتګاران هغه سړيو چې څه غرض نه لري) جمله راغلې ده د دې ترجمه داسې ده هغه خلک کوم چې ماتحت وي ، د ښځې په لور ميلان ونه لري .

حافظ ابن کثير (رح) ورڅخه مراد مزدور ، نوکر ، تابعدار سړی کوم چې د ښځو سيالان نه وي ، ګړندی او تېز نه وي ساده وي ، دښځوپه لور شهواني مينه هم ونلري اخلي .

تفسير ابن کثير همداراز له دې څخه مراد کم عقل ، ساده ، بی وزله ، نا اهله لاس لاندې، محکوم سړي چې هېڅ شهوت يې په ياد نه وي اخلي .

امام مودودي (رح) وايي چې د شهواني مينې د نه درلودلو دوه صورته ممکن دي يو داچې په هغوی کې له سره شهوت نه وي ، لکه ډېر بوډا ، يا پيدايشي ايزک (هجړا) دوهم دا چې په هغو کې جنسي قوت او دښځو پر لور طبعي ميلان وي ولې د خپل محکوميت او لاس لاندې توب له امله دوی د کور له ښځو سره څه ډول شهواني اړيکې نشي ټينګولای نو ځوک چې دا ورڅخه ستر نه کوي او خپل سنګار ورته ښکاروي پکار ده چې دا دوه صفته ولري.[256]

خو کله چې خپله شهوت ونه لري مګر د ښځو د ښکلا ستاينه نورو ته کوي له هغې څخه ستر واجب دی په مدينه منوره کې يو ايزک اوسيده چې بيبيانو او نورو ښځو به ترې ستر نه کاوه او له هغوی سره ناستې پاځې ته به يې پرېښوده يوه ورځ کله چې رسول الله (ص) ام سلمي (رض) کره تشريف يوړو نو دهغې خبرې يې واورېدلې چې دعبدالله بن اميه سره يې

---

(۲۵۶)پرده سيدابو لاعلی مودودي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کولې او ورته يې ويل : که صبا طايف فتح شي نو د غيلان ثقفي لور باديه هرومرو د ځان کره بيا يې د هغې د جسم او ښکلا ستاينه پيل کړله حتى د هغې دمخصوصو اندامونو ستاينه يې هم پيل کړله حضور (ص) د دې خبرې په اورېدلو ورته وفرمايل : دخداى (ج) دښمنه تا خو پر هغې سترګې ښخې کړې دي)) بيا يې امر وکړ چې له ده څخه ستر وکړئ او له دې وروسته دې دې کورته نه راځي ، بيا رسول الله (ص) هغه او نور ايزه کان له مدينې څخه ووېستل .[٢٥٧]

او بل هغه هلکان چې د ښځو په رازونو لانه پوهېږي يعني جنسي غريزې لاپکې ژوندى شوي نه وي دا له مراهقت څخه ښکته دوره ده لکه د نهو ، لسو يا دولسو کالو هلکان د دى نه د زيات عمر هلکان که څه هم نابالغه وي په هغوى کې جنسي غريزې را ژوندى کېدل پيل کېږي .

سيد محمد عابدين الحسيني ليکي : ماماګان ، او کاکا ګان يې ځکه ياد نه کړل چې د خپلو زامنو په مخ کې د دى ستاينه ونکړي چې فتنه او فساد را پيدا نشي مګر په ياد مو وي چې محرم کسان يوازې دا ندي چې په ايت کې ياد شول .

شيخ محمد الاباصبري د دې ايت په تفسير کې ليکي : نو ښځې ته روادي چې خپله ښکلا هغه دوستانو ته وښيي چې په ايت کې ياد شول او ټولو هغو دوستانو ته چې له هغه سره يې نکاح د تل لپاره حرامه ده لکه ، تره ماما ،زوم ، اولکه محارم د رضاعت له لامله ځکه چې رسول الله (ص) فرمايي : (يحرم من الرضاع ما يحرم من النسب)[٢٥٨]

---

(٢٥٧)متفق عليه ابوداود ، نسايي ، مسند احمد او مشکوة .

(٢٥٨)بخاري ، مسلم ، ابن ماجه او نصب الرايه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

یعنې : ((حرامیږي د شیدو (تي) په واسطه هغه څوک چې حرامیږي په نسب باندې))

د همدې قول تائید حسن بصري ، ابوبکر الجصاص ، او د احکام القران خاوند هم کړی دی.[۲۵۹]

رسول الله (ص) عایشې (رض) ته اجازه ورنکړله چې له خپل رضاعي تره څخه ستر وکړي .

د ابوالقعیس ورور افلح حضرت عایشې (رض) کره راغی او د ننوتلو اجازه یې وغوښتله نو څنګه چې د حجاب حکم راغلی و عایشه (رض) فکرمنه شوله چې څه وکړي خو اجازه یې ورنکړله هغه ځواب ورولېږه چې ته خو زما ورېره یې تا زما د ورور ابوالقعیس د ښځې شیدې رودلي دي خو بیا هم حضرت عایشه (رض) فکر منه وه چې ایا دې رشته کې به هم ستر پرېښودلی شي ؟ په دې وخت کې رسول الله (ص) خپله تشریف راوور حضرت عایشې (رض) ورته مطلب څرګند کړ ، رسول الله (ص) ورته وفرمایل چې : هغه ستا څنګ ته راتلای شي.[۲۶۰]

له کومو دوستانو سره چې دښځې ابدي حرمت نه وي ، لکه د تره او ترور زوی ، د خور خاوند له دوی سره باید څه چلند وشي ؟

په دې هکله که رانقل شویو روایاتو ته کره کتنه وشي ، د مسئلې بڼه هماغه راوځي ، څنګه چې سید مودودي وایي : دا دوستان نه د محرموکسانو په لیکه کې دي ، چې ستر ورځنې ونه شي او سینګار ورته

[۲۵۹] تفسیر سوره النور شیخ الاباصیري .

[۲۶۰] صحاح السته او مسند احمد .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښکاره شي او نه دغير محرمو خپلوانو په جمله کې دي ، چې ښځه دې بالکل ورڅخه ستر وکړي .

د دغو حدودو ترمنځ خه چال چلند په کار دی د دې چلند اندازه په شريعت کې نه ده ټاکل شوې ، او د سړي د عمر او رشتې پورې توپير لري .

د رسول الله (ص) خپله کړنلاره دا وه ، چې حضرت اسماء (رض) د رسول الله (ص) خښينه (د ښځې خور) وه د هغې او د رسول الله (ص) ترمنځ د ژوند تر پايه پورې د مخ او لاسونو تر حده کومه پرده نه وه.[۲۶۱]

همدا رنګه ام هاني (رض) چې د ابوطالب لور (د رسول الله (ص) د تره لور) وه تر پايه پورې يې له رسول الله (ص) څخه مخ پټ نکړ.[۲۶۲]

د ښځې کتل نارينه محرم ته:

اکثره علماء په دې اتفاق لري چې ښځه د خپل نارينه محرم له عورت څخه پرته نور ټول بدن ته کتلی شي محرم که په هر ډول وي خو چې د شهوت وېره نه وي ، څه چې کتل ورته روا دي مسه کول او لاس وروړل هم ورته روا دي.[۲۶۳]

او دبل چا د وينځې د بدن هغو مره برخې ته کتلی شي لکه چې څوک د خپلې محرمې بدن ته کتلی شي او محمد بن مقاتل وايي چې د نامه لاندې تر

---

[۲۶۱] ابو داود ، جلد : ۱ .

[۲۶۲] ابوداود ، جلد : ۱ .

[۲۶۳] البدائع الصنائع ، حاشيه ابن عابدين ، درالمختار او نهايه المحتاج .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ځنګنونو پورې برخې ته يې کتلی نشي نورټول بدن ته يې کتلی شي ځکه وينځې کار او خدمت کوي او خپله پرده ساتلې نشي.[۲۶۳]

د زړې ښځې په هکله :

په چا چې ډېر عمر تېر شوی وي او دهغې جنسي غوښتنې مړې وي احناف وايي : له داسې ښځو سره مصافحه او مخ ته کتل دواړه روا دي خو چې دې ښځې ته هم اشتها رانشي او د شهوت امن وي الله (ج) فرمايي : [و القواعد من النساء التی لايرجون نکاحا فليس عليهن جناح ان يضعن ثيابهن]

[۲۶۴]يعنې : او هغه چې ناستې وي په کورونو کې ستاسو د هغو ښځو څخه چې اميد يې نه وي پاتې شوی د نکاح په دوی څه ګناه نشته چې وباسي خپلې جامې))

رسول الله (ص) به چې له ښځو سره بيعت کاوه نو له زړو ښځو سره به يې په لاس بيعت کاوه .[۲۶۵]

حضرت ابوبکر صديق (رض) به ځينو قبيلو ته چې ده پکې تی رودلی وو ورته او زړو ښحو ته به يې لاس ورکاوه.[۲۶۶]

يوی زړې ښحې به د عبدالله بن زبير (رض) سر اوپښې زور کولې.[۲۶۷]

---

(۲۶۳)مختصر القدوري .

(۲۶۴)النور : ۲۰ .

(۲۶۵)الفتاوي الهنديه .

(۲۶۶)فتح القدير ، المبسوط او البريقه شرح الطريقه .

(۲۶۷)المبسوط او البريقه

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

او بل دا چې پردی ښځې ته لاس وروړل یا کتل چې منع دی نو دفتنې اوفساد له وېرې او دلته خو دا وېره نشته ده ځنګه چې له دې ښځو سره مصافحه روا ده همدا راز خلوت هم ورسره روا دی .

د عورت لوڅول په یوازېتوب کې :

کله چې انسان یوازې وي او که عورت لوڅ کړي نو د بل لخوا د هغه دلیدلو خطره نه وي نو پدغسې حالت کې د عورت د پټولو حکم څه دی ؟

مالکیان وایي : د سخت عورت (دبر او قبل او دهغې شاه وخوا) پټول په تنهایي کې له ملایکو څخه د حیا له امله مستحب او بې ضرورته لوڅول یې مکروه دي.[۲۶۸]

احناف او شافعیان وایي : په یوازېتوب کې د عورت پټول واجب دي مګر د ضرورت په وخت کې لکه غسل کول ، حاجت ته تلل ، استنجا کول.[۲۶۹]

له رسول الله (ص) څخه پوښتنه وشوه : (فاذا کان احدنا خالیا ؟ یعنې : ((کله چې یو له موږ څخه په یوازېتوب کې و اوسو ؟ رسول الله (ص) ځواب ورکړ : ((الله احق ان یستحیا منه)) یعنې : الله (ج) ډیر وړ دی چې حیا ترې وشي.[۲۷۰]

او دهمدې حدیث مخکې برخې کې د عورت پټول عام یاد شول پټ انسان د الله (ج) سره په ادب کې وي او لوڅ د ادب تارک وي حضرت عبدالله بن عمر (رض) فرمایي : ((ځان وساتئ له لوڅوالي څخه ځکه له تاسو سره هغه

---

[۲۶۸] بدایة المجتهد .

[۲۶۹] المجموع او مغنی المحتاج .

[۲۷۰] ابو داود ، ترمذي ، ابن ماجه او مشکوة .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

څوک دی څوک چې نه جدا کېږي له تاسې نه مګر د حاجت په وخت کې او
کله چې انسان ښځې ته نږدې کېږي له هغوی څخه حیا وکړئ او د هغوی
عزت وساتئ))[٢٧١]

دا حدیث په یوازېتوب کې د عورت په پټولو دلیل دی ځکه چې ملایکې
له انسان ځینې نه جدا کېږي مګر په دوه حالاتو کې ، ځینې علماء وایي :
چې د عورت لوڅول په یوازېتوب کې مکروه دي ځینې وایي مباح دي ،
مګر سیي خبره داده چې د عورت پټول په هر حال واجب دي ، ځکه دا
محال نده چې د ده پام نه وي او نه بل څوک خبر وي او ناڅاپه ورشي او
ویې ګوري او یا داسې حالت پرې راشي چې بیا به ځان هم پټولې نشي لکه
بیهوښي یا څه بله حادثه او خپل عورت ته کتل هم له ادب ځینې لرې کار
دی حضرت عثمان (رض) په دې ویاړي چې هېڅکله یې هم خپل عورت ته
نه دي کتلي نو پکار دی چې خپل عورت په هرحال پټ وساتو او له ډېر
احتیاط ځینې کار واخلو .

خلوت له پردیو سره :

د محرمو خپلوانو په نشتوالی کې نورو خلکو ته که څه هم خپلوان وي له
یوې ښځې سره په تنهایئ کې لیدنه ، کتنه او کښېناستل منع دي الله (ج)
فرمایي : [و اذا سالتموهن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب ذلکم اطهر
لقلوبکم وقلوبهن] [٢٧٢]

---

[٢٧١] الدرایه ، ترمذي او مشکوة .

[٢٧٢] الاحزاب : ۵ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې : ((او کله چې غواړی له بيبيانو څخه څه دکار څيز ، نو غواړئ يې د پردې شاته پدې کې ښه پاکي ده ، ستاسو زړونو ته او دهغوی زړونو ته .))

دلته الله (ج) مسلمانانو ته لارښوونه کوي چې که له بيبيانو څخه څه غواړئ او يا څه ضرور خبره ورسره کوئ نو د پردې ترشاه ورسره ارتباط ونيسئ او له هغې سره مخامخ کېږئ مه او همدا د پاکۍ ښه لاره هم ده .

ابن عباس (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي : ((لايخلون احدكم بامراة الا مع ذی محرم))[٢٧٣]

يعنې : ((ندې يوازې کېږي يو ستاسو هم له ښځو سره مګر دښځې د محرم په شتوالي کې .))

همدارنګه حضرت جابر (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي : ((من كان يؤ من بالله واليوم الاخر فلا يحلون بامراة ليس معها ذو محرم منها فان ثالثها الشيطان)).[٢٧٤]

يعنې : ((څوک چې په الله (ج) او د اخرت پر ورځ ايمان لري هغه هېڅکله له يوې ښځې سره نه يوازې کېږي تر څو چې دښځې محرم نه وي ځکه چې دريم په دوی کې شيطان دی .))

د رسول الله (ص) خپل چلند داسې : و چې يو ځل د شپې له حضرت صفيې (رض) سره د هغې د کور خواته روان و په لاره کې دوه تنه انصار پرمخ ورغلل حضور (ص) هغوی ودرول او ورته يې وفرمايل چې : زما ملګرې زما مېرمن صفيه (رض) ده هغوی عرض وکړ چې يا رسول الله (ص) ايا ستاسو په حق کې هم بدګوماني کېدلای شي ؟ هغوی (ص) ځواب ورکړ

---

[٢٧٣] متفق عليه .

[٢٧٤] مسند احمد .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

چې شیطان په انسان کې د وینې په څیر ګرځي ، زه اندېښمن شوم چې ستاسو په زړونو کې بد ګوماني پیدا نکړي))
ابوداود .

عقبه ابن عامر (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) فرمایي : ((ایاکم والدخول علی النساء فقال رجل من الانصار ، افرایت الحمو قال : الحمو الموت .)) (۲۷۵)

یعنې : ((ځان وساتی له تنهایئ نه له پردیو ښځو سره له انصارو څخه یو سړي وویل : د لېور (یا دمېره نور دوستان لکه وراره د تره زوی ...) په هکله مو خبر کړه ، هغه (ص) ځواب ورکړ چې لېور د ښځو لپاره مرګ دی .))

نو له دې روایاتو څخه څرګندېږي چې هېچاته روا ندي که څه هم دښځې نژدې دوست وي چې د محرم په نشتوالي کې له ښځې سره کښېني ، پاځي او که ضرورت وي نو د پردې ترشا دې ورسره وغږېږي .

په یوه بستره کې یو ځای کېدل :

په یوه بستره کې ویده کېدل د دوه داسې کسانو لپاره چې جنسي غریزې پکې را ژوندی شوې وي شرعاً روا نه دي ځکه چې له هرچا سره شیطان ملګری دی که څه هم دی په ځان باور لري مګر بیا هم د شیطان دسیسې پیاوړې دي .

ټول علماء په دې متفق دي چې کوچنی کله لس کلنی ته ورسېږي باید بستره یې ببله شي د دوه سړیو یو ځای ویده کېدل ، د دوه ښځو ، د یوې

---

(۲۷۵) بخاري ، مسلم ، ترمذي ، احمد او مسند .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښځې او دیو سړي یو ځای ویده کېدل بې له کوم شرعي سبب څخه لکه ښځه او خاوند یا له خپلې وینځې سره) حرام دی که څه هم هغه یې مور او پلار وي .

حضرت ابوسعید الخدري (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) فرمایي :
((هېڅ سړی دې د بل سړي عورت ته نه ګوري او هېڅ ښځه دې د بلې ښځې عورت ته نه ګوري او نه دې هېڅ سړی له بل سړي سره په یوه بستره کې یو ځای څملي او نه دې هېڅ ښځه د بلې ښځې سره په یوه بستره کې څملي .))[۲۷۶]

همدا راز فرمایي : ((اولاد ته په اوه کلنۍ کې پر لمانځه امر وکړئ او د لمانځه په نه کولو یې ووهئ کله چې لس کلن وي او بسترې یې بېلې کړئ .))[۲۷۷]

ځکه چې د انسان همیشنی بد ملګری (شیطان) له څو محدودو حالاتو پرته له انسان څخه نه جدا کېږي او په هر حال خپله دنده اجرا کول غواړي ، او په لوی خطر کې د انسان د واقع کېدلو ډېر ، امکانات راپیدا کېږي رسول الله (ص) فرمایي : ((فان ثالثهما الشیطان))[۲۷۸]

یعنې : ((په دوی کې دریم شیطان دی)) همدا راز فرمایي : ((شیطان په انسان کې د وینې په څیر ګرځي .))[۲۷۹]

---

[۲۷۶]مسلم .

[۲۷۷]ابوداود مسند احمد او المستدرک للحاکم .

[۲۷۸]مسند احمد .

[۲۷۹]ابوداود .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

په ټولنيز ژوند کې د ښځې او نارينه اختلاط :

ځينې وايي چې اسلام ښځو ته امر کوي چې له کور څخه ونه وزي او هماغه د (ښځه يا په کوريا په ګور) شعارونه زمزمه کوي حتى د عبادت او لمونځونو لپاره جومات ته د ښځو راتلل مکروه او حرام بولي او دخپلې دعوې لپاره دليل دفتنې وېره او دوخت فساد نيسي دوی وايي چې حضرت عايشه (رض) فرمايي چې : ((که رسول الله (ص) په هغه څه چې ښځو له رسول الله (ص) څخه را وروسته را وېستي دي پوه وای نو له جومات څخه به يې منع کړې وای .))
خو داسلامي شريعت د مصادرو په کتلو سره سړی ويلی شي چې داسلام داېره دومره تنګه نده څومره چې دا ځينې خلک فکر کوي اسلام فطري دين دی او د بشري ټولنې ټولې طبعي اړتياوې په نظر کې لري په اسلامي نړۍ ليد کې د ښځو او نارينه و يو ځای ژوند په خپل ذات کې منع نده حتی کله که د کومې سپېڅلې موخې او عالي مقصد لپاره وي نو دا ډول يو ځای والی مطلوب دی ډېر ځله ښځه اړه شي چې د زده کړې لپاره ، د يو نيک کار دتر سره کولو لپاره ، د خير ديو کار لپاره د امربالمعروف لپاره ، د جهاد لپاره ... له سړيو سره يو ځای شي نو دا ډول يو ځای والی مردود نه ، بلکې مطلوب دی .
اسلام د دې مخالف ندی چې د يو لوړ هدف او نېک کار ، يا د اړتيا په وخت کې ښځه او نارينه سره ووينې بلکې اسلام دفحشا ، فتنې او فساد

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

مخالف دی او کله که کومه ښځه پوهېږي چې بهرته وتل او له نارینه و سره یو ځای کېدل ، ملاقات او لیدنه یې له اړتیا پرته ده او هېڅ دیني او یا دنیوي ګټه ترې نه ترلاسه کېږي نو بیا ورته له نارینه وو سره یوځای کېدل او اختلاط منع ده ، د اسلام اصول دا دي چې د فرد او ټولنې ګټې محترمې شمېري خو افراط او تفریط دواړه محکوموي د اسلام یوه قاعده دا ده چې د اړتیا او ضرورت په وخت کې منع شوی کار روا کېږي او د هغه ځای لوڅول هم روا دی چې په عادي حالاتو کې یې پټول فرض دي همدا راز کله که د فتنې او فسادو یره وه نو روا کار هم ناروا ګرځي یوه خبره ده چې که دا وېره ښځې ته پیدا کېدله او که نارینه ته خو وېره به حقیقي بنسټ ولري او خیالي ، موهومي او هوایي به نه وي وړاندې مو وویل چې اسلام ښځه ، د کور په څلورو دیوالونو کې نه ایساروي او هغه اړتیا او موخه په نظر کې نیسي د کوم لپاره چې ښځه له نارینه و سره ملاقات کوي او ورسره یو ځای کېږي .

له کور څخه د وتلو ګټې او تاوانونه دواړه څېړي او په هریوه کې چې ډېره ګټه وه هماغسې حکم کوي اسلام د نن ورځې غربي اختلاط او شرقي بې حیایي دواړه غندي او هر هغه څوک هم دغندلو وړ دي چې مسلمانانو ته دا ډول ازادي او اختلاط غواړي .

اوس یو ویشتمه پېړۍ ده کارونه ډېر شوي دي ، لګښتونه ډېر شوي دي ، ښځه مجبوره ده چې بهر ووځي کاروکړي ، زده کړه وکړي او په دې برخه کې به په حتمي ډول څه ناڅه له نارینه و سره اختلاط راځي له دې پرته ورته ژوند ستونزمن کار دی او داسې هم نده لکه ځینې خلک فکر کوي چې ښځه د شیطان جال یا وزر دی او یا د شیطان د لاس وسله یا ټول فساد

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دی ښځې هم د نارینه په څېر عقل لري ، ضمیر لري ، وجدان لري ، نفس اللوامه او نفس المطمئنه لري ، د اسلام په صدر کې هم ښځې بندي یا په انزوا کې نه وي په غه وخت کې به ښځې جومات او جمعې ته راتللې دا داسې وخت وچې ښځو به له لنګ پرته پرتوګ هم نه پېژانده او نه به د نارینه و او ښځینه و ترمنځ څه دېوال ، لرګي ، تونه یا کومه بله پرده وه ښځې به ډېرې جومات ته راتللې تر دې چې یوې ښځې د (ق) سورت د رسول الله (ص) له خولې څخه حفظ کړی و ، چې په لمانځه کې یې ترې ډېر اورېدلی و د اخترونو په لمانځه (د مسلمانانو په دې لوی جشن) کې به یې ګډون کاوه ، له رسول الله (ص) څخه به یې زده کړه کوله له نارینه و سره یو ځای به د زده کړې غونډو ته راتللې ، تردې چې رسول (ص) ته به یې شکایت کاوه چې د زده کړو غونډو کې د دوی په پرتله نارینه ډېر وي او دوی ته وخت نه رسېږي نو باید چې ځانګړی وخت ورکړل شي چې رسول (ص) یې هم دا عرض په ورین تندي مني صحابیه و بیبیانو به له رسول (ص) څخه داسې پوښتنې کولې چې دنن ورځې ډېرې ښځې به یې زده کړه هم د ځان لپاره شرم و بولي ، په سیاست کې به یې هم ګډون کاوه او په جنګ او جګړه کې به یې هم ګډون کاوه د نارینه وو او ټپیانو خدمت به یې هم کاوه او د هغوی پرستاري هم .بي بي عایشې د احد په جګړه کې په داسې وخت کې ګډون وکړ چې د عمر دوهمه لسیزه یې وه په ټولنیز ژوند کې هم ښځو ونډه درلوده او دیوه داعي دنده هم ورسپارل شوې ده . 1 والمؤمنون

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ولمؤمنات بعضهم اولياء بعض ياء مرون بالمعروف وينهون عن المنكر][۲۸۰]

يعني : ((او سړي مؤمنان او ښځې مؤمناني ځيني د دوی د ځينو نورو دوستان دي حکم کوي دوی په نيکيو باندې اومنع کوي له بديو څخه .))

حضرت عمر (رض) شفابنت عبدالله په ښار محتسبه او نګرانه ټاکلې وه ،په تېرو شريعتونو کې هم ښځې په ټولينز ژوند کې پراخه ونډه درلوده له نارينه ووسره يې اختلاط او ملاقات درلود او قران يې موږ ته هم حکايت کوي .

قران کريم وايي چې حضرت موسی (ع) ځوانۍ په جوش کې د شيخ الکبير (چې ځيني يې شعيب (ع) بولي) له دوه پېغلو او ځوانو لورګانو سره له تکليف او بنديز او دځه ګناه له وېرې پرته خبرې کوي او بيا ورسره مرسته کوي ، اوبيا يې يوه خپل پلار ته سپارښتنه کوي چې د ده اجوره ورکړي .

ودې کتل شي القصص :۲۳_۲۲ . ايتونه

حضرت ذکريا (ع) له تکليف او دګناه له احساس پرته له حضرت مريم (ع) سره خبرې کوي او په محراب کې د روزۍ پوښتنه ترې کوي ، او هغه هم دهرې پوښتنې ځواب ورکوي.[۲۸۱]

همدا راز د سبا دملکې کيسه هم قران په تفصيل سره بيانوي چې دخپل قوم مشران يې راټول کړل او د سليمان (ع) د ليک د ځواب په هکله يې ترې مشوره وغوښتنه ، هغه له سليمان (ع) سره خبرې هم کوي هغه د يوه

---

[۲۸۰] توبه : ۷۱ .

[۲۸۱]ال عمران : ۳۷ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

مملکت مشره یا بادشاه وه او قران یې په استعداد او کفایت هم ګواه دی .[۲۸۲]

نو په دې ټولو یادو شویو مواردو کې د ښځه او نارینه سره یوځای شي ، خلط ملط شي یو له بل سره ووینی ، خبرې وکړي او که څوک و وایي چې دا وروستني درې موارد تېر شریعتونه دي او په موږ یې اطاعت لازم ندی په ځواب کې یې باید وویل شي چې تېر شریعتونه زموږ د عبرت او زده کړې لپاره موږ ته بیان شوي دي او صحیح خبره داده چې ترڅو پورې زموږ شریعت په صراحت سره منسوخ کړي نه وي نو موږ ته هم شریعت دی . الله (ج) خپل رسول (ص) ته فرمایي : [اولئک الذین هدی الله فبهدا هم اقتداه] .[۲۸۳]
یعنې : ((دا هغه کسان دي چې الله (ج) ورته هدایت کړی دی نو په طریقه د دوی اقتداء وکړه))
دلته باید یو ځل بیا دې خبرې ته اشاره وشي چې د ښځو ازادي یا هغوی ته دضرورت په وخت کې له نارینه وو سره د اختلاط اجازه د دې معنا نه ورکوي چې د حیا ټول د یوالونه و نړول شي، هرډول قید دې پورته شي ، د هیڅا مخه دې نه نیول کېږي دلته هدف د خیر ، یو له بل سره د مرستې ، ټولنیزې ګټې او ټولنیز پرمختګ دی .
او که څوک بهروځي نو بهرته د ښځو د وتلو هغه قوانین باید مراعات کړي چې اسلام ورته ټاکلي دي : لکه د شهوت او فتنې په وخت کې غض بصر د

[۲۸۲] النمل : ۴۲_۴۴ .
[۲۸۳] الانعام : ۱۰ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

شرعي او درنې جامې اغوستل چې بدن ترې ښکاره نشي په خبرو اترو کې په نرمي او ملاطفت نه کوي ، ناز او نخرې به نه کوي ، په تللو او حرکاتو کې به چاته تمايل نه کوي او اسلامي اداب به ساتي ، خوشبو او عطر به نه استعمالوي ، له پرديو سره له خلوت څخه به ځان ساتي ، په ملاقات کې به افراط ، او اسراف نه کوي او دضرورت او اړتيا په اندازه به له کوره بهر وځي .

د ناروغتيا په وخت کې د ښځې او نارينه له خوا ديو بل پوښتنه :

اسلام يو ټولنيز دين دی او ټول مسلمانان نارينه او ښځينه يو دبل ورونه او خويندې بولي ، اسلام مسلمانانو ته يوله بل سره په مينې ، محبت ، مرستې، همدردۍ او په غم او ښادۍ کې په ګډون سره امر کړی دی .

د ناروغ پوښتنه هم يوه له هغو ټولنيزو ادابو څخه ده چې اسلام يې مسلمانانو ته پر مراعاتولو ډېر تاکيد کړی دی تر دې چې شريعت دا په يو مسلمان د بل مسلمان نارينه وي او که ښځه حق ګرځولی دی .

د ناروغ د پوښتنې په هکله ګڼ شمېر روايتونه راغلي دي ، د دې روايتونو پر اساس څرګندېږي چې په دې اړه خطاب نارينه اوښځو دواړو ته متوجه دی يعنې د ښځينه ناروغ په پوښتنه هم تاکيد شوی دی او د نارينه ناروغ په پوښتنه هم ، نارينه ووته هم دا خطاب متوجه دی او ښځينه وته هم .

رسول الله (ص) فرمايي : ((يو مسلمان پر بل مسلمان شپږ حقوق لري ترې

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

و پوښتل شول چې ای د خدای (ج) رسوله (ص) هغه کوم کوم دي ویې فرمایل: ((او کله چې ناروغ شو نو پوښتنه یې وکړه))
(۱) (۱) مسلم ، ترمذي ، نسايي ، ابن ماجه .
((اسیران خوشې کړئ ، مېلمستیا ته له بلونکو سره میلمستیا ته لاړ شئ ، وږي ته ډوډۍ ورکړئ ، او د ناروغ پوښتنه وکړئ))[۲۸۴]
((د ناروغ پوښتنه کوئ او جنازې ته ورځئ ، ځکه چې دا تاسو ته اخرت دریادوي)) ....بخاري ، احمد او جامع الصغیر .
قدسي حدیث دی چې ((الله (ج) د قیامت په ورځ فرمایي ای د ادم ځویه زه ناروغ وم او تا مې پوښتنه ونکړه ورته یې وویل ای ربه څنګه مې ستا پوښتنه کړې وای پداسې حال کې چې ته پالونکی د مخلوقاتو وې. الله (ج) ورته وفرمایل ایا ته پوه نه وې چې زما فلانی بنده ناروغ شو خو تا یې پوښتنه ونکړه که د هغه پوښتنه دې کړې وای نو زه به دې ورسره موندلی وای))[۲۸۵]
نو د ناروغ د پوښتنې فضیلت له دې روایاتو څخه ښه څرګند یږي ، تردې چې رسول الله (ص) د یو یهودي ناروغ پوښتنه هم وکړه چې بیا یې ایمان راووړ .
دا خو هغه روایات دي چې ښځینه او نارینه وو دواړو ته متوجه دي د دې ترڅنګ داسې نور روایات هم شته دي چې څرګندوي د رسول الله (ص) په وخت کې ښځو د نارینه وو ناروغانو او نارینه وو دناروغو ښځو پوښتنه کړې ده .

---

[۲۸۴] بخاري ، مسند احمد .

[۲۸۵] مسلم .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

امام بخاري په خپل صحيح کې د باب عيادة النساء للرجال تر عنوان لاندې باب ځانګړی کړی دی. صحيح بخاري ليکي چې ام الدار داء (رض) د يو انصاري ناروغ پوښتنه وکړه .

بخاري وايي چې حضرت عايشې (رض) د حضرت بلال (رض) د حال پوښتنه وکړه او ورته يې وويل : ((يا بلا کيف تجدک)) يعنې : ای بلاله ځان دې څنګه مومې))

کله چې کعب د مالک زوی د مرګ پر بستر پروت و نو د براء لور ام مبشر ورته راغله او ورته يې وويل ((ای د عبدالرحمن پلاره زما په زوی (مبشر) باندې سلام وايه)) .[۲۸۶]

نارينه وو هم په صدر اسلام کې د ډېرو ښځينه ناروغانو پوښتنه کړېده لکه : رسول الله (ص) د زبير (رض) دلور ، ضباعې (رض) لخوا ورغی او ورته يې وفرمايل چې ((ښايي ته به د حج ارادہ لرې ؟)) هغې (رض) ځواب ورکړ (په خدای سوګند چې ستا پروړاندې ناروغه پرته ده .))[۲۸۷]

جابر بن عبدالله رض روايت کوي چې رسول الله ص د ام السائب يا ام امسيب خواته ورغی او ورته يې وفرمايل چې ام السائب ولې رپېږې؟ هغې ځواب ورکړ چې تبه مې ده خدای دې پکې برکت نه اچوي.[۲۸۸]

ام علا وايي چې زه ناروغه وم او رسول الله ص زما پوښتنه وکړه.[۲۸۹]

---

[۲۸۶] ابن ماجه او مسند احمد .

[۲۸۷] متفق عليه

[۲۸۸] مسلم

[۲۸۹] ابوداود.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ابي امامه وايي چې دمدينې له اوسېدونکیو څخه یوه ښځه ناروغه وه او رسول الله ص بهترین هغه څوک وو چې دناروغانو پوښتنه به یې کوله .[۲۹۰]

په بخاري کې وايي چې کله حضرت عایشه رض د مرګ پر بستره پرته وه نو ابن عباس ترې اجازه وغوښته او ورغی اوترې یې وپوښتل ځان دې څنګه مومې ؟.هغې ځواب ورکړ پخیرسره که تقوااولرم ،هغه ورته وویل چې انشاء الله ته په خیر سره یې ځکه چې ته درسول الله ص مېرمن یې او له تا څخه پرته له بلې پیغلې سره رسول الله واده ندی کړی اوستا عذر (پاکي)له اسمان څخه راغلې ده .[۲۹۱]

نوښکاري چې په اسلام کې د ښځو له خوا د نارینه و ناروغانو او د نارینه و لخوا د ښځینه ناروغانو پوښتنه یوائې داچې کوم بندیز نشته دی بلکه په دې اړه یې د ډېرو اجرونو وعده هم ورکړې ده او په ځانګړي ډول که ناروغ داقاربو او دوستانو له ډلې څخه وي نو بیا خو دصله رحمۍ موضوع هم ورسره یوځای شي او پر دې کار تاکید هم ډېر شي یوه د یادونې وړ خبره بله داده چې کله څوک په روغتیا کې له چا سره ناسته ولاړه او مراوده ولري نو په ناروغۍ کې خویې حتماً باید د روغتیا او صحت پوښتنه وکړي ځکه چې هغه په دې وخت کې ډېر اړ او محتاج وي ، ډېر شفقت اوخدمت ته اړه لري.

له ښځو سره په لاس سترې مه شي :

---

(۲۹۰) نسايي

(۲۹۱) بخاري کتاب التفسير .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

له ښځو سره په ستړي مه شي کې د لاس په ورکولو کې فقهاء بېلابېل نظريات لري ، ځينې علماء له محرمو پرته له هرچا سره د ښځو په لاس ستړي مه شي ، يا هسې لاس ورکول نا روا بولي ، ځينې نور بيا په دې اړه تفصيل کوي او د بېلابېلو صورتونو لپاره بېلابېل حکم کوي ، نو ښه به وي چې د دې موضوع له څېړنې څخه وړاندې هغه صورتونو ته ګوته ونيسو ، چې دفقهاوو تر منځ پرې اختلاف نه شته او په پوره اتفاق يې منلي دي .

١ _ که چېرې د سړي او ښځې مصافحه د شهوت د راپارولو يا دجنسي لذت لامل کېږي او يا نارينه او يا ښځه پوهېږي ، چې له مصافحې څخه يو خوا يا دواړه خواوو ته فتنه راولاړېږي،نو په دې صورت کې د ښځې او نارينه مصافحه يا په لاس ستړي مه شي روا نه ده ، ځکه دا دفساد لامل کېږي او دهرې هغې لارې بندول واجب دي کومه چې فساد خوا ته غزېدلې وي تردې چې علماء وايي خپل محرم ته لاس ورکول او يا له خپل محرم سره خلوت مباح او روا دي ، خو کله چې دفتنې وېره او ياد شهوت د خوځښت لامل شي ، نو همدا مباح کار هم حرامېږي .

٢ _ له هغې زړې ښځې او کوچنۍ نجلۍ سره چې اشتها ورته نه راځي ، او دفتنې وېره نه وي ، مصافحه روا ده ، همدا راز که لاس ورکوونکی نارينه ، بوډا او سپين ږيری وي ، او د اشتها او شهوت اور په کې نه وي ، نو د ده لپاره هم له ځوانو او زړو ښځو سره مصافحه روا ده .

په رواياتو کې راځي چې ابوبکر صديق (رض) به له زړو ښځو سره په لاس ستړي مه شي کوله ، او عبدالله ابن زبير (رض) يوې زړې ښځې ته اجوره

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ورکوله ، چې په ناروغۍ کې به يې د ده پالنه کوله او سربه يې ورته چاپي کاوه .

همدارازالله (ج) هم زړو ښځو ته د ځينو هغو جامو له اغوستلو څخه رخصت ورکړی دی ، هغه چې ځوانو ته يې دا رخصت نه دی ورکړی .

[والقواعد من النساء اللاتي لايرجون نكاحا فليس عليهن جناح ان يضعن ثيابهن غير متبرجت بزينه] .(۲۹۲)

يعنې او هغه زړې ناستې ښځې چې دواده تمه نلري په دوی هيڅ ګناه نشته چې خپلې جامې وباسي په داسې حال کې چې دخپلې ښکلا ښکاروونکې نه وي .

خوله پورتنيو صورتونو څخه پرته په نورو برخو کې فقهاء د نظر اختلاف لري او ددې لپاره چې حق ته نږدې مسئله روښانه شي ،نو لږه څېړنه په کې ضرورده .

هغه ډله چې د مخ او ورغويو په شمول د ښځې ټول بدن عورت بولي او له (ما ظهر منها)څخه مراد هغه جامې اخلي ،چې پټول يې ممکن نه وي ،لکه چادري ،پړونی ،جامې ياهغه چې دکومې طبعي پېښې له امله يې لکه سخت باداو باران پټول ناشوني وي ، نو حتمي ده چې د دوی په نزد له پرديو سره مصافحه روا نه ده ځکه د دوی په نظر خو لاس ته کتل هم حرام دي او مصافحه خو له کتلو لاسخته ده خو د علامه ډاکټر قرضاوي په وينا د دې نظر خاوندان ډېر کم دي او دصحابه او تابعينو او نور فقهاءو جمهور په دې نظر دي چې له (ماظهر منها) څخه مراد مخ او ورغوی دی .

(۲۹۲)النور : ۲۰ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښه نو د لومړي نظر خاوندان د خپلې دعوې لپاره څه دلایل لري ؟ دلته هم زموږ د څیړنې لوی ماخذ د علامه قرضاوي لیکنه او نظر دی، ډاکټر قرضاوي وايي : رښتیا خبره داده چې ما د دوی د دعوې د ثبوت لپاره د دلایلو د موندلو ډېر کوښښ وکړ خو څه قانع کوونکي دلایل مې ونه موندل خو ډېر قوي دلیل چې دوی پرې استناد کوي ، هغه سد الذریعه یا دفتنې دلارې بندول دي او له شک پرته ویلی شوو چې دا ښه خبره ده ، خو کله چې د شهوت یا دفتنې د رامنځته کېدلو وېره او یا دفتنې نښې او نښانې وي ، خو کله چې د فتنې او شهوت د نشتوالي خبره باوري وي ، نو بیا به د تحریم لپاره څه دلیل وي ؟

ځینې علماء دا دلیل نیسي چې رسول الله (ص) د فتحې په ورځ له ښځو سره په خپل مشهور بیعت کې چې دممتحنه په سورت کې یې یادونه شوې ده له هېڅ یوې ښځې سره لاس نه دی ورکړی ، خو باید وویل شي چې د رسول الله (ص) له خوا د یو کارپرېښودل خو حتمي د هغه کار په حرمت دلیل کېدلی نه شي .رسول الله (ص) کله کله یو کار د دې لپار نه دی کړی چې هغه کار حرام وځینې وخت یې د دې لپاره چې هغه مکروه و ، ځینې وخت د دې لپاره چې هغه کار خلاف اولی (دغوره والي خلاف) و او ځینې وخت یې یوازې د دې لپاره پرېښی چې رغبت او تمایل یې ورته نه کېده لکه د شکوڼ د غوښې خوراک ، سره له دې چې (د شوافعو په نزد)خوړل یې روا هم دي نو د بیعت په ورځ له ښځو سره مصافحه نه کول د مصافحې حرمت نه جوتوي ، سره له دې چې په دې بیعت کې د رسول الله (ص) ل خوا له ښځو سره مصافحه نه کول هم اتفاقي خبره نه ده له ام عطیې انصاریې (رض) څخه داسې روایت دی چې دبیعت په ورځ له ښځو سره د رسول الله

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

(ص) په مصافحې دلالت کوي او دا د عايشې (رض) له روايت سره مخالف دی ، چې لوړه کوي چې رسول الله (ص) په بيعت کې د هېچا لاس مسه کړی نه دی.[۲۹۳]

ام عطيه (رضي الله عنها) د بيعت په کيسه کې وايي چې : رسول الله (ص) خپل لاس د کوټې له بهر څخه را اوږد کړ و موږ خپل لاسونه د کوټې له دننه څخه ور اوږده کړل ، بيا يې وفرمايل : ((اللهم اشهد)) يعنې : ای خدايه ته شاهد اوسه))[۲۹۴]

په بخاري کې د حضرت عايشې په پورتني حديث پسې متصل يوبل حديث دی چې امام بخاري يې له ايوب او هغه يې له حفصې د سيرين له لور څخه او هغه يې له ام عطيې څخه روايت کوي ، وايي چې رسول الله (ص) زموږ سره بيعت وکړ نو په موږ يې دا ايت ولوست ((ان لانشرکن بالله شياء)) يعنې دا چې له خدای (ج) سره به هېڅ شی شريک نه ګرځوو .

او موږ يې منع کړو له نياحت څخه (پر مړي په لوړ اواز ژړا څخه) خو داسې روايتونه هم شته چې څرګندوي چې رسول الله (ص) له ښځو سره په بيعت کې د مصافحې پرځای نورې لارې کارولي دي لکه په اوبو کې د لاس غوټه کول اوبيا په هماغو اوبو کې د صحابه و ښځو لاسونه غوټه کول .

حافظ ابن کثير وايي چې دا بېلابېل روايات څرګندوي چې رسول الله (ص) په بېلابېل ډول بيعتونه کړي دي په ځينو کې يې لکه عايشه(رض) چې وايي د هيچا لاس نه دی مسه کړی ، ځينو سره يې د پردې ترشا

---

[۲۹۳] بخاري .

[۲۹۴] ابن حبان ، بزاز او طبري .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

مصافحه کړې ده، له ځینو نورو سره په اوبو کې د لاسونو د غوټه کولو په صورت کې او له ځینو نورو سره په مخامخ لاس ورکولو او مصافحې سره او بخاري هم د عایشې روایت ته بېل عنوان او دام عطیې روایت ته بیل عنوان ټاکلی دی .

د پورتنیو روایتونو له نقل څخه هدف دادی ترڅو څرګنده شي چې په بیعت کې له ښځو سره د رسول الله (ص) لاس نه ورکول د علماوو اتفاقي خبره نه ده لکه څرنګه چې ځینې خلک فکر کوي .

ځینې علماء له ښځو سره د مصافحې په نه رواوالي هغه حدیث دلیل نیسي کوم چې طبراني او بیهقي له معقل ابن ایسار (رض) څخه روایت کوي ((که له تاسو څخه دیو تن سر د اوسپنې په ستن سوری شي دا ورته بهتره ده له دې څخه چې هغه ښځه مسه کړي (لاس وروړي) چې ورته روا نه ده))

خو پر دې حدیث د استدلال په هکله علامه قضاوي وایي چې :

۱ : دحدیثو امامانو د دې حدیث پر صحت تصریح نه ده کړې او یوازې د هیتمي او منذري دا وینا چې راویان یې ثقه یا صحیح دي کفایت نه کوي ځکه کېدلی شي چې په سند کې یې انقطاع او یاکوم بل علت وي او همدا لامل دی چې داحادیثو مشهورو کتابونو دلیل نه دی ګرځولی .

۲ : حنفي او مالکي فقهاء وایي چې له قطعي دلیل پرته چې هېڅ شبهه په کې نه وي په بل څه حرمت نه ثابتېږي لکه ایت ، متواتر او مشهور حدیث خو که دکوم حدیث په ثبوت کې شبهه وي لکه احاد احادیث نو له کراهت څخه لوړ حکم نه شي ټاکلی نو دهغه په باره کې موفکر څه دی چې حتی په صحت کې یې شک دی .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۳ : که فرض کړو چې دا حدیث صحیح دی او حرمت هم ترې ثابتېږي خو بیا هم د مصافحت حرمت ترې نه ثابتېږي ځکه د ((یمس امراه لاتحل له)) جمله یوازې او یوازې ((له شهوت پرته یو له بل سره د پوستکو دلګېدلو په معنی نه ده لکه څنګه چې په عادي مصافحه یا سترې مه شي کې وي بلکې د لمس کلمه په قران او حدیث کې د دوه کارو لپاره استعمال شوې ده))

۴ : دا له جنسي یوځای والي (کوروالي) څخه کنایه ده او مشهور صحابي حضرت ابن عباس هم همدا ترې معنی اخستې ده ، د دې ایت په تفسیر [ا ولا مستم النساء][۲۹۵]

کې وایي لمس ، ملامسه او مس الفاظ چې قران کې راغلی دی دا دجماع کنایه ده .

نور هغه ایتونه هم چې لمس په کې راغلی دا مطلب ښه روښانه کوي لکه د مریمې (ع) پرژبه د الله (ج) دا وینا : [انی یکون لی ولد ولم یمسسنی بشرا][۲۹۶]

یعنې څنګه به زوی پیدا کړم ، حال دا چې مسه کړې نه یم هېڅ بشر (نه په نکاح نه په زنا سره))

[و ان طلقتمو هن من قبل ان تمسوهن]......البقره :۲۳۷ .

یعنې : ((اوکه طلاقې کړلی تاسې دوی مخکې له دې چې مسه یې کړئ (جماع)ورسره وکړئ)) په حدیث کې هم راځي چې رسول الله (ص) به خپلو بیبیانو ته نږدې کېده خو مسیس نه یعني جماع کوونکی نه .

---

[۲۹۵] النساء ۴۳

[۲۹۶] آل عمران : ۴۷ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دا له جماع څخه ټيټه معنی هم ورکوي لکه مچکه اخيستل (ښکلول) غاړه ورکول ، لوڅوالی او داسې نور هغه څه چې د جماع لپاره مقدمات او دواعي بلل کېږي .

حاکم وايي : بخاري او مسلم د هغو متفرقو احاديثو په وېستلو (اخراج) اتفاق کړی دی چې په هغوی دليل نيول کېږي چې لمس له جماع څخه راښکته نور حرکات دي))

د ابو هريره دا حديث : ((فاليد زناها اللمس)) يعني لاس چې ده زنا يې لمس ده يا د ابن عباس دا حديث : ((لعلک مسست)) کېدلی شي چې

د حضرت عايشې دا حديث : ((داسې ورځ به کمه وه مګر دا چې رسول الله (ص) به په موږ ټولو (بيبيانو) ګرځېده نو ښکلولو به يې او مسه کولو به يې پرته له جماع څخه او هرکله به چې هغې بي بي ته ورغی چې د نوبت ورځ به يې وه نو له هماغې سره به پاتې شوه))

عبدالله ابن مسعود د (لامستم النساء) په تفسير کې فرمايي : ((دا له جماع څخه کمه درجه دی او په دې کې اودس دی))

حضرت عمر وايي مچکه اخستل (ښکلول) لمس دی نو له دی څخه اودس کوه)) (۲۹۷)

شيخ الاسلام وايي چې څوک چې لمس او مس يوازې د پوستکي يا په بدن د بدن لګولو ته وايي چې شهوت په کې نه وي نو وينا يې کمزورې ده .

نو کله چې د الله (ج) په دې وينا ((اولامستم النساء)) کې لمس څخه هدف لکه څنګه چې ابن عمر او نور وايي ښکلول او په شهوت لاس وروړل وي

---

(۲۹۷) المستدرک للحاکم .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نو جوتېږي چې په قران او سنت کې چې هر چېرې دا کلمه راشي نو مراد ترې په شهوت سره لمس دی لکه دالله (ج) دا وینا چې .
[ولا تباشروهن وانتم عاکفون فی المساجد] (۲۹۸)
یعنې : ((مه نژدې کېږئ ښځو ته (په جماع سره)حال دا چې تاسې معتکفان یې په مسجدو کې)) او دا خو ښکاره خبره ده چې اعتکاف کوونکي ته له شهوت پرته مباشرت روا دی او کوم مباشرت چې منع دی هغه خو له شهوت سره ملگرې مباشرت دی .
[لم طلقتموهن من قبل ان تمسوهن] (۲۹۹)
یعنې : ((بیا طلاقې کړلې تاسې دوی مخکې له دې چې مسه یې کړئ))
[لا جناح علیکم ان طلقتموهن مالم تمسوهن] (۳۰۰)
یعنې : ((نشته هېڅ تکلیف پر تاسې که طلاقې کړئ تاسې ښځې تر هغې چې صحیح خلوت موورسره نه وي کړی)) نو له شهوت څخه پرته د ښځې مسه کول خو نه پرې عدت اړوي ، نه مهر ثابتېږي او نه حرمت مصاهرت.
او دا د ټولو علماو اتفاقي مسئله ده .
نو څوک چې د لمس او یا مس له کلمې څخه مراد تش د لاس د پوستکي یو په بل لگول اخلي چې شهوت په کې نه وي نو د قران او عام عرف له ژبې څخه ووت .
او کله چې د ښځې او نارینه د یوځای والي او لمس خبره راځي نو معلومېږي چې له دې څخه په شهوت سره مسه کول هدف دی له دې څېړنې

(۲۹۸) البقرة : ۱۸۷ .
(۲۹۹) الاحزاب : ۴۹ .
(۳۰۰) البقره : ۲۳۶ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

څخه هدف دادی چې په دې پوه شوو چې کله چې د سړي لخوا ښځې ته د لمس یا مس کلمه استعمالېږي نو هدف یې یوازې د پوستکي لګېدل نه وي، بلکې هدف ترې جماع وي او یا هم د کوروالې مقدمات لکه ښکلول ، یا داسې لاس وروړل چې خوند او مزه ورسره ملګرې وي .

د کتور یوسف قرضاوي زیاتوي : که چېرې رانقل شویو روایاتو ته وګورو نو داسې دلایل به ومومو چې په ډاګه ترې څرګندېږي چې د ښځې او نارینه د لاسونو تش په بل لګېدل او مسه کول چې د شهوت او فتنې وېره نه وي په خپل ذات کې منع نه دي ، بلکې رسول الله (ص) دا کار کړی هم دی او د رسول الله (ص) فعل او کړنه شریعت دی ،بلکې ورپسې د اقتدی غوښتنه کوي .

[لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنه] [۳۰۱]

یعنې : ((خامخا په تحقیق سره شته تاسې لره په (کارد) رسول الله (ص) کې اقتدا غوره نېکه))

بخاري په کتاب الاداب کې له حضرت انس بن مالک څخه روایت کوي چې وایي : که چېرې د مدینې د خلکو له وینځو څخه یوې وینځې د رسول الله (ص) لاس نیولی وای نو چېرته یې چې خوښه وه نو هلته به یې بېولې وای)) له انس (رض) څخه د امام احمد او ابن ماجه بل روایت دی چې ((که چېرې د مدینې د خلکو له وینځو څخه یوه وینځه وای او د رسول الله (ص) لاس یې نیولی وای نو خپل لاس به یې ترې تر هغې نه وخوشې کړی تر دې چې هغه ځای ته یې بیولی وای چېرې چې د دې وینځې خوښه وای))

---

[۳۰۱] الاحزاب : ۲۱ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

حافظ په فتح الباري کې وايي چې د دې حديثونو مطلب دا دی چې رسول الله (ص) دومره حليم ، نرم او خاکساره و چې که يوې وينځې هم له لاسه نيولی وای او هرچېرې يې بېولی نو رسول الله (ص) به تر يې خپل لاس نه وخوشې کړی او ورسره به تللی و))

د حديث ظاهري معنی د وينځې په لاس کې د رسول الله (ص) د لاس ورکول دي او په خبرو کې اصل دا دی چې له خبرې څخه ظاهره معنی واخېستل شي مګر دا چې يوه قرينه يا دليل پيدا شي چې له اصلي او ظاهري معنا څخه يې وګرځوي دکتور قرضاوي وايي : ((او زه داسې کومه قرينه يا دليل نه وينم .))

همدا راز حضرت انس (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) د ده (انس) د خاله ام حرام په خوا کې دقيلولې خوب کاوه چې خپل سر يې د هغې غېږه کې ايښی و ....))

پورتنيو رواياتو ته په کتنې سره د انسان زړه په دې باوري کېږي چې فتنه او شهوت نه وي نو د اړتيا په وخت کې يوازې لمس کول حرام نه دي او کله چې د اختلاط لپاره لامل هم پيدا شي لکه درسول الله (ص) او د ام حرام او ام سليم ترمنځ چې موجود و (ام سليم د رسول الله (ص) د خادم مور وه نو دمخدوم رسول (ص) او خادم او د هغه د کورنۍ ترمنځ تګ راتګ پخوانی عادت و او د ام سليم (رض) او ام حرام (رض) ورور حرام بن ملحان (رض) له رسول الله (ص) سره په بئرمعونه کې شهيد شوی و .)

علامه دکتورقرضاوي د خپلې خبرې په پای کې ليکي چې کله دفتنې او شهوت وېره نه وي نو دضرورت په وخت کې لاس ورکول پروا نه لري لکه له سفر څخه راستنېدلو په وخت کې ، يا کله چې له کوم نږدې خپل سره مخ

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

کېږي که څه هم محرم يې نه وي لکه د خاله او ماما لورګانې ، د تره او ترور لورګانې ، د تره او ماما ښځې او يا داسې نور او په ځانګړې ډول کله چې ملاقات يا مخ کېدل له ډېره ځنډه وروسته وي .

يو ځل بيا دوه خبرو ته ګوته نيول ضرور بولم او هغه دا چې مصافحه په هغه وخت کې رواده چې د شهوت او فتنې وېره نه وي خو که له يوې خوا هم د خوند ، شهوت يا فتنې وېره پيدا شوه نو له شک پرته مصافحه حرامه ده .

حتی که دا دوه شرطونه نه وي او د فساد وېره وي نو له خپلو محرمو ښځو سره هم مصافحه روا نده .

دوهم دا چې په مصافحه کې اقتصار يا لنډوالی په کار ده يعنې په کوم ځای کې چې مصافحه روا ده هلته هم بايد ډېره ونه شي او د ضرورت تر حده محدوده شي دا به د فساد دلارې د بندولو لپاره هم ښه وي ، له شبهې به هم خلاص وي او د رسول الله (ص) په طريقې به عمل هم وشي ځکه له رسول الله (ص) څخه دا ثابته شوې نه ده چې هغه بې ضرورته پردۍ ښځې ته لاس ورکړی وي .

او ديندراه مسلمانانو ته په کارده چې که ښځه وي او که نارينه چې مصافحې ته رومبی نه شي خو که ده ته لاس اوږد شو نو دی دې هم لاس ورکړي .

دا دموضوع پای نه دی او نور اجتهاد هم په کې کېدلی شي .

ښځې ته د کتلو مباح عذرونه :

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

هېڅ انسان ته روا ندي چې د خپلې منکوحې او وينځې له عورت څخه پرته دبلې ښځې عورت ته وګوري ، همدا رنګه دې دواړو ته هم روا ندي چې د بل سړي عورت ته وګوري الله (ج) فرمايي : [والذين هم لفروجهم حفظون الاعلى ازواجهم او ماملكت ايمانهم فانهم غير ملومين] (۳۰۲)

يعنې : ((او کوم کسان چې دخپلو شرمګاهو حفاظت کوي مګر له خپلو بيبيانو او يا له خپلو وينځوسره پس پدوی هېڅ الزام نشته .))

خو کله کله داسې راشي چې انسان نا چاره شي چې خپل عورت بل چاته وښيي او په نه ښودلو کې يې ستونزې وي نو لکه چې و مو ويل اسلام يو رښتونی دين دی او ټولې انساني اړتياوې تر نظر لاندې نيسي او له خپل توان او قدرت څخه زيات تکليف چا ته نه ورکوي . : [لايكلف الله نفسا الاوسعها] (۳۰۳)

يعنې : ((الله (ج) تکليف نه ورکوي هېچا ته مګر څومره چې د هغه توان وي)) همدا راز فرمايي : [وماجعل عليكم فى الدين من حرج] (۳۰۴)

يعنې : ((ما ندی ګرځولی پر تاسو په دين کې کوم تکليف .))

همدا راز فرمايي : [يريدالله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر] (۳۰۵)

يعنې : ((الله تعالی تاسو ته اسانتياوې غواړي او تاسو ته سختي او تکليف نه غواړي .))

---

(۳۰۲) المومنون : ۴_۵ .

(۳۰۳) البقره : ۲۸۲ .

(۳۰۴) الحج : ۷۸ .

(۳۰۵) البقرة : ۱۸۵ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نو انسان ته اجازه ورکوي چې پر هغه د واقع اثر ده دفعې لپاره حتی خپل عورت هم بل ته وښيي او دا اصول فقهې يوه مشهوره قاعده ده چې (المعذورات تبيع المحظورات)

يعنې: عذرونه منع شوي شيان هم مباح ګرځوي.

نو پر هم دې اساس دعذر او ضرورت په وخت کې خپل عورت هم بل چا ته ښودلی شي حتی ځينې وخت د مخ لوڅول پرې حتمي شي لکه:

۱. کله ښځه دکومې دعوې په اړه ، د قاضي پر وړاندې ولاړه وي نو مخ به يې هرو مرولوڅ وي.

۲. کله چې خپله د قاضي پر وړاندې ګواهي ورکوي نو هم مخ به يې لوڅ وي.

۳. کله چې قاضي خپله پريکړه صاروي نو هم.[۳۰۶]

۴: د زېږولو په وخت کې دقابلې لپاره روا ده چې د ښځې فرج ته وګوري او که ښځه نه وي نو سپين ږيری او صالح سړی دې دا کار وکړي که سپين ږيری نه وي نو ځوان هم دا کار کولی شي او خپل خاوند تر هر چا غوره دی.

۵: د بکارت د معلومولو لپاره يوه ښځه د بلې عورت ته کتلی شي.

۶: د ختنې په وخت کې عورت ته کتل روا دي.

۷. د احتقان (کله چې دبره کې دوا اچوي) په دې وخت کې هم.

۸: نکاح ته د غوښتنې په غرض (په خطبه) کې د هغې مخ لاسونو او قدمو ته کتلی شي.[۳۰۷]

---

[۳۰۶] سراج اولوهاج.

[۳۰۷] بخاري مسلم ،فتح الکبير او بدايع الصنايع.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۹. کله چې څوك کومه وینځه اخیستل غواړي نو هم کتل ورته روادي .
۱۰. ډاکټر دناروغ دناروغتیا د تشخیص لپاره د هغې د ناروغۍ ځای ته کتلی شي او ښه داده چې د ښځې درمل ښځه وکړي ا که ښځه نه وي نو نارینه يې هم کولی شي پدې شرط چې دښځې محرم ورسره وي.[۳۰۸]
داسې نه لکه د اوس وخت ډاکټران چې ښځه ګوښه کوټې ته بوځي او دعملیات خانې په نوم نه محرم ورپرېږدي اونه بل څوك او ښځه هم بې هوښه او څوورځې له ځانه هم خبره نه وي .
۱۱. د تعلم (زده کړې) په وخت کې هم مخ او لاسونه او قدمونه کتلی شي.[۳۰۹]
۱۲: د معاملې په وخت کې لکه پېرل او پېرودل او د داسې نورو اړتیاوو په وخت کې هم .[۳۱۰]

دښځې غږ عورت نه دی :

ځینې خلك تاکید کوي چې له نامحرمو نارینه وو سره دښځو لپاره غږېدل روانديي او د ښځې اواز هم عورت دی خو که د اسلام ټولنیز اړخ ته وګورو نو دا دعو ه ناسمه ښکاري ځکه اسلام يو اجتماعي دین دی او نارینه او ښځې دواړه ددې ټولنې مهم عنصر بولي، دوی د ژوند په اوږدو کې يو له بل سره خبرو او مفاهمې ته اړ کېږي ا و له يوبل سره چورلټه پرېکون (مقاطعه) ورته ممکنه نده او اسلام هم هر چېرې د انسان اړتیاوې پوره په پام کې نیولې دي ،دښځې داواز د حرمت د پلویانو د نظر په هکله د اسلام

---

[۳۰۸] سراج الوهاب او البريقه شرح الطريقه،
[۳۰۹] سراج الوهاج او مغني المحتاج
[۳۱۰] الانصاف او مغني لامحتاج.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ستر معاصر علامه دکتور قرضاوي وايي چې موږ کله له دې ډلې څخه و پوښتل چې په کوم دليل د ښځو اواز عورت بولي ؟ نو هيڅ دليل ورسره نه وه چې د خپلې دعوې دثبوت لپاره يې وړاندې کړي .

داسلام په صدر کې له هيچا سره حتی د افکر هم نه چې ګوندې د ښځو اواز دې عورت وي صحابه که هغه به نارينه وو او که ښځينه (رض) د اړتيا په وخت کې په ازادانه ډول يو له بل سره خبرې کولې ،له يو بل څخه به يې د ديني مسايل پوښتل او رسول الله (ص) يو تن هم له پردې ښځې سره له خبرو څخه منع نه کړ په دې هکله دلايل ډېر دي چې ځينې يې دلته هم رانقلوو.

کومې بيبيانې چې درسول الله (ص)په حرم يا په نکاح کې وې نو د نورو عامو مسلمانو بيبيانو په پرتله پر دوی په شرعي احکامو او په ځانګړي ډول د ستراو پردې په هکله يو څه سختي ډېره وه او پر دوی په دې اړه ډېر تاکيد شوی و حتی ځينې داسې مسايل هم ووچې دوی ته حرام او نورو ته روا و خوبيا هم الله (ج) مسلمانانو ته اجازه ورکړې وه چې د پردې ترشا ورسره وغږېږي او ترې غوښتنې او پوښتنې وکړي الله (ج) فرمايي : [و اذا سالتموهن ماعاً فاسئلوهن من وراء حجاب] [311]

يعنې : ((او هرکله چې غواړئ له بيبيانو څخه کوم د کار څيز ، نو غواړي يې د پردی ترشاه .))

او حتمي ده چې سوال ځواب غواړي ځکه ډېر وخت به له دوی څخه فتواګانې غوښتل کېدلې نو مبارکو بيبيانو به حتماً ځواب ورکاوه او ډېرو

---

[311] الاحزاب : ۵۳ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ته به يې احاديث بيانول او د احاديثو روايت به يې کاوه .
ډېر وخت به ښځو دنورو صحابه وو پر وړاندې له رسول الله (ص) څخه مسايل پوښتل چې هېڅا هم په دې هکله د تنګسې احساس نه کاوه او نه خو رسول الله (ص) منع کړې دي .
په جامع مسجد کې يوې ښځې د حضرت عمر (رض) نظر رد کړ په داسې حال کې چې هلته ډېر صحابه ناست وو او حضرت عمر (رض) خطبه لوستله خو هېڅا دا کار بد ونه باله حتى تائيد يې کړ او په خپله عمر فاروق (رض) هم وويل چې (عمر خطا شو او دا ښځه حق ته ورسېدله) اوټول خلک له عمر (رض) نه پوه دي .))
په قران کريم د حضرت موسى (ع) او د شيخ کبير (چې ځينې مفسرين يې حضرت شعيب (ع) بولي) د ځوانو لورګانو په کيسه کې فرمايي چې له دې ځوانو پېغلو څخه يوې حضرت موسى (ع) ته وويل ((ان ابى يدعوك ليجزيك اجر ما سقيت لنا)) [312]
يعنې :بيشکه زما پلاربولي تا ددې لپاره چې درکړي تاته مزد د اوبوورکولو ستا زموږ (پسونوته .)
او موسى (ع) هم له هغوی څخه تر هغولومړی وپوښتل چې هغوی هم مفصل ا و داړتيا تر حده ځواب ورکړ .ماخطبکما ،قالتالا نسقى حتى يصدر الرعاء و ابو نا شيخ کبير . [313]

[312] ال قصص ۲۵ .

[313] القصص ۲۳

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

یعنې : څه حال دی ستاسې ،وویل هغو چې مونږ خپلو (پسونو)ته تر هغې اوبه نه ورکوو تر څو داشپانه بېرته لاړشي اوزمونږ پلار ډېر زوړ دی .

همدا راز په قران عظیم الشان د حضرت سلیمان (ع) او د سبا دملکې (چې ځینې مفسرین یې بلقیس بولي) ترمنځ د خبرو حکایت کوي دبلقیس او دهغې د قوم ترمنځ د شورى پوره جریان یې حکایت کړی دی چې په دې ټولو صورتونو کې له یوبل سرې سره د ځوانو ښځو (دځینو روایاتو له مخې حتی د نبي د لورګانو) دخبرو حکایت شوی دی او دفقهاء وو په اتفاق سره شرع ماقبلنا (پخواني شریعتونه) ترڅو چې زمونږ په شریعت کې څرګند منع شوي نه وي قانون دی .څه چې منع دي په خبر و کې نزاکت ،نرمي ،مسخرې او خوږوالی دی چې د نارینه وو په زړونو اغېزمن لوېږي او خوند ترې اخلي چې په قران کې ورته خضوع ویل شوی دی

[فلا تخضعن بالقول فیطمع الذی فی قلبه مرض] (۳۱۴)

یعنې : ((نو نرمي او نزاکت په خبرو کې مه کوئ چې ناروغان تمه ونه کړي .))

نو په خبرو کې نرمي او اداکاري منع ده ځکه چې شهواني ناروغان ترې هیلې او تمې پیدا کوي. ټولې خبرې منع نه دي او غټ دلیل یې هم د همدې پورتني ایت وروستۍ برخه ده .

((وقلن قولا معروفا))

یعنې : ((او وایئ خبره معقوله)) (۳۱۵)

---

(۳۱۴)الاحزاب : ۳۲ .

(۳۱۵)الاحزاب : ۳۲ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د معاصري دورې يو ستر او مشهور عالم صالح بن فوزان چې سلفو د اصولو لاروی دی او دحجاب او پردې په هکله هم ډېر سخت دريځ لري خو دښځو د غږ او له نامحرمو سره د خبرو په هکله دی هم وايي چې که د فتنې وېره نه وي او په خبرو کې نرمي او زړه راښکونکې لهجه ونه کارول شي او خبرو ته اړتيا پېښه شي نوله پرديو سړيو سره ښځو ته خبرې کول روا دي .[316]

د نرمو او نازکو جامو استعمال :

داسې تنګو جامو استعمال چې له هغې څخه د بدن جوړښت او سکليټ ښکاره شي ، بدن پورې نښتې وي او دبدن هر غړی بېل ورڅخه پېژندل کېږي ښځو ته روا ندي همدا راز نرمې او نازکې جامې چې ټول بدن ورڅخه ښکاره شي د نارينه وو لپاره هم روانه دي مګر دښځو لپاره دا حرمت سخت دی ، رسول الله (ص) د داسې جامو پر استعمالوونکيو لعنت ويلی دی :

((لعن الله الکاسيات العاريات المميلات المائلات))[317]

يعنې : ((لعنت د خدای (ج) دې پر داسې ښځو وي چې په پټوالي کې هم لوڅې وي چې د نورو ميل ځانته اړوي او خپله نورو ته ميل کوي .))

همدا راز فرمايي : ((د دوزخ له دوه ډلو څخه چې ما هېڅکله ليدلې نه دي يوه ډله هغه ده چې په پټوالي کې هم لوڅې وي او دنورو د زړونو ميلان

---

[316] المراة المسلمة ١ ټوک : ٣٢٥ مخ .

[317] مسلم .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ځانته را اړوي او خپله د نورو خواته ميل کوي هېڅکله به جنت ته داخلې نشي او نه به دجنت بوی هم ومومي که څه هم د جنت بوی په دومره او دومره مسافه کې موندل کېږي)) [۳۱۸]

حضرت عايشه (رضي الله عنها) روايت کوي چې يوه ورځ د هغې خور اسماء (رضي الله عنها) د حضور (ص) خواته راغلله او هغې نرۍ جامې اغوستې وې رسول الله (ص)د هغې په ليدو مخ وګرځاوه او ويې فرمايل : ((ای اسماء کله چې ښځه بلوغ ته ورسېږي نو روانده چې دهغې د جسم کومه برخه ښکاره شي پرته له مخ او لاسو څخه .)) . [۳۱۹]

همدا راز حضرت جرير (رض) له حضرت عايشې (رضي الله عنها) څخه روايت کوي چې دهغې د مېرني ورور عبدالله ابن طفيل لور حضرت عايشې (رضي الله عنها) ته راغلله رسول (ص) چې کورته تشريف راووړ او هغه يې وليدله نو مخ يې واړاوه حضرت عايشې (رضي الله عنها) عرض وکړ چې يا رسول الله (ص) دا زما وربره ده هغوی (ص) وفرمايل کله چې ښځه بالغه شي نو رواندي چې ښکاره شي ورڅخه مګر مخ او لاسونه))

نو کوم خلک چې ښځو ته نرمې نازکې جامې ميني ژوب ، مايو او تنګ پطلون ور اغوندي او بيا د مسلمانۍ دعوه هم کوي حقيقت دا دی چې دا ښاغلی له اسلام څخه لېری او ناخبره دي .

د ښځو لپاره سينګار اندازه :

---

[۳۱۸] مسلم .

[۳۱۹] ابوداود .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

اسلام ښځو ته نه یوازې دا چې د سینګار کولو اجازه ورکړې ده بلکې دې کار ته یې تشویق هم کړی دی الله (ج) پاک او پاکیزه انسان خوښوي فرمايي : [قل من حرم زينة الله التى اخرج لعباده] [۳۲۰]
یعنې : ((و وایه چا حرام کړیدي الله (ج) ښکلا او سینګار هغه چې خپلو بندګانو ته یې پیدا کړیدی .))
رسول الله (ص) به خوشبویې خوښوله او په دې اړه یې امر هم کړی دی .
ښځه باید د خاوند د پام د راښکون لپاره ټول کوښښونه وکړي له اسلام څخه وړاندې عربو هم د سینګار عادت درلود چې هغوی به حتی افراط کاوه خو اسلام هغوی له افراط څخه منع کړل ،سینګار او زینت کې باید اسلامي حدود مراعات شي او له افراط او مبالغې څخه باید د ځان ساتنه وشي ځینې ښځې د خپلې ښکلا (DECORATION) زیاتوالي لپاره خپل وزن کموي ،خپل بدن نرم او نازک کړي سپورتونه کوي ، د خپل ځان دجوړولو لپاره د ارایش او میک اپ د کانونو ته ځي د ارایشګر په مخ کې ډېرساعت شیشې ته مخامخ ناسته وي او په تورو زلفو اوښکلي مخ یې ورته ګوتې وهي تردې چې اخر د دواړو د صبر درجه له صفر څخه منفي ته راټیټه شي نو په دوی الله (ج) له قهر او غضب څخه پرته نورڅه دي ؟
داسې دودونه په عربو کې هم وولکه د وېښتانو سره د نورو وېښتانو یو ځای کول ، د غاښونو سوان کول ، د مالوچو په واسطه د مخ پاکول د وروځو وېستل او په مصنوعي توګه دهغوی جوړول ، په ستنو خالونه وهل ، مخ ته مصنوعي رنګونه ورکول ، د غاښونو په منځ کې ګردسوري جوړول

---

[۳۲۰] الاعراف :۳۲ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

چې دا هرڅه اسلام حرام وګرځول او اوس خو طب ثابته کړېده چې دا پوډر او مصنوعي کریمونه د انسان روغتیااو پوستکي ته زیان رسوي او د دې لپاره چې د ښځو مخ د ځو دقیقو لپاره ښکلی وښايي د تل لپاره ورته غونجې پیدا کوي .

د ښکلا ملکه :

خدای (ج) ادم (ع) او دهغه اولاده د ځو ورځو لپاره دنیا ته راولېږل او لارښوونه يې ورته وکړله چې په دې لار ځه او پدی لار مه ځه ، دا حق دی او داباطل دا تکلیف دی او دا راحت ، هغوی يې دخپل عبادت او پیژندنې لپاره پیدا کړل . [وماخلقت الجن والانس الالیعبدون] (۳۲۱)

یعنې : ((ما ندي پیدا کړي انسانان او پیریان مګر دبنده ګئ او عبادت لپاره))

او څوټاکلې په شمېر ورځې وخت يې ورکړ چې ښه يې وکړل ښه به مومي او که بد يې وکړل ، دبدو جزا به ګوري نو دانسان له پیدا ایښت څخه هدف د الله (ج) بندګي او ستایل دي نور د دنیا ټول موجودات الله (ج) د انسان دخدمت لپاره پیدا کړل ترڅو دژوند غوښتنې پرې پوره کړي ، او د الله(ج) بندګي په ښه ډول وکړلی شي .

دلته که نارینه ته له ښځې او یا ښځې ته له نارینه ځ څخه فایده او خوند اخېستل روا شوي دي دا خپل ذات کې مهم مقصود نه ، بلکې غرض ته درسېدو یوه وسیله ده خو له بده مرغه چې ځینو خلکو دخپل ژوند اصلي

(۳۲۱)الذاریات : ۵۶ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

هدف او دخپل پيدا ايښت اصلي مقصد هېر کړی دی او په بلې خوا روان دي هغوی د ژوند څو ورځې خوند خپل وروستی هدف وګرځاوه او خپل ټول کوښښونه يې د ماديـاتو د ترلاسه راوړلو لپاره په کار واچول ، د شهواتو په جذبه کې داسې راګير شول چې خپل ځان ورځنې هېرشو ځينو ښځو د خپل ژوند اصلي هدف ښايست او ښکلا وګرځوله او دا يې وانګېرله چې هرڅنګه وي بايد انسان ښايسته او ښکلې و اوسي .

په همدې فکر کې ډوب شول ،سوچ او انديښنې ورسره ملګرې شوې په ځانګړي ډول له هغو ښځو سره چې دښکلاد شهرت پيريان يې د خپل ځان د ارامۍ ، سوکالۍ ، سکون او اطمينان ځينې ډک ژوند په سوچ ، فکر ، غم او انديښنو بدل کړ ، چې ډېر په کې لېوني او په عصبي ناروغيو اخته شول ،خدای (ج) چې انسان ته کومه ښه ورکړېده هماغه غوره ښکلا ده ، هغه يې لکه د نورو ژويو په څلورو پښو ، ښکرور ، او لکۍ لرونکي ندی پيدا کړی په دنيا کې ټول مخلوقاتو ته ښه کره کتنه وکړئ بيا د انسان ښې ته وګورئ نو خپله به دا الله (ج) د دې وينا مننه د زړه له کومې وکړئ چې فرمايي : [لقد خلقنا الانسان فی احسن تقويم] (٣٢٢)

يعني : ((يقينا موږ پيدا کړی انسان په ښه اندازه سره)) نن په نړۍ کې بې شماره نر او ښځې دا غواړي چې دهغوی بدن دې له هغې پيمانې څخه چې ښايست پېژندونکيو د ښايست لپاره ټاکلې يوه ذره هم کم او ډېرنه وي ،په غير اسلامي هېوادو کې خو که دا کار دود وي نو څه د ګيلې خبره نده

(٣٢٢) التين : ۴ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د ګیلې او تشویش ور خبر خو داده چې په اسلامي هېوادو کې اوس دا ناروغي ګډه شوې ده او له ټولو غټه د افسوس ور خبره دا ده چې په افغانستان کې یو لوی مشهور تش په نامه ورحاني چې بې شمېره مریدان یې هم درلودل دې کار او په داسې پروګرامونو کې د ګډون د جواز فتوی ورکړېده چې هلته د ټول بدن غړي حتی مخصوص غړي هم اندازه کېږي .

له اسلامي هېوادو ځینې د لویو لویو کورنیو (څوک چې ځان اشراف او معززین ګڼي) لونې لوېدیځ ته ځي او د ښکلا په نړیوالو مسابقو کې ګډون کوي .

دوی د خپلې کورنۍ زیاته پانګه پخپل زېب او زینت لګوي تردې چې ډېری کورنۍ د دې لګښت د پوره کولو توان نه لري په دوی کې دا جذبه دې حد ته ورسېده چې خپل سرونه هم له خپل ښایست او ښکلا قربانوي .

سید مودودي د داسې ډېرو سرشارو نمونو یادونه کړې ده مثلاً : په ۱۹۳۷ م کال کې د جوسی لاباس مشهورې ایکټرې (فلمي کارکوونکې) د زړه حرکت بند شو او مړه شوه له څېړنو څخه وروسته په ډاګه شوله چې دې قصداً په ځان نهرې تېرولې او داسې درمل به یې خوړل چې وجود یې نرې کړي .))

ماګدا برسیلي چې په ټول هنګري کې په خپلې ښکلا مشهوره وه د نازک بدنۍ د شوق ښکار شوله .

د یوې سندرغاړې لویسازابو وجود د ښکلا پر معیاربرابرنه و او لدې سره تل دا اندېښنه ملګرې وه تر دې چې د تماشه کوونکیو په وړاندې په ستېج را پرېوته او مړه شوه دې خپل وزن په دوه میاشتو کې ۲۰ پونډه کم کړی و .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ایمولانومي یو اداکارې په مصنوعي تدبیر سره خپل ځان دومره کمزوری او نازک کړی و چې : عصبي ناروغي ورته پیدا شوه او د ښکلا د ملکې د نوم پرځای یې لیونتون (پاګل خانه) په برخه شوله. دې کار د ډېرو هېوادو په اقتصاد سخته ناوړه اغېزه وکړه .په انګلستان کې ښځې په خپل ډول او سینګار د کال شل میلیونه پونډه لګښت کوي او په امریکا کې دا لګښت یو سلو او پنځه ویشت میلیونو ته رسېږي او په سلو کې نوي (۹۰٪) ښځې د سینګار عادت لري .[۳۲۳]

د ښځو لپاره د سرو زرو او ورېښمو استعمال :

اسلام ښځو ته اجازه کړېده چې د خپلې ښکلا لپاره هر روا څیز استعمال کړي ، زر او ورېښم د نارینه وو د ښکلا لپاره حرام خو ښځو ته روا دي .

د رسول الله (ص) له وخت راهیسې تر دې ورځې پورې ټول فقهاء په دې متفق دي مګر یوازې شیخ محدث محمد ناصرالدین الباني دی چې د سرو زرو استعمال حتی د ښځو لپاره هم روانه ګڼي .....اداب الزفاف فی السنة المطهرة ، محمد ناصر الدین الباني .

مګر سیي خبره داده چې د سرو زرو او ورېښمو استعمال د نارینه وو لپاره حرام او د ښځو لپاره روا دی پدې خبره ډېر دلایل ثبوت شته مثلاً :

ـ له ابو موسی اشعری (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) فرمایي :

((حل الذهب و الحریر لاناث امتی و حرم علی ذکورها)) [۳۲۴]

---

[۳۲۳] پرده :سیدابوالاعلی مودودي

[۳۲۴] النسایي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې : ((حلال دی د سرو زرو او ورېښمو استعمال زما د امت ښځو ته او حرام دي نارينه وته يې .))

ـ حضرت عايشه (رضي الله عنها) فرمايي : چې رسول الله (ص) ته نجاشي څه ګاڼه ډالۍ کې ورولېږله او په هغې کې يوه د سرو زرو ګوته وه رسول الله (ص) هغه خپلې لمسۍ (دلور لور) ته ورکړله او ورته يې وفرمايل : (په دې د ځان ښکلا برابره کړه). [٣٢٥]

ـ حضرت علي (رض) فرمايي : (رسول الله (ص) ورېښم په ښي لاس او زر په کيڼ لاس کې ونيول او ويې فرمايل : (دا دواړه زما د امت نارينه و وته حرام او ښځو ته حلال دي) [٣٢٦]

ـ حضرت عبدالله بن عمر (رض) وايي يوه ورځ رسول الله (ص) بهر راووت چې په لاس کې يې دورېښمو کپړه وه او په بل لاس کې يې سره زر و او ويې فرمايل : ((دا دواړه زما د امت په نارينه وو حرام او ښځو ته حلال دي)) [٣٢٧]

او داسې نور ګڼ روايتونه شته چې ښځو ته د ورېښمو او سرو زرو د استعمال جواز او نارينه وو ته يې حرمت ثابتوي .

د نارينه او ښځو يو پر بل د سلام حکم:

د سلام په هکله چې څه شرعي حکمونه دي ، هغه د نارينه او ښځو دواړو لپاره دي او په دې اړه د ښځې او نارينه توپير نه دی شوی لکه څنګه چې

---

[٣٢٥] فتح الباري .

[٣٢٦] ابوداود ، ابن ماجه ،النسايي او مسند احمد .

[٣٢٧] الطبراني .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نور شرعي احکام نارینه او ښځینه دواړو ته مخ دي ، خو هغه احکام چې په یو خاص دلیل سره یې استثنا جوته وي الله (ج) نارینه او ښځو دواړو ته خطاب کوي .

(واذا حییتم بتحیة فحیو ا بآحسن منها او ردو ها).[۳۲۸]

یعنې : ((او څوک چې په درناوي سره تاسې ته سلام واچوي نو هغه ته له هغې نه په ښه توګه ځواب ورکړئ یا لږ ترلږه په هماغه ډول .))

نو د پورتني ایت د غوښتنې پر اساس که چېرې یو مسلمان نارینه پر پردۍ ښځه یا کو مه ښځه پر پردي نارینه سلام واچوي ،نو د سلام ځواب ویل پرې واجب دي ،په کار خوداده چې د هغه یا د هغې له الفاظو څخه په ښو او نېکو الفاظو یې ځواب کړي ، که نه لږ تر لږه د سلام ویونکي د الفاظو ، په څېر خو به هرو مرو ځواب ورکوي .

رسول الله (ص) فرمایي : ((والذی نفسي بیده لن تدخلوا الجنة حتی تؤمنوا ولن تؤمنوا حتی تحابوا الا ادلکم علی شئ ان فعلتموه تحابتم ؟ افشوا السلام بینکم .))[۳۲۹]

یعنې : ((په هغه ذات سوګند چې زما نفس یې په واک کې دی ، هېڅکله به جنت ته دننه نه شئ ، ترڅو چې ایمان راوړئ او تر هغې به مومنان نه شئ تر څو په خپلو کې مینه ونه کړئ ، آیا زه تاسې ته داسې شی در ونه ښییم چې که ومو کړ ، نو یو له بل سره به مومینه پیدا شي ؟ هغه مو په خپلو منځونو کې سلام اچول دي .))

ډېر نور احادیث شته چې په کې طعام (خوړو) ورکولو ، عاطفې او صله

[۳۲۸] النساء ۸۶

[۳۲۹] مسلم .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

رحمۍ او تهجد ته انسان تشویق شوی دی او له دې پرته په صدر د اسلام کې داسې ډېرې بېلګې شته دي چې څرګندوي چې په هغه وخت کې ښځو نارینه وو او نارینه وو ښځو ته سلام اچاوه لکه :

د رسول الله (ص) د تره لور ام هاني وايي : د فتحې په کال د رسول الله (ص) خواته ورغللم خو هغه مې د غسل کولو په حال کې وموند او د هغه (ص) لور فاطمې هغې ته پرده جوړه کړې وه نو ما ورته سلام واچاوه ، هغه (ص) وویل : دا څوک ده ؟ نو ما ورته وویل زه ام هاني د ابوطالب لور یم نو ويې فرمايل : ستړې مه شې ای ام هاني)) .

باید وویل شي چې ام هانئ د رسول الله (ص) محرمه نه وه. امام بخاري د ښځو او نارینه وو پر یوبل د سلام د اچولو په اړه په خپل تصنیف (بخاري شریف) کې د (باب تسلیم الرجل علی النساء والنساء علی الرجال) ترعنوان لاندې یو مستقل باب لیکلی دی چې دا دوه حدیثه په کې دي او دواړه د دا ډول سلام پر روا والي دلالت کوي .

۱_ حضرت سهل (رض) وايي موږ سره څه زړې ښځې وې چې .... نو کله به مو چې د جمعې لمونځ وکړ نو را وبه ګرځېدو او په دوی به مو سلام واچاوه ، نو دوی به (دا خواړه موږ) ته راوړاندې کړل .

۲_ د عایشې (رض) حدیث دی ، هغه وايي چې رسول الله (ص) راته وفرمایل چې ((ای عایشې ؟ دا جبریل دی او په تا سلام وايي ما وویل وعلیکم السلام ورحمة الله .))

دکتور قرضاوي د دې اعتراض په ځواب کې چې جبریل خو انسان نه ، بلکې پرښته ده وايي چې جبریل به ډېرځله د سړي په شکل ښکاره کېده .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

حضرت اسماء د یزید لور روایت کوي چې رسول الله (ص) زموږ ښځو پر یوې ډلې تېر شو اوموږ ته یې سلام واچاوه.[۳۳۰]
امام احمد په خپل مسند کې وايي چې ترمذي هم داروایت حسن ګڼلی دی چې: ((کله چې سعد ابن معاذ یمن ته لاړ نو د خولان یوه ښځه چې زامن یې ورسره وو او .... نو پاڅېده او معاذ ته یې سلام واچاوه.))
حضرت عمر فاروق (رض) د ځینو مېرمنو څنګ ته ورغی او سلام یې ورته واچاوه او ویې ویل: زه تاسو ته د خدای (ج) د رسول الله (ص) استازی (رسول) یم ....))
حافظ ابوبکر ابن ابی شیبه په خپل تصنیف کې پر ښځو د صحابه وود سلام په هکله احادیث رانقلوي، چې یو په کې د اسماء پورتنی حدیث دی او بل هغه حدیث چې امام احمد په خپل مسند، هیتمي په مجتمع الزوائد او طبراني هم له جریر نه روایت کړی دی ((رسول الله (ص) د ښځو پر یوې ډلې تېر شو او سلام یې ورته واچاوه)) مجاهد روایت کوي چې ابن عمر (رض) د یوې ښځې په څنګ کې تېر شو ، نو دې ښځې ته یې سلام واچاوه ، همدا راز لیکي حضرت عمر (رض) په یوې ډلې ښځو تېر شو او ښځو ته یې سلام واچاوه .
ابن عون وايي چې محمد ابن سیرین ته مې وویل چې ایا پرښځو سلام واچوم؟ هغه راته وویل چې: ((فکر کوم پروا نه لري .))
عبیدالله وايي چې عمرو ابن میمون به ښځو او کوچنیانو ته سلام اچاوه .

[۳۳۰] ابوداود باب الاداب، ترمذي باب الاستیذان ، ابن ماجه باب الادب ، دارمي باب فی السلام علی النساء.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

عمرو بن عثمان وايي چې ما موسی بن طلحه ولید چې پر یوې ډلې ناستو ښځو تېر شو او دوی ته یې سلام واچاوه، حکم وایي چې شریح به هر چاته سلام اچاوه ما ورته وویل ښځو ته هم؟ هغه وویل هرچاته.

نو پورتني دلایل په ډاګه څرګندوي، چې د ښځو او نارینه وو یوبل ته سلام اچول روا دي او پدې هکله ډېر زیات تشدد او سختي د شریعت له روح سره سمون نه خوري او په صحابه وو، تابعینو او فقهاوو کې به هېڅوک هم داسې پیدا نه شي، چې په مطلق ډول نارینه وو ته د ښځو یا ښځو ته د نارینه وو له خوا سلام ناروا او یا بیخي حرام وبولي لکه څنګه چې د نن زمانې ځینې خلک فکر کوي.

خو ډېر عالمان دا کار دفتنې په شتوالي او نه شتوالي پورې اړوند بولي، یعنې که چېرې سلام ویونکی او سلام اخستونکی، له فتنې څخه په امن وي، نو سلام روا او که نه نو چپوالی غوره دی.

مهلب او حلیمي وایي چې: که چېرې څوک باوري وي او دشهوت او فتنې وېره نه وي نو دښځو او په ښځو د سلام کول روا دي او که نه نو جایز نه دي.

د کوفې فقهاء چې لوی امام او د مذهبونو پیشوا امام ابو حنیفه (رح) او ملګري یې هم په کې شامل دي، وایي چې ښځې به له خپل محرم نه پرته نورو نارینه وو ته په سلام کې لومړی وړاندې کېږي نه.

د پورتنیو اقوالو ډېره برخه د فتاوي المراة المسلمة څخه رانقل شوې ده.

امام مالک وایي چې د فساد د لارې د مخنیوي لپاره دې د ځوانې او زړې ښحو تر منځ توپیر وي، یعنې په ځوانې ښځې او ځوان سړي دې د سړي او ښځې له خوا سلام نه اچول کېږي او په زوړ باندې روا دی.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ځينې بيا وايي چې له ځوانۍ سره ښکلا او ښايست هم ضرور دی ، يعنې که ځوانه نجلۍ بدرنګه هم وي سلام ورته روا دی .
ابن عيينه له ابي ذر څخه روايت کوي چې وايي : ما له عطا څخه په ښځو د سلام په هکله وپوښتل هغه راته وويل چې که ښځه ځوانه وي نو نه .
دکتور قرضاوي وايي چې د ښځو او نارينه وو يوبل ته د سلام منع کوونکي غټ دليل دفتنې شتوالی ښيي چې بايد هر مسلمان ترې ځان وساتي خو دا د هرچاخپل وجدان او ضمير پورې اړه لري او که اسلامي مصادرو ته وګورو نو وينو چې ډېر صحابه ، تابعين ، فقهاء او امامان په دې اړه څه باک نه ويني اويوبل مخ ته د دواړو جنسونو له خوا سلام روا دی او په ځانګړې ډول کله چې مخامخ کېدل د کومې اړتيا له مخې وي لکه ډاکټر ته ورتلل ، په زده کړه کې ، او يا د دوی ترمنځ څه دوستي او صله وي ، او يا استاد په ټولګي کې زده کوونکيو ته يا زده کوونکي استاد ته سلام اچوي ، دا ټول روا دي .
داسې نه چې انجونې او هلکان دې په لارو او کوڅو کې يوبل ته مخ کېږي چې نه ورسره پېژني ، نه يې محرم وي ، نه دخبرو لپاره څه ريښتونې اړتيا وي او دوی دې يوبل ته سلامونه اچوي او يا دې په ليکنو کې دعشقي خبرو او سلامونو ډالۍ ورلېږي .

ښځه په سفر کې :

اسلام ټولې هغه لارې بندول غواړي کومې چې دفساد خوا ته تللې دي ، او يا ترې دفساد خطر وي ، نو له همدې کبله نه غواړي ، چې ښځه دې په تنها

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

صورت له خپل محرم څخه پرته سفر ته ووزي هغه خو يې له منع نه کړله ، خو له دې څخه يې هرومرو منع کړله چې هغه دې تنها يا له پرديو سره په مودو مودو کور ځيني بهر وخت تېروي .

رسول الله (ص) فرمايي : ((لايحل لامراة تؤمن بالله واليوم الاخر تسافر مسيرة يوم وليلة الامع ذي محرم عليها))[٣٣١]

يعني : ((نه دي روا هېڅ ښځو ته چې په الله (ج) او د اخرت پر ورځ ايمان لري چې د يوې شپې او ورځې په مسافه کې سفروکړي ، خو له خپل محرم سره .))

همداراز فرمايي : ((لايخلو رجل بامراة الاومعها ذو محرم ولاتسافر المراة الامع ذي محرم فقال له رجل : يا رسول الله ان امر اتي خرجت حاجة واني اكتتبت فى غزوة كذا وكذا قال : انطلق فليحجج مع امراتک))[٣٣٢]

يعني : ((هېڅ نارينه دې له هېڅ يوې ښځې سره په ګوښه کې ليدل نه کوي ، ترڅو چې د هغې محرم نه وي او هېڅ ښځه دې سفر نه کوي ترڅو يې چې محرم ملګرى نه وي. يو سړي عرض وکړ ، چې زما ښځه حج ته تلونکې ده ، او زما نوم په فلانۍ او فلانۍ غزوه کې تلونکيو کسانو کې ثبت دى . رسول الله (ص) ورته وفرمايل وګرځه او له خپلې ښځې سره حج ته ولاړ شه .))

په ځينو رواياتو کې ښځه له يوې شپې او ورځې يوازې سفر څخه منع شوې ده په ځينو کې له دوه شپو او ورځو او په ځينو کې د درې شپو و ورځو يادونه شوېده خو دا اختلاف لکه چې سيد مودودي (رح) وايي دا روايتونه

[٣٣١] متفق عليه .

[٣٣٢] متفق عليه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

له خپل اعتبار څخه نه غورځوي ، ځکه چې په بېلابېلو ځایونو کې چې څنګه موضوع د رسول الله (ص) مخ ته راغلې ده د هماغې په لحاظ یې حکم کړی دی ، یعنې یوې ښځې به یوه شپه او ورځ سفر کاوه رسول الله (ص) به منع کړله بلې به دوه شپې اورځې اوبلې به درې شپې او ورځې سفر کاوه هغوی (ص) به منع کړله.[۳۳۳]

خواصل خبره داده چې هېڅ ښځه دې له محرم څخه پرته سفر نه کوي ، مګر نن صبا خو په کلونو کلونو په تنها ځان لوېدیځ او نورو اروپایي عیاشو ، عیاشو هېوادونو ته په داسې ډاډه زړه سفر کوي چې حتی د ګناه تصور هم نه کوي .

د ښځو تلل حمام ته :

دښځو لپاره حمام ته تلل بې عذره روا ندي ځکه چې دا د فتنې او فساد ستر مرکز دی او کله که سخت عذر پیدا شو لکه حایضې ، نفاسې ،یا بلې ناروغۍ ته بیا ورته په حمام کې غسل روا دی .

له حضرت عایشې (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص)نارینه او ښځینه دواړه حمام ته له تللو څخه منع کړي وو بیا یې نارینه و ته اجازه وکړه چې په پرتوګ کې دننه (له پرتوګ سره) ورننوځي .[۳۳۴]

---

[۳۳۳] تفهیم القران .

[۳۳۴] ابو داود او ترمذي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

((هره ښځه چې د خاوند له کوره پرته بل چېرته جامې وباسي نو د دې اود الله (ج) ترمنځ پرده يې څيرې کړله .)) [۳۳۵]

يعنې : ((د الله (ج) او د دې ترمنځ چې کومه د حيا پرده وه هغه يې څيرې کړله او د خپلې پوره بې حيايئ اظهار يې وکړ .

حضرت جابر(رض) روايت کوي چې رسول الله (ص)فرمايي : ((من كان يوءمن بالله واليوم الاخر فلايدخلن حليلته الحمام لامن عذر .)). [۳۳۶]

يعنې : ((څوک چې په الله (ج) او دقيامت په ورځ ايمان لري نو د هغه حلاله (ښځه) دې حمام ته نه ننوزي مګر دعذر له لامله .))

حضرت عبدالله (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي : ((انها ستفتح لكم الارض العجم و ستجدون فيها بيوتا يقال لها الحمامات فلايدخلها الرجال الا بالازار ومنعواالنساء الا مريضة او نفساء)) [۳۳۷]

يعنې : ((ژر دی چې فتحه به شي تاسو ته ځمکې د عجمو او ژر دی چې بيا به مومئ په دوی کې کورونه (کوټې) چې هغې ته به حمامونه ويل کېږي نو نه دې ننوزي ورته نارينه مګر له پرتوګ سره او منع کړئ ورځخه ښځې مګر ناروغې او يانفاسې .))

نو داسې ډېر روايتونه شته چې د نارينه وو لپاره حمام ته د تللو جواز ثابتوي او هغه هم له پرتوګ سره او دښځو لپاره يې حرمت ثابتوي او د الله (ج) لعنت په حمام ته تلونکيو ښځو دی چې بې له عذره ورځي .))

---

[۳۳۵] ابوداود ،ترمذي ،ابن ماج او مسند احمد .

[۳۳۶] نسايي او نيل الاوطار .

[۳۳۷] ابوداود او ابن ماجه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

د قبرونو زيارت ته د ښځو د تللو حکم:

يوه هم د نن او پرون د مسلمانانو ترمنځ له اختلاف څخه ډکه مسئله هديروته دښځو د تللو مسئله ده. پدې کې هيڅ شک نشته چې دواړو خواوو (منونکيو او نه منونکيو) په دې اړوندله پوره بې انصافۍ، افراط او تفريط څخه کار اخېستی دی، ځينو خلکو هديرو ته تلونکيوته مشرکان او بدعتيان وويل، بعضو ډلو بيا د دې کار منع کوونکيو ته کافران، وهابيان او .... وويل.

پدې اړوند رانقل شويو روايتونو ته که وګورو نو داسې جوتېږي چې قبرونو ته د ښحو ورتلل که ډېر شي نو مکروه ده او که کم وي مثلاً په کال يا دوه کالو کې يو ځل ورتلل نو بيا روا دي، که چېرې قبرونو ته تلل د دې غم زياتوي، دا هلته چيغې او فرياد کوي نو د داسې ښځو تلل قبرونو ته په اتفاق سره حرام دي، رسول الله (ص) فرمايي: ((د الله (ج) لعنت دې وي د قبرونو پر ډېر زيارت کوونکيو ښځو.))[٣٣٨]

سيد محمد عابدين الحسيني د ابن ملک په حواله وايي چې د مبالغې صېغه پدې دلالت کوي چې که د چاقبرونو ته تلل کم وي نو په لعنت کې شامل نه دي او د رسول الله (ص) زيارت ورڅخه مستثنی دی))[٣٣٩]

هغه څوک چې د ښځو تلل قبرونو ته روا ګڼي دليل يې دا دی چې حضرت عايشې (رض) له رسول الله (ص) نه وپوښتل: کله چې د قبرونو زيارت کوم

---

[٣٣٨] ترمذي.

[٣٣٩] البريقه شرح الطريقه.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

نو څه ووايم ؟ هغوی (ص) ځواب ورکړ چې داسې و وايي : ((السلام على اهل الديار من المؤمنين والمؤمنات ورحم الله المتقدمين منا والمتاخرين و انا ان شاالله بكم لاحقون .))[٣٤٠]

يعنې : سلام دې وي پر اهل ددې ځای له نارينه مؤمنانو اوښځو مؤمنانو څخه الله (ج) دې زموږ پر مخکينيو او وروستنيو ټولو رحم وکړي ، او موږ که د الله (ج) رضاوي تاسو پسې درتلونکي يو .

نو له دې حديث څخه څرګندېږي چې د ښځو تګ قبرونو ته روا دی ځکه که روانه وای نو رسوالله (ص) به عايشه (رضي الله عنها) منع کړې وه چې ستاسو تلل قبرونو ته له سره روا ندي نو د کومې وينا په هکله پوښتنې کوي .

بل دا چې رسول الله (ص) فرمايي : ((کنت نهيتکم عن زيارة القبور الافزروها)).[٣٤١]

يعنې : ((ما تاسې د قبرونو له زيارت څخه منع کړي وئ خبرې اوسئ د هغو زيارت کوئ او کوم کسان چې قبرونو ته د ښځو تلل حرام ګڼي دليل يې هغه حديث دی چې موږ وړاندې بيان کړ ځکه چې په هغه کې د قبرونو زيارت کوونکيو ښځو ته د الله (ج) د لعنت تهديد شوی دی .))

عراقي وايي : ((ښځې په دې رخصت کې داخلې ندي چې رسول الله (ص) وفرمايل : (الافزروها) .))

په تاتار خانيه کې وايي : قبرونو ته د ښځو دتللو د جواز په هکله مه پوښته پدې هکله وپوښته چې په دې تللو کې په څومره لعنت اخته کېږي .

---

[٣٤٠] مسلم او مشکوة .

[٣٤١] رواه مسلم و اصحاب السنن الا الترمذي، مشکوة .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

پوه شه کله چې ښځه د وتلو هوډ وکړي نو د الله (ج) او د ملایکو په لعنت کې ګیره شي ، او کله چې قبر ته ورشي نو د مړي روح پرې لعنت وایي، او کله چې بېرته راستنه شي نو د الله (ج) پر لعنت اخته شي .

نو د دې او داسې نورو روایتونو له جمع کولو څخه دا نتیجه لاس ته راځي ، چې هره چې ښځه قبرونو ته کمه کمه ځي ، دودیزې ټوټکې نه کوي ، مړي له الله (ج) سره نه شریکوي اود زیارت کولو طریقه وپېژني نو داسې ښځې ته د عبرت لپاره هم ورتګ روا دی .

او کومه ښځه چې ډېره ډېره ځي هلته ژاړي ، چیغې او فریادونه کوي ، مالګې څټي د قبر جاروګاني پر مخ او ځان وهي ، له قبر څخه طواف کوي ، جنډې پر ځان وهي په ټوټو کې غوټې اچوي او داسې نورې سل نخرې کوي نو دلته ښځې خو پرېږده چې نارینه وو ته هم تګ حرام دی .

خونن سبا چې دقبرونو زیارت کومه بڼه غوره کړېده ،فکر کوم چې هېڅوک به په دې ډول د ښځو قبرونو ته تلل روانه ګڼي ځکه چې ډېر تفصیل ته ضرورت نشته ده هر چا په خپلو سترګو لیدلي دي داسې سینګار چې هلته کېږي، داسې فحاشي چې په ځینو ځایونوکې د باباګانو په روضوکې کېږي هر چاته جوته ده نن سبا خو د قبرونو زیارت یوه تفرېحي بڼه غوره کړېده اوس هلته عبرت نه، بلکې عیاشي ده ،هلته ثواب نشته ګناه ده ، نن صبا خو دباباګانو دربارونه د عاشق او معشوقې د وصال او ذوق جمال یواځېنۍ مرجع ګڼلی شي .

دېته به څوک روا څه چې حتی مباح هم ووایي .

د ښځو تلل خو قبرونو ته په صحېح طریقه روا دي مګر دې خلکو په خپل ځان پخپله حرام ګرځولي دي ، دا دهر اسلامي حکومت فریضه ده چې د

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

داسې ناوړه اعمالو مخ ونيسي او له پاکو روضو څخه دفحاشۍ د مرکز د جوړولو مخه ونيسي او هېڅ ښځې ته اجازه ورنکړي چې په غير شرعي تو گه قبرو ته ورشي خصوصاً د هغو وګړيو مخنيوی وکړي چې له سلګونو کيلو مترو واټنو څخه ورته راځي .

ځان تشبيه کول :

الله (ج) چې انسان ته کومه بڼه ورکړې ده دا دهغه له فطرت سره سمه ده، پدې کې کنجکاوی او ځانته بله بڼه ورکول د فطرف خلاف دي، په همدې اساس نه نارينه ته روا دي او نه ښځې ته چې له يوبل سره په اغوستن کې ، په وينا کې، په تللو کې ، د غړيو په جوړښت کې سيالي او مشابهت (ورته والی) وکړي .

ابن عباس(رض) فرمايي چې : ((لعن النبي المتشابهات من النساء بالرجال والمتشبهين من الرجال بالنساء)) [۳۴۲]

يعنې : ((لعنت ويلی دی نبي (ص) پر هغو ځان تشبيه کوونکيو ښځو له سړيو سره او په تشبيه کوونکيو سړيو له ښځو سره))

همدا راز روايت دی چې : ((لعن رسول الله (ص) المخنثين من الرجال والمترجلات من النساء)) [۳۴۳]

يعنې : ((رسول الله (ص) لعنت ويلی دی له ځان څخه پرښځه جوړونکيو

---

[۳۴۲] بخاري .

[۳۴۳] رياض الصالحين .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

(هجړا) سړيو او له ځان څخه پر نارينه جوړوونكيو ښځو .))

حضرت ابو هريرة (رض) فرمايي : ((لعن رسول الله (ص) الرجال يلبس لبسة المراة ، والمراة تلبس لبسة الرجل .))[٣٤٤]

يعني : ((لعنت ويلى دى د خداى (ج) رسول (ص)پر هغه سړي چې د ښځو جامې اغوندي او په هغې ښځې باندې چې د نارينه ووجامې اغوندي.))

دفقهې اوحديثو په يو مشهور كتاب كې ليكي چې له ښځې سره دنارينه ځان تشبيه كول او له نارينه سره دښځې ځان تشبيه كول دواړه حرام دي .[٣٤٥] يو عالم وايي :كه چېرې داسې څوك و (ښځه وه اوكه نارينه چې له خپل مخالف جنس سره يې مشابهت كاوه او په ټولنه د هغې ضررونه پر ېوتل او له ملك څخه په بهر شړلو (تبعيد)كې يې ګڼه وه او هغه له خپل خوى او عادت څخه نه اوښت نو له ملك څخه يې هم شړلى شي.[٣٤٦]

د ښځې په لاس ذبحه (حلاله) :

يوه بله غلطه انګېرنه چې زموږ له ملت سره پيدا شوې ده هغه دا چې د ښځو په لاس ذبحه صحيح نه ګڼي اود دوى په نظر كه كومه ښځه هر ژوى حلال كړي نو د هغه غوښه خوړل حرام دي نو په همدې بنا موږ ليدلي نه دي چې ښځې چېرته كوم څاروى څه چې حتى يوه چرګه حلاله كړې وي كه څه هم ژوى مړ كېږي مګر دا بالكل غلطه مفكوره ده ، د ښځې د لاس ذبحه

[٣٤٤] رياض الصالحين .

[٣٤٥] نيل الاوطار

[٣٤٦] اللعباس و الزينة فى الشريعة الاسلامية \ محمدعبدالعزيزعمرو.

www.meltahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

داسې ده لکه د نارینه . حتی د کافر په لاس حلاله چې اسماني کتاب ولري هم صحیح ده .

سید محمد عابدین الحسیني لیکي : دماشوم، لیوني اوښځې ټولو حلاله صحیح ده ، کله چې په تسبیح او تسمیې او دحلالې په طریقه پوهه شي یعني کله چې پدې پوه شي چې کوم ځای غوڅېږي او دغوڅولو په وخت کې باید څه ووایي : د احنافو د مذهب دفقهې په مشهور کتاب (هدایه) کې یې هم همدا شرطونه ښودلي دي او که په دې شرطونو پوه نشي نو بیا خو دښځو څه چې دنارینه وو حلاله هم صحیح نه ده ځکه چې همدا شرطونه په کې مهم دي چې انسان باید څه ووایي او کوم ځای غوڅ شي.

حضرت کعب ابن مالک (رض) روایت کوي چې یوې ښځې په تیږه ګډه حلاله کړله نو رسوال الله (ص) څخه وپوښتل شو چې غوښه یې حلاله ده که نه ؟ رسول الله (ص) ورته وفرمایل چې (هو حلاله ده).[۳۴۷]

---

[۳۴۷] بخاري او ابن ماجه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ټولنیز عبادات

الف : په جماعت سره د ښځې لمونځ :

که کومه ښځه لمونځ په جماعت سره ادا کول غواړي نو اسلام یې جومات ته له راتللو څخه نه منع کوي او که جومات ته راتشي نو کور کې یې هم ورته لمونځ روا کړ، بلکې دا یې ورته غوره ګڼلی دی ام حمید ساعد یې (رضي الله عنها) عرض وکړ چې یا رسول الله (ص) زه په تاپسې د لمانځه کولو ډېره مینه لرم ،رسول الله (ص) ځواب ورکړ ستا لمونځ د کور په ګوښه کې له کوټې څخه غوره دی او په کوټې کې ستا لمونځ له دې څخه غوره دی چې د کور په دالان کې یې وکړې او ستا د کور په دالان کې لمونځ له دې غوره دی چې ته یې د خپلې محلې په جومات کې وکړې او ستالمونځ د محلې په جومات کې له دېنه غوره دی چې ته یې په جامع جومات کې وکړې.[۳۴۸]

ښايي د دې سبب هماغه وي کوم چې علامه مودودي فرمايي : هغه دا چې پر ښځې په مياشت کې څو ورځې داسې (حيض) وي چې هغوی پکې د مجبوريت له امله لمونځ نشي کولی او په دې ترتيب به هغه خبره افشا او رسوا شي کومه چې ښځې يې ښکارول نه غواړي او په ښکارولو يې شرمېږي حتی د پلار او ورور په مخ کې هم نو شارع وايي : تاسې داسې

---

[۳۴۸] مسند احمد او طبراني.

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ځای کې ځان په لمانځه عادت کړئ چې که د څه مجبوریت په وخت کې لمونځ هم ونکړئ نو چاته معلوم نشئ او پدې ترتیب به دیوې حیا دارې ښځې شرم خوندي وساتل شي .

مګر دا صرف هدایت دی حکم نه دی موږ وینو چې ښځو په صدر د اسلام کې په جماعت سره لمانځه کې ګډون کړی دی ، خپله یې د ښځو امامتي کړېده .

رسول الله (ص) ورقه بنت عبدالله ته اجازه کړې وه چې د ښځو امامتي وکړي .[348]

حضرت عایشې (رضي الله عنها) به دښځو امامتي کوله.[349]

رسول الله (ص) وفرمایل چې (د الله (ج) بندګاني د الله تعالی له کورو ځینې مه منع کوئ کله که د چا ښځې جومات ته د تللو اجازه و غوښتله نو منع کوئ یې مه)[350]

همدارراز فرمایي : ((لاتمنعوا نساء کم المساجد .)).[351]

یعنې : (خپلې ښځې له مسجدو ځینې مه ایساروئ .)

مګر جومات ته د ورتللو په وخت کې باید لاندې ټکو ته پاملرنه وشي .

۱ : د ورځې به جومات ته نه ځي او یوازې په هغو لمونځونو کې به ګډون کوي چې تیاره کې وي لکه ماسخوتن او سحر رسول الله (ص) فرمایي :

((ائذنوا للنساء باللیل الی المساجد .))[352]

---

[348] ابوداود .

[349] دارالقطني او بیهقي .

[350] متفق علیه .

[351] ابوداود جلد ۱ .

[352] ترمذي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

يعنې ښځو ته د شپې جومات ته د تګ اجازه ورکوئ .

حضرت عايشه (رضي الله عنها) فرمايي : (رسول الله (ص) به د سحر لمونځ په داسې وخت کې کاوه چې ښځې به په خپلو څادرونو کې پټې پټې بېرته کور ته ستنېدلې نو د تيارې له کبله به دوی نشوای پېژندلی .) [٣٥٣]

٢ : جومات ته به له ښکلا سره نه راځي ، خوشبويي به نه لګوي، حضرت عايشه(رض) فرمايي : (يوځل رسول الله (ص) په مسجد کې ناست و چې د مزنيه قبيلې يوه ښځه ډېره ښکلې، سينګاره او په ناز او نخرو جومات ته راغلله حضور (ص) د هغې په ليدلو وفرمايل : (ای خلکو خپلې ښځې ايسارې کړئ چې په ناز نخرو او سينګار شوې جومات ته رانشي .)[٣٥٤]

٣ : په وروستنيو صفونو کې به ودرېږي رسول الله (ص) فرمايي : (خير صفوف النساء اخرها و شرها اولها .)[٣٥٥]

يعنې : (د ښځو لپاره غوره او بهتره صفونه وروستي دي ناکاره او بد يې لومړني دي .)

حضرت انس (رض) فرمايي : رسول الله (ص) زموږ کور کې لمونځ وکړ موږ په رسول الله (ص) پسې وروسته ودرېدلو او زما مور ام سليم (رضي الله عنها) زموږ څخه وروسته ودرېدله))[٣٥٦]

---

[٣٥٣] بخاري ، مسلم ، ابوداود او ترمذي .

[٣٥٤] ابن ماجه

[٣٥٥] مسلم ، ابوداود ،ترمذي،نسايي او مسند احمد .

[٣٥٦] بخاري .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۴ : ښځه به په لمانځه کې اواز نه اوچتوي، که چېرې نارینه امام ته څه فتح ورکول غواړي نو سبحان الله یا الله اکبر دې ووایي ، او ښځه دې لاسونو ته پړق ورکړي.[۳۵۷]

حضرت عمر (رض) د ښځو لپاره بېله دروازه جوړه کړې وه.[۳۵۸]

ب : په جنازه کې ګډون :

په جنازه کې ګډون پر مسلمانانو کفایي فرض دی ولې ښځه له دې څخه خلاصه ده ، که پدې هکله رانقل شویو روایتونو ته وګورو نو ښکاري چې په جنازه کې د ښځو ګډون خو جائز دی مګر مکروه دی .

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي چې رسول الله (ص) موږ د جنازې له لمانځه څخه منع کولو مګر دا منع یې په موږ سخته نه کړله.[۳۵۹]

یوه ښځه په جنازه کې ښکاره شوله او حضرت عمر (رض) لږ ورته غصه غوندې شو رسول الله (ص) ورته وفرمایل : ((پرېږده یې عمره .))[۳۶۰]

له دې روایتونو څخه ښکاري چې ښځه په جنازه کې له ګډون څخه منع خو ده مګر دا منع ډېره سخته نه ده او که وغواړي څوک یې مخه نیولی نشي .

ج : په جمعه او اخترونو کې ګډون :

---

[۳۵۷] صحاح السته او مسند احمد .

[۳۵۸] ابوداوود .

[۳۵۹] بخاري ، ابن ماجه .

[۳۶۰] ابن ماجه او نسایي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ټول فقها پردې اتفاق لري چې داخترونو د لمانځه وجوب دښځو پر غاړه نشته دی او نه پرې د جمعې په ورځ جماعت ته تلل فرض شوي دي ولې که ښځې وغواړي چې د جمعې په ورځ یا د اختر په ورځ په لمانځه کې ګډون وکړي نو د هغو شرطونو په نظر کې نیولو سره ګډون کولای شي کوم چې وړاندې مونږ بیان کړل مګر یو شرط پکې نشته هغه دا چې د ورځې (د جمعې او یا داختر) هم راتللی شي .

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي چې رسول الله (ص) به ځوانې انجونې د کور خاوندانې او حایضې ښځې د اختر لمونځ ته بیولې کومو ښځو به چې لمونځ نه کاوه هغوی به له جماعت څخه بېلې وې او په دعا کې به یې ګډون کاوه.[۳۶۱]

ابن عباس (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) به خپلې بیبیانې او لورګانې په اخترونو کې ویستلې.[۳۶۲]

په جومات کې باید د ښځو لپاره د پردې انتظام وشي او بېل ځای ورته وټاکل شي چې هلته نارینه ورنشي او ښځه هر وخت خپل لمونځ په ښه ډول ادا کړي .

د : ښځه په حج کې :

حج دنارینه وو په څېر پر ښځو هم فرض دی او دنارینه وو په څېر مخاطبه ده ښځه د حج په ټولو مناسکو کې د سړي په څېر ده مګر دا چې سر به نه

---

[۳۶۱] ترمذي .

[۳۶۲] ابن ماجه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

لوڅوي ځکه چې سر يې عورت دى ،مخ به لوڅوي ، د تلبيې په وخت کې به اوږې پورته پورته کوي نه ، سعې او رمل (منډه) به نه کوي ، سر به نه خرييي، او که چېرى يې د ډېر سخت بير او بار له کبله حجراسود مسح کولى نشو نو مسح کوي به يې نه ، کله چې ښځه وغواړي حج ته ولاړه شي نو يا به له مېړه يا محرم سره ځي کله که د هغې او دمکې ترمنځ د درې ورځو فاصله وه ، نو تنها ورته سفر روا ندى .

امام شافعي (رح) وايي : ((که نورې ښځې ورسره ملګرې وې او خپل امن او امنيت يې نيولى شو بيا له محرم يا خاوند څخه پرته هم ورته سفر روا دى .))

او کله يې چې محرم (د سفر ملګرى) پيدا شي نو خاوند يې له حج څخه ايسارولى نشي ځکه چې مېړه يې د فرض له ادا کولو څخه منع کولى نشي .

مګر که ښځه نفلي حج کوي نو البته د مېړه اجازه ضرور ده لکه نفلي روژه .

محرم به نېک سړى وي کافر، فاسق او منافق به نه وي او که مسافه له درېنه کمه وه نو تنها هم سفر کولى شي .

او که کومه ښځه له ځان سره مېړه يا محرم حج ته بيايي د هغه کرايه لګښت او نور ټول ضروريات پر همدې ښځې دي .

ه : ښځه په جنګ کې :

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

اسلام ښځو ته اجازه ورکړېده چې د خپلې عقیدې، ابرو ، ایمان او ناموس څخه دفاع په غرض وسله اوچته کړي .

مګر په فوځ کې داخلول، په اردو کې هغوی ته ځای ورکول ،په کلونو کلونو له کور ځیني جدا کول ، د سرحدونو ساتل ، د ټانګ دپاسه کښېنول، الوتکې ، لوی او غټ توپونه د هغې په لاس ورکول د هغې د طبیعت او فطرت خلاف کړنه ده، لکه نن سبا چې په لویدیځ ، ختیځ او اروپا کې لیدل کېږي .

په صدر د اسلام کې ښځو ډېر جنګي خدمتونه ترسره کړي دي لکه دټپیانو مرهم پټۍ ، تږو ته اوبه ورکول ، مجاهدو ته ډوډۍ پخول د مجاهدو د مرکزو ساتنه .

هغې ته روا دي چې جنګي لباس واغوندي او حتی د بدن مستوره برخه یې هم ښکاره شي ، د رسول الله (ص) خپلو بیبیانو په ډېرو غزواتو کې ګډون کړی دی غازیانو ته به یې اوبه ورکولې ، دټپیانو درملنه به یې کوله ، او پدې وخت کې د حجاب احکام هم نازل شوي وو.[۳۶۳]

دبني مصطلق په غزا کې د حضرت عایشې (رضي الله عنها) ګډون ټولو د سیرت کتابونو روښانه کړی دی ، ام سلیم (رضي الله عنها) او دانصارو ځو نورو ښځو به په ډېرو غزاګانو کې ګډون کاوه.[۳۶۴]

د احد په غزا کې کله چې ظاهراً مسلمانان له ماتې سره مخ شول نو عایشې (رضي الله عنها) او ام سلیم (رضي الله عنها) به د اوبو مشکونه (ژیونه

---

[۳۶۳] بخاري .

[۳۶۴] ترمذي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

راچلول او په غازيانو به يې اوبه څښلې دا وخت د عايشې د عمر دوهمه لسيزه ده))(٣٦٥)

حضرت انس (رض) وايي : ((ماليدلې چې دوی پينځې بډوهلې وې او په منډه منډه به تللې او راتللې)).(٣٦٦)

د ام سليط (رضي الله عنها) په هکله حضرت عمر (رض) له رسول الله (ص) څخه نقل کوي چې د احد په جنګ کې به چې ما ښي او کيڼ طرف ته کتلې نو ما با ام سليط (رضي الله عنها) ليدله چې زما د ساتنې لپاره به يې تورې وهلې .

په دې جنګ کې ربيع بنت معوذ او ورسره نورو ښځو به د ټپيانو ټپونه پټي کول او مدينې ته به يې رسول .))(٣٦٧)

د حنين په غزاکې ام سليم خنجر په لاس ګرځېدله رسول الله (ص) ترې وپوښتل چې دا دڅه لپاره ؟ هغې ځواب ورکړ چې که دښمن مخې ته راشي نو ګېډه به يې څيرې کړم .))(٣٦٨)

د حضرت ابوبکر صديق (رض) په خلافت کې د دمشق د فتح کولو لپاره يوه فوځي ډله ولېږلی شوه قوماندان يې خالد بن وليد (رض) و او ابوعبيده بن جراح هم پکې و ډېرو مېرمنو پدې ډله کې برخه .حضرت ام سلمه اسماء بنت يزيدرض يوه زړوره او ايمانداره ښځه وه ،له رسول الله ص يې په

---

(٣٦٥)مسلم .

(٣٦٦)متفق عليه .

(٣٦٧)بخاري .

(٣٦٨)مسلم او حياة الصحابة .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ډېروغزواتو کې ګډون کړی وو ، د هجرت په دیارلسم کال د یرموک په غزا کې یې د خېمې په تیر نهه رومیان وژلي وو.[۳۶۹]

د یرموک په غزا کې چې کله خالد بن ولید د جنګ قوماندان وټاکل شو نو مسلماني خویندې یې راوغوښتلې او توري یې په لاس کې ورکړلې او دمسلمانانو د لښکرشاه او خواته یې څوکۍ (پهره) ودرولې ترڅو مسلمانان د شاه له خوا څخه ایسارنشي .

د مسلمانانو او رومیانو په جنګ کې ام حکیم چې لاناوې وه او دناوېتوب د خوشبو ورمې یې له بدن څخه الوتلې ګډون وکړ او خاوند یې د سترګو په وړاندې شهید شو بالاخره د ناوېتوب لباس یې ووېست او دهغې خېمې تیر یې راووېست چې دا پکې ناوې وه ، او اوه کسان یې پرې دجهنم کندې ته ولېږل دا واقعه د هغه پله سره نژدې شوې وه چې نن صبا هم دا پول دام حکیم په نامه یادېږي.[۳۷۰]

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي : چې ماله رسول الله (ص) سره په اوو غزاګانو کې ګډون کړی دی ، چې بارونه به مې ورته ساتل ، خواړه به مې ورته برابرول ، او دناروغانو پرستاري به مو کوله.[۳۷۱]

امام احمد (رح) روایت کوي ، چې په هغه لښکر کې چې خیبر یې محاصره کړی و ، د مدینې شپږ ښځې شاملې وې ، چې مجاهدینو ته یې خواړه تیارول ، ستوان به یې جوړول ،د ټپیانو په ټپونو به یې پټۍ لګولې ،

---

[۳۶۹] المراة في منظور الاسلام دکتور حسن مونس .

[۳۷۰] الاستیعاب لابن عبدالبر .

[۳۷۱] ترمذي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

شعرونه به يې زمزمه کول ، د خدای (ج) په لار کې به يې مرسته کوله ، او رسول الله (ص) په غنيمت کې برخه هم ورکړله .
دام عماره نسيبې (رضي الله عنها) د احد په غزا کې وسله په لاس کې وه او دښمن يې پرې واهه تردې چې رسول الله (ص) د هغې په هکله وفرمايل :
((يقيناً چې دهغې موقف او ځای له فلاني او فلاني څخه ډېر غوره دی .))
د رسول الله (ص) په وخت کې صحابه و ښځو دمدينې او حجاز په شاوخوا کې په غزا کې په ګډون بسوالی (اکتفا) نه دی کړې ، بلکې د اروپا وچې ته هم د جهاد لپاره تللې دي او د سمندرونو مزلونه يې هم کړي دي لکه حضرت ام حرام د عباده (رضي الله عنها) ابن صامت مېرمن چې له خپل مېړه سره د قبرص غزا ته تللې وه ، او بيا هملته شهيده او ښخه کړل شوه .
له ټولو څخه عجيبه خو لا دا ده چې په ډېرو ځايونو کې چې ښځې واک ترلاسه کړی دی بيا په دښمن سوبمنې (غالبې) شوې دي مثلاً : وګورئ دقسطلې ملکه ويزابيلا چې پر غرناطه په غلبه کې يې ستر رول لوبولی دی .
کاترين روسي په خپل وخت کې د ځينو قوماندانو په واسطه عثماني ترکانو ته ماتې ورکړله ، د ملکې وکتوريا په وخت کې انګرېزانو د اسلامي هېوادونو په دريمه برخه قبضه وکړله.[٣٧٢]
د ممالېکو په تاريخ کې دشجرة الدرحکمت، سياسي پوهه هوښياري ، بهادري او زړورتيا ، تر چا پټه نه ده وګورئ چې دښمن ته يې څنګه او په څه ډول حکمت ماتې ورکړله .

---

[٣٧٢] المراة منظور الاسلام دکتور حسن مونس .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ښځینه ناروغتیاوې

الف : حیض :

تعریف : په هدایه کې وایي چې حیض په لغت کې وتلې وینې ته وایي ، او په بریقه کې لیکي چې حیض په لغت کې بهېدلو ته وایي، او دېته ځکه حیض وایي چې دې وخت کې وینه بهېږي او پیاوړی همدا نظر دی .
په هدایه کې د حیض پېژندنه داسې کوي :
حیض هغه وینه ده چې د یوې روغې او سالمې ښځې رحم یې شیندي .
د حیض کمه موده درې شپې او درې ورځې یعنې پوره دوه او یا (۷۲) ساعته ده که لدې څخه لږ هم څه کمه وي حیض ندی .
په رسائل ابن عابد کې لیکي چې مثلاً : که چېرې د یکشنبې په ورځ سحر دلمر ختلو په وخت کې په ښځه وینه راغلله او دچهارشنبې په ورځ د صبح صادق په وخت کې وینه بنده شوله نو دا حیض ندې .
د حیض په موده کې مو دښځو ستونزو ته په تېرو صفحو کې ګوته ونیوله ، د اسلام څخه وړاندې به عربو له حایضې ښځې څخه نفرت کاوه ، د هغوی دبسترې او کاسې برسېره به یې هغوی هم له ځانه څخه جدا کولې او په بده سترګه یې ورته کتلې .
په فارس کې به په حیض کې ښځه ګنده او ناولې ګڼلی شوه ، لېرې د ښتې ته به یې وشړله هلته به یوازې اوسېدله هېچا ته اجازه نه وه چې له هغې

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

سره کښېني يا خبرې ورسره وکړي مرئيانو به ډوډۍ ورته وړله حتى دوى (مرئيانو) به هم پوزې لاسونو او غوږونو ته ټوټه نيوله له دې وېرې چې هسې نه چې په ناڅاپي او ناپامۍ کې د حايضې له ښېمې سره ولګېږي . د مرګ او ژوند مطلق واک يې د خاوند په لاس کې و.[٣٧٣]

مګر اسلام دا ناوړه دودونه يو مخييزه له منځ وړل او د هغې بايللى حيثيت يې بېرته ورکړ او له هغې سره يې د کوروالي څخه پرته هره لوبه ..... يو ځاى ويده کېدل ، خوراک ، څښاک ، کښېناستل او پاڅېدل .... روا کړل ، پخپله رسول الله (ص) به دخپلو بيبيانو سره په حيض کې ويده کېده، د پرتوګ له پاسه هره لوبه به يې ورسره کوله او اعلان يې وکړ چې (اصنعوا کل شئ الاالنکاح)[٣٧٤]

يعنې : ((هرڅه کوئ مګر کوروالى))

او په حيض کې چې کوروالى دوا‌ړو خواو ته کوم زيان رسوي هغه خو اوس طب په ډاګه کړى دى .

د حيض کمه موده لکه چې ومو‌ويل درې شپې او درې ورځې ده رسول الله (ص)فرمايي : ((اقل الحيض للجارية البکر والثيب ثلاثة ايام ولياليها))[٣٧٥]

يعنې : ((د حيض کمه موده پېغلې او کونډې ته درې شپې او درې ورځې ده .))

---

[٣٧٣]المراة فى السلام\ استاد محمود العقاد، الاسلام بلامذاهب\ دکتور مصطفى الشکعه نقل له THE SPIRIT OF ISLAM څخه .

[٣٧٤]صحاح سته مګر بخاري ، نيل الاوطار او مشکوه .

[٣٧٥]دار القطني .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

او وروستئ موده يې لس ورځې او لس شپې ده .

د حيض په موده کې چې ښځه هر څه سوروالی ، زيړوالی ، يا خړوالی وويني هغه ټول حيض دی .

حيض په وړې نا بالغې انجلۍ او په شنډې ځوانې او په زړې ښځې چې د اولاد له زيږولو څخه نا اميده وي چې تقريباً (۵۵) پنځه پنځوس کالو په شاه او خوا کې وي نه راځي .

حايضه ښځه به لمونځ نه کوي ، روژه به نيسي د لمانځه ګرځونه يې پرې نشته خو دروژې قضا به راوړي او روژه نيول ورته روا ندي د مسافر په څېر هم نده چې نيول يې عظمت او خوړل يې رخصت وګڼل شي .

نه به جومات ته ننوزي نه به د بيت الله طواف کوي نه به د قران تلاوت کوي او نه به مصحف پورته يا مسه کوي ، مګر له پوخ سره .

کومه ښځه چې ټاکلی عادت ونلري کله که له لس ورځو څخه وړاندې له وينې ځينې پاکه شوله نو تر څو چې غسل ونکړي کوروالی ورسره روا ندی او که په يوولسمه ورځ هم غسل ونکړي بيا ورته بې له غسله هم کوروالی روا دی .

او کومه ښځه چې په يوولسمه ورځ هم پاکه نه شي نو چې غسل هم ونکړي کوروالی ورسره روا دی، خو ښه نه دی .

او کله که وينه له لسو ورځو څخه زياته شوه نو غسل دې وکړي او لمونځ به کوي خو د هرلمانځه لپاره په بېل اودس کوي ، ځکه دا ناروغتيا ده ،

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

روژه به هم نیسي د قرات تلاوت هم کولی شي او کوروالی هم ورته روا دی.[۳۷۶]

ب : نفاس :

تعریف : نفاس له تنفس یا دنفس له وتلو څخه اخېستل شوی ، او په اصطلاح کې هغه وینه ده چې د ولادت (زېږولو) څخه وروسته یې د ښځې رحم شیندي.[۳۷۷]
د نفاس کمه موده شریعت ټاکلې نه ده او وروستئ موده یې څلوېښت (۴۰) شپې او ورځې ده ، او که له دېنه ډېره شوه نو بیا ناروغتیا ده بیا ورته لمونځ، روژه، کوروالی هر څه روا دي.[۳۷۸]
نفاسه ښځه په ټولو احکامو کې د حایضې په څېر ده .

(۳۷۶) درالمختار او حاشیه ابن عابدین .
(۳۷۷) الهدایه .
(۳۷۸) الهدایه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

څو مسئلې

الف : په ښځه د کور او خاوند خدمت :

په ښځه د کور او خاوند د خدمت په هکله فقها بېل بېل نظريات لري لکه :

ـ ابن تيميه وايي : علما پدې هکله اختلاف لري چې ايا د خاوند خدمت پر ښځه لازم دی او که نه ؟ځينې وايي چې د خاوند خدمت په ښځه نشته دی ځکه د نکاح تړون له ښځې څخه د خوند د اخيستلو لپاره دی نه د خدمت لپاره.(۳۸۰)

ـ ځينې وايي : اسان کارونه لکه د کور پاکوالی او خواړه تيارول پرې شته دي .

ـ ځينې وايي : اعتبار رسم او رواج ته دی په عرف کې پېژندل شوي کارونه پرې شته دی .

ـ شيخ ناصر الدين الباني وايي : د کور کار او د اولاد تربيه پر ښځه لازم دي.(۳۷۹)

ـ په فتاوي بزازيه کې وايي : که ښځې د ډوډئ پخولو يا .... څخه انکار وکړ د څه علت له لامله وي او که له لوړې کورنئ څخه وي نو خاوند دې ورته څوک پيدا کړي چې خدمت ورته وکړي.(۳۸۱)

---

(۳۸۰) فتاوي ابن تيميه .

(۳۷۹) اداب الزفاف اسنة امطهرة .

(۳۸۱) فتاوي بزازيه .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ـ په بريقه کې وايي : د کور خدمت په ښځه واجب دی که څه هم د لوړې کورنۍ وي لکه پخول جارو کول ، دلوښو او جامو وينځل او که ويې نکړل نو ګنهګاره شوه .

له دې مختلفو وينا ګانو څخه ښکاري چې که چېرته خاوند نېستمن او فقير و او د کور د کار لپاره يې خدمتګاره نيولای نشوه نو په دې وخت کې دکور کار پر ښځه لازم دی ځکه چې کور خو د خاوند او ښځې ګډ کور دی نارينه يې هم د همدې کور لپاره ګټي او که خاوند شتمن و او وسه يې رسېدله نو د کور کار پرې لازم نه دی او خدمتګاره به ورته نيسي او په کار يې مجبورولی نشي ، د زيات معلومات لپاره دې زادالعماد د ابن قيم جوزي وکتل شي .

ب : وينځه :

وينځه هغې کافرې ښځې ته ويل کېږي چې په جګړه کې بندي راوستله شي او د هغوی کافر مېړونه په دارالحرب کې موجود وي .

له دغو ښځو سره نکاح هم کېدلای شي او هغه کسان يې هم استعمالولی شي چې د چا ترلاس لاندې وي او نکاح يې له پخواني مېړه سره ماته ده البته که ښځه او خاوند دواړه بنديان راوستل شي نو امام ابوحنيفه (رح) وايي : نکاح يې پاتې ده او دواړه د پخوا په څېر ښځه او خاوند دي .

امام مالک او امام شافعي (رح) وايي : نکاح يې ختمه ده او دواړه له يوبل ځينې ببل دي له اسلام څخه دمخه دا لړۍ ډېره توده وه د وينځواو مرئيانو شمېر نه وو له هغوی سره ظلم کېده ،بې ګناه وهل کېدلې دهغوی څه

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

حیثیت نه وو وینځې په زنا مجبورېدلې پدې هکله د ابوجهل او لوی منافق عبدالله بن ابی کارنامې له هېچا پټې ندي اسلام د مرئیتوب او وینځې توب لړئ ختمول غواړي د غلامانو او وینځو ازادونکي ته یې دبې ساري اجرونو وعده ورکړېده ، هغوی سره یې په ښه اخلاقو باندې امر وکړ په دوی له ظلم کولو څخه یې خلک منع کړل او اعلان یې وکړ چې په لوېمارئ ، بد اخلاقۍ او زنا یې مه مجبوروئ اسلام د دوی په ازادولو سخت حریص دی ، اسلام په مختلفو لارو د دوی ازادولو ته رښتوني بڼه ورکړله او مختلفې وسیلې یې په کار واچولې مثلاً : په کفارو (دګناهونو په رژولو) کې لومړی مریئ ازادول دي .

چا به چې مریی ازاد کړ نو رسول الله (ص) به ډېر خوښاوه د هغه قدر به یې کاوه درسول الله (ص) په وخت کې به داسې صحابه ډېرکم لیدل کېدل ، چې هغه به یو یا دوه وینځې یا مرئیان نه و ازاد کړي پدې هکله د حضرت ابوبکر صدیق (رض) او حضرت عثمان (رض) د ژوند تاریخ د لمر په څېر روښانه دی .

ـ اسلام وایي : وینځو سره ښېګړه او ښه ګذاره وکړئ ازادې یې کړئ په نکاح یې واخلئ او هغوی ته تعلیم ، پوهه ورزده کړئ رسول الله (ص) فرمایي :

((ایما رجل کانت عنده ولیدة فعلمها فاحسن تعلیمها و ادبها فاحسن تادیبها ثم اعتقها فله اجران))[382]

---

[382] بخاري .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ـ يعنې : هر سړی چې وينځه ولري او هغې ته تعليم ورکړي ښه ادب پوهه او تهذيب ورزده کړي بيا يې ازاده کړي او واده يې کړي نو هغه لره دوه اجره دي))

ـ د وينځو په هکله ځينې ضروري مسايل چې سيد مودودي ورته نغوته کړېده او يادول يې دلته حتمي دي دا دي.[۳۸۳]

۱ : کومې ښځې چې په جګړه کې ونيول شي له هغو سره د هر عسکر لپاره کوروالی روا ندی دا سې ښځې دې اسلامي حکومت ته وسپارل شي او دحکومت سياست چې څه ايجابوي هغسې دې وکړي ، مثلاً که خوښې کوي (ازاده وي) يې او که فديه (بدل) ورڅخه اخلي که د مسلمانانو له بنديانو سره يې تبادله کوي او که د عسکرو په منځ کې يې وېشي .

۲ : يو عسکر ته يوازې له هغې ښځې سره کوروالی روا دی چې د حکومت له خوا په قانوني توګه د هغه په ملکيت کې داخله شوې وي .

۳ : تر هغې ورسره کوروالی روا ندی ترڅو يې چې مياشتنی عادت تېر شوی نه وي او که حامله وي نو تر هغې چې حمل وزېږوي .

۴ : که هغه د کفر په هرډول کښې وي که اهل کتابه وي او که مشرکه وينځه کېدلای شي .

۵ : وينځه چې د هر چا په برخه ورسېده له هماغه ورڅخه ګټه اخېستلای شي او اولاد يې هم د هماغه سړي د سکه اولاد حيثيت لري .

۶ : کله يې چې اولاد پيدا شي بيا يې خرڅولای نه شي او د مالک له مرګ څخه وروسته ازادېږي .

---

[۳۸۳] تفهيم القران .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۷ : کومه وینځه چې بادار یې بل چاته په نکاح ورکړي د هغې له نکاح څخه وروسته هرخدمت پرې کولای شي یوائې کوروالی ورسره نشي کولای .
۸ : حکومت ته دا روا ندي چې یوځل یې چاته وینځه ورکړله بیا یې ورڅخه واخلي لکه خپله منکوحه ښځه .
۹ : یو عسکري قوماندان په موقتي توګه چاته دا اجازه نشي ورکولای چې په بندیانو خپله شهواني او جنسي تنده ماته کړي او یا یې په موقتي ډول پر هغوی وویشي .
۱۰ : د وینځو د ساتلو کوم ټاکلی حد نشته ده مګر مطلب دا ندی چې شتمن خلک دې بې شمېره وینځې واخلي او دعیاشۍ مرکز دې جوړ کړي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

د ښځو نبوت :

د ښځو د نبوت په هکله علما درې ډلې دي یوه ډله د ښځو نبوت بالکل نه مني بله ډله چپ پاتې دي او بله ډله وایي چې په ښځو کې نبیانې تېرې شوې دي خو جمهور علماء د ښځو له نبوت سره مخالف دي ځوک چې د ښځو له نبوت څخه انکار کوي بنیادي دلیل دا ایت نیسي [وما ارسلنا قبلک الارجالانوحی الیهم][۳۸۴]

یعنې : ((او موږ مخکې له تا څخه نه دي لېږلي مګر نارینه چې موږ هغوی ته وحی کوله .))

دوی وایي چې پدې ایت که د رسالت لپاره نارینه یاد شوی دی یعنې پدې ایت کې الله (ج) فرمایي چې مانه دي لېږلي رسولان مګر په نارینه وو کې

[۳۸۴] الانبیا : ۷ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

خو دښځو دنبوت پلویان وايي چې پدې کې هېڅ شک نشته چې په ښځو کې رسولان نه دي تېر شوي، دلته خبره په رسالت کې نه، بلکې په نبوت کې ده نو د حق پلټونکي ته په کار دی چې لومړی نبوت وپېژني او بيا حکم وکړي .

د نبوت لفظ له نباء څخه اخېستل شوی دی چې اعلام او خبرولو ته يې وايي.[۳۸۵]

نو چا ته چې الله (ج) په يوه څه خبر ورکړي چې دا به کېږي مخکې له دې چې هغه وشي او يا ديو څه په کولو ورته وحې وکړي نوا بن حزم وايي دا بيشکه نبي دی دا چې الله (ج) فرمايي : [وليس الذكر كالانثى]

يعني : ((نارينه د ښځې په څېر ندي)) راشد الغنوشي وايي : معنى دا چې دا دواړه ډلې ديوبل د دندو د سرته صلاحيت نلري ځکه چې دا دواړه هريو مختلفی دندې لري د راشد الغنوشي د وينا په اساس امام قرطبي (رح) هم د دې خبرې په ثبوت تاکيد کړی دی چې په ښځو کې نبيانې تېرې شوې دي .

ځيني وايي چې رسالت دعوت او رسولو ته اړه لري خلک به الهي شريعت ته رابولي ستونزې او تکليفونه به تېروي او دا کار د ښځې له توان څخه وتلی دی نو لکه چې مخکې مو وويل ټول پدې اتفاق لري چې د رسالت مرتبه ښځو ته ورکړل شوې نده د رسالت او نبوت ترمنځ توپير شته دی .

---

[۳۸۵] لسان العرب ابن منظور افريقى .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

رسول هغه چاته ویل کېږي چې په دعوت او تبلیغ مکلف وي خپل رسالت به خلکو ته رسوي خلک به الهي شریعت ته رابولي او دا کار په نبي نشته .[۳۸۶]

نبي هغه چا ته ویل کېږي چې د الله (ج) لخوا ورته دیو کار په عملي کېدلو او یا دیو کار په کولو وحې شوې وي ، او قران ګواه دی چې داسې وحې ډېرو ښځو ته شوې دي ابن حزم د ښځو د نبوت په هکله پخپل کتاب کې یو لوی فصل لیکلی دی .....الفصل فی الملل ولاهواء و النحل، امام ابي محمد علی ابن احمد بن سعید بن حزم ج : ۳ ص : ۱۷ .

په قران کې ثابته ده چې الله (ج) د اسحاق (ع) مورته پرښتې ورولېږلې او په حقه او سیې وحې یې ورته په اسحاق زیری ورکړ .

((و امراء ته قائمة فضحکت فبشرناها باسحاق ومن وراء اسحاق یعقوب قالت یا ویلنا ألد وانا عجوز وهدا بعلی شیخاً ان هذا لشئ عجیب قالوا اتعجبین من امرا الله رحمت الله وبرکاته علیکم اهل البیت انه حمید مجید .))[۳۸۷]

یعنې : ((د ده ښځه ولاړه وه بیا دې وخندل بیا موږ ، زیری ورکړ دې ته د اسحاق په پیدا کېدلو باندې او له اسحاق څخه وروسته په یعقوب باندې دې وویل افسوس دی ایا زه به بچی وزېږوم حال دا دی چې زه بوډۍ یم اوز ما خاوند بوډا دی دا یوه عجیبه خبره ده هغوی وویل ایا تعجب کوې له حکم د الله (ج) څخه ، د الله رحمت او برکتونه دي په تاسو ای دکور خلکو یقیناً الله (ج) دی ستایل شوی لویي والا .))

---

[۳۸۶] شرح العقیده الطحاویه قاضي صدر الدین ابن العز الحنفي .

[۳۸۷] هود : ۷۰_۷۳ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ـ ابن حزم وايي د أتعجبين من امرالله)) وينا هېڅ امکان نلري چې دا خبرې به د ملائکو پواسطه له نبي څخه پرته بل چاته شوي وي .

الله (ج) جبریل د عیسی (ع) مور بي بي مریمې ته له خپل خطاب سره ولېږه او ورته یې ویل . [انما انا رسول ربک ، لاهب لک غلاما ذکیا .] .[٣٨٨]

یعنې : یقیناً زه خورا لېږل شوی یم له جانبه د رب ستا چې تاته یو هلک پاک درکړم .))

نو دا په سیي وحې سره سیي نبوت دی چې الله (ج) ورپه برخه کړ او زکریا (ع) یې چې په خوا کړی لېږل شوې روزي ولیدله نو دهمدی فوق العاده او غیر معمولي حالت په لیدلو یې له الله (ج) څخه د نېک اولاد غوښتنه وکړله .

د موسی (ع) مورته سیند ته د زوی په غورځولو وحې وشوه او په دې یې خبره کړله چې دا مور ببرته تاته راستنوو او بیا یې په رسالت لېږو .

[اذ اوحینا الی ام موسی ان ارضعیه] .[٣٨٩]

یعنې : ((هغه وخت چې مور وحې ولېږله مور د موسی ته چې ده ته تی ورکوه .))

[اذ اوحینا الی امک ما یوحی] .....طه : ٣٨ .

یعنې : ((او کله چې مور وحی ولېږله مور ستا ته کوم چې وړاندې ویلی شي)) نو د دې په نبوت کې هېڅ شک نشته دی .

---

[٣٨٨] مریم : ١٩ .

[٣٨٩] القصص : ٧ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

الله (ج) په صورت مريم کې انبياء ياد کړي چې د هغوی په ليکه کې يې بي بي مريم هم راوستې ده او بيا فرمايي : [اولئک الذين انعم الله عليهم من النبيين من ذرية ادم وممن حملنا مع نوح][390]

يعنې : ((دا هغه خلک دي چې الله (ج) پرې انعام کړی د ادم (ع) له اولاد څخه او له هغه څخه چې موږ د نوح (ع) سره سواره کړي .))

او د الله (ج) دا وينا چې (مور يې رښتونې وه) دا د هغې د نبوت مانع نه ګرځي ځکه چې الله د يوسف (ع) په هکله هم همداسې ويلي دي ، [يوسف ايها الصديق][391]

يعنې : ((يوسفه ای رښتونيه)) او دا سره له دې هم نبي و))

ابن حزم وايي که د موسی (ع) مور د الله(ج) لخوا څخه په نبوت کلک يقين نه درلودلای نو يواځې په خوب ليدلو يا په زړه کې د څه شي په تېرېدلو به يې خپل زوی سيند ته نه غورځاوه او که بل څوک داسې کار وکړي نو د داسې چا ماغزه بايد په روغتون کې تداوي شي داد هغې وحې په څېر وه چې الله (ج) ابراهيم (ع) ته دهغه د زوی ذبيح الله (اسماعيل (ع) په هکله خوب ښودلی و نو که ابراهيم (ع) پخپل نبوت او رسالت اعتبار نه درلودلای نو يواځې په خوب ليدلو به دخپل زوی قربانئ ته نه و چمتو شوای او که له انبياوو څخه پرته بل څوك داسې کار وکړي چې په خوب ليدلو خپل اولاد درياب ته وغورځوي يا يې حلال کړي نو دا به لوی ظلم غټه ګناه او لېونتوب وي .

---

[390] مريم : ۵۸ .

[391] يوسف : ۴۶ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

دغه وحې هغه طبعي الهام هم ندی چې الله (ج) مچیو او نورو مرغانو ته کړې دی چې په خپل طبیعت ځان ته کورونه او جالې جوړوي ، هګځ اچوي بچیو ته روزي پیدا کوي او نه ګومان و چې له لېوني څخه پرته بل څوک یې ربښتیا نه ګڼي او نه د کوم نجومي یا کاهن څخه اخېستل شوی معلومات و ، بلکې دا هغه وحې وه چې هدف او غرض ترېنه نبوت و رسول الله (ج) فرمايي : [کمل من الرجال کثير ولم يکمل من النساء الامريم بنت عمران و اسية بنت مزاحم امراة فرعون].(۳۹۲)

یعنې : ((کمال ته له نارینه و څخه زیات رسېدلي او له ښځو څخه کمال ته نه دي رسېدلې مګر مریم د عمران لور او اسیه د مزاحم لور[فرعون مېرمن])) کمال خو په نارینه و کې له انبیاوو څخه پرته بل چا کې نشته ځکه چې بې له شکه نور ټول انسانان ناقص او نیمګړي دي او تخصیص د مریمې او اسیې له نورو هغه ښځو څخه چې نبوت ورکړې شوی دی د فضیلت په خاطر دی ځکه چې که یو دبل له درجې څخه ډېره کمه اندازه هم وروسته وي نو دا د هغه په پرتله له هغه ځینې ټیټ دی او کامل نه دی الله (ج) فرمايي : [تلک الرسل فضلنا بعضهم على بعض].(۳۹۳)

یعنې : موږ دا پیغمبران ځینې په ځینو نورو غوره ګرځولي دي .))

کامل هغه څوک دی چې له نوع او جنس څخه هېڅوک هم ورپسې ونه رسېږي .

راشد الغنوشي وايي چې : د ښځو نبوت یوه یقیني خبره ده.(۳۹۴)

(۳۹۲) بخاري ، مسلم ، ترمذي ابن ماجه او مسند احمد .

(۳۹۳) البقره : ۱۵۸ .

(۳۹۴) د مصباح اوونیزه . ۱۴_۱۱_۱۳۷۰ .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

والله اعلم

پای

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

درنو لوستونکو ؛

دا کتاب چې تاسو ولوست ـ انشاء الله ـ دا حقیقت به مو اوس منلی وي چې په اسلام کې د ښځو د حقوقو په هکله بالکل د حقیقت پربنسټ ولاړ، له افراط او تفریط څه پاک دی دا چې څه مو ولوستل دا زما خپله پوهه اوقابلیت نه و، بلکې د مختلفو علماء و نظریات او افکار دي چې د مسئلې دښې روښانتیا په غرض دلته رانقل شوي دي.

هیله لرم چې له تعصب څخه په پاک ذهنیت او فکر به قضاوت وکړئ چې ښځوته حقوق په اسلام کې ورکړل شوي دي او که په نورو مذهبونو او وضعي قوانینو کې؟ او د پردیو پروپاګند څه حقیقت لري او که نه ؟

هیله ده چې د خپلې ټولنې په اصلاح کې به کوښښ وکړئ او ورور مو له دعاګانو هېر نکړئ.

په درنښت

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

ماخذ او مراجع

١. معارف القران : د پاکستان لوی مفتي مولنا محمد شفیع .

٢. جامع البیان عن تاویل القران : محمد ابن جریر طبري (رح) .

٣. الکشاف عن حقایق التنزیل وعیون الاقاویل : ابي القاسم محمدبن عمر زمحشري .

۴. روح المعاني : علامه شهاب الدین سید محمد الوسي بغدادي .

۵. صفوه التفاسیر : محمد علي صابوني .

۶. الجامع الاحکام القران : ابي عبدالله محمد بن احمد الانصار القرطبي .

٧. تفسیر القران العظیم (ابن کثیر) حافظ عماد احمد بن ابي الفداء اسماعیل بن کثیر .

٨. روائع البیان فی تفسیر ایات الاحکام: محمد علي صابوني .

٩. تفسیر سورة النور: شیخ محمد اباصیري .

١٠. صحیح بخاري : ابي عبدالله محمد ابن اسماعیل ابن ابراهیم البخاري .

١١. صحیح مسلم : ابوالحسن مسلم بن الحجاج نشاپوري .

١٢. سنن ابن ماجه : ابوداود سلیمان ابن الاشعث سجستاني .

١٣. جامع ترمذي : ابي عیسی محمدابن عیسی .

١۴. سنن ابن ماجه : ابي عبدالله محمد ابن یزید القزویني .

١۵. سنن نسائي : ابو عبدالرحمن محمد ابن شعیب بن علي بن بحرالنسائي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

١٦. سنن دار قطني : عبدالله ابن محمد دار قطني .
١٧. المستدرک : حافظ ابي عبدالله محمد عبدالله حاکم النشاپوري .
١٨. المسند : امام احمد بن حنبل .
١٩. موطا : امام مالک .
٢٠. فتح الباري : احمد ابن علي محمد ابن حجر العسقلاني .
٢١. شرح مسلم : ذکریا محی الدین بن شرف النووي .
٢٢. ریاض الصالحین : ابي ذکریا محي الدین شرف النووي .
٢٣. معالم السنن : امام ابي سلیمان الخطابي .
٢٤. نصب الرایه : علامه جمال الدین ابي محمد الزیلعي .
٢٥. السنن الکبري : ابي بکر احمد ابن حسین ابن علي البیهقي .
٢٦. سنن الدارمي : ابي محمد عبدالله ابن بهرام الدارمي .
٢٧. الاصابه فی تمیز الصحابه : احمد ابن علي ابن محمد ابن حجر العسقلاني .
٢٨. نیل الاوطار : محمد ابن علي ابن محمد الشوکاني .
٢٩. جامع الصغیر : امام عبدالرحمن ابن کمال الدین السیوطي .
٣٠. مشکوة المصابیح .
٣١. معجم الکبیر : ابن القاسم سلیمان ابن احمد الطبراني .
٣٢. الفصل فی الملل ولاء هواء و النحل : امام ابي محمد علي ابن احمد ابن سعید ابن حزم .
٣٣. شرح العقیده الطحاویه : قاضي صدرالدین ابي العزالحنفي .
٣٤. بحرالرزائق : زین الدین نجیم مصري .
٣٥. بدائع الصنایع فی ترتیب الشرایع : علاوالدین ابوبکر کاساني .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

٣٦. فتح القدير : امام كمال الدين محمد ابن عبدالواحد ابن الهمام .
٣٧. المبسوط : ابي بكر محمد ابن احمد شمس الائمه السرخسي .
٣٨. مجمع الانهر شرح ملتقي الابحر : عبدالله محمد ابن سليمان .
٣٩. ردالمختار علي الدرالمختار :سيد محمد امين المعروف بابن عابدين .
٤٠. الاختيار لتعليل المختار المسمي بالاختيار لشرح المختار : عبدالله ابن محمود ابن مودود النسفي .
٤١. فتاوي هنديه (عالمګيريه) مولنا شيخ نظام او د هند د علماء و ګډ تاليف .
٤٢. حاشيه ابن عابدين : سيد محمد امين المعروف بابن عابدين .
٤٣. الهدايه : شيخ الاسلام برهان الدين ابو الحسن ابن ابي بكر المرغينائي فرغاني .
٤٤. البريقه شرح الطريقه : ابي سعيد خادمي قونوي .
٤٥. مختصر القدوري : مولنا عبدالحميد .
٤٦. الاشباه والنظائر : شيخ زين العابدين ابن ابراهيم ابي نجيم .
٤٧. تحقه المحتاج : شهاب الدين ابن حجر الهيتمي .
٤٨. نهايه المحتاج الى شرح المنهاج : شمس الدين محمد ابن ابي العباس الرملي .
٤٩. المهذب : ابو اسحاق ابراهيم ابن علي يوسف .
٥٠. الوجيز : امام ابي حامد الغزالي .
٥١. المجموع شرح المهذب : ابي ذكريا محي الدين ابن شرف النووي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۵۲. مغني المحتاج الى معرفه الفاظ المنهاج : محمد شربيني الخطيب .
۵۳. حاشيه الباجوري : شيخ ابراهيم الباجوري .
۵۴. الميزان : امام شعراني .
۵۵. بدايه المجتهد و نهايه المقتصد : محمد ابن احمد ابن محمد ابن رشد .
۵۶. شرح الكبير على متن المقنع : شمس الدين ابو الفرج عبدالرحمن .
۵۷. المغني : ابن محمد عبدالله ابن احمد ابن قامه .
۵۸. غايه المنتهي : شيخ مرعي بن الكرمي الحنبلي .
۵۹. زاد المعاد في هدي خير العباد : محمد ابن ابي بكر ابن القيم الجوزي .
۶۰. فتاوي ابن تيميه : امام ابن تيميه .
۶۱. احيا علوم الدين : امام حامد الغزالي .
۶۲. كتاب الفقه على المذاهب الاربعه : عبدالرحمن جزيري .
۶۳. الفقه الاسلامي وادلته : دكتور وهبه الزحيلي .
۶۴. فقه السنه : سيد السابق .
۶۵. حجته الله البالقة : احمد ابن عبدالرحمن الدهلوي معروف په شاه ولي الله دهلوي .
۶۶. اللباس والزينه في الشرية الاسلاميه : محمد عبدالعزيز عمرو .
۶۷. الانكحه الفاسده : عبدالرحمن بن عبدالرحمن شميلة الامدل .
۶۸. النكاح والقضايا المتعلقه به : دكتور احمد الحصري .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

٦٩. الاحوال الشخصيه فی الشريعة الاسلاميه : محمد محي الدين عبدالحميد .
٧٠. فقه الزكوة : دكتور يوسف قرضاوي .
٧١. المحلي : امام ابي محمد علي ابن احمد ابن سعيد ابن حزم ظاهري الاندلسي .
٧٢. الموافقات في اصول الشريعة : ابو اسحاق الشاطبي .
٧٣. المستصفى من علم الاصول : امام ابي حامد الغزالي .
٧٤. اصول الفقه : عبدالوهاب خلاف .
٧٥. الطبقات الكبري : الابن سعد .
٧٦. الاستيعاب في معرفه الاصحاب لابن عبدالبر .
٧٧. سيرة النبي : ابي محمد عبدالملك ابن هشام .
٧٨. الكامل في التاريخ : المبارک ابن احمد ابن اثير الجزري .
٧٩. تاريخ الامم والملوك : محمد ابن جرير الطبري .
٨٠. الاحكام السطانيه : امام ابي الحسن علي ابن محمد ابن حبيب بصري الماوردي .
٨١. السياسه في الفكر الاسلامي : دكتور احمد الشلبي .
٨٢. الوسيط في النظم الاسلاميه : دكتور قطب محمد قطب الطبيله .
٨٣. مبادي نظام الحكم في الاسلام : دكتور عبدالحميد متولي .
٨٤. من اين نبدا : استاد عبدالمتعال سعيدي .
٨٥. الخليفه توليته وعزله : دكتور صلاح الدين دبوس .
٨٦. مذكره في التاريخ التشريع : شيخ عبدالمتولي عبدالباسط .
٨٧. مبدا المساوات في اسلام : دكتور فواد عبدالمنعم .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۸۸. الخلاقه والملک : سید ابو الاعلي مودودي .
۸۹. نظام الحكم في الشريعه : شيخ احمد الفاضل .
۹۰ . نظام الحكم في الشريعه : شيخ احمد الفاضل .
۹۱ . ملامح الشوري : عدنان النجوي .
۹۲ . الشوري واثرها في الديمقراطيه : دكتور عبدالحميد اسماعيل الانصار .
۹۳. طرق الحكميه في السياسه الشرعيه : محمد ابن ابي بكر ابن القيم الجوزي .
۹۴. اسلامي سیاست : مولنا گوهر الرحمن .
۹۵. عمر ابن خطاب : دکتور سلیمان الطحاوي .
۹۶ . فرد او دولت : دکتور عبدالکریم زیدان .
۹۷ . فرد او دولت : دکتور عبدالکریم زیدان .
۹۸. تلبیس ابلیس : محمد ابن ابي بکر ابن القیم الجوزي .
۹۹.
الاغاني : امام ابوالفرج الاصفهاني .
۱۰۰ . اداب مباشرت يعني ميان بيوی کې د رميان جنسي تعلقات کا صحيح طريقه داکتر افتاب احمد شاه .
۱۰۱ . تحفة العروس : محمود مهدي استانبولي .
۱۰۲ . رفاه المسلمين : حضرت مولنا شاه اسحاق دهلوي .
۱۰۳ . پرده : سيد ابوالاعلى مودودي .
۱۰۴ . المقدمه : عبدالرحمن ابن محمد ابن خلدون .
۱۰۵ . الحياة الاجتماعيه عندالعرب : استاد ظافر القاسمي .

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

۱۰۶ . اداب الزفاف فی السنة المطهره : شيخ محمد ناصرالدين الالباني .
۱۰۷ . الاسلام بلا مذاهب : دکتور مصطفی الشکعه .
۱۰۸ . الانسان ذلک المجهول : دکتور کیسس کاریل.
۱۰۹ .مبادي علم التشريع و وظايف الاعضا : دکتور شفيق عبدالملک .
۱۱۰ . المرأة في القران والسنه : محمد عزه دروزه .
۱۱۱ . حقوق المرأة في الاسلام : عبدالقادر شبيه الحمد .
۱۱۲ . المرأة في القران : استاد محمود العقاد .
۱۱۳ . وظيفه المرأة المسلمه : علي القاضي .
۱۱۴ . المراة بين البيت والعمل : دکتور حسين مونس .
۱۱۵ .المراة في الشريعه الاسلاميه : شيخ محمد متولي الشعراوي .
۱۱۶ . المراة في منظور الاسلام : دکتور حسين مونس.
۱۱۷ . نظام حقوق زن در اسلام : مرتضی مطهري .
۱۱۸ . زن وشوهر :محمدعلي صفري .
۱۱۹ .المراة المسلمه : عبدالله جارالله .
۱۲۰ . فتاوي المراة المسلمه شيخ عبدالله ابن حميد سلفي .
۱۲۱ .حياة المراة المسلمه : دکتور يوسف القرضاوي .
۱۲۲ . النقاب المراة : دکتور يوسف القرضاوي .
۱۲۳ . فتاوي المره المعاصرة : دکتور يوسف قرضاوي .
۱۲۴ . فتاوي المرءة المسلمه : ابو محمد اشرف عبدالمقصود .
۱۲۵ . حياة المراة المسلمه : شيخ عبدالله جارالله .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) Aghalibrary.com: The Digital Library

همدا ډول په دې کتابونو کې له مختلفو پښتو ، فارسي ، اردو او عربي خپرونو (ورځپاڼو) او ونيزو او مياشتنو خپرونو) څخه استفاده شوې ده .

Get More e-books from www.Aghalibrary.com
Aghalibrary.com: The Digital Library